

**Hatékony
pedagógus-szülő együttműködés
gyermekünk jóllétéért**

Ábel Kiadó

Hatékony pedagógus–szülő együttműködés gyermekünk jóllétéért

© A szerzők, 2025
© Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége, 2025
© Ábel Kiadó, 2025

A kötetben található jogyakorlatok az *Együtt gyermekeinkért – Hatékony pedagógus–szülő együttműködés gyermekeink jóllétéért* című regionális szimpózium felhívása nyomán születtek. A program szervezői és megvalósítói az OktOpusz Kárpát-medencei oktatásszakmai műhely fejlesztése és működtetése 2023-1-HU01-KA220-SCH-000152750 ERASMUS+ projekten belül működő *Jóllét munkacsoport* tagjai. A program romániai házigazdája a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége. Partnerek: Apáczai Csere János Pedagógusok Háza, Csíkszereda, Hargita Megyei Tanfelügyelőség, Kolozs Megyei Tanfelügyelőség, Kovászna Megyei Tanfelügyelőség.

Romániai
Magyar
Pedagógusok
Szövetsége
alapítva 1991-ben

Casa Corpului Didactic HR
Apáczai Csere János
Pedagógusok Háza HR

Projektkoordinátorok:

Hideg Magda, Kolozs megye, Szamosújvár, Elvarázsolt Házikó Napköziotthon
Majla Géza, Hargita megye, Csíkszentgyörgy, Gál Sándor Általános Iskola

Projektfelelősök:

Bálint-Svella Éva, Both Virág-Izabella, Hideg Magda, Majla Géza

A jogyakorlatokat értékelő bizottság tagjai:

Márton Adél, koragyermekkori nevelésért felelős tanfelügyelő, Hargita Megyei Tanfelügyelőség
Kocsis Annamária, elemi oktatásért felelős tanfelügyelő, Kovászna Megyei Tanfelügyelőség
Péter Mónika, magyar kisebbségi oktatásért felelős tanfelügyelő, Kolozs Megyei Tanfelügyelőség
Bartha Dalma, fejlesztő pedagógus, Hargita Megyei Pszichopedagógiai Tanácsadó Központ
Bálint-Svella Éva, óvodapedagógus, Bambi Napköziotthon
Both Virág-Izabella, tanító, József Attila Általános Iskola

Szakmai lektor:

Dr. Tratnyek Magdolna PhD szakmai vezető, Innovatív Pedagógiai Műhely Nkft.

Olvasószerkesztő:

Rostás-Péter Emese

A projekt az Európai Unió finanszírozásával történt. Az itt szereplő információk és állítások a szerző(k) álláspontját képviselik, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió vagy a Tempus Közalapítvány hivatalos véleményét. Sem az Európai Unió, sem a támogatást nyújtó hatóság nem vonható felelősségre miattuk.

**Az Európai Unió
támogatásával**

A kötet az OktOpusz Kárpát-medencei oktatásszakmai műhely fejlesztése és működtetése 2023-1-HU01-KA220-SCH-000152750 projekt keretében, az ERASMUS+ program pénzügyi támogatásával készült.

ISBN 978-973-114-342-2

TARTALOM

AJÁNLÁS.....	7
ELŐSZÓ	
(Bálint-Svella Éva, Bambi Napközi Otthon, Kolozs megye, Kolozsvár, Both Virág-Izabella, József Attila Általános Iskola, Hargita megye, Csíkszereda, Hideg Magda, Elvarázsolt Házikó Napközi Otthon, Kolozs megye, Szamosújvár, Majla Géza, Gál Sándor Általános Iskola, Hargita megye, Csíkszentgyörgy)	9
1. fejezet. ELŐADÓK	13
Az örömteli iskola – összhang és együttműködés az iskolai jóllétért	
(Ferencz-Salamon Alpár-László, Apáczai Csere János Pedagógusok Háza, Hargita megye).....	14
Nebulók az iskola ellen. Miért kell szeretnünk a rendszer ellen izgatókat?	
(Dósa Zoltán, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár).....	19
Kéz a kézben: a szülői-pedagógusi partnerség erejével a gyermekek jövőjéért	
(Tódor Imre, Márton Áron Főgimnázium, Csíkszereda)	24
Generációs különbségek, generációkon átívelő jógyakorlatok	
(Dimény-Varga Tünde, Hargita Megyei Erőforrásközpont, Csíkszereda).....	27
2. fejezet. ÓVÓNŐK	33
Új kapuk nyíltak az óvodában	
(Kertész Katalin, Weisz Réka, Stefánia Napközi Otthon, Marosvásárhely)	34
A szülő-óvoda kapcsolat erősítésének lehetőségei az óvodai csoportokban	
(Török Zsuzsanna, Fogarasy Mihály Általános Iskola, Gyergyószentmiklós)	40
Együtt, kézen fogva, gyermekeinkért. Szülő-gyerek együttműködés az óvodában	
(Barocz Cristina, a Jósika Miklós Elméleti Líceum óvodája, Torda)	45
Hatékony együttműködés pedagógus és szülő között Bánffyhunyadi	
(Horvát Katalin, Vidám Manók Hosszított Programú Óvoda, Bánffyhunyadi).....	51

Családi nap

(Lőrincz Katalin, Kriza János Általános Iskola, Zengő Erdő Óvoda, Kápolnásfalu) 56

Partnerként lépésről lépésre

(Miklós Réka, Aranyalma Óvoda, Csíkszereda) 60

Kapcsolódás szavakon innen és szavakon túl. Szülői értekezleti tréningtervezet óvodapedagógusoknak

(Koncz Melinda, Eszterlanc Napközi Otthon, Székelyudvarhely) 66

Barátságban a mesékkel

(Kádár Ildikó, Zsibongó Napközi Otthon, Csicsergő Tagóvoda, Székelyudvarhely)..... 71

Kölcsönözz egy mesét!

(Csergő Csilla, Ferencz Dóra-Ágnes, Vaskertes Általános Iskola, Csillagszem Napközi Otthon, Gyergyószentmiklós) 75

Kezdődik?! – szülői élménynap ovikezdesre. Ismerkedés, közösségépítés játékos, élményalapú módszerekkel

(Bimbó Zita, Csekme Noémi, Bod Péter Tanítóképző, Vackor Napközi Otthon, Kézdivásárhely) 79

Szülők iskolája online térben

(Dániel Rita Csilla, Lázár Csilla, Zsibongó Napközi Otthon, Székelyudvarhely) 84

A szülői értekezlet átértelmezése a hatékony közösségformálás érdekében

(Jakab Anna-Mária, Varró Enikő, Kipi-Kopi Napközi Otthon, Székelyudvarhely) ... 90

Az óvodapedagógus szerepe a szülőkkel való kapcsolattartás folyamatában

(Vincze Erika, 1-es számú Napközi Otthon, Zilah) 96

Tudatos pedagógus-szülő kapcsolattartás

(Szász Mária-Magdolna, Dr. Lukács Mihály Általános Iskola, Kászonaltíz).....102

Több mint értekezlet – interaktív szülői alkalmak és az óvodapedagógus személyiségének kapcsolatépítő szerepe

(Fuccaro Enikő, Vaskertes Általános Iskola, Gyergyószentmiklós)107

Hatékony pedagógus-szülő együttműködés gyermekeink jóllétéért

(Birtók-Biró Zsófia, Csillagszem Napközi Otthon, Gyergyószentmiklós)113

Család és óvoda együtt a gyermek harmonikus fejlődéséért

(Ferencz Júlia, Kovács Hajnal, Csodavilág Napközi Otthon, Gyergyószentmiklós)118

Kicsi vagyok, mégis része vagyok. Hatékony pedagógus–szülő együttműködés gyermekeik jóllétéért (Szép Kinga, Kis Herceg óvoda, Angyalkert tagóvoda, Csíkszereda)	122
Két világ, egy cél: a gyermek boldogsága. Jógyakorlatok a pedagógus–szülő együttműködésben kiscsoporttól iskoláig (Sütő Edith-Magdolna, Török Katalin-Csilla, Stefánia Napközi Otthon, Marosvásárhely)	126
A nevelőkör (Bodnár-Flórián Réka, Kipi-Kopi Napközi Otthon, Székelyudvarhely)	131
Játszottál ma? – a játékban rejlő nevelési értékek (Fazakas Izabella, Csipike Napközi Otthon, Sepsiszentgyörgy)	137
Bizalommal, élményekkel nevelni (Ianko Hajnalka-Enikő, Napsugár Napközi Óvoda, Kolozsvár)	143
Nem falat, hidat építünk – roma szülőkkel szóban és szívben (Kállai Timea, Kipi-Kopi Napközi Otthon, Székelyudvarhely)	148
Életteli kapcsolódások (Kispál Mária, Hófehérke Napközi Otthon, Sepsiszentgyörgy)	153
Minőségi idő gyermekeinkkel (Major Katalin, Nagy Tímea-Mária, Ion Creangă Hosszított Programú Óvoda, Zilah)	159
Emlékfonó. Szülők és óvoda – együtt a gyermekekért (Nyirő Ibolya, Napocska Óvoda, Csíkszereda)	163
Kéz a kézben gyermekeink jóllétéért (Hideg Vivien, Elvarázsolt Házikó Óvoda, Szamosújvár)	167
Szülőkkel – más-más kép (Fancsali Éva, Kipi-Kopi Napközi Otthon, Székelyudvarhely).....	171
A szeretet-dobókocka alkalmazása szülőkkel (Csergő Csilla, Ferencz Dóra, Vaskertes Általános Iskola, Csillagszem Napközi Otthon, Gyergyószentmiklós)	175
3. fejezet. TANÍTÓK	181
Szülőbarát iskola alsó tagozaton (Benkő Katalin, Dr. Palló Imre Művészeti Líceum, Székelyudvarhely)	182
Hármas egységben a gyerekeinkért! (Jakab Enikő, Petőfi Sándor Általános Iskola, Székelykeresztúr, Major Hajnalka, B. K. G. Ref. Kollégium, Székelyudvarhely)	186

Kulcsok a gyerekek fejlődéséhez	
(Nagy Tünde, Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda).....	190
A közös éneklés öröme a karácsonyi ünnepkörben	
(Dancs Gyöngyvér, Plugor Sándor Művészeti Líceum, Sepsiszentgyörgy)	195
Lázár Ervin meséinek erkölcsi nevelő hatása	
(Szüszer-Nagy Mónika, Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda)	199
Több van benned, mint gondolnád!	
(Derzsi Ágnes, Dr. Bernády György Általános Iskola, Marosvásárhely).....	204
Szülő és pedagógus hatékony kapcsolata	
(Ádám Erzsébet, Bethlen Gábor Általános Iskola, Gyergyószárhegy).....	209
Pedagógus–szülő partnerség a gyermeki jóllétért	
(Kelemen Enikő tanító, Xantus János Általános Iskola, Csíkszereda)	213
Szülők iskolája – felnőttképzés	
(Páll Edit, József Attila Általános Iskola, Csíkszereda)	218
<i>Hittem, sárkányok nincsenek...</i> Drámajáték a szülői értekezleten	
(Török Enikő Andrea, Rákóczi Ferenc Általános Iskola, Szatmárnémeti)	223
Együtt hatékonyabb	
(András Zsuzsánna, Zöld Péter Általános Iskola, Madéfalva)	228
Mentálhigiénés projekt első osztályos gyerekek szüleinek	
(Péter Krisztina, Kriza János Általános Iskola, Kápolnásfalu)	232
Közös erővel a gyermekek jólétéért	
(Tun Eunika, Alexandru Ceuşianu Általános Iskola, Szászrégen)	238
Hármas szövetségünk közös élményei	
(Reich Annamária, Rákóczi Ferenc Általános Iskola, Szatmárnémeti)	241
4. fejezet. TANÁROK.....	247
A tanulás támogatása a formatív értékeléssel, pedagógus, diák és szülő együttműködésében	
(Kupán Edith, Dr. Bernády György Általános Iskola, Marosvásárhely).....	248
Kapuk és hidak – egy közös tábor tapasztalatai a partneri kapcsolatépítés szolgálatában	
(Gál-Iankó Katalin, Dr. Molnár János Gimnáziumi Iskola, Zsobok)	254
<i>Kéz a kézben.</i> Hatékony pedagógus–szülő együttműködés gyermekeink jóllétéért iskolán kívüli tevékenységek által	
(Kolumbán Krisztina, Vitályos Ágnes, Dr. Gelei József Általános Iskola, Árkos) ...	259

AJÁNLÁS

Jóllét. Sokat gondolkodom, megfelelő fordítás-e ez a *wellbeing* angol kifejezésnek.

Azt tapasztalom, hogy elfogadottá és értetté, megértetté vált a magyar nyelvhasználatban is. A szimpózium és a kötet témája rendkívül aktuális. A téma napjainkban a szakmai érdeklődés középpontjába került.

Ki ne szeretné gondoskodó, jóézésű szülőként, hogy gyermeke felnövekedvén jólétben, jóllétben éljen, boldoguljon az életben, találja meg élete célját, társát, legyenek barátai, legyenek értékes társas kapcsolatai.

Pedagógusként nekünk is dolgunk van ezzel. A szülő vagy a pedagógus dolga-e ezért tenni? Vannak programok, projektek, melyek kínálnak módszereket, alternatívákat, javaslatokat.

Jelen kötet nívuma, hogy a kérdést a pedagógus és a család együttműködésének kontextusába helyezi. Szemléletében a közösségi megoldások keresése és gyakorlata, a szülőkkal, családokkal való együttműködés szükségessége és hasznossága fedezhető fel.

Külön öröm számomra, hogy a szimpózium ötlete és megvalósítása is az OktOpusz Erasmus + projekt *Jóllét munkacsoportja* tagjainak köszönhető. Idekívánkozik az is, hogy a projektben résztvevő pedagógusok közül számosan szerepelnek a szerzők között.

A kötet tartalmazza a Csíkszeredában nagy szakmai érdeklődés mellett megrendezett szimpóziumon elhangzott előadások írásos változatát.

Rendkívül izgalmassá teszi az olvasó számára a kiadványt, hogy az oktatás-nevelés legkülönbözőbb területein tevékenykedő szerzőket vonultat fel. Óvodapedagógus, tanító, tanár, pszichológus, intézményvezető írása egyaránt megtalálható a kötetben.

Nemcsak az iskolafokozatok, illetve a szakterületek, hanem a módszertani megoldások sokszínűsége is rendkívüli. Találkozhatunk elméleti alapozású átfogó elemzésekkel, már lezárult és még folyamatban lévő projektek elemző bemutatásával. A reflektív szemlélet és a gyakorlati megközelítés mindvégig jelen van a tanulmányokban.

Az olvasó számos konkrét programot, projektet, megoldási lehetőséget találhat, melyek adaptálhatók, vagy inspirálhatják a további gondolkodást. Több formabontó, kevésbé ismert ötlettel és megoldással is találkozhatunk. A teljesség igénye nélkül az érdeklődéskeltés szándékával sorolok fel néhányat. Családi piknik, kézműves műhely, emlékek láthatatlan fonalának szövése,

európai szintű mobilitási projektbe való bekapcsolódás, új szemlélettel szervezett szülői értekezletek, a szülők bevonása közös programokba valós résztvevőként, legyen az tábor, mesehét vagy az értékelés folyamata. A szülők edukációjának változatos lehetőségei, a problémás, konfliktusos helyzetek, iskolai erőszak visszaszorítása szülők bevonásával.

A szerzők szemléletében és a bemutatott gyakorlatokban, módszertani megoldásokban hangsúlyos a partnerség, a tudatos építkezés. Az innovatív pedagógusok felismerik és megfogalmazzák, hogy a tanulók jóllétének szintje befolyásolja az iskolai teljesítményt, az önértékelést, a társas kapcsolatok minőségét.

Jó szívvel ajánlom tájékozódáshoz, inspirációkhoz, és módszertani kézikönyvként is igazi kincsesbánya lehet gyakorló pedagógusok számára.

Dr. Tratnyek Magdolna PhD
szakmai vezető
Innovatív Pedagógiai Műhely Nkft.

ELŐSZÓ

(Bálint-Svella Éva, Bambi Napközi Otthon, Kolozs megye, Kolozsvár,
Both Virág-Izabella, József Attila Általános Iskola, Hargita megye, Csíkszereda,
Hideg Magda, Elvarázsolt Házikó Napközi Otthon, Kolozs megye, Szamosújvár,
Majla Géza, Gál Sándor Általános Iskola, Hargita megye, Csíkszentgyörgy)

A jóllét mindennapi életünk központi eleme, hatékony működésünk alapfeltétele. A gyerekek életének egyik legmeghatározóbb színtere az óvoda, iskola, az itt megélt jóllét minősége jelentős hatással van teljesítményükre és arra, hogy hogyan birkóznak meg a mindennapi kihívásokkal.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szerint a mentális egészség nem más, mint „a jóllét állapota, amelyben az egyén meg tudja valósítani képességeit, meg tud birkózni a normális élet stresszhelyzeteivel, termékenyen képes dolgozni, és hozzá tud járulni közössége életéhez” (World Health Organization 1998).

Az EEA (European Education Area) a következőképpen határozza meg az iskolai jóllét fogalmát: A jóllét, vagyis a pozitív mentális egészség egy dinamikus állapot, amelyben az egyén képes felismerni saját lehetőségeit, kibontakoztatni veleszületett képességeit, fejleszteni adottságait, és megküzdni a mindennapi élet stresszhelyzeteivel. A jóllét az iskolában azt jelenti, hogy a tanulók:

- aktívan és értelmesen vesznek részt a tanulmányi és társas tevékenységekben,
- pozitív énképpel rendelkeznek, képesek gondolataik, érzelmeik kezelésére, önbecsülésük és önhatékonyaságuk fejlesztésére, valamint autonómiájuk megélésére,
- képesek pozitív és támogató kapcsolatokat kialakítani és fenntartani tanáraikkal és társaikkal,
- biztonságban érzik magukat, megbecsülést és tiszteletet tapasztalnak,
- úgy érzik, hogy a közösséghez, osztályukhoz és iskolájukhoz tartoznak.

A jóllét tanulmányozása nem új keletű, Martin Seligman (2011), a pozitív pszichológia nagy képviselője kidolgozta a PERMA-modellt, amely az emberi jólét és boldogság alapvető összetevőit foglalja össze. A modell öt alappillérből áll, ezek mind hozzájárulnak a pszichológiai jóllétéhez. A PERMA-modell öt pillére:

- P** – Pozitív érzelmek (**P**ositive **E**motions): öröm, hála, remény, szeretet, elégedettség – ezek az érzelmek segítenek abban, hogy jól érezzük magunkat a jelenben. Nemcsak boldogságról van itt szó, hanem arról is, hogy képesek vagyunk pozitívan hozzáállni az adott helyzetekhez.
- E** – Elköteleződés (**E**ngagement): teljes bevonódás abba, amit csinálunk – amikor annyira belemerülünk egy tevékenységbe, hogy „flow” állapotba kerülünk.
- R** – Kapcsolatok (**R**elationships): pozitív, támogató társas kapcsolatok – barátok, család, kollégák, közösségek.
- M** – Értelmelem, cél (**M**eaning): az az érzés, hogy amit teszünk, annak van jelentősége – túlmutat önmagunkon.
- A** – Teljesítmény, eredményesség (**A**ccomplishment): célok kitűzése és elérése, fejlődés élménye.

Mindezek tudatában úgy éreztük, fontos foglalkoznunk a téma komplex összefüggéseivel. Ennek jegyében született meg az az ötlet, hogy közös gondolkodásra hívjuk a pedagógusokat és szakembereket az óvodai és iskolai jóllét kérdéseiről. Így álmodtuk és valósítottuk meg az *Együtt gyermekeinkért – Hatékony pedagógus–szülő együttműködés gyermekeink jóllétéért* című regionális szimpóziumot. A rendezvényt megelőzően felhívást intéztünk a pedagógusokhoz, amelyben arra kértük őket, hogy osszák meg saját tapasztalataikat és bevált gyakorlatokat a szülőkkel való mindennapi együttműködés területén. A beérkezett dolgozatokat egy szakmai értékelőbizottság gondosan átolvasta, és visszajelzésekkel segítette a szerzők munkáját. A javított és véglegesített írásokból állítottuk össze ezt a kötetet, amely a szimpózium egyik kiemelt eredménye, és egyben inspirációul is szolgálhat a további közös gondolkodáshoz. A kötet célja, hogy kézzelfogható példákat és hiteles tapasztalatokat adjon át olyan pedagógusoktól, akik a szülőkkel való együttműködést a mindennapi nevelőmunka fontos részének tekintik. Az itt bemutatott jógyakorlatok nemcsak inspirációként szolgálhatnak más intézmények számára, hanem konkrét ötleteket és módszereket is kínálnak arra, hogyan lehet erősebb, bizalomra épülő kapcsolatokat kialakítani a családokkal a gyermekek jóllétének érdekében.

Martin Seligman (2011) szerint: „Azok az emberek, akik hisznek abban, hogy ők idézik elő a jó dolgokat, általában jobban szeretik önmagukat, mint azok, akik úgy vélik, hogy a jó dolgok másoktól vagy a körülményektől függnek.”

Legyünk hát azok, akik teszik a jót – mert másképp nem érdemes!

Szakirodalom

Seligman, M. E. P. (2011): *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being*. Free Press, New York.

Seligman, M. E. P. (2011): *Learned Optimism: How to Change Your Mind and Your Life*. Vintage, New York.

World Health Organization (1998): WHOQOL and spirituality, religiousness and personal beliefs: Report on WHO consultation. Geneva: WHO.

<https://education.ec.europa.eu/>

1. fejezet.
ELŐADÓK

Az örömteli iskola – összhang és együttműködés az iskolai jóllétért

(Ferencz-Salamon Alpár-László, Apáczai Csere János Pedagógusok Háza,
Hargita megye)

„Örömöm sokszorozódjék a te örömödben.”
(Weöres Sándor)

A weöresi gondolatot fogalmazhatnám fordítva is, ugyanúgy érvényes lenne: *örömöd sokszorozódjék az én örömömben*. Sőt, tapasztalatom azt mutatja, hogy a két kijelentés egymást kiegészíti egy olyan folyamatban, amelynek a legfontosabb szereplőhármasa: a gyermek, a pedagógus és a szülők. Szakmai pályafutásom során tanárként, osztályfőnökként és tanintézményvezetőként megtapasztalhattam ennek a hármas viszonyrendszernek az egymásrautaltságát, egymásra való kölcsönhatását, érzelmi egymásba kapcsolódását. Az iskolai tapasztalat és a jólléti kutatások eredményei is azt mutatják, hogy az iskolai környezetben tapasztalható jóllétérzést a tanulók általános és iskolai jóllétérzete, a szülők, a gyermekük iskolai jóllétének percepciója alapján megélt érzései és a pedagógusok jólléti állapota befolyásolják.

Az évtizedek során megtapasztalhattam, hogy a pedagógus–szülő kapcsolat, illetve az iskola és a szülői közösség kapcsolatának minőségét nagymértékben a gyermek iskolában szerzett tapasztalatainak minősége határozza meg. Magyarán, ha a gyermek szeret iskolába járni, amennyiben pozitív tapasztalatokkal, élményekkel jön el onnan, oda másnap visszakívánczik, szívesen jár iskolába, ha az iskolában tapasztaltakról lelkesen, élményszerű módon mesél, ha az ott megismert felnőttektől közvetlen, befogadó és elfogadó, következetes, de tiszteletteljes bánásmódot, szeretetteljes törődést vagy a tanulási nehézségeiben támogató viszonyulást tapasztal, akkor a szülő viszonyulása a pedagógusokhoz és iskolaközösséghez is pozitív, együttműködő, támogató lesz. Ez azt is eredményezheti, hogy a szülő nyitottá válik a pedagógussal való hatékony kommunikációra, illetve arra, hogy részt vegyen az iskolai életben fellépő problémák megoldásainak keresésében, amelynek ugyancsak rendkívül pozitív hatása lehet a tanulói eredményességre, és ezáltal az iskolai jóllétérzés fejlesztési lehetőségeire. (B. Fekete-Pónya 2022) A fentiek értelmében, az iskolavezetés és a tantestületek elsődleges feladata, hogy olyan iskolai közösségi hangulatot, légkört, környezetet alakítsanak ki, amelyben teljesülnek, a tanulói jóllét biztosítása

mellett, a pedagógusi jóllét feltételei is, minden szinten. (Ferencz-Salamon-Lázár 2024)

Az iskolai környezet egy fontos mutatója az iskolai légkör, amely lehetővé teszi a tanulók és pedagógusok számára lehetőségeik, képességeik, kreativitásuk kibontakozását. A pozitív iskolai és osztálytermi légkör lehetővé teszi az elmélyültebb emberi kapcsolatok kialakulását, pozitív attitűdöket eredményez az iskola, az elvárások teljesítése tekintetében, miközben hozzájárul a mentális egészség, a pszichés jóllét fenntartásához. A pozitív iskolai légkör hozzájárul a támogató társas kapcsolatok és a valahova tartozás érzésének kialakulásához, mind a pedagógusok, mind pedig a tanulók körében, hozzájárulva ezzel a tanulói és pedagógusi, egyszerűen az iskolai jóllét eléréséhez. (D. Nagy 2020)

Pedagógusi és tanintézmény-vezetői pályám során, felismerve az örömteliség érzésének a személyes és közösségi jóllétre gyakorolt hatását, nagy hangsúlyt fektettem az iskolai légkör alakítására. Pályám során arra a következtetésre jutottam, hogy:

- 1) az iskola, a természetétől fogva egy *befogadó közösség* kell legyen, amely keretet kell biztosítson a közösség mindenfajta oktatási igényének, elsajátítva ennek érdekében valamennyi szükséges és hatékony módszer vagy eszköz alkalmazási módját, a kellő támogatás biztosítása érdekében a legkreatívabb megoldásokat is megkeresve,
- 2) az iskola a gyermekkor (még a tinikorú diákok esetében is!) egyik fontos helyszíne, így az oktatási-nevelési folyamat az élményszerzés egyik formájaként kell megnyilvánuljon,
- 3) a tanítás-tanulás *örömteliségének* és a pedagógusi jóllét hosszú távú biztosításának egyik fontos feltétele, hogy *a pedagógus ne csak az iskolai élmény forrása, hanem az élmény megélője* is legyen,
- 4) az élmény- és jóllétalapú oktatási-nevelési folyamat nagyon fontos formája a tanórán kívüli iskolai, illetve az azt közvetlenül követő napszakban zajló diákélet,
- 5) a pozitív iskolai légkör nem valósulhat meg, így a jóllétérzés fejlesztése sem képzelhető el *a pedagógusok és a szülők közötti hatékony együttműködés és összhang* nélkül.

Pedagógusi és tanintézmény-vezetői gyakorlatomban ezért nagy jelentőséget tulajdonítottam az élmény-, tapasztalat-, játék- vagy alkotópedagógiai alapú módszerek, eszközök tanórán és tanórán kívül történő alkalmazásának, és annak, hogy az intézmény befogadó iskola szerepe megerősödjön.

Az ebben a szellemben kialakított pedagógiai szemléletem legfontosabb alkotóelemét képezi az iskolai diákközösség és diákélet fejlesztésére

irányuló projektem (a Leonardo da Vinci Diáktársaság), amely több mint két évtizeden át határozta meg az iskola légkörét, és amelynek számos részprojekthe – diákszínjátszás, élmény-szünetprogramok, suliójság és -rádió szerkesztősegei, közösségi fenntarthatósági és jótékonyági projektek, diák-szülő-pedagógus közös programok stb. – hozzájárult a csíkszeredai József Attila Általános Iskola általános jóllétének fejlesztéséhez. A befogadó szemléleten alapuló jóllétérzés fontosságát erősíti a szülők és pedagógusok együttműködésével megvalósuló pedagógiai alternatívák alkalmazása – a step by step mellett a Montessori-pedagógia módszereinek adaptálása az elemi oktatásba, az autizmussal élő gyermekek fejlesztése érdekében az Authelp Egyesületbe tömörült szülőkkel és fejlesztő pedagógusokkal létrehozott Puzzle Központ alapítása, vagy a gyengénlátó, sajátos nevelési igényű, Asperger-szindrómás stb. diákok sajátos megoldással történő integrálása.

Szakmai tevékenységem másik fejezete a pedagógus-továbbképzés köré épül fel. Meggyőződésem, hogy az iskolai jóllétérzés terén megvalósuló jógyakorlatok képzési programok, tapasztalatcserék és projektek révén gyűjthetők össze, és szakmai programok révén válhatnak igazán hatékonyan multiplikálhatóvá.

A jóllét kérdést a legmeghatározóbb mértékben tárgyaló, egyben legújabb projektünk az *Örömteli iskolák* (<https://joyfulschools.eu/> 2023–2026) című Erasmus+ projekt. Fő célja a teljes iskolai közösség (tanulók, tanárok és más alkalmazottak) jóllétének javítása, és ennek érdekében a tanárok tudásának, készségeinek és attitűdjének fejlesztése nemzetközi, különösképpen finnországi jógyakorlatok által.

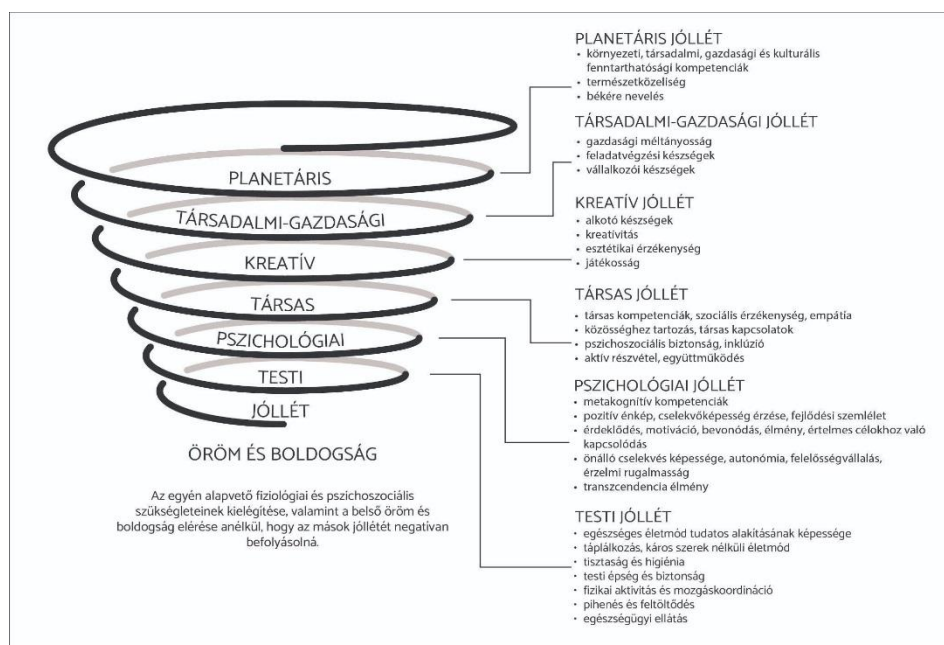
A projekt keretén belül kidolgozásra került keretrendszer központi eleme és célja a tanárok és a diákok *belső öröme és boldogsága*. Ennek elérése érdekében, korábbi holisztikus jóllétfelfogásokra támaszkodva a keretrendszer összesíti a *testi, pszichológiai, társas, kreatív és társadalmi-gazdasági jóllét* dimenzióit. Mindezek a területek szorosan összefüggnek a bolygónk jólétével, azért a *planetáris jóllét* adja a teljes rendszer keretét.

Az általunk áttekintett kutatások azt igazolják, hogy a *jóllét egyszerre tekinthető a tanulás előfeltételének és az oktatás eredményének is*. A tanári és tanulói jóllét között kimutatott összefüggések, valamint a tanári jóllét és a magas színvonalú tanítás-tanulás közötti szoros kapcsolódások azt jelzik, hogy az iskolákban érdemes és szükséges több figyelmet fordítani a tanuló-és pedagógusi közösség jóllétének támogatására.

Az alapvető szükségletek kielégítése, valamint a kihívásokkal való megküzdéshez szükséges erőforrások és reziliencia birtoklása tekinthető a jóllét alapjának. A jóllét szorosan összefügg mind a *pszichológiai (mentális)*, mind

a *testi* egészséggel. A mi jóllét fogalmunk azonban túlmutat a pusztán fiziológiai és pszichológiai szükségletek kielégítésén, a kihívásokkal való megküzdésen: a jóllétet összekapcsoljuk a *belső örömrre és boldogságra* való törekvéssel. Az alábbi ábra szemlélteti a holisztikus jóllét alapvető dimenzióit és összetevőit.

Az ábrázolás spirál alakot ölt, amely az ember fizikai jóllététől a planetáris jóllét felé halad, ezzel is hangsúlyozva ezen dimenziók dinamikus és egymással összefonódó természetét. A holisztikus iskolai jóllét értelmezésére szolgáló keretrendszerünk nemcsak a jóllét támogatását hangsúlyozza az iskolákban, hanem a jólléti kompetenciák fejlesztését is. A digitális jóllét, mint az emberi tevékenység egy virtuális környezetben történő megnyilvánulása, minden jóllét-dimenzió szerves részét képezi.

Az öröm és a boldogság alkotják a jóllét koncepciónk alapját, iskolai kontextusban a hangsúly elsősorban az *örömteli tanításon és tanuláson* van. Az örömet olyan érzésként, lelkiállapotként és hozzáállásként határozzuk meg, amely tartós belső elégedettségen és komfortérzeten alapul, és amelyet a nyugodt körülmények között, átéléssel végzett munka vagy a lelkesedés érzése táplál. Az öröm fogalma szorosan kapcsolódik a boldogság fogalmához, amely érzés nem csupán „megtörténik velünk”, hanem mi magunk hozzuk létre úgy, hogy a környezetünkre is rendkívüli hatással van.

A finnországi iskolai rendszerben a tanulók és pedagógusok jóllétének fejlesztése elképzelhetetlen a szülők támogatása és részvétele nélkül. A finn iskola egyik legegységesebb partnere az iskolai szülői közösség, amelyel a települési és iskolai szinten meghatározott oktatási-nevelési és fejlesztési célok megvalósításában tökéletes, egymást támogató, hatékony kommunikációra, jól különhatárolt nevelési szerepkörökre és kölcsönös bizalomra épülő összhangban vannak. Az örömteliség és a boldogság érzésében a tanulók iskolai élményei, eredményei, az iskolai életbe történő aktív és felelősségteljes bevonásuk révén a szülők a pedagógusokkal közösen osztoznak.

Finnországi tanulmányi útjaim során többször is feltettem magamnak azt a kérdést, hogy mit hoznék haza Európa egyik leginkább gyermekközpontú oktatási rendszeréből... Talán ezt a nagyon egyszerű alapokon álló, *természetesen emberi, örömteli összhangot* tudnám ma választani. Azt az örömteliséget, amely csakis egy támogató, kölcsönös tiszteletre épülő, szeretetteljes és bizalmi alapokra helyezett, a hatékony kommunikáció eszközeit alkalmazó, a kreativitást és az együttműködést, az emberi „virágzást” elősegítő iskolai környezetben jöhet létre. Egy ehhez hasonló környezetben valósulhat meg az örömteli oktatás-nevelés összhangja. Ennek a folyamatnak a részeként *a pedagógus örömteli tanítása sokszorozódik a tanuló örömteli tanulásában, és multiplikálódik a pedagógusok irányába a szülők örömteli visszajelzéseiként*. Vallom én is, és valljuk mindannyian, amit egy csepp finn hatás nélkül Weöres Sándor is nagyon egyszerűen megfogalmazott: „Örömmöm sokszorozódik a te örömdben. Hiányosságom váljék jóssággá benned.”

Szakirodalom

- Bencéné Fekete A. – Pónya G. (2022): A szülői bevonódottság hatása a gyermekek iskolai teljesítésére. *Danubius noster*. X. évf., 2022/4, DOI: <https://doi.org/10.55072/DN.2022.4.7>
- Ferencz-Salamon A. – Lázár Cs. (2024): Örömteli iskolák – mit tanulhatunk a finnektől? *Magyar Közoktatás*, 2024/4, 4–7. Készült a Joyful Schools c. Erasmus+ projekt keretében fejlesztett, publikálás alatt levő keretrendszer alapján.
- D. Nagy K. (2020): Az iskolai jóllét értelmezésének és modellezésének lehetőségei. *Magyar Pedagógia*, 120. évf. 2. sz. 123–128, 2020, DOI: <https://doi.org/10.17670/MPed.2020.2.123>.

Nebulók az iskola ellen. Miért kell szeretnünk a rendszer ellen izgatókat?

(Dósa Zoltán, Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár)

Az ember utódjának rengeteget kell tanulnia, amíg a világról olyan tudásbázist alakít ki, ami az önálló és sikeres életvitelt lehetővé teszi. Ez a periódus a legkülönbözőbb emberi kultúrákban is mindenhol meghaladja az egy évtizedet, de a nyugati típusú társadalmakban sokkal hosszabb. Az intenzív tanulás időszakában a felnőtt és gyermeke közötti kapcsolat aszimmetrikus függőségi kapcsolat, vagyis a szülő gondoskodik gyermekéről, de irányítja is őt, ő a domináns fél.

Ha a pedagógia történetét tanulmányozzuk, észrevehetjük, hogy az írásbeliség kialakulása óta a gyermekek nevelésének kérdése minden jelentősebb kultúrában felvetődik, és foglalkoztatja a kor bölcselőit. A görög és római nevelésben a fiúk fegyelmezett, bátor és jó fizikai erőnléttel rendelkező polgárokká formálása volt a cél. Katonai és politikai ismereteket tanultak, s mindenfajta pedagógiai beavatkozást a szigor légköre lengett be, hiszen a tanulás elengedhetetlen feltételének tekintették a felnőtteknek való engedelmességet. A felnőtt akarátának korlátlan érvényesítése jellemzi a korai és a késői középkort is, mert a gyermeket eredendően rossznak tartották, és a cél az volt, hogy rákényszerítsék őt a jónak vélt útra. Mivel a gyermek nem képes a jó és rossz megkülönböztetésére, fontos, hogy a felnőtt segítse ebben, és megakadályozza az eredendően bűnös természet felülkerekedését. Az értelmi fejlődés velejárójaként tekintették a bűnre való fogékonyságot, ami azt jelentette, hogy a büntetésen és verésen alapuló szigor végigkísérte minden ember fiatal éveit. Meg kellett akadályozni, hogy olyan dolgokon gondolkodjanak, melyek bűnnek tekintett cselekvésbe torkollhatnak. Valószínűleg ez a középkori időszak lehetett a gyermeknevelés legsötétebb kora is.

A reneszánsz és humanizmus beköszöntével a gyermeki sajátosságok és az egyéni adottságok fontosságára irányul a figyelem, a civilizált és erkölcsös ember alakításának szándékával. A szolgálattelkü gyermek testi fenytéssel való betörése helyett a humanista gondolkodók a szeretetre és gyengédségre épülő nevelést hangsúlyozzák, de tévedés lenne azt hinni, hogy ezek a gondolatok széles körben meghallgatásra találtak. A szélesebb és tudatlanabb rétegekben a testi fenytés és a gyermek megalázása maradtak a legkézenfekvőbb nevelési eljárások. Ez a helyzet még a felvilágosodás korában

sem változott meg gyökeresen, annak ellenére, hogy már olyan gondolatok is megfogalmazódtak, hogy a pedagógia célja a gyermek boldogulása.

A XIX. századtól a gyermekek taníttatásának gondolata már sokkal népszerűbb lett, mint korábban bármikor, gombamód szaporodtak az iskolák, és a családban zajló nevelés is módszeresebbé vált. Nagyon sok olyan gyermeknevelési kézikönyv jelent, amely gyakorlati tanácsokat tartalmaz szülők részére, de ezeket fellapozva az új gyermekszemléletet még mindig csak csíráiban találjuk. A tudás pozitív felértékelése könnyen tapintható, de legalább ennyire az is, hogy a nevelés elengedhetetlen feltétele a szigor, és a puháyság legkisebb jele is megvetendő. Emlékszem, hogy amikor serdülőként kezembe került az egyik dédnagyanyám több mint százéves jutalomkönyve, ami a gyermekek helyes viselkedéséről szól, mennyire megdöbbenett annak poroszos hangulata. Tisztán megmaradt emlékezetemben az egyik illusztráció, amelyiken három rongyos gyermek és egy kutya kucorog egy rozoga esernyő alatt. Alatta pedig a szövegben az áll, hogy „Ugyan mióta lettek ilyen anyámasszony katonái, hogy egy kis esőtől már halálra ijedtek, és menhely alá igyekeztek menekülni. Nekünk régi időben azt mondta apánk, mikor esett az eső: aló gyerekek, ki az udvarra, az eső nem árt, meg kell azt szokni, attól nő a gyermek! Ti pedig összebújtok, s még kócos kutyákat is oda vonjátok s négyesben így szemlélgetik az Istenáldás hullását... No, aló ki a rozzant ernyő alól! Nem vagytok cukorból, hogy elolvadjatok. Okos gyermek nem kényezteti így magát”.

Manapság természetesen tiltanak a szülők, hogy a gyermekük oly módon eddze magát, hogy üldögél a szakadó esőben, és mélyen megvetnék vagy feljelentnék azt a szülőt, aki arra biztatja gyermekét, hogy áztassa magát, mert az erősít. Az ilyesfajta nevelési princípiumok az elmúlt évszázadban lassan kikoptak, az általános jólét növekedésével, a gyermeki életeteket korábban tizedelő járványok visszaszorításával és a nevelésnek közüggé tételével előretört a gyermekközpontú szemlélet. Ennek szellemében a modern pedagógiában szakítani szerettek volna az autoriter hagyományokkal, és igyekeztek az individuum érvényesülésének minél nagyobb teret biztosítani. Kisebb-nagyobb sikerrel, de a teljes siker valószínűleg örökre elodázódik. Ennek bizonyára nem egyetlen és pontosan körülhatárolható oka van, és nem is csak a jelen történelmi kontextusában válik érthetővé. Ennél mélyebbre és régebbre kell visszanyúlni, az emberiség történelmében végig jelenlévő generációs csaták mozgatórugóit kell megérteni.

Az emberi társadalmak természetes állapota az, hogy a felnőtt generációk igyekeznek konszolidálni és konzerválni hatalmukat, míg a fiatalabbak igyekeznek kikezdeni ezt, ellenállást tanúsítanak, lázonganak, gyengítik a

hatalmon lévők pozícióit, mert ők maguk áhítoznak ezekre. Nem véletlen, hogy a gyökeres történelmi változások, az újító forradalmak mögött mindig az ifjúságot találjuk. Mark Twain, aki kitalálta az iskolával nem túl jó kapcsolatot ápoló Tom Sawyer és Huckleberry Finn legendás alakjait, azt mondta egyszer, hogy a nevelés nem más, mint a felnőttek szervezett védekezése az ifjúsággal szemben. A humorista Twain zsenialitását jelzi, hogy gondolata visszaköszön több mint száz év után a humán etológiában, mert a tudomány komolyan vette a tréfát.

Az iskola, amely kicsiben jeleníti meg a társadalmi berendezkedést, nem csupán a szocializáció szűrőjén szelektált tudás elsajátításának színtere, hanem a generációk közötti csatározások próbaterme is, kulturális preadaptációs funkcióval. Csányi Vilmos szerint itt edződik az ifjúság a későbbi újító forradalmakra. A preadaptáció azt jelenti, hogy valamilyen hatásra megjelenik egy új tulajdonság, de ennek igazi haszna nem is az, amiért eredetileg megjelent, hanem ami a későbbi változások nyomán derül ki. A mindenkori iskola alapvetően egy konzervatív szerveződés, olyan értékeket közvetít, amelyeket a felnőtt generáció vall magáénak, tehát gyakorlatilag itt próbálja a szabályrendszeréhez igazítani a fiatalokat. Ez azonban korántsem könnyű feladat, hiszen a nebulók a legtöbb esetben egészen más dolgokra lennének kíváncsiak, szívesebben csinálnának egyebet, mint amiért az iskolában ücsörögnek. Az iskola tehát az adott társadalom kicsinyített mintázata, annak generációs érdekellentétét tükrözi. A nehezen betörhető vagy hajthatatlan diákság tulajdonképpen egy roppant fontos funkciót gyakorol, az ellenállás körmönfont formáit a zsarnoksággal szemben, amelyek majd alkalomadtán hasznosíthatóak a társadalmi változások rendjén. Így lesz az iskola egy olyan intézmény, melynek eredeti funkciója a tudás közvetítése, de evolúciós szempontból megítélve a kulturális preadaptációja az újító forradalmaknak. Nem véletlen tehát, hogy a felnőttek mindent megtesznek azért, hogy az ifjú lendületet kezelhetővé tegyék: naivaknak, meggondolatlanoknak, forrófejűeknek nevezik, és lehetőség szerint meg is büntetik őket. Azokat viszont, akik lojálisak, és hajlandók a kiépített intellektuális intézményeket szolgálni, lehetőség szerint megjutalmazzák, elismerik, és általuk példát statuálnak a lázadók ellenében. Nem kell különösen éles szemű megfigyelőnek lenni ahhoz, hogy észrevegyük, hogy a tanárok mindig a könnyen alkalmazkodókat, vagyis az intelligens tanulókat kedvelik, és nem a nehezen alkalmazkodó, izgága, kreatív gyermekeket. Az előbbiek tudnak pontosan úgy viselkedni, ahogy azt elvárják tőlük, az utóbbiak viszont nonkonformista viselkedésükkel a saját generációjuk sürgető tenni akarásának a megtestesítői.

A generációs problémák esetén, és általában a gyermek kezeléséhez a felnőttek újra az önmegtévesztés stratégiáját vetik be. Ennek az a lényege, hogy a gyermeket nem kell „komolyan” venni, mert a gyermek nem „komoly” felnőtt. Keveset tud a világról, azt is sokszor hibásan, meggondolatlan és megfontolatlan, döntésképtelen, impulzív ösztönlény. Ebből már természet-szerűen következik az, hogy irányításra és szabályozásra szorul, vagyis a felnőttnek felelősséget kell vállalnia érte. A felelősségvállalás gyakorlásához viszont hatalmi pozíció szükséges. Így lesz a hatalom fenntartásának tudatta-lan eszköze az önbecsapás. Ha a nevelés történetét vizsgáljuk, akkor nehéz nem észrevenni, hogy mennyire öncélúan nevelték gyermekeiket a minden-kori szülők, és mennyire semmibe vették a gyermeki természetet. Szinte az érthetetlenség határát súrolja, hogy mennyire nem érdekelte a felnőtteket, hogy mit észlel, gondol és érez a gyermek a megélt világgal kapcsolatban. Sajnos, még akkor sem jobb a helyzet, hogyha a gyermekre irányuló kutató-sokat elemezzük. A fejlődéslélektanban rengeteg vizsgálat kifejezetten arra fektet hangsúlyt, hogy mit nem képes a gyermek azon a szinten teljesíteni, mint a felnőtt, és e szerencsétlen viszonyítás folytán azt hinnénk, hogy az egyedfejlődés nem más, mint a tökéletlenségtől a tökéletességig vezető út. Klasszikus megközelítésben a gyermek csak elszenvedi a világ történeteit, de nem képes megérteni és befolyásolni ezeket. Csupán az utóbbi három-négyszáz évben derült fény arra, hogy mennyire félreismertük a gyermeket, és mennyire alábecsültük kognitív felvérteztségét. Mindinkább bizonyos-nak látszik, hogy a csecsemő már születése pillanatában kompetensebb, mint azt gondoltuk valaha, s számára a világ nem kaotikus zűrzavar, hanem inkább rendezett színtér. Kiderült, hogy van elképzelésük arról, hogy mi is egy tárgy, megértik a szilárdság fogalmát, képesek előre jelezni a tárgy moz-gási pályáját, és tudják, hogy ennek a pályának folytonosnak kell lennie. Vagyis vannak naiv fizikai ismereteik. Ezen túlmenően viszont a naiv pszichológiával sem állnak rosszul. A néhány hónapos csecsemők már képe-sek másoknak szándékot tulajdonítani, és ennek megfelelően anticipálni azok viselkedését, néhány éves korukban pedig már egészen jó elmeolvasók, megértik, hogy mások fejében ugyanarról a dologról egészen eltérő repre-zentáció alakulhat ki. Ez a tudás pedig a létező tudások legnehezebbike. Mi-vel magyarázható akkor, hogy a felnőttek vonakodnak elismerni ezeket a bölcsességeket? Valószínűleg ugyanarról a fegyverről van szó, mint amit az élővilág más fajaival szemben érvényesítenek. Önmegtévesztés, ami felru-házza az embert az utódai feletti korlátlan hatalommal. Ami előnyösnek bi-zonyul interspecifikusan, azaz fajok között, az működik intraspecifikusan is a generációk közötti kapcsolatban, azzal a különbséggel, hogy itt nincsen

behozhatatlan előny a hatalmasok számára, mert az utódok kitartó trónkövetelő munkája előbb-utóbb célra vezet. Érdeemes elgondolkodni azon, hogy valahányszor leszöljük a gyermekünket, akkor tulajdonképpen önző módon a magunk hatalmi pozícióját erősítjük.

Szakirodalom

- Csányi V. (2007): Ironikus etológia: Az iskola (Evolúciós áttekintés). In Gábor Gy. – Márton L. – Vásárhelyi M. – Volosin H. (szerk.): *A párizsi toronyőr*. Pallas Kiadó, Budapest, 126–131.
- Dósa Z. (2016): *Biopóker. Blöff és egyéb fondorlatok*. Kolozsvári Egyetemi Kiadó.

Kéz a kézben: a szülői–pedagógusi partnerség erejével a gyermekek jövőjéért

(Tódor Imre, Márton Áron Főgimnázium, Csíkszereda)

Egy székelyföldi gimnázium egyik lelkes osztályfőnöke azt tapasztalta, hogy a diákjai közül többen tanulmányi nehézségekkel küzdenek, és hiányzik belőlük az a lelkesedés (belső motiváció), ami korábban jellemezte őket. Nem akart senkire sem ujjal mutogatni: sem a szülőkre, sem a gyerekekre, sem a tanárkollégáira, inkább azon morfondírozott, mit tehetnének közösen, hogy a fennálló status quón változtassanak. Úgy döntött, hogy a hagyományos, egyoldalú (formális) szülőértekezletek helyett valódi partnerséget szeretne a szülőkkel kialakítani. Így indult útjára a *Kéz a kézben* program, amely nemsokára iskolai szintű modellé nőtte ki magát.

Miért is fontos a szülői bevonódás? A gyermek fejlődése nem kizárólag az iskola falai között zajlik. A tanulmányi előmenetel, a szociális kompetenciák erősödése és a mentális jóllét csak akkor biztosítható, ha a pedagógusok és a szülők partneri viszonyban működnek. Hill és Tyson (2009) három dimenzió mentén határozták meg a szülői bevonódást: az iskolai bevonódás, az otthoni támogatás és az akadémiai szocializáció. Epstein (2010) modellje szintén hangsúlyozza, hogy a sikeres gyermeknevelés három szférán alapul: iskola, család és közösség. A kutatások szerint a szülői aktivitás mértékét nagyban befolyásolja a szocioökonómiai helyzet, az iskolatípus, valamint az iskola által nyújtott lehetőségek (Lareau 2011; Tódor 2024). A nemzetközi kutatások (Deslandes–Bertrand 2005; Ho Sui-Chu–Willms 1996) megerősítik, hogy a középfokú oktatásban a szülői bevonódás gyakran csökken, holott annak jelentősége nem válik kisebbé. A szülőkkel kialakított tudatos, közös partneri struktúra kialakítása és a gyakorlati teendőkbe való bevonás – építkezések, eseményszervezés, tanulók mentorálása stb. – komoly hatással lehet a tanulmányi eredményekre és a közösségi élményekre egyaránt (Epstein 2010; Tódor 2024).

A program első lépéseként, amelyet a szülőkkel történő közös *partnerkapcsolati térkép* kialakítása képezett, a lelkes osztályfőnök egy gyakorlati partneri viszonyrendszer kialakítását célozta meg. Fontosnak tartotta, hogy a szülők ne csupán információhalmazban részesüljenek, hanem maguk is aktív formálói legyenek a tanulási környezetnek. Elsőként a havi rendszerességgel sorra kerülő *Kávés beszélgetések* elnevezésű informális találkozókat szervezte meg, ahol kötetlenül, barátságos hangulatban beszélgethettek

az iskolai életről, a gyerekek helyzetéről, nehézségekről és örömeikről. Ezek a délutáni beszélgetések nemcsak oldották a feszültségeket, hanem lehetőséget teremtettek arra, hogy a szülők is megosszák egymással ötleteiket, tapasztalataikat. Emellett az osztályfőnök egy online kérdőívet is készített, amelyben a szülők jelezhették, hogy milyen kompetenciákkal rendelkeznek, miben tudnának segíteni, és mik az elvárásaik az iskolai együttműködés kapcsán. A begyűjtött válaszok abban segítettek az osztályfőnököt, hogy személyre szabott együttműködést alakíthasson ki. Az egyik legnagyobb siker a szülői mentorprogram elindítása volt, amely során néhány szülő vállalta, hogy bizonyos tantárgyakból rendszeresen segítsék a nehezebben haladó tanulókat délutáni foglalkozások keretében.

Az interaktív keretek között zajló szülői értekezletek új formát öltöttek. Az osztályfőnök minden szülői értekező előtt részletes napirendet küldött ki a szülőknek, amelyben a soron következő iskolai és osztályszintű események, a tanulók tanulmányi eredményei, valamint a megvitatandó kurrens kérdések szerepeltek. Az értekezletek középpontjában a közös gondolkodás állt. A szülők csoportbontásban vitatták meg például azt, hogyan lehetne segíteni a gyerekek motivációját vagy javítani a tanulási stratégiáját. A szülők aktív részvétele mindenkit meglepett. A legtöbben először tapasztalták meg, hogy valódi beleszólásuk lehet az iskolai élet alakulásába. A szülői értekező végén rövid, anonim digitális visszajelzéseket gyűjtöttek, amelyek alapján finomították a következő értekezletek menetét, fókuszát.

A *Kéz a kézben* program egyik sarokkövét a közös, jelenléti (face to face) tevékenységek megszervezése képezte. A *Nyílt kapuk napján* a diákok bemutatták projektjeiket, munkáikat, míg a szülők önkéntes alapon díszletet építettek, szendvicset készítettek, vagy épp technikai támogatást nyújtottak. Ezek az események ünneppé váltak nemcsak az iskolának, hanem a szülőknek és gyerekeknek is. A *Térépítő szombatokon* a szülők és tanulók együtt dolgoztak az iskolaudvar rendbetételén, új növényeket ültettek. A közös fizikai munka nemcsak hasznos volt, hanem közösségépítő erővel is bírt. Létrejött a *szülői klub* is: havonta más-más témát körüljárva tartottak interaktív beszélgetéseket. Felmerültek olyan témák, mint a digitális világ kihívásai, a hatékony tanulási stratégiák, vagy épp a kamaszkor pszichológiája. A szülői klub keretén belül tartott megbeszélések lehetőséget biztosítottak arra is, hogy a szülők egymástól is tanuljanak.

A tanév végére a változás számszerűen is mérhető volt: a diákok osztályszintű tanulmányi átlaga egy tanév alatt 0,6 ponttal emelkedett, miközben a hiányzások aránya 30%-kal csökkent. A szülők részvétele a közös iskolai eseményeken a korábbi 42%-ról 81%-ra növekedett. Ezek az adatok

önmagukban is biztatóak, de talán még ennél is fontosabb, hogy közben egy összetartó, támogató közösség formálódott. Olyan közeg jött létre, ahol pedagógus, szülő és gyermek már nemcsak egymás mellett, hanem egymásért dolgozik. Ez lett a program valódi sikere, és egyben a legnagyobb öröksége is.

Egy tanév elteltével a lelkes osztályfőnök osztályában a diákok magabiztosabban és nyitottabban álltak a tanuláshoz. A szülők már nem csupán vendégek voltak az iskola életében, hanem annak aktív formálói. Az igazgató is elismerően nyilatkozott a *Kéz a kézben* programról, és felvetette annak a lehetőségét, hogy érdemes lenne ezt iskolai szinten is alkalmazni. A partnerség valódi ereje abban rejlett, hogy mindenki tényleges részévé vált a közösségnek, ahol nemcsak a gyerekekért, hanem velük együtt dolgoztak.

Szakirodalom

- Deslandes, R. – Bertrand, R. (2005): Motivation of Parent Involvement in Secondary-Level Schooling. *The Journal of Educational Research*, 98(3). 164–175.
<https://doi.org/10.3200/JOER.98.3.164-175>
- Epstein, Joyce L. (2010): School/Family/Community Partnerships: Caring for the Children We Share. *Phi Delta Kappa*, 92(3). 81–96.
<https://doi.org/10.1177/003172171009200326>
- Hill, Nancy E. – Tyson, Diana F. (2009): Parental involvement in middle school: A meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement. *Developmental Psychology*, 45(3). 740–763.
<https://doi.org/10.1037/a0015362>
- Ho Sui-Chu, E. – Willms, D. J. (1996): Effects of Parental Involvement on Eighth-Grade Achievement. *Sociology of Education*, 69(2). 126–141.
<https://doi.org/10.2307/2112802>
- Lareau, A. (2011): *Unequal Childhoods: Class, Race, and Family Life*. Second Edition with an Update a Decade Later. University of California Press, Berkeley.
- Tódor I. (2024): A szülői önkéntesség az erdélyi magyar tannyelvű iskolákban. *Önkéntes Szemle*, 4(3): 92–109.
<https://doi.org/10.53585/OnkSzem.2024.3.92-109>

Generációs különbségek, generációkon átívelő jógyakorlatok

(Dimény-Varga Tünde, Hargita Megyei Erőforrásközpont, Csíkszereda)

A generációelméletek azt feltételezik, hogy a (szociológiai értelemben) azonos generációhoz tartozók jobban hasonlítanak egymásra érdeklődésükben, értékrendjükben és viselkedésükben. Míg a digitális bevándorlók korában a földrajzi hely, ahol éltek, nagyban meghatározta a közös élettapasztalatokat, a globális generációk korában ez egyre inkább háttérbe szorul. Ahogy egy Z generációs fiatalnak mindenütt a világon egyértelmű volt a YOLO vagy a LOL betűszavak jelentése, ma ők is utána kell nézzenek annak, hogy az alfa generáció képviselői miről beszélnek, amikor a „skibidi”, a „sigma” vagy a „slay” kifejezéseket használják.

Jelenleg egy oktatási intézményben akár öt generáció tagjai is jelen lehetnek, és egyre gyakoribb tapasztalat, hogy a baby boomer vagy X generációs pedagógusok úgy érzik, nehezen találják a szót az Y generációs szülőkkel, Z generációs kollégáikkal, vagy ami még rosszabb, az alfa generációs diákjaikkal. Érdemes megismerni az egyes generációk általános jellemzőit, igényeit, szükségleteit, hiszen minderre figyelve kielégítőbb, hatékonyabb és örömtelibb lesz az oktatás-nevelés folyamata. Kiemelendő, hogy a generációs jellemzők általános értelemben vett sajátosságok, statisztikai adatok, és természetesen nem értelmezhetők a generációk minden egyes tagjára.

A Z generáció sajátosságai

A Z generáció tagjai jelenleg az általános iskola nagyobb, felső tagozatos diákjai, a középiskolások, az egyetemisták, de már szülőként és pedagógusként is megjelentek az oktatási intézményekben. Az ő esetükben már megjelenik a rövidebb figyelmi fókusz, kevesebb ideig tart a figyelem fenntartása, a pedagógusnak rövidebb időintervallumokra kell osztania a tevékenységeket, figyelnie kell a változatosságra, a figyelem visszaterelésére. Jellemző továbbá a multitasking üzemmód, ami szintén magában hordozhatja a figyelem elvesztését rövid időre.

A Z generáció tagjainak többsége a szociális hálókön szocializálódott, így természetes számukra a folyamatos (online) összekapcsolódás, az interaktivitás. Egyre fontosabbá válik az önkifejezés, főként az online én megkomponáltsága. Fontosabbá válik a külső megjelenés, az image, ezt is tudatosabban

használja a Z generáció. Számukra fontos az élményjelleg, a „vibe”, ezért az élménypedagógia módszerei jól alkalmazhatók náluk.

Érzékenyebb nemzedék, „hópehely-generációnak” is mondják, tény, hogy magasabb körökben a mentális zavarok, problémák mértéke, különösen a szorongás és a depresszió. Jellemző rájuk a klímaszorongás, emiatt és a világpolitikai események alakulása miatt kevésbé tervezik a jövőt, inkább a jelenben, a „szupermost”-ban élnek.

Az Y generációs mint szülő

A milleniál (Y generációs) szülők gyermekei egyidősek az Instagram-mal. Erre a generációra jellemző, hogy a szülőségre másképp tekintenek, mint a szüleik. Szülői céljaik, terveik vannak, a szülőség maga professzionálisabb, tudatosabb lett. A milleniál szülők több időt töltenek a gyermekeikkel, bár az apák sokszor ugyanúgy hiányoznak a hétköznapiakból. Az apák több otthoni feladatot vállalnak, de még nem beszélhetünk munkamegosztásról. A gyermekkel töltött idő felértékelődik, ez néha a karrier rovására megy, különösen az anyák esetében.

A szülők érzelmileg inkább bevonódnak, gyermekeik lelkiállapota, mentális egészsége jobban foglalkoztatja őket. Fontos számukra, hogy a gyermekük lehetőleg mindent megkapjon, ami a javát szolgálja. A pillanatnyi elégedettség néha felülírja a hosszú távú érdekeket. A gyermekeiket bevonják a családi döntéshozatali folyamatokba, ez bizonyos esetekben pozitív, előrevivő, más esetekben viszont a gyermek számára megterhelő is lehet.

Az Y generációs szülőkre nagyobb nyomás nehezedik a gyermekük médiahasználata, online jelenléte miatt, figyelniük kell a képernyők előtt eltöltött időre, tartalmakra, a magánéletre és a biztonságra egyaránt. Ez a szülői generáció hajlamosabb online tanácsokat követni a gyermeknevelés tekintetében, és kevésbé tekinti mérvadónak a saját szülei nevelési elveit.

Általánosságban elmondható, hogy a szülők kritikusabbak az iskolával, több elvárást támasztanak a pedagógusokkal szemben, jobban figyelnek a pedagógiai folyamatokra, és leginkább azt szeretnék, ha a gyermekeik boldogok lennének. A boldogság a sikerességnél is fontosabb. A milleniál szülők közül sokan úgy vélik, hogy az előző generációk sok mindent elrontottak, és a következő generációkra marad ezek helyrehozatala. A rendszer, a régi, elavult szabályok megtorpedózása is jellemző.

A szülők a nevelés során az individualizmust erősítik – ez a névválasztásban is megmutatkozik –, továbbá jobban kiállnak a gyermekeik jogaiért, és őket is arra biztatják. Az anyaság sok esetben versennyé, „mompetition” alakul, ami több érzelmi terhet ró szülőre, gyermekre egyaránt.

Az alfa generáció jellemzői

Az alfa generációt összességében alkalmazkodóbb nemzedéknek írják le, ehhez a tulajdonságukhoz vélhetően a Covid-járvánnyal való megküzdés is hozzájárult. Ez a nemzedék lesz a legképzettebb, a jövőkutatók úgy vélik, hogy kb. a generáció fele egyetemet végez majd, és jellemző lesz rájuk az élethosszig való tanulás. Ezért is létfontosságú a tanulás iránti motiváció fenntartása.

Az alfa generáció tagjai – mivel globális nemzedékről van szó, olyan helyzetekkel és jelenségekkel is találkozhatnak az interneten, amelyekkel a közvetlen környezetükben nem – inkluzívabbak, elfogadóbbak. Rengeteg választási lehetőségük van, ez sok esetben nehezíti a döntéshozatalt, felerősíti a szorongást.

Az alfa generáció tagjai vállalkozó, újtó szelleműek. Sokan közülük saját vállalkozást fognak vezetni, ezért az ilyen irányú ismeretek elsajátítása számukra létfontosságú. A vizsgálatok azt mutatják, hogy a memória kapacitása csökken, ez pedig összefügg a problémamegoldó képesség gyengülésével. További nehézség lehet a felszínesség és az empátia hiánya, ezek túlhaladása nevelési kihívás mind a szülők, mind a pedagógusok számára.

Mi végre tanítunk? Mi végre nevelünk?

Az oktatás, nevelés tartalmának igazodnia kell a kor munkaerőpiacának elvárásaihoz. Ezért a tantárgyi tematikákon túl figyelembe kell venni azokat a 21. századi készségeket, ún. „puha” készségeket (soft skills), amelyeket a legtöbb munkakör megkíván.

A legegyszerűbb klasszifikáció ezek közül az ún. 4C nevet viseli, és a következő készségeket foglalja magába: kritikus gondolkodás (critical thinking), együttműködés (cooperation), kommunikáció (communication) és kreatív gondolkodás (creative thinking).

Jógyakorlatok

Az alfa generáció tagjai számára az influenszerek, főként a gyerek- vagy kamaszinfluenszerek motiváló erővel bírnak. Ismerjünk meg olyanokat, akik értékes üzeneteket közvetítenek. Illetve átkeretezhetjük úgy is a helyzetet, hogy a gyermek önmaga influenszere is lehet. A közvetlenség, hétköznapiság nagyon fontos számukra, a katedrát, a piederstált tekintsük egy letúnt kor kellékeinek.

Nagyon szeretik a nyílt és őszinte kommunikációt, akár kényes, kényelmetlen témákról is. Mivel az interneten bármilyen tartalomhoz hozzájutnak, ezért muszáj is minden témáról hitelesen kommunikálni velük, ami felmerül.

Mivel a figyelmük időtartama rövidebb, és individualistábbak, a frontális oktatás csak rövid ideig hatékony. Innovatív módszerek szükségesek: csoportmunka, egyéni feladatok, választható feladatok, projektek, játék- és élménypedagógiai módszerek, gamifikáció. Rendkívül praktikus gondolkodásúak, ezért érteniük kell, mit miért tanítunk, hol veszik hasznát a tanultaknak. Nyert ügyünk van, ha olyan készségeket, tudást tudunk átadni, amit azonnal használni tudnak. Olyan témákon keresztül érdemes közelíteni feléjük, amelyek relevánsak az életük szempontjából, pl. környezetvédelem, társadalmi igazságosság.

A tananyagot érdemes mikrotananyagokra bontani, és inkább vizuális módon bemutatni. A lecke felmondása helyett érdemesebb elemzést, értékelést, alkotást elvárni a diákoktól, a kritikai gondolkodásukat fejlesztendő. Folyamatos motivációra van szükségük, ezért lényeges, hogy az erőfeszítést, a célhoz vezető út apróbb lépéseit is értékeljük. Az egyénre szabott visszajelzés hatékonyabb, az elismerő üzenetek aránya legyen sokkal nagyobb.

Fontos, hogy megértessük velük a fejlődési szemléletmód (growth mindset) és a rögzült szemléletmód (fixed mindset) közti különbséget. Az életük minden területén tudják majd alkalmazni, és szükségük is van rá az élethosszig való tanuláshoz. Pedagógusként és szülőként is meghatározó, hogy hogyan vélekedünk a hibázásról. Ha a hibázást természetesnek, a tanulás részének tekintjük, az igazán segíti a gyerekeket abban, hogy újra és újra próbálkozzanak. Pedagógusként fontos követni a csoportdinamikát: egymást kizáró klikkek helyett az egymást támogató kiscsoportok léte hasznosabb.

A technológiai tudás fejlesztése létfontosságú: hírek, megosztás, kommentelés, online biztonság, online bántalmazás – mind olyan témák, amelyeket újra meg újra tematizálni kell a gyermekek körében. Mivel globális kultúrában élnek, sokan közülük hosszabb-rövidebb ideig külföldön is fognak tartózkodni, fontos, hogy a más kultúrák iránti elfogadásra neveljük őket.

Minden nevelés alapja az önnevelés, a szülői vagy a pedagógusi minta alap lesz számukra, így ezzel érdemes kezdeni. Bármilyen nehéz is néha egy nagyon más generációhoz kapcsolódni, a „hídépítés” elsősorban a felnőttek feladata.

Szakirodalom

Alfa Generáció Labor. ELTE. TTK. Etológiai Tanszék.

https://ethology.elte.hu/alfa_generacio_labor [Letöltve: 2025. 04. 23.]

Amrit Kumar Jha: *Understanding Generation Alpha*. *Researchgate.com*

https://www.researchgate.net/publication/342347030_Understanding_Generation_Alpha [Letöltve: 2025. 04. 23.]

- Bereczki E. (2022): *A rejtélyes Z generáció*. HVG Könyvek, Budapest.
- Cimene, F. T. A. et al.: Generation Alpha Students' Behavior as Digital Natives and their Learning Engagement. *Psychology and Education*, 27. 2024. 3. 258–273.
- Gagliano, S.: The 4 Cs (Education) – The Keys for 21st Century Schools. *European Schoolnet Teacher Academy*. (2023. 03. 31.)
- Gilmour, H.: Raising Gen Alpha: How millennial parenting is impacting the next generation. *Research World*, 2023. 05. 04.
<https://researchworld.com/articles/raising-gen-alpha-how-millennial-parenting-is-impacting-the-next-generation> [Letöltve: 2025. 04. 23.]
- Howarth, J.: Generation Alpha (2024): Statistics, Data and Trends. Exploding Topics.
<https://explodingtopics.com/blog/generation-alpha-stats>
 [Letöltve: 2025. 04. 23.]
- Höfrová, A. – Balidemaj, V. – Small, M.A.: A systematic literature review of education for Generation Alpha. *Discov Educ*, 3, 125, 2024.
<https://doi.org/10.1007/s44217-024-00218-3> [Letöltve: 2025. 04. 23.]
- Katz, R. (2022): Gen Z are not 'coddled.' They are highly collaborative, self-reliant and pragmatic, according to new Stanford-affiliated research. *Stanford Report*, 2022. 01. 03.
<https://news.stanford.edu/stories/2022/01/know-gen-z>
 [Letöltve: 2025. 04. 23.]
- Komár Z. (2017): Generációelméletek. *Új Köznevelés*. 73. évf. 8–9. sz. 14–17.
- Konok, V. – Gigler, D. – Bereczky, B. M. – Miklósi, Á. (2016): Humans' attachment to their mobile phones and its relationship with interpersonal attachment style. *Computers in Human Behavior*. Vol. 61.
<https://www.alfageneracio.hu/publikaciok/humans-attachment-to-their-mobile-phones-and-its-relationship-with-interpersonal-attachment-style.pdf>
- Konok, V. – Liszkai, K. et. al. (2021): Mobile use induces local attentional precedence and is associated with limited socio-cognitive skills in preschoolers. *Computers in Human Behavior*. Vol. 120. 2021.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563221000807?via%3Dihub> [Letöltve: 2025. 04. 23.]
- McCrindle, M.: Understanding Generation Alpha. *Mccrindle.com*
<https://mccrindle.com.au/article/topic/generation-alpha/generation-alpha-defined/> [Letöltve: 2025. 04. 23.]
- Steigervald K. (2023): *Generációk harca a figyelemért – Hogyan tanuljunk egymástól, egymásért?* Partvonal Kiadó, Budapest.

Steigervald K. (2025): *Generációk harca – Hogyan értsük meg egymást?* Partvonal Kiadó, Budapest.

Tari A. (2015): *Generációk online.* Tericum Könyvkiadó, Budapest.

2. fejezet.

ÓVÓNŐK

Új kapuk nyíltak az óvodában

(Kertész Katalin, Weisz Réka, Stefánia Napközi Otthon, Marosvásárhely)

A pedagógus–szülő együttműködés sikerességét, a közösség részvételét, jelenlétét nagymértékben befolyásolja az óvodapedagógus szakmai nyitottsága, felkészültsége, kezdeményező- és szervezőképessége, és nem utolsósorban a családok életének, szerkezetének, szociális helyzetének, nevelői gyakorlatának ismerete. Az óvodapedagógus az, aki kellő tapasztalattal és körültekintéssel felvállalja a kapcsolatteremtésben a kezdeményező szerepet, amely a család és az óvoda, óvodai közösség közötti hídépítésnek a kiindulópontja.

A szülők az együttműködésbe, a gyermekeik óvodáztatásába olyan mértékben vonódnak be, amennyire azt érzik, hogy ez a feladat része szülői szerepüknek, és amennyire képesnek érzik magukat, hogy támogatásukkal változást idézzenek elő. A hagyományos szülői értekezletek mindig kicsit visszarepítik a szülőket a saját iskolás éveikbe, amelyek helyenként lehet, hogy nem éppen a legkellemesebb emlékeket és érzéseket idézik fel bennük. Hiszen amikor belépnek a csoportszobába, és az előkészített székek várják őket, meg a tekintélyes óvónők, akik középen ülnek, halom papírral és írószerekkel előttük, akkor a szülők máris elcsendesednek, elfoglalják helyüket, és így kezdetét is veheti a szülői értekezlet a száraz adatismertetésekkel, felsorolásokkal, értesítésekkel. Természetesen fontos az információk átadása, de nem mindegy, hogy hogyan és milyen hangulatban történik. Sokszor tapasztaltuk, hogy a gyerekek már közép-, vagy akár nagycsoportosok voltak, de többségükben a szülők nem ismerték egymást. Mindezen megfigyelésekre építve érlelődött bennünk az a gondolat, hogy valamit változtatni kell, más típusú, újszerű tevékenységeket is kell szervezni a már hagyományossá vált szerepek, sablonos szülői értekezletek helyett. A kulturális nevelés módszeréhez elsősorban nem beruházásra volt szükség, hanem kezdetben elég volt, hogy a meglévőt egy kicsit más szemüvegen át nézzük.

A többéves tapasztalat során alakítottuk ki és próbáltuk ki a következő tevékenységeket, amelyeket két kategóriába soroltunk: közös, szülő–gyerek tevékenységek és tevékenységek csak a szülőknek. Az alábbiakban röviden bemutatnánk néhány közös (szülő–gyerek) tevékenységet.

1. Anyának lenni anyák napján:

„– Mit is jelent e szó: Anya?
Az élet kincse, aranya,
a világ legszebb ékköve.”

(Aranyosi Ervin: *Mit is jelent e szó: Anya?*)

A készülődést az anyák napjára beszélgetések előzik meg, amikor minden kisgyermek örömmel beszél a saját élményeiről, anyukájával való kapcsolatáról, mert anya szeret, gondoskodik, elfogad, bátorít, ápol, vigasztal, mert ő egy csoda. Ezen érzések, megtapasztalások újabb átélésére, elmélyítésére különleges lehetőséget nyújtanak ezek a tevékenységek. Különleges világ tárul fel akkor, amikor elkezdődnek a játékok, és a jelenlévők – mind a gyerekek, mind az édesanyák – lehetőséget kapnak, hogy tapintásra, illetve hangfelismerésre alapozva részt vegyenek az *Ismerd fel a gyermeked!*, *Ismerd fel az anyukád!*, *Találj meg!*, *Ki szól?* játékokban. Az ilyen közös, akár szinte egyidejű megtapasztalások, példamutatások pozitívan, bátorítólag hatnak a gyermeki, anyai személyiség fejlődésére. Dinamikusabb, illetve nyugodtabb pillanatok váltogatják egymást a *Villámgyors helycsere*, *Játék a lufival*, *Maszszázs anyukának*, *Masszázs gyereknek*, *Tenyérsimogató*, *Anya vagy gyerek*, *Rajzold le a gyermeked!*, *Fehér liliomszál*, *Beültettem kiskertemet*, *Hol jártál, bányánkám?* játékok, illetve népi játékok eljátszása során, hiszen bátran lehet alapozni a gyermekek érdeklődésére, előzetes tudására, tapasztalataira. A tevékenység során természetesen nem marad el az anyukák köszöntése sem, hiszen a lázas, szorgos készülődés után nem maradhatott el az ajándék, a gyerekek által kedvelt meglepetés elkészítése sem, melynek átadását egy dal eléneklése, vagy kis versike elmondása teszi színesebbé.

Egyik közkedvelt játék az, amikor öt-hat édesanyát egyszerre kiküldünk a teremből addig, amíg a gyerekeik lefekszenek a szőnyegre, előrenyújtott kezekkel. A gyerekeket elrejtjük egy nagy takaróval úgy, hogy csak a gyerekek keze/kézfeje látszódjon ki. A terembe visszajött édesanyák feladata az, hogy felismerjék a saját gyerekeiket a kézfejükről. Az édesanyák első meglepettségét nagyon hamar felváltja a tiszta, őszinte, gyermeki öröm, amikor az anyukák megtalálják a gyerekeiket (és igen, az édesanyák felismerik gyerekeiket a kézfejükről is).

2. Apának lenni apák napján:

„Hogyan is kellene apának lenni?
Igazi receptet még nem írt senki.”

(Aranyosi Ervin: *Apának lenni*)

Valóban, igazi receptet a gyermekneveléshez nem ad senki az apukáknak, viszont jelenlétük, gondoskodásuk nélkülözhetetlen a kiegyensúlyozott érzelmi fejlődéshez. Az édesapák kissé másképpen foglalkoznak a gyermekekkel, így tőlük mást tanulnak, mint az édesanyjuktól. Óvodapedagógusként fontosnak tartjuk jelenlétüket az óvodai életben is. Becsalogatni azonban őket ebbe a varázslatos, fantáziadús, játékos világba kihívást jelent. Beszélhetünk nekik az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenységének fontosságáról, viszont mélyebbre ér a játék üzenete, ha azt maguk is megtapasztalják.

A tervezéskor szem előtt tartottuk, hogy egy édesapa férfi mintát mutat a gyermek számára viselkedésben, gondolkodásban, problémamegoldásban. A játékos együttlét lehetőséget nyújt a résztvevők (apa–fia / apa–lánya) közötti érzelmi kapcsolódásra, a bizalom megerősödésére, mindamелтт, hogy nagy hangsúlyt fektetünk a testi gyakorlatokra és az értelmi próbákra is. Kreativitásukat, alkotóképességüket is megtapasztalhatják a közös barkácsolás alkalmával.

Az apukákat érte az első kihívás: feladatként azt kapták, hogy gyerekeiket kiváltásák egy játék során. A gyermekek kiváltásakor ismert dalok hangzottak el: *Hívjad a, hívjad a falovacskát, Sárga csikó, csengő rajta, Volt egy fakatona*. Így az apukák is megtanulták a dalokat, vagy felismerhették a gyerekek által dúdolt éneket. Az éneklésért közös énekléssel zártuk. A hangbemelegítés után következett a test megmozgatása. A kis huszárok megülték lovukat (az apukák felvették csemetéiket), és mondókázás közepette elkezdődött a trappolás, lovaglás gyakorlása. Mivel az apukák léptek a lovak szerepébe, megválaszthatták, hogy nyakukba vagy hátukra veszik kis lovasaikat, a huszárokat. A próbatételek sorozata nem ért itt véget, következett a jó hallás, a figyelmesség felmérése különböző játéktípusok által. Ilyen például az *1, 2, 3, bumm* játék, amelyben a számolás során 4 helyett bummot kellett mondani a soron következőnek. Kiemelkedő pillanat volt a *Haragszom, haragszom rád* nevű játék egyik momentuma, amikor a kis lovasok – a gyermekek – azt az üzenetet kapták, hogy „haragszom, haragszom rád, mert nem adtál pusztit a lovadnak!” Ezekben a pillanatokban cuppanós pusztik, mosolygós lovasok, boldog, csillogó szemű paripa-apukák töltötték be a teret. Bárán merjük ajánlani ezt a játékot, hiszen azzal, hogy utasításokat adunk a lónak, lovasnak, be tudjuk lopni az egyszerű ló–lovas kapcsolatba a szeretet kifejezésének elemeit. Végül levezetésként közösen elkészítették a játéklóvat, amely otthon újabb közös játéknak, boldog perceknek a mozgatórugója lehet majd.

Manapság egyre elterjedtebb az, hogy apák napját május második vasárnapján ünnepeljük. Ezért a tavalyi tanévben (2023–2024) a csoportunkban az

apák napját már nem márciusban (ahogyan az előző években) tartottuk, hanem májusban. Kisebbségi változtatásokkal továbbra is nagyon izgalmas, szórakoztató és kapcsolatmélyítő alkalmat tudhattunk magunk mögött. Egyik legsikeresebb, és egyben a legizgalmasabb (az apukák számára) momentuma az alkalomnak az volt, amikor az óvónők elővették a borotvahabokat, és arra kérték a gyerekeket, hogy apának az ölében ülve „borotválják” meg őket. Természetesen nem borotvapengéket kaptak a gyerekek, hanem faspatulákat, amelyek segítségével le tudták „borotválni” édesapjuk arcszőrzetét. Különleges élmény volt mindenki számára a bizalom megélése: a gyerekek ösztönösen nagyon óvatosak voltak, és az édesapák is egyre bátrabban tartották az arcukat, amint megtapasztalták gyerekeik ügyességét.

Természetesen, mint minden tevékenység megtervezésekor, figyelembe kell venni a csoport összetételét, a csoport mozgékonyosságát, a gyermekek életkorát, az apukák viszonyulását a játékos tevékenység ötletéhez. „Az „igazi receptet” ugyan pedagógusként sem adhatjuk meg a szülőknek, viszont örömteli, játékos élménnyel bármikor hozzájárulhatunk a minőségi idő eltöltéséhez, és megerősíthetjük az édesapák és gyermekeik közötti kapcsolatot. (Kertész 2016, 65–66)

3. Nagymamának lenni nagymamák napján:

„Sokan hiszik, elkényeztetet, pedig életre tanít,
s nem akarja, más élje meg rég elvesztett álmait.
Így hát, amit Ők adhatnak, felülmúlni nem lehet.
Kincset adnak a jövőnek: úgy hívják, hogy SZERETET!”

(Aranyosi Ervin: *A nagyszülők szeretete*)

Nagyon sok családban a nagyszülők elengedhetetlen segítséget nyújtanak a szülőknek a gyereknevelésben és a gyermekfelügyeletben. Sokszor ők veszik el a kicsiket az óvodából, iskolából, vigyáznak rájuk, ha éppen betegek, és a szülőknek dolgozni kell. Óvodapedagógusi pályafutásunk során többször is tapasztaltuk a nagyszülők elengedhetetlen segítségét a szülők számára, és innen jött az ötlet, hogy időnként őket is megilletné egy kis közös tevékenység az óvoda unokáival. A játékos bemutatkozáson, az emlékek fel elevenítésén túl újra óvodásként élhetik át a nagymamák a *Csip-csip csóka*, *Lassan jár a csigabiga* énekes játékok nyújtotta élményeket, természetesen mindezt a kis unoka társaságával ízesítve. Simogató kezének puhaságát, játékoságának mélységét továbbadja önfeledt *Mit csinál a két kezem?* játékkal, majd a szabályok betartásával példát mutat kisunokájának a közös játékok minden egyes pillanatában. Kölcsönös megilletődés van jelen, hiszen

mindenki felfedez, tapasztal valami újat a kapcsolatukban az idő alatt, amíg közösen megtanítjuk a *Kondul a harang* altatót, vagy akár az énekes párbeszédre alapuló *Mi szél hozott, kis futár?* kezdetű dalt. Talán a nagyi-unoka kapcsolat sem súrlódásmentes, így a harag itt is teret kap a *Haragszom, haragszom rád* nevű játék formájában. Természetes, hogy ez a harag pikk-pakk továbbúnik, amikor az unoka kis köszöntővel lepi meg a nagymamáját, amelynek élménye tovább fokozódik a közös alkotás, ajándék készítésének lehetőségével.

4. Adventi gyertyagyújtás

A karácsonyi készülődés hevében, a sok tennivaló közepette gyakran elfelejtünk lelassulni, és lélekben is készülni, ráhangolódni az ünnepre. Hogy az ünnepi ráhangolódásunk minél meghittebb legyen, adventi alkalmakat szerveztünk. Azonban az első találkozásnál egy kis csavart is tettünk bele: ekkor a nagytatákat kértük fel, hogy tiszteljenek meg a jelenlétükkel. A többi alkalomra szívesen láttuk anyát, apát, testvért, vagy éppen azt a személyt, akinek volt ideje eljönni. Az adventi gyertyagyújtásokat hétfő délutánokra terveztük, 30-40 perces időkeretbe foglalva a tevékenységeket. Ilyenkor a lecsendesülés, a lelassulás és az együttlét volt a fő cél. Ezen tevékenységek megszervezése mindig az adott felnőtt jelenlététől függött. Például a nagytaták esetében a régmúlt idők karácsonyára emlékeztünk az elmesélt történeteik által; a testvér meghívottak esetében mesekeretbe foglaltuk az aznapi adventi üzenetet. Hangsúlyt fektettünk az adventi énekek ismertetésére, gyakorlására is. A közös éneklés mélyebb tartalmat, érzelmi telítődést nyújtott az adventi gyertya meggyújtásának pillanatához.

A megélt tapasztalatok, a belső szükségletek, a külső hatások sokasága, kölcsönös egymásra hatásuk az évek alatt elvezettek ama felismeréshez, hogy ez a változás, a „más szemüveg” használata a nevelői munkánk során megfontolt célok, egy egészséges közösségformálás érdekében történik. Hisszük, hogy ennek alakulása, jól szervezettsége nagy hatással van az óvodai közösség, a csoport természetes alakulására is.

Szakirodalom

*A koragyermekkori nevelés curriculum*a (2019). Ministerul Educației și Cercetării.

Arapovics M. – Vercseg I. (2017): *Közösségfejlesztés. Módszertani útmutató*. Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeum Oktatási és Módszertani Központ – NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. – Országos Széchényi Könyvtár, Budapest.

- Kertész K. (2016): Apának lenni apák napján. *Magiszter*, XIV. (2), 65–66.
- Kertész K. (2022): *Szülői közösségek formálása újszerű kapcsolattartási tevékenységek által – I. fokozati tudományos módszertani dolgozat*. Marosvásárhely.
- Moldovan, D. M. (2021): Strategii de consolidare a parteneriatului educațional școală-familia. Oportunități și obstacole. In: Marin, D.-C. – Todea, A. – Bocoș, M.-D. – Pinteș, M. S. (red.): *Parteneriatul educațional școală-familie*. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

A szülő-óvoda kapcsolat erősítésének lehetőségei az óvodai csoportokban

(Török Zsuzsanna, Fogarasy Mihály Általános Iskola, Gyergyószentmiklós)

A szülők és az óvoda közötti kapcsolat meghatározó szerepet játszik a gyermek fejlődésében és nevelésében. Az együttműködés nemcsak a gyermekek érzelmi biztonságát és harmonikus fejlődését segíti elő, hanem a szülők és az óvodapedagógusok közötti bizalom kialakulását is előmozdítja. Az alábbiakban bemutatom azokat a lehetőségeket, amelyek hozzájárulhatnak a szülő-óvoda kapcsolat megerősítéséhez.

Nyílt és folyamatos kommunikáció: A hatékony kommunikáció az egyik legfontosabb tényező a sikeres együttműködés kialakításában. Ennek érdekében az óvodai csoportjainkban különböző csatornákat használhatunk: például személyes beszélgetéseket, szülői értekezleteket, hírleveleket, e-mailes tájékoztatásokat és online platformokat. Rendszeresen tájékoztathatjuk a szülőket a gyermek fejlődéséről, napi tevékenységeiről és fontos eseményekről.

Szülői értekezletek és egyéni konzultációk vagy fogadóórák: A rendszeres szülői értekezletek lehetőséget biztosítanak arra, hogy a szülőkkel közösen megvitassuk az óvodai nevelés kérdéseit, illetve a gyermek egyéni fejlődését. Az egyéni konzultációk során pedig lehetőség nyílik személyesebb, mélyebb beszélgetésekre, amelyek révén mi, óvodapedagógusok, jobban megértjük a gyermek otthoni környezetét és egyedi szükségleteit.

Közös programok és események: Az óvoda által szervezett közös programok, mint például családi napok, kirándulások, ünnepségek, kézműves-foglalkozások, erősítik a közösségi szellemet, és lehetőséget teremtenek arra, hogy a szülők és pedagógusok jobban megismerjék egymást. Ezek az alkalmak hozzájárulnak ahhoz, hogy a szülők aktívan bekapcsolódjanak az óvodai életbe.

Szülők bevonása az óvodai életbe: A szülők aktív részvétele az óvodai mindennapokban nagymértékben elősegítheti az együttműködést. Például a szülők bevonhatók különböző tevékenységekbe, például a következőkbe: mesemondás, szakmai bemutatók, vagy akár önkéntes segítség az óvodai eseményeken. Ezáltal a szülők jobban betekinhetnek az óvodai életbe, és közelebb kerülhetnek a pedagógusokhoz.

Szülői fórumok és visszajelzések: A szülők véleményének kikérése és figyelembevétele erősíti az együttműködés érzését. Az óvodák fórumokat, kérdőíveket vagy nyílt napokat szervezhetnek annak érdekében, hogy a szülők megoszthassák tapasztalataikat és javaslataikat. Ez nemcsak a szülői elégedettséget növeli, hanem lehetőséget ad az intézmény fejlesztésére is.

Digitális eszközök alkalmazása: A modern technológia lehetőséget teremt az információ gyors és hatékony megosztására. Az óvodák használhatnak zárt online csoportokat, mobilalkalmazásokat vagy weboldalakat, ahol a szülők folyamatosan tájékozódhatnak a gyermekek programjairól, fejlődéséről és az óvodai hírekről.

Az alábbiakban elkészítettem egy részletes *szülőértekezlet-tervezetet*, amely tartalmazza az óvodai program bemutatását, szabályokat és *interaktív játékokat* a szülők bevonására.

Szülői értekezlet tervezete – Óvoda

Időpont: [Dátum, Időpont]

Helyszín: [Óvoda neve, Címe]

Vezeti: [Óvodapedagógus neve]

1. Köszöntés és bemutatkozás (10 perc)

Rövid bemutatkozás az óvodapedagógus részéről.

A szülők rövid bemutatkozása egy interaktív játék keretében (pl. mindenki mond egy pozitív tulajdonságot a gyermekéről).

2. Az óvodai nevelés céljai és programja (15 perc)

Az óvoda pedagógiai programjának ismertetése.

A nevelési célok és módszerek rövid bemutatása.

Az óvodai napirend áttekintése.

3. Fontos tudnivalók és szabályok (15 perc)

Érkezés és távozás rendje.

Betegség esetén követendő eljárások.

Étkezési rend és speciális étrendek lehetősége.

Egyéb házirendi szabályok.

4. Szülő-óvoda együttműködés (20 perc)

Hogyan támogathatják a szülők a gyermek fejlődését otthon?

Kommunikációs csatornák: szülői levelező füzet, e-mail, telefonos elérhetőség.

Közös programok tervezése (kirándulások, ünnepségek, kézműves foglalkozások stb.).

5. Interaktív játék: „Ismerd meg a csoportot!” (15 perc)

Kártyás játék, ahol a szülők egy-egy kérdést húznak, és válaszolnak rá (pl. Mi a gyermeked kedvenc játéka?).

Pantomimjáték: a szülőknek el kell mutogatniuk egy-egy óvodai tevékenységet, a többiek kitalálják, mi az.

6. Kérdések és válaszok (10 perc)

A szülők feltehetik kérdéseiket az óvodapedagógusnak.

Nyitott beszélgetés a felmerülő témákról.

7. Zárás és következő lépések (5 perc)

Összegzés, a legfontosabb pontok kiemelése.

A következő szülői értekezlet időpontjának egyeztetése.

Köszönetnyilvánítás a részvételért.

Íme, még néhány játékötlelet, amellyel feldobhatjuk a szülői értekezleteket, és aktívabb részvételre ösztönözhetjük a szülőket:

- *Ismerjük meg egymást:* A szülők párokba állnak, és néhány percre beszélgetnek egymással, majd bemutatják egymást a többieknek. Ez segít oldani a kezdeti feszültséget, és elősegíti a kötetlenebb hangulatot.
- *Mit tudsz a gyermekedről?* – kvízkérdések a gyermekek óvodai szokásairól, kedvenc tevékenységeikről. A szülők kis csoportokban válaszolnak a kérdésekre, majd megbeszélik a válaszokat. Ez a játék rávilágít arra, mennyire ismerik a szülők a gyermekeik óvodai életét.
- *Két igazság, egy hazugság:* Mindenki elmond magáról három állítást, amelyek közül kettő igaz, egy pedig hamis. A többieknek ki kell találniuk, melyik a hazugság. Ez a játék segít a szülőknek jobban megismerni egymást.
- *Közös pontok:* A szülők párokba állnak, és megpróbálnak minél több közös pontot találni egymásban (pl. kedvenc étel, hobbi, stb.). A párok ezután bemutatják egymást a többieknek. Ez a játék elősegíti a közösségépítést.
- *Névjáték:* A szülők körben állnak, és mindenki elmondja a nevét, majd egy hozzá kapcsolódó jelzót, ami a kezdőbetűjével kezdődik. Például: „Vidám Viktória”. Ez segít a nevek megjegyzésében, és oldja a kezdeti feszültséget.
- *Közös alkotás:* A szülők csoportokban rajzolnak vagy gyurmáznak, a gyermekek óvodai/iskolai élményeit megörökítve. Ez a játék kreatív módon segít megosztani a szülők tapasztalatait.
- *Pro és kontra:* Egy aktuális, az osztályt/csoportot érintő témával kapcsolatban a szülőknek pro és kontra érveket kell gyűjteniük kis csoportokban. Ez elősegíti a különböző nézőpontok megismerését és a konstruktív vitát.

- *Kívánságdoboz:* A szülők anonim módon írhatnak kívánságokat, javaslatokat az óvodával/iskolával kapcsolatban. A kívánságokat a megbeszélés végén közösen átbeszélik.
- *Pozitív visszajelzés:* A szülők kis cetlikre írnak pozitív visszajelzéseket a többi szülőről vagy az óvodapedagógusokról. A cetliket a megbeszélés végén felolvassák. Ez a játék erősíti a pozitív légkört és a közösségi érzést.
- *Építsünk tornyot!* A szülők kis csoportokban építenek tornyot különböző anyagokból (pl. papírpoharak, hurkapálcák). A játék célja az együttműködés és a közös elképzelés megvalósítása. Ez a játék segít a szülőknek jobban megérteni egymás kommunikációs stílusát.
- *Szituációs játékok:* Az óvodai élettel kapcsolatos szituációkat játszani a szülők (pl. konfliktuskezelés, problémamegoldás). A játék segít a szülőknek jobban megérteni a gyermekek helyzetét és a pedagógusok munkáját.
- *Rajzos üzenet:* A szülőknek le kell rajzolniuk egy általuk kiválasztott tárgyat, élményt, majd a rajz alapján a többieknek ki kell találniuk, hogy mit ábrázol. Ez a játék fejleszti a kreatív kommunikációt.
- *Közös történetírás:* A szülők közösen írnak egy történetet, mindenki hozzátesz egy mondatot. A játék fejleszti a kreativitást és az együttműködést.
- *Névcserélő:* Kérjük meg a szülőket, hogy mutatkozzanak be a gyerekek tulajdonságával és nevével. Például, ha a gyermekük Alíz, aki csendes, a szülő mutatkozzon be Csendes Alízként. Már itt sok minden kiderülhet a pedagógus számára a gyerekekről.
- *Névcserélő II.:* Hasonló az előző játékhoz, ám itt a szülő és a gyermek neve együtt szerepel. Például Alíz apukája, Tamás így mutatkozik be: Alízos Tamás.
- *Pókháló:* Szükségünk lesz annyi gombolyag fonalra, ahány csoportot kialakítottunk a játékhoz. A következő formulát használjuk: Én Ricsi vagyok, és Anita-nak gurítom. Én vagyok Anita, Ricsitől kaptam, és Annának gurítom. Határozzuk meg, hány percig tart a játék (pl. 3 perc – aztán 3 perc alatt visszafelé tekerjék is fel). Ez a játék segít abban, hogy a szülők megismerjék, megtanulják egymás nevét.

Összegzés

Elmondhatom, hogy a szülő-óvoda kapcsolat erősítéséhez elengedhetetlen a nyitott kommunikáció, a közös programok és a szülők aktív bevonása az óvodai életbe. A folyamatos visszajelzések és az innovatív eszközök

alkalmazása szintén hozzájárulhatnak a harmonikus együttműködés kialakításához. A gyermekek érdekében mind a szülőknek, mind az óvodai dolgozóknak érdemes tudatosan törekedniük a kapcsolat ápolására és fejlesztésére.

Szakirodalom

Bakonyi A. – Karczewicz Á. (2016): *Az óvodapedagógusok nagykönyve. Az ismerettől a megvalósításig.* Neteducatio Kft., Budapest.

Faber, A. – Mazlish, E. (2013): *Beszélg úgy, hogy érdekelje, hallgasd úgy, hogy elmesélje.* Reneszánsz Könyvkiadó, Budapest.

Ranschburg J. (2009): *Szülők könyve.* Saxum Kiadó Kft., Budapest.

Online források:

Modern Iskola: MInspiráció – Szülői értekezlet másképp.

<https://moderniskola.hu/2022/09/minspiracio-szuloi-ertekezlet-maskepp/>

Óvó néni nyugaton: 5 tanács a szülői értekezlet sikerességéhez.

<https://ovoneninyugaton.com/2022/08/24/5-tanacs-a-szuloi-ertekezlet-sikeressegehez/>

Bezzeganya: 10+1 szülőtípus, akivel biztosan találkozol a szülői értekezleten.

<https://bezzeganya.reblog.hu/101-szulotipus-akivel-biztosan-talalkozol-a-szuloi-ertekezleten>

canvas.tpf.hu: Szülői értekezlet másképpen.

https://canvas.tpf.hu/courses/76/modules/items/c_2159

Együtt, kézen fogva, gyermekeinkért.

Szülő-gyerek együttműködés az óvodában

(Barocz Cristina, a Jósika Miklós Elméleti Líceum óvodája, Torda)

Az óvodai nevelés egyik kiemelt feladata, hogy a gyermek fejlődését családi, biztonságos környezetben támogassa. A gyermekek optimális fejlődése akkor valósulhat meg, ha a nevelési hatások – az óvodai és az otthoni – összhangban vannak egymással. Ebben a folyamatban kulcsszerepet játszik a szülő és óvoda közötti együttműködés, amely túlmutat a napi információcserén. A közös élmények, programok, együtt átélt ünnepek és események megerősítik a gyermek kötődését mind a családhoz, mind az óvodai közösséghez. Az alábbiakban néhány olyan, a gyakorlatban megvalósult példát mutatok be, melyek során a szülők aktív szereplőivé váltak az óvodai életnek.

Gyakorlati példák a 2024–2025-ös tanévből a szülő-gyerek együttműködésre a tordai Jósika Miklós Elméleti Líceum óvodájának Katicabogár csoportjában

1. Szüreti interaktív foglalkozás Kingricával a Tordai Magyar Napok keretében

Az őszi időszak egyik legkedveltebb közösségi eseménye a szüreti foglalkozás volt, amelyet a Tordai Magyar Napok keretében rendeztünk meg. Kingrica, a népi játékokat és hagyományokat népszerűsítő előadóművész segítségével a gyermekek és szüleik interaktív módon ismerkedhettek meg a szüreti népszokásokkal.

Közösen énekeltek, táncoltak, szőlőt préseltek, sőt mustot is kóstoltak. Az esemény során a szülők aktívan bekapcsolódtak, erősítve a közösségi összetartozást, és példát mutatva a hagyományok tiszteletére.

2. Adventi koszorú- és süteménykészítés a Diakónia idősek otthona lakói számára

Az adventi időszak különösen alkalmas a közös alkotásra és a szociális érzékenyítésre. Idén szülők és gyermekek együtt készítettek adventi koszorúkat, valamint karácsonyi süteményeket, amelyeket a helyi Diakónia időskorú otthon lakóinak adományoztunk. A közös kézműveskedés során nemcsak a

finommotorika és az esztétikai érzék fejlődött, hanem az együttérzés, segítőkészség is. A gyermekek saját kezűleg adhatták át az ajándékokat, megtapasztalva az „adni jó” érzését.

3. „Kapni jó, de adni még jobb” – Karácsonyi ajándékozás a gyerekek között

A karácsonyi időszak különleges hangulata kiváló lehetőséget teremtett arra, hogy a gyermekek az ajándékozás valódi örömét élhessék át. Ebben az évben a „Kapni jó, de adni még jobb” elnevezésű projektet valósítottuk meg, melynek célja az volt, hogy a gyermekek megtapasztalják az odafigyelés, az önzetlenség és a másik ember iránti szeretet erejét – szülei aktív közreműködésével.

A program már advent első hetében elkezdődött: minden gyermek kihúzta egy társának nevét, akit majd meglephetett egy személyre szabott apró ajándékkal. A szülőkkel együtt otthon készítették el a meglepetéseket – rajzokat, dísz tárgyakat, kézműves apróságokat, karácsonyfadíszeket, süteményeket vagy épp közös fotókból készített minialbumokat. Arra kértük a családokat, hogy ne vásároljanak semmit, hanem kreatív, saját készítésű meglepetéssel készüljenek, így az ajándék valóban a szívből jövő figyelmes-ség eszközévé vált.

Az ajándékokat nemcsak elkészítették, hanem saját kezűleg csomagolták is, névre szóló üzenettel ellátva. Az óvodában egy kis „karácsonyi műhelyt” alakítottunk ki, ahol a szülőkkel közösen díszcsomagoló papírt nyomtattunk krumplinyomdával, hópelyheket vágtunk, masnikat kötöttünk. A gyerekek örömmel vettek részt ezekben a tevékenységekben, miközben észrevétlenül fejlődött kézügyességük, esztétikai érzékük és empátiájuk is.

A karácsonyi ünnepség napján megrendeztük az „Ajándékok napját”, amikor a gyerekek egymásnak adták át a csomagokat. Előtte beszélgetőkört tartottunk, ekkor mindenki elmondhatta, miért azt készítette ajándékba, amit, és miért öröm neki azt átadni. A csomagok átadása meghitt pillanat volt – sok gyerek saját maga segített a társának kibontani a meglepetést, miközben őszinte öröm és izgatottság töltötte be a termet.

Ez a projekt nemcsak megerősítette a gyerekekben az adakozás örömét, de hozzájárult a szülők és óvónők közötti együttműködés elmélyítéséhez, hiszen minden család aktív szerepet vállalt benne. A közösen megélt élmények valódi értéket adtak az ünnepnek, és egyúttal erősítették a gyermekek szociális érzékenységét és empátiáját is.

4. „Mesterségem címere” – Heti projekt, ahol szülők mutatták be szakmájukat

A projektpedagógia módszerei kiválóan alkalmasak a gyermekek érdeklődésének felkeltésére és a valósághoz való kapcsolódásra. A „Mesterségem címere” hetünk során minden nap más szülő látogatott el hozzánk, és mutatta be saját szakmáját. Volt, aki orvosi eszközöket hozott, más fodrászkodott a gyerekekkel, vagy épp cukrászműhelyt varázsoltunk az óvodába. A gyermekek nemcsak ismerkedtek az adott tevékenységekkel, hanem ki is próbálhatták azokat, miközben az ő szüleik váltak a hét hőseivé. Ez erősítette az identitást és a családi kötelékeket is.

5. Farsangi multság – Jelmezek közös készítése

A farsang minden évben a kreativitás és a játékos önkifejezés ünnepe az óvodában. Idén különös hangsúlyt fektettünk arra, hogy a jelmezek elkészítése ne csupán otthoni feladat, hanem a szülő és a gyermek közös alkotása legyen. Már hetekkel a farsang előtt kihirdettük a jelmeztöltelek gyűjtését, és arra kértük a családokat, hogy együtt gondolkodjanak a gyermek egyéniségéhez illő ötleten.

Szerveztünk „jelmezkészítő délutánt” az óvodában, ahová a szülők hozhatták az anyagokat, eszközöket, díszítőelemeket. Ezeken az alkalmakon közösen vágtunk, ragasztottunk, varrtunk – a gyermekek részt vettek az anyagválasztásban, a színek kiválasztásában, formák összeállításában. A szülők között is kialakult egyfajta kreatív együttműködés, hiszen sokan segítettek egymásnak ötletekkel vagy alapanyagokkal.

A farsangi napon a gyermekek büszkén viselték saját készítésű jelmezeiket, és egy rövid bemutatót is tartottunk, ahol mindenki elmesélhette, miért pont azt a karaktert választotta. A szülők közül sokan újra ellátogattak hozzánk, és aktívan részt vettek a multságban is: segítettek játékallozások vezetésében, arcfestésben, tombolasorsolásban.

Külön öröm volt, hogy a szülők által hozott házi süteményekkel, farsangi fánkkkal vendégelhettük meg egymást, így az ünnep valódi közösségi eseménnyé vált. A közösen megélt élmény nemcsak a gyerekekben hagyott mély nyomot, hanem a családok és az óvoda közti kapcsolatot is erősítette.

6. Március 15. – Közös megemlékezés Petőfi Sándor szobránál

A nemzeti ünnepek közös megélése fontos eleme az identitásformálásnak. Március 15-én a szülőkkel együtt vonultunk ki a Petőfi-szoborhoz, amelyet a felnőttek megkoszorúztak, a gyerekek pedig kis műsorral készültek erre az alkalomra. A közös részvétel erősítette a nemzeti hagyományokhoz való kötődést, és példát adott a gyermekek számára a múlt tiszteletéről.

7. Múzeumlátogatás

A múzeumban a gyerekek számára interaktív foglalkozásokat szerveztünk, amelyeken a szülők aktívan részt vettek. A program során a következő gyakorlati tevékenységeket valósítottuk meg:

- *„Időutazás” a természetvédelem történetében* – A múzeumban a gyerekek és szülők időutazást tettek a természetvédelem történetében. A tárlatvezetés során bemutatták a környezetvédelmi kezdeményezések első lépéseit, a természetvédelmi törvényeket és a helyi kezdeményezéseket. A szülők kérdéseket tettek fel, és közösen beszélgettünk arról, hogyan alakultak ezek az intézkedések az évek során. A gyerekek figyelték, hogyan formálódott a természet védelme a különböző történelmi időszakokban.
- *Kézműves-foglalkozás a múzeumban* – A múzeumban a gyerekek és szülők közösen készítettek újrahasznosított anyagokból alkotásokat, mint például papírtáskákat, madáretetőket, vagy akár kreatív díszeket. A szülők feladata az volt, hogy segítsenek a gyerekeknek megérteni, hogyan csökkenthetjük a hulladékot a mindennapi életben, és hogyan adhatunk új életet régi, már nem használt dolgoknak. Ezzel a foglalkozással nemcsak a gyerekek kreativitását fejlesztettük, hanem a fenntartható életmód fontosságát is hangsúlyoztuk.
- *„Fenntartható jövő – üzenet a jövőnek”* – A múzeumlátogatás során a gyerekek és szülők közösen készítettek egy üzenetet a jövő generációjának. A szülők segítettek a gyerekeknek abban, hogy leírják, mit tanultak a fenntarthatóságról, és mit kívánnak tenni a jövőben a környezet védelme érdekében. Az üzenetet egy időkapu formájában helyeztük el a múzeumban, később ezt majd egy másik csoport olvashatja el.

8. Kirándulás az állatsimogatóba

A tavaszi kirándulásunk során a gyermekeket számos szülő kísérte el az állatkertbe, ez nemcsak szórakoztató, hanem rendkívül tanulságos élmény is volt. Az óvodai kirándulások célja mindig az, hogy a gyerekek új ismereteket szerezhessenek, miközben élményekkel gazdagodnak, és megélik a közös felfedezés örömét. Ezúttal az állatsimogató látogatásának célja a különböző állatok megismerése volt, illetve annak átélése, hogy hogyan védhetjük meg a természetet és élőhelyeiket.

A kirándulás előtt felkészítő foglalkozást tartottunk, amelynek során a gyerekek megismerkedtek az állatokkal, akiket majd az állatkertben láthatnak. A szülők közreműködtek a felkészülésben, hiszen egy-egy család saját

kedvenc állatát mutatta be a gyerekeknek, otthon előre megbeszélve, hogy miként mesélhetnek a többieknek arról, hogyan élnek a különböző fajok az állatvilágban. Ez a szülők által hozott tudás segítette a gyermekek érdeklődésének felkeltését, és biztosította a családok közti aktív interakciót is.

A kirándulás napján a szülők nemcsak kísérők voltak, hanem részt vettek az élmények feldolgozásában is. Az állatsimogatóban a gyerekeknek játékos feladatokat osztottunk ki: a gyerekek keresték az állatokat, és jegyzeteket készítettek arról, mit láttak (pl. szín, táplálkozási szokások, mozgásuk). Mindezt a szülők segítették, akik kérdéseket tettek fel, magyarázták a különböző állatfajokat, és a gyerekek figyelmét irányították a látottakra.

Gyakorlati feladatok a kirándulás során:

- *„Ki vagyok én?”* – Az egyik szülő készített egy egyszerű képes kvízt, amely a különböző állatokat ábrázolta. A gyerekeknek ki kellett találniuk, hogy melyik állatot látták az adott képen, és közben a szülő elmesélte, hogy az adott állat milyen helyen él, hogyan táplálkozik, és miért fontos a védelme.
- *„Színek és formák”* – A kirándulás során a gyerekeknek arra kellett figyelniük, hogy melyik állat milyen színekkel és formákkal rendelkezik. A szülők segítettek a gyermekeknek az állatok külsejének megfigyelésében, és színes tollakkal, ceruzákkal együtt rajzolták le a látottakat. Így a szülők segítettek abban, hogy a gyerekek fejlesszék megfigyelőkészségüket és kreativitásukat.
- *„Hangok a természetben”* – Egy másik szülő olyan játékot vezetett, amelyben a gyerekeknek meg kellett hallgatniuk egy-egy állat hangját, és ki kellett találniuk, melyik állathoz tartozik. Ez a játék a hallási észlelés fejlesztését célozta, miközben szórakoztató módon segítette a gyerekeket az állatok és azok környezetének felfedezésében.
- *„Állatnapló vezetése”* – Mivel ez a látogatás fontos tanulási élmény volt, minden gyerek kapott egy állatnaplót, amelyben a látott állatokat leírhatták, lerajzolhatták, és szüleikkel közösen megjegyzéseket írhattak az élményekről. A szülők segítettek a gyerekeknek a megfigyelések rögzítésében, és beszélgettek velük arról, hogy mit tanultak a különböző állatfajok életmódjáról.
- *„Történetmesélés”* – A nap végén a szülők és a gyerekek körbeülték a közös „tűzhelyet” (egy szép fát vagy sziklafalat), és egy-egy szülő mesét vagy történetet mondott az állatvilágról, miközben a gyerekek improvizáltak a történet kapcsán, vagy elmondták, hogy melyik volt a kedvenc állatuk a látottak közül. Ez segítette a szociális készségek és a kifejezőkészség fejlesztését.

A tavaszi kirándulás során minden gyermeket legalább egy szülő is elkísért az állatsimogatóba. A kirándulás nem csupán szórakozás volt, hanem tanulási lehetőség is. A szülők aktívan bekapcsolódtak a megfigyelésekbe, magyaráztak, kérdeztek, játékos feladatokat vezettek, ezzel segítve a gyerekeket az élmények feldolgozásában.

Az óvodai nevelés nem lehet teljes a családok aktív közreműködése nélkül. A sikeres együttműködés alapja a bizalom, a rendszeres és nyitott kommunikáció, valamint a közös célok megfogalmazása. Az óvoda nem csupán nevelőintézmény, hanem közösségi tér is, ahol a gyermekek a család és az óvoda támogatásával fejlődnek. „Együtt gyermekeinkért” – ez nemcsak szlogen, hanem nevelési filozófia, amelynek megvalósítása mindannyiunk felelőssége.

Szakirodalom

Erdősi I. P. (2020): *A család és az iskola kapcsolata.*

<http://midra.uni-miskolc.hu/document/34400/30825.pdf>

Imre N. (2019): *Az iskola és a szülő közötti együttműködés lehetőségei.*

<https://ofi.oh.gov.hu/publikacio/az-iskola-es-szulo-kozotti-egyuttmukodes-lehetosegei>

Kathyné Mogyoróssy A. – Nagy B. (2017): A szülők és a pedagógusok kapcsolattartásának mintázatai. *Educatio* 26 (4), pp. 657–668.

https://epa.oszk.hu/01500/01551/00102/pdf/EPA01551_educatio_2017_04_657-668.pdf

Török B. (2005): Óvodák és szülők. Vonzások és választások. *Educatio*, 2005/4. 787–804.

Hatékony együttműködés pedagógus és szülő között Bánffyhunyadon

(Horvát Katalin, Vidám Manók Hosszított Programú Óvoda, Bánffyhunyad)

Az emberiség tartozik azzal, hogy a gyermekeknek a legjobbat adja, amit csak kínálhat. „Amíg él az ember, tanul, de a legnehezebb mesterség a szülőség” – ezt az igazságot a bölcsek mondták, és az élet teljes mértékben bebizonyítja ennek helyességét.

A gyermek fejlődésének felelőssége az élet első szakaszaiban elsősorban a családra hárul. A valódi nevelés alapjai a családban rakódnak le, majd ezt követi a további fejlődés az óvodában és az iskolában. Az oktatás elsősorban példamutatáson keresztül valósul meg, és csak ezután következik a szavak ereje. Még akkor is, ha az óvoda kiváló programokat kínál, nem tudja ellessúlyozni a gyermekek családban szerzett negatív tapasztalatait. Az óvodának hidat kell képeznie a családdal, új utakat kell mutatnia a szülőknek a gyermekek érdekében történő neveléshez, hiszen egyre nehezebb a szocializálódás, egyre több a hiszti, egyre több a „nem akarom”, „nincs kedvem”, „elfáradtam”, ezért kell számukra mindig valami más, valami új.

Tény, hogy a világ nagyon változik, sokszor azt sem tudjuk, hogy gyermekeinknek mit is „tanítsunk”. Ezért tartjuk fontosnak, hogy lassan-lassan felkészítsük gyermekeinket a világ rohamos változására. Ennek egyik legfontosabb eleme a szociális kompetenciájuk fejlesztése.

Mi, óvodapedagógusok, nagy felelősséggel tartozunk a jövő nemzedékének nevelésében, helytállásában, a jól működő képességeik kialakításában, hogy használni tudják azokat, mikor szükségük lesz rájuk, a változás során, mert változás lesz, az biztos.

Matthév nagyon szépen leírja, hogy az élménypedagógia esélyt ad arra, hogy „megtanítsuk a megtaníthatatlant”, tehát arra is gondolhatunk, hogy azt tanítjuk meg a gyermekeink számára, amit még mi sem tudunk, hogy meg kell tanítani. Óvónőként nagyon fontosnak tartom, hogy minél több olyan tevékenységet nyújtsunk gyermekeinknek és szüleiknek, ami élményt szerez számukra, és a foglalkozások során az egymásra figyelést, az együttműködést serkenti. Azok, akik hisznek a játék- és az élménypedagógia erejében, nagy lehetőséget kapnak a jövőbeli továbbfejlődésben és továbbfejlesztésben.

Egy másik nagy kedvencem, ami nagyon hatékony a szülőkkel való partnerség megerősítésében, az a Franz Kett pedagógiai módszer használata.

Óvodánkban egyre nagyobb teret nyer, mivel játékos és élményszerű módon segíti a gyermekek érzelmi, szociális és értelmi fejlődését. A módszer alapja az úgynevezett szimbólumközpontú pedagógia, amely az érzelmi nevelésre és az élethelyzetek megértésére helyezi a hangsúlyt.

A család és az óvoda közötti jól megszervezett partnerség szilárd nevelést eredményez, amely csökkenti a későbbi iskolai kudarc kockázatát. Az óvodáskor a gyermek fejlődő személyiségének alapja, és a család jelenléte az óvodai környezetben biztosítja a kapcsolatot a gyermek és az ismeretlen környezet között. Mindezek a motivációk arra vezetnek, hogy szükség van egy valós, aktív partnerségre, amelyben a család örömmel részt vesz, miközben szoros együttműködés valósul meg a családok és az óvodai intézmények között.

Mint óvodapedagógusoknak, elsődleges célunk, hogy olyan kiegyensúlyozott, boldog gyermekeket neveljünk, akik a jövőben könnyedén és magabiztosan veszik az akadályokat. Egy jól megszervezett szülői tevékenység biztosítani tudja a kitűzött cél elérését. Az elmúlt évtizedekben olyan társadalmi folyamatok zajlottak le hazánkban, amelyek szükségessé tették az oktatói-nevelői munka és a pedagógus szerepének átértékelését. A pedagógus az óvodában nem lehet többé pusztán ismeretátadó, hanem partnerré és segítő szakemberré kell válnia, facilitátorrá. A közös tevékenységek olyan oktatási folyamatot biztosítanak, amelyben az egész személyiség fejleszthető, teret biztosítva a közös tevékenységnek, a játéknak, a munkának, amelyben bárki kompetensnek érezheti magát.

Néhány éve felmérést végeztem a szülői közösség körében egy kérdőív segítségével, a kérdések a gyerekekre és a vele való hatékonyabb fejlesztésre, valamint a szülőkkel való közös tevékenységek igényére irányultak. Ahhoz, hogy a kérdőívet a szülők hitelesen ki tudják tölteni, biztosítottam a kellő nyitottságot, segítségnyújtást, bizalmat, valamint türelmet.

A kérdőív kitöltése és értékelése után többek között arról bizonyosodtam meg, hogy a szülőknek igényük van a közösen töltött időre, a közös együttlétre. Ezt követően egy olyan tevékenységsorozatot állítottam össze, amelyből hosszú éveken át tudtam meríteni.

ÉVSZAK	TEVÉKENYSÉGEK
ŐSZ FOLYAMÁN	Szabadtéri bográcsozás, hagyományos kürtőskalács sütéssel, mustkészítéssel – közösségépítő játékok
	Csuhébaba készítése
	Katicabogarak befőtteskamrájának megtöltése – befőttkészítés
	Tök-jó nap – tökfáragás
	Márton-napi felvonulás

ÉVSZAK	TEVÉKENYSÉGEK
TÉL FOLYAMÁN	Adventi koszorú és asztali dísz készítése
	<i>Szánon jön a Mikulás</i> – Mikulás-várás meleg teával és mézeskaláccsal
	<i>Adni jobb, mint kapni</i> – karácsonyra hangolódás Franz Kett pedagógiai módszerével
	<i>Angyali ajándék</i> – megérkeztek az angyalok – Franz Kett pedagógiai módszerével
	<i>Hógolyózni jaj, de jó</i> – szánkózás, hóemberkészítés a havasreketytői dombokon
	<i>Itt a farsang, áll a bál</i> – játékonysági bál
TAVASZ FOLYAMÁN	<i>Mert nőnek lenni jó</i> – március 8.
	<i>Húsvéti locsolás</i> – húsvét az oviban
	<i>Körösfői Riszeg alatt</i> – népdalvetélkedő, kirándulással összekötve
	<i>Vakációs hangulat, jöhet a jó csapat</i> – kirándulás a hegyekben, sportvetélkedők, focibajnokság a szülőkkel

Gyakorlati alkalmazhatóság egy őszi napra:

Szüreti kalandnap – Óvodás szülő–gyermek–pedagógus szabadtéri program

Pedagógiai célok:

- Természetes környezetben végzett közös tevékenység során a pedagógus–szülő–gyermek kapcsolat elmélyítése;
- Szociális készségek, együttműködés fejlesztése;
- Mozgásos és szenzoros tapasztalatok gazdagítása;
- A népi hagyományokkal való ismerkedés játékos módon;
- Élmények gyűjtése, közösségépítés;

Időtartam: délelőtt 9:00 – 18:00

Helyszín: biztonságos, szabad tér

Programterv lépésről lépésre

◆ 1. Gyülekező a megbeszélthelyszínen, bogrács előkészítése, közben a gyerekek fogócskáznak, labdázhatnak.

☞ Cél: ráhangolódás, biztonságos légkör megteremtése;

🍇 2. Szüretelés és mustkészítés állomás.

- Szőlőszedés: igazi szőlőfürtöket gyűjtenek kosarakba (akár boltban vásárolt is lehet);
- Szőlő morzsolása, majd sajtolása: mindenki húzhat egyet-kettőt a sajtolón (jó móka!);
- A mustot kóstolhatják pohárkából;

☞ Cél: hagyományok élményszerű megélése, tapintás, ízlelés, szülői segítségnyújtás megélése;

 3. „Szüreti foci” – Kicsik nagy meccse.

- A szülő–gyerek párosok vegyes csapatokat alkotnak;
- Kisebb pálya, puha labda (óvodás mérethez igazítva);
- Szurkolók: többi gyerek, szülők váltásban;

👉 Cél: nagymozgás, csapatjáték, vidámság;

 4. Bográcsolás és „szüreti piknik”.

- Előre előkészített bográcsgulyás fő a háttérben (konyhai segítséggel vagy szülői vállalással);
- Közben plédeken ülve szőlőevés, gyümölcskóstoló, mustivás;
- A gyerekek részt vehetnek a terítésben: papírtányér, pohár kiosztása;
- Az őszi hónapokban született gyerekek felköszöntése tortával;
- Szabadtéri játékok (labdajátékok, futóbiciklizés, stb.);

👉 Cél: közösségi élmény, ízlelés, ünnepi hangulat;

 6. Zárókör – Éneklés, köszönetmondás.

- Közös éneklés, körjátékok, tánc;

 A pedagógus feladatai:

- A program szervezése, koordinálása, állomások segítése;
- Gyerekek biztonságának figyelése;
- Élmények megfigyelése (ki hogyan működik együtt a szülőkkel, milyen a szociális interakció);
- Fotók készítése, dokumentálás.

A szülői partnerség kiváló hatékonysága nemcsak a fentiekben leírt tevékenységeknek tulajdonítható, hanem annak is, hogy olyan nyitott szülői közösségre talált, amely valóban értékelte és tudott élni a felkínált lehetőségekkel.

Végezetül elmondhatom, hogy a szülőkkel való jól megszervezett partnerkapcsolat olyan biztonságot ad a gyerekeknek, ami elengedhetetlen feltétele az iskolába való beilleszkedésnek. Az elmúlt évek tapasztalatai során bebizonyosodott, hogy szükség van a hasonló közös tevékenységekre, amelyekre időt és energiát kell szánni, de minden percük megéri, mert tudatában vagyunk annak, hogy mi, óvónők, kaptuk a világ legszebb hivatását. Mindenképp érdemes évente minimum négy közös tevékenységet beiktatni a programba a szülőkkel, hiszen az a látvány, ami a gyerekek arcáról sugárzott az ilyen tevékenységek alatt, meggyőző és még jobban megerősít abban, hogy érdemes ezt a nemes pályát választani (csakis annak, aki szereti). Büszkén elmondhatom, hogy óvónőnek lenni nagyon „MENŐ” dolog!

Szakirodalom

Besnyi Sz. – Nagy G. M. (2019): *A Játék nem játék!* Optimus Tréning és Katalizátor Pedagógusképző Központ, Budapest.

Liddle, M. D. (2019): *Tanítani a taníthatatlant. Élménypedagógiai kézikönyv.* NoBadKid, Budapest.

Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani (2024). Centrul Step by Step, București.

Családi nap

(Lőrincz Katalin, Kriza János Általános Iskola, Zengő Erdő Óvoda, Kápolnásfalu)

Legyünk szülők, nagyszülők, pedagógusok – életünk része a nevelés, önevelés. A gyermek egész életén át tartó tanulásának alapjait már az első évektől kezdjük megalapozni. Olyan ez, mint egy ház megépítése. Fontos, hogy jó minőségű alapot adjunk, melyre fokozatosan építhetünk mint szülők, pedagógusok, addig, amíg kiteljesedik az alkotás. Mint nevelők elősegítjük, hogy a gyermekben kibontakozó értékek a jövőben egyéni életvezetésük, illetve a társadalom számára szintén értékessé váljanak (Körmöci 2007). Olyan útmutatást igyekszünk nyújtani a gyermek számára, amely alapján majd megfelelő döntéseket fog tudni hozni az élete során. Ahhoz, hogy ezt a folyamatot sikerre vigyük, mi, szülők és pedagógusok, az utat együttes munkával kell kikövezzük.

A gyermek személyiségének fejlődése a család és óvoda nevelésének összehatásaként jelenik meg. Mind a családnak, mind az óvodának a célja a gyermek személyiségének fejlesztése, kibontakoztatása. Ennek érdekében igyekeznek a gyermek javára lépéseket tenni, s érte felelősséget vállalni. A cél tudatos óvodai nevelés csak akkor lehet eredményes, ha a család és az óvoda összhangban van, együtt tud működni.

A jó együttműködésnek kettős meghatározottsága van, az első szempont az, hogy a pedagógus legyen elég nyitott arra, hogy szoros kapcsolatba kerüljön a szülőkkel. Tájékoztassa a szülőt arról, hogy milyen nevelési elveket követ, miként ülteti ezeket gyakorlatba, illetve miként viselkedik a gyerekek, hogyan reagál a különböző helyzetekben, miként nyilvánul meg. Másrészt, a szülő mutasson érdeklődést az óvodai nevelés iránt (Barabási 2011). Tapasztalatból merítve állítom, hogy az együttműködés mindaddig nem eredményes a család és az óvoda között, míg nincs közeledés, érdeklődés, és nem utolsósorban, kölcsönös bizalom. Az együttműködés minősége mindkét féltől függ, viszont az óvodára hárul a közös munka hatékonyságának biztosítása. Az óvodára hárul a kapcsolat kezdeményezése és annak fenntartása is, ugyanakkor figyelniük kell arra, hogy határokat szabjunk, amennyiben a szülők túlságosan beavatkoznának az óvoda életbe.

A pedagógusnak nagy szerepe van a szülő és az óvoda közti kapcsolat-tartásban. A minőségi kapcsolat kialakításában jelentős szerepe van annak, hogy az óvónő milyen személyiséggel rendelkezik. Miért gondolom úgy, hogy fontos említést tenni az óvónő személyiségéről? Ma számos elvárással

kell szembenéznie a pedagógusnak a szülők részéről. Tapasztalatból tudom, hogy olykor nehéz ezzel megbirkózni, eleget tenni az elvárásoknak. Ezt én így élem meg, de ez nem zárja ki azt, hogy számos óvónő könnyedén tudja venni ezen akadályokat, és hamar, megfelelően tudja orvosolni azokat. Az óvónők nem egyformák, így a problémamegoldó képességük, annak milyensége, hatékonysága sem azonos.

A közös alkalmak lehetőséget nyújtanak az ismerkedésre, a különböző meglátások kifejtésére. Ilyenkor mindkét fél információkat gyűjthet, a szülő és a pedagógus egyaránt. Ezen találkozások, legyen szó szülői értekezletről, nyílt napról, kirándulásról, különböző napok megünnepléséről, megerősítik az egymás iránti bizalmat, az együttműködést.

A következőkben egy személyesen megvalósított, kapcsolatapolási lehetőséget mutatok be, amely úgy vélem, nagymértékben erősítette a szülő-gyermek-pedagógus kapcsolatot.

Tevékenység megnevezése: *Családi nap*

Tevékenység ideje: 2024. június 15.

Tevékenység időtartama: 6 óra

Célcsoport: Manók vegyes csoport, illetve azok szülei

Partnerek a tevékenységben: Kriza János Általános Iskola – Zengő Erdő Óvoda vezetősége, illetve a meghívottak.

Célkitűzések:

- Közösségi tudat formálása – erősíteni, elmélyíteni a szülő-pedagógus kapcsolatot;
- A szülőket ösztönözni a gyerekeikkel való minőségi idő eltöltésére;
- A szabadban, friss levegőn való tartózkodásra ösztönözni a gyermekeket;
- Megélni a közös (szülő-gyermek) munka örömét;
- Megtapasztalni a mozgás, cselekvés, a közvetlen tapasztalatszerzés örömét a játékon keresztül.

A tevékenységet megelőző előkészületek:

A *Családi nap* projektet számos szervezési előkészület előzte meg. Kezdetben meghírdettük a családi nap szervezésének szándékát, illetve két esedékes dátumot, amelyeket szavazásra bocsátottunk. Ezt követően felkértük a meghívottainkat, akik a témával kapcsolatosan készültek a napra.

Összeállítottunk egy plakátot, illetve a nap felépítésének a programját, amelyet ismertettünk az igazgató úrral, majd ezt követően közzétettük a szülőkkel közös felületen.

A program a következőképpen épült fel:

9:00–9:30 gyülekező, reggeli mozgás,

9:30–10:00 közös reggeli a szabadban,

10:00–12:00 „Gyere velem játszani!” – pszichológus szakember vezetésével.

Szülők részére:

Beszélgetés lehetősége a viselkedéskutató szakemberrel.

Gyermekek részére:

Szabad játék a játszótéren, gyöngyfűzés az óvónők irányításával.

12:00–14:00 közös szabadtéri tevékenységek:

- közös festés
- ügyességi játékok.

A tevékenység leírása:

Mi, óvónők, reggel igyekeztünk az óvoda udvarára előkészíteni a családi naphoz szükséges kellékeket, illetve berendezni az udvart a tevékenységeknek megfelelően, még a „vendégek” érkezése előtt. Ezt követően lassan elkezdtek a családok gyülekezni. Láthatóan mindenki hozta a kis piknikkosarát kívül a jókedvét is.

Amikor a családok összegyűltek, kezdetét vette a zenés összeállítás segítségével kivitelezett reggeli mozgás. Ez az összeállítás olyan dalokat, illetve mozgássorozatot tartalmazott, amelyeket a gyermekek már ismertek, de a szüleik nem. Ez nem okozott gondot a szülőknek, lelkesen bekapcsolódtak, és ez örömmel töltötte el a gyermekeket is.

A következő napirendi pont az udvaron való reggelizés volt. Itt minden család a plédjére kipakolt elemőzsiáját fogyaszthatta el.

Igyekeztünk a családi nap szervezése kapcsán egy ívet adni a napnak, így a piknikezést „Gyere velem játszani!” játéksor követte, a pszichológus részvételével. Olyan játéksor volt, amelybe a gyermekek és a szülők közösen kapcsolódtak be. A játék kapcsán különös hangsúlyt kapott az együttműködés, a kreativitás, ügyesség, bizalom a gyermek–szülő kapcsolatban.

A közös játék után a szülők részére egy interaktív előadásra nyílt lehetőség, amely során a gyermeki viselkedés, nevelés témát járhatták körül a meghívott viselkedéskutató segítségével. Ez idő alatt mi, óvónők, a gyermekeket kézműves-tevékenységekre invitáltuk, a gyermekek gyöngyöt fűzhettek, hűtőmágnes készíthettek.

A családi napot ismét a családok közös tevékenysége zárta, a résztvevők szabadon választhattak az óvónők által felajánlott lehetőségek közül. Különböző ügyességi játékokat lehetett kipróbálni, festeni, kosárlabdázni. A napot a gyermekek szabad játéka, illetve a szülőknek a családi nappal kapcsolatos reflektálása zárta.

A pedagógus a jó kapcsolat kialakítása által segítheti a családokat a nevelésben. Hasonlóképpen, amennyiben a pedagógusnak sikerül megfelelő kapcsolatot kiépítenie a szülőkkel, nagymértékben számíthat a szülők támogatására, segítségére a meghatározott célok elérésének érdekében. Így egy eredményes, egészséges óvoda–család partneri kapcsolatról beszélhetünk, amely a közös nevelést eredményezi. Az együttműködés hatékonysága a kölcsönös kompromisszumban rejlik. Mind a szülőnek, mind a pedagógusnak kellőképpen nyitottnak, befogadónak kell lennie, hogy megtalálják a közös nevelés útját, mely a gyermek kiteljesedéséhez vezet.

Szakirodalom

- Barabási T. – Stark G. (2020): *Óvodamódszertani alapismeretek*. A 2019-es koragyermekkorai nevelés curriculumával összhangban átdolgozott és aktualizált kiadás. Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- Körmöci K. (2007): *A gyermek szükségleteire épített tanulás az óvodában*. Fabula Bt., Budapest.

Partnerként lépésről lépésre

(Miklós Réka, Aranyalma Óvoda, Csíkszereda)

A *Lépésről lépésre* program 1996-ban teljesen felforgatta intézményünk életét. Újraértelmeztük a nevelési teret, központokat alakítottunk ki, a frontális tevékenységeinket felváltotta a kiscsoportos szervezési forma, a mindennapok megszervezése csapatmunkában zajlott.

Az új módszer egyik alappillére volt, és maradt máig is a szülők óvodai életbe való bevonása, egy kicsit másképp, mint addig. Megtanultuk, hogy felelősségteljes feladat bepillantani egy-egy család életébe. Fel kell ismernünk a gyengeségeit, azonosítanunk a szükségleteit, segítenünk kell, ahol lehet, megtalálnunk és stabilizálnunk értékeit és erősségeit, biztatnunk, bátorítanunk, elismernünk és felemelnünk. Megtisztelő a szülőkkel kézen fogva vezetni egy-egy gyermeket az óvodás évein át, majd nyomon követni további életútját, saját családja alapítását, gyermekei nevelését.

Az, hogy a szülők társként tekintenek ránk a gyermeknevelésben, részt vállalnak óvodánk napi tevékenységeiben, egy lépésről lépésre átgondolt, megtervezett munka eredménye. A családok bevonásának tervezéséhez az alábbi szempontokat vesszük figyelembe:

1) A családok „feltérképezése”, családi adatlap készítése: szerkezet, összetétel, társadalmi helyzet, anyagi háttér, kultúra, genetikai lehetőségek, prioritások, igények, értékrend, hagyományok, szokások, családi funkciók működése, erőviszonyok, szülői szerepek vállalása, a gyermeknevelésre való felkészültség, a felelősségérzet, a bölcsődével, az óvodával kapcsolatos korábbi személyes tapasztalat.

2) A megfelelő együttműködési formák, programok kiválasztása. A család jelenti a gyermek elsődleges életterét, amely biztonságot és támaszt ad számára. Ha a családdal karöltve, a család értékrendjére építve haladunk a nevelésben, közös erőfeszítések árán továbbjuthatunk. Ki kell választanunk, a család milyen igényére válaszol az adott program, látnunk kell, mennyire fogja azt priorizálni egyéb elfoglaltságaival szemben, meg kell határoznunk, miért vonjuk be a gyermek szüleit az adott programba.

3) Az óvodapedagógusok feladatainak meghatározása a szülőkkel való eredményes kapcsolattartáshoz: a szemtől szembeni kommunikáció lehetőségeinek feltérképezése, az írásos kommunikáció formáinak leszögezése, a csoportszobában felvállalható szerepek, feladatok meghatározása, a szülőorientált tevékenységek formáinak, fajtáinak kiválasztása az igényfelmérés

alapján, illetve azoknak a kihívásoknak a feltérképezése, amelyekkel a közös munka szembesíteni fog bennünket.

A család bevonásának dokumentumai a Lépésről lépésre alternatívával működő csoportokban: nevelési szerződés, családi adatlap, hirdetőtáblák, hírlevél, köszönetnyilvánítás, a csoport kabalájának élménynaplója, a szülői értekezletek, családi fogadóórák jegyzőkönyvei.

A szülők bevonásának lehetőségei:

- a) mindennapjainkba (a csoportvezető óvónők mindennapi munkájának segítése – team-munka, projektekbe, heti témák megvalósításába való bekapcsolódás, anyagok, eszközök, támogatások biztosítása, a csoport kabalájának a családok körében szerzett élményeinek megszervezése);
- b) alkalmi tevékenységekbe (szülők tevékenységeinek, hobbijának bemutatása, meseolvasás, kíséret biztosítása séták alkalmával, szállítás megoldása rövidebb távon, közös kirándulások a szülőkkel, közös korszolyázás, szánkózás, kutyaszánózás, őszi vásár – hagyományápolás, családi piknik, adventi játszóházak, ünnepélyek, anyák napja, apák napja, szülők betlehemes játéka, mobilitás napi programok, ökológiai projektek, választható tevékenységek megvalósítása);
- c) szülőknek szervezett programokba (közmunka az óvoda szépítésére – bútorfestés, költöztetés, kerítésfestés, Fuss neki közösségi program, szülői bálók);
- d) a gyermekneveléshez nyújtandó segítségadásba (családlátogatás, szülői értekezletek, szülőnevelő programok, tájékoztató és ismeretterjesztő találkozók, tréningek: Így neveljük, Elismerő Szülők Iskolája, fogadóóra a Szülők Szobájában);
- e) döntéshozatalba (szülőbizottság, egyesületi feladatok ellátása, vezetőtanács).

A pedagógus–szülő kapcsolat az óvodába való beiratkozáskor a nevelési szerződés megkötésével kezdődik el. Óvodaszinten minden tanévre megtervezzük a családok bevonásának lehetőségeit, alkalmait, majd a közös tervet a pedagógusok a csoportok igényei szerint tovább bővítik.

A csoportvezető óvónők mindennapi munkájának segítségével, a projektek, heti témák megvalósításába az óvónők kérésére, meghívására kapcsolódhatnak be a szülők. A pedagógusok szülői értekezleten ismertetik a csoport házirendjét, a segítségadás módjait, szabályait. A segítségnyújtás önkéntes, de a vállalt feladatokat a szülők a megbeszélt időpontokban végzik el. Az óvónők havonta megjelölik egy táblázatban az online térben, melyik napokon milyen tevékenységekhez igényelnek segítséget, a szülők pedig jelzik, mikor

miben tudnának részt venni. A team-munka lényege, hogy a központokban zajló tevékenységeket a csapattagok megosztják egymás közt, így teszik lehetővé a differenciálást és az individualizálást. Az őszi gyümölcsök projekt kapcsán a szülőt behívhatjuk a Szerepjáték központba gyümölcsöt hámozni, darabolni, mérni, a gyermekekkel kompótot, egyszerű süteményt készíteni. A madarak karácsonya kapcsán segítséget kérhetünk madáreledel, madárpogácsa elkészítéséhez, a szülők a madáreledelhez magokat, zsírt is hozhatnak.

Adott témához, projekthez anyagokat, eszközöket, képeket, hangfelvételeket, játékokat, alapanyagokat hoznak be a szülők az óvodába. A méhek élete témához kaptárt, lépet, méhviaszt, méhészeti eszközöket, mézet, méhpempőt, méhekről szóló könyveket hoztak, számos tapasztalati tevékenységre, felfedezésre nyitva meg a lehetőséget a gyermekek előtt. A gyermekek a behozott eszközökkel kísérletezhettek, megfigyeléseket végezhettek, szerepjátékokat játszhattak.

Fontos szerep jut a szülőknek az anyagi támogatás biztosításában, a Szív Egyesületen keresztül segédóvónők alkalmazását teszik lehetővé, illetve adójuk 3,5%-át az óvodának utalva módszertani készleteink utánpótlását segítik.

A *Lépésről lépésre* csoportok kabalája, mackója, Pöttyös Pannija, Katica babája, Nyuszpusza hétvégenként a családokhoz látogat. A kabala a gyermekek számára érzelmi kötődést jelent, segíti az óvodához, a csoportközösséghez tartozás érzésének kialakulását. A látogatások beszámolóit a szülők élménynaplóban vezetik, fényképekkel látják el, a gyermekek rajzot készítenek hozzá. A beszámolót a hét első napján az óvó nénik felolvassák a csoportban, így minden gyermek értesül a kabala hétvégi kalandjairól, a családi eseményekről. A beszámolók révén betekinthetnek egymás családjának életébe, erősödik a csoportközösség.

A *Lépésről lépésre* alternatívával működő csoportokban arra is teremtünk lehetőséget, hogy a szülők bemutathassák mesterségüket, hobbijukat. A bemutatók célja, hogy a gyermekek megismerjék a szakmákat, tevékenységeket, bővítsék a felnőttek világáról szerzett ismereteiket. Ilyenkor a szülők szakértelmükkel járulhatnak hozzá tevékenységeinkhez. Járt már az óvodában a Mesterségek projekt kapcsán fodrász, fogorvos, varrónő, motoros, kertész, személyi edző, tanár.

A szülők, nagyszülők meseolvasására az óvodában az *Olvass nekem száz mesét!* program, a *Minden napra egy mese, Anya csak egy van, Olvassunk együtt!* projektek adnak lehetőséget. A bejelentkezett szülő képes mesekönyvből olvas fel ezeken az alkalmakon, vagy kedvenc meséiből mesél élőszavas mesemondással. Arra is volt már példa, hogy a szülő saját mesekönyvét

mutatta be, *Doktor Lili az óvodában* címmel. A projektek célja az olvasás iránti érdeklődés felkeltése, a könyvek megszerettetése.

Ha hosszabb sétára indulunk a városban, jelezzük azt a szülőknek, és ők biztosítják a csoportok kíséretét, a biztonságos közlekedést. Hasonlóképpen egy-egy kirándulás, vetélkedő, projekt kapcsán a szállításba is besegítenek saját járműveikkel. A szülők a szállításban való részvételre jelentkeznek, és az óvoda koordinálja a szállítás menetét (útvonal, időpont, gyermekek elosztása).

Népszerű a közös kirándulások szervezése, egy-egy csoport közössége a közeli erdei nyaralókba megy egy napra ismerkedni, összerázódni, feltöltődni vagy egy tanévet lezárni. Ezeknek az alkalmaknak a célja a közösségépítés, a szabadidő tartalmas eltöltése. Kedvelt program a közös korcsolyázás is, a szülők, pedagógusok, gyermekek együtt sportolnak szombat délután a városi, illetve a csíkkarcfalvi jégpályákon. A Sutában, Kalibáskőn, Balánbányán, illetve Büdösfürdőn szervezzük havas teleken a szánkózást, kutya-szánkózást, amely remek kikapcsolódás mindenki számára.

Választható tevékenységek vezetésébe is bevonjuk a szülőket, egy generációs gyermek úgy nőtt itt fel, hogy az akkori Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes hivatásos táncosaival sajátíthatta el a néptánc fortélyait, ismerhette meg a népdalokat, népviseletet.

Hagyományápoló projektjeink során műhelymunkát vezetnek a szülők, régi technikákat, hagyományos mesterségeket, tojásfestést, nemezelést, korongozást tanítanak a gyermekeknek, vásári portékák készítésébe, a vásárok szervezésébe segítenek be. A projektek témái népszokások, népi játékok, motívumok: A búza útja, A gyapjú útja, Népi mesterségeink nyomában, Hej, tulipán, tulipán.

Az adventi játszóházak során a karácsonyi ünnepkörre készülünk. Fel díszítjük az óvodát, az ablakokat kifestjük, kalendáriumokat, kopogatókat, gyertyatartókat, díszeket készítünk.

Tanév végén megszervezzük a családi pikniket, ahol családi versenyeket, vetélkedőket, kézművesműhelyeket nyitunk meg. A családok együtt szórakoznak, versenyeznek, alkotnak, ismerkednek, barátkoznak, megosztják egymással óvodás tapasztalataikat.

Az ünnepélyek a csoportok jeles eseményei, ezek közül kiemelném egyik kedvencemet, a szülők karácsonyi betlehemes játékát. Felemelő élmény előadók-nézők számára egyaránt a kis Jézus történetét így ajándékozni-ajándékba kapni. Fontos tavaszi ünnepeink az anyákat és az apákat köszöntő napok, amikor a gyermekek apró meglepetésekkel várják szüleiket.

Óvodánk évente európai szintű programokba kapcsolódik a mobilitásnap, illetve a hulladékcsökkentési hét programsorozatával. A mobilitás héten a gyalog és biciklivel érkező családok zöld pontokat gyűjtenek a csoportversenyben, a kijelölt napon pedig a szülők a gyermekekkel együtt szaladhatnak, biciklizhetnek, rollerezhetnek egy kört az óvoda körüli 800 méteres futópályán. A hulladékcsökkentési héten olyan tevékenységekbe vonjuk be a családokat, amelyekkel a fenntarthatóságra, újrahasznosításra, környezettudatos gazdálkodásra ösztönözzük őket.

Közmunkát szervezünk az óvoda szépítésére – bútorfestést, költöztetést, kerítésfestést, és jó hangulatban, jó csapattal újjávarázsoljuk a belső és a külső környezetet egyaránt.

Szülői kezdeményezésre kapcsolódunk be idén a *Fuss neki!* közösségi programba az óvodaudvar megsépítéséért. A szülők a nagykövetek szerepét, a pedagógusok a háttérmunkát vállalva, együtt teszünk egy újabb lépést aranyalmás gyermekeinkért.

Az 1990-es évek óta szervezünk évente kosaras szülői bálakat a farsangi időszakban. A tematikus bálokra a pedagógusok műsorral, tánccal készülnek, a szülők a témának megfelelően beöltözhetnek. Idei bálunkon az 1920-as évekbe utaztunk vissza, volt már Aranyabba, Menüett, Harry Potter-tanoda, Pionírbál, Sportbál.

A gyermekneveléshez segítséget nyújtunk, ehhez a családlátogatás, a szülői értekezletek teremtik meg a keretet. Az első alkalmon információkat gyűjtünk a családokról, szülőkről, és felvázoljuk, milyen közös tevékenységeket tervezünk.

Ha sikerül a szülőket jól összekovácsolni, egy jó szülői közösség tagjai szívesen vesznek részt szülőnevelő-tájékoztató-ismeretterjesztő programjainkon, tréningjeinken, az *Így neveljünk!* programon, az *Elismerő Szülők Iskolája* tréningen. A családokkal való együttműködés másik hatékony eszköze a fogadóóra, amelyet az erre kialakított Szülők Szobájában tartunk, és amely alkalmat ad a személyes beszélgetésekre, tanácsadásra, problémamegoldásra.

Az aranyalmás szülők a gyermekeket érintő döntéshozatalba a szülő bizottságok, az egyesületi feladatok, illetve a vezető tanácsban való képviselő révén kapcsolódnak be.

A szülők bevonásának nyilvántartását a pedagógusok vezetik. A szülők számára írásban jelzik, mikorra igényelnek segítséget, és a program végén írásban, a hirdetőtáblán, üzenőfalán, online beszélgetőcsoportban megköszönik a segítséget.

A szülők körében évente elégedettségi felmérést végzünk, amelynek eredményei és a mindennapi szóbeli visszajelzések alapján döntjük el, melyek a kevésbé népszerű programok, illetve milyen programokat, együttműködési formákat célszerű fenntartanunk a továbbiakban.

Mi, az Aranyalma Óvodában, így haladunk lépésről lépésre, együtt a gyermekeinkért.

Szakirodalom

- Deliné Fráter K. (1997): *Lépésről lépésre óvodafejlesztő program*. Béke MgTsz Nyomda Üzem, Hajdúnánás.
- Stokes Szanton, E. et al (red.) (1999): *Un program pentru copil și familie – Educația centrată pe copil (0–3) ani*. C.E.D.P. Step by step, Iași.
- Coughlin, P. A. et al. (red.) (1995): *Crearea claselor orientate după necesitățile copilului (3–5 ani)*. C.E.D.P. Step by step, București.

Kapcsolódás szavakon innen és szavakon túl.

Szülői értekezleti tréningtervezet

óvodapedagógusoknak

(Koncz Melinda, Eszterlanc Napközi Otthon, Székelyudvarhely)

Bevezető

A gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében elengedhetetlen, hogy a család és az óvoda között nyitott és bizalomra épülő kapcsolat alakuljon ki. A gyermekek számára akkor teremthető igazán biztonságos és támogató környezet, ha a szülők és az óvodapedagógusok közösen gondolkodnak, egyeztetik nevelési elveiket, és kölcsönösen figyelembe veszik egymás tapasztalatait. Ennek az együttműködésnek egyik kiemelt lehetősége a szülői értekezlet, ahol lehetőség nyílik a közös célok megfogalmazására, a gyermekek fejlődésével kapcsolatos visszajelzések megosztására, valamint az óvodai élet eseményeinek, szabályainak, szokásainak átbeszélésére. A szülői értekezlet akkor eredményes, ha nem csupán információátadás, hanem párbeszédre épülő kapcsolattartási forma, amely hozzájárul a közösség erősödéséhez és a gyermek körüli nevelési környezet összehangolásához.

A szülői értekezlet céljai szerint többféleképpen is osztályozható, attól függően, hogy milyen tartalomra és funkcióra helyezzük a hangsúlyt.

Tipikus célok:

- tájékoztatás: olyan tartalomról, ami magyarázatot igényel, nem pusztán adatközlés;
- eszmecsere: többeket érintő, jelentős témával kapcsolatos beszélgetés;
- problémakezelés: megoldási mód közös kialakítása;
- konfliktuskezelés: érdekütköztetések és együttműködési elakadások feloldása;
- döntés: közös álláspont kialakítása a szándéokra vonatkozóan;
- képzés: a résztvevők számára fontos ismeretek és készségek gazdagítása, fejlesztése;
- kapcsolatépítés: bizalom és együttműködő attitűd fejlesztése, közösségépítés.

Egy értekezletnek több célja is lehet, de fontos, hogy ezek együttesen elérhetőek legyenek anélkül, hogy meghaladnák a szülők képességeit figyelembe, érzelmi és kognitív befogadóképességben.

Téma: Hatékony kommunikáció a gyermekekkel

Mottó: *„Ne feledd: minden egyes mondat, amit a gyermekedhez intézel, vagy erősíti az önbecsülését, vagy aláássa azt.”* (Haim G. Ginott)

Ez a téma lehetőséget ad arra, hogy közösen gondolkodjon, tanuljon, és támogató közösségként kapcsolódjon egymáshoz szülő és óvodapedagógus – mindezt a gyermekekkel való kapcsolat mélyítése érdekében.

Keretek

Az értekezlettel kapcsolatos tájékozottság kialakítása, együttműködési feltételek biztosítása

- értekezlet céljának ismertetése;
- napirend összeállítása (jelenlévők javaslatainak figyelembevételével);
- tervezett időtartam tisztázása;
- jegyzőkönyvezés megbeszélése (vezetése, hitelesítése stb.);
- előzetes bejelentések (pl. korábbi távozás előrejelzése);
- információközpontú, kétoldalú kommunikációra alkalmas légkör biztosítása;
- hitelesség: a helyzethez, a szerephez illeszkedő és a személyes állapottal összefüggő viselkedés, reális jelentőségtulajdonítás;
- személyes figyelem: szemkontaktus, feed-back;
- irányítás: az események kézben tartása (az óvodapedagógus kezdeményez és lezár), keretek betartása, kommunikációs feltételek érvényesítése (pl. párhuzamos kommunikáció jelzése, megnyilvánulás mélységének szabályozása, időkeretek meghatározása, betartatása);
- érdeklődés fenntartása, motiválás: illusztrációk (példák, történetek, képek stb.), pozitív humor, kiemelések (pl. a jelentős információk).

A szülői értekezlet célja, hogy a szülők gyakorlati eszközöket kapjanak a gyermekükkel való kommunikáció fejlesztésére. A résztvevők megismerik a hatékony kommunikáció alapelveit, kipróbálnak különböző technikákat, és reflektálnak saját szülői viselkedésükre is.

Tervezett témák:

- verbális és nonverbális kommunikáció szerepe
- aktív vagy passzív hallgatás
- kommunikációs torzítások, félreértések
- a bizalom, mint kommunikációs alap

A szülői értekezlet menete. Forgatókönyv

Szervezési információk:

- időtartam: 90 perc / szünet: ...
- ajánlott létszám: 10–20 fő
- helyszín: csoportszoba vagy közösségi tér

Szükséges eszközök: papír, toll, filcek, rajzeszközök, bábok, kivetítő, lap-top, flipchart, jegyzetlapok.

Ráhangolódás, ismerkedés, célkitűzés (20 perc)

A nevem története (15 perc). *Plenáris feladat*

Cél: A csoporttagok közti kapcsolatfelvétel, a bizonytalanság leépítése, a közös nevező megtalálása, egymásra hangolódás játékokkal, a gyerekekkel való kommunikáció fontosságára kivezethető gyakorlat.

A résztvevők a vezeték- és keresztnévük jelentésének elmagyarázásával mutatkoznak be. Kérdések lehetnek: Miért ezt a nevet választották a szüleim? A gyerekem neve? Miért kapta a nevét a gyerek? Beszéltünk a családban erről?

A szülői értekezleti tréning céljának ismertetése (2 perc)

A tevékenység végén a szülők képesek lesznek:

- magabiztosabban kommunikálni
- megelőzni és hatékonyan kezelni konfliktusokat
- mélyebb kötődést kialakítani gyermekükkel
- jobban érteni és kezelni gyermekeik érzelmeit

Elvárások, félelmek megbeszélése:

Elvárás-fa (3 perc)

A pedagógus egy flipchart-papírra felrajzol egy fát. A résztvevők öntapadós cédulákon (post-iteken) megfogalmazzák a témával/foglalkozással kapcsolatos elvárásaikat, és felhelyezik a fára. Fontos megbeszélni a nem megfelelő vagy nem vállalható elvárásokat még a folyamat elején. Az elvárások mellett megfogalmazhatjuk a félelmeket is. Ebben az esetben kétféle színű cédulákat használjunk.

Elméleti alapozás, kommunikációs alapelvek (15 perc)

Cél: A téma elméleti alapokra való helyezése.

- Mit értünk hatékony kommunikáció alatt az óvodás gyermekkel kapcsolatban?
- Verbális és nonverbális kommunikáció szerepe.
- Aktív hallgatás, empátia, üzenetek alkalmazása.
- Példák, rövid magyarázatok, minielőadás, prezentáció

Gyakorlati szituációk: páros és csoportos munka (30 perc)

Csoportbontásos gyakorlat (2 perc)

Cél: Együttműködési készség, összetartás megteremtését szolgáló mozgásos feladat, a nonverbális jelek ismeretét is megalapozó feladat.

A résztvevők sort alkotnak a születési hónapjuk szerint januártól decemberig, beszélgetés nélkül, nonverbális jelek használatával, majd 5 csoportot alkotnak.

Csoportos gyakorlat (10 perc) 5 csoportban

Cél: Az elméleti megalapozás elmélyítése gyakorlatokkal, tapasztalatos megosztással, a témára való rávilágítással.

1. Testbeszéd és nonverbális jelek értelmezése

Gyakorolja az érzelmek felismerését játékos formában érzelmkártyák alapján (pl. mimikai játékok).

2. Aktív hallgatás

Gyakorlat: Mikor volt utoljára, hogy csak hallgattad a gyermeked? Milyen érzés volt? Mit mondott a gyermeked? Hogyan reagáltál?

Változat: Páros gyakorlat: egyik szülő a gyermek szerepében, másik szülő próbál aktív figyelemmel reagálni.

3. Pozitív kommunikáció

Gyakorlat: Hogyan kommunikálok a gyermekemmel stresszhelyzetben? Melyik kommunikációs stílust használom leggyakrabban? (Utasító, magyarázó, hallgató, kritikus...)

Példák:

Gyerek viselkedése

Toporzékol.

Nem akar elindulni.

Amit mondhatnék empatikusan

„Látom, nagyon akartad azt a játékot.”

„Szívesen maradnál még, igaz?”

4. Énüzemek használata a szülő-gyermek párbeszédben

Énüzenet gyakorlása: Fogalmazz énüzenetet a minta alapján! Mikor alkalmazod?

„Amikor _____ (konkrét helyzet), én azt érzem, hogy _____, mert _____.”

5. Érzékeny témák megbeszélése a gyerekekkel

Empátiagyakorlat: Folytasd a mondatokat!

„Amikor a gyermekem dühös, lehet, hogy valójában ...”

„A fiam/lányom szomorúsága mögött gyakran az van, hogy ...”

Visszajelzés, tapasztalat megosztása (18 perc)

Kreatív rész – eszközök és játékok (15 perc)

Cél: Szeretetteljes, de határozott kommunikáció elsajátítása a határok kijelöléséhez.

Közös családi szabályalkotás szimulációja szabály plakát alapján

Lezárás és összegzés (10 perc)

Cél: visszacsatolás, értékelés.

Kulcs gondolatok közös összegzése.

Egymás, valamint a különböző nézőpontok elfogadása

Megbeszélés az ábra kapcsán a különbözőségről, hasonlóságról.
Mit viszek haza?

Elvárás-fa

Visszatérünk az elvárás-fához, megnézni és reflektálni arra, hogy teljesültek az elvárások. A nem teljesültekkel hogy menjünk tovább? Mit tehetünk a teljesülés érdekében? Levehetjük azokat a leveleket, melyeken a teljesült elvárások vannak.

Opcionális: kis „kommunikációs kártyák” átadása otthoni használatra.

Szakirodalom

Asociația Holtis (2019): *Parenting apreciativ. Modulele 1, 2, 3, 4, 5*. Editura Expert Project, Iași.

Antons, K. – Ehrensperger, H. – Milesi, R. (2019): *A csoportdinamika gyakorlata*. Z-Press Kiadó, Miskolc.

Cocieru, N. – Baltag, S. – Braghiș, M. (2012): *Ședințe cu părinții. Proiecte didactice*. Editura Interprint, Chișinău.

Forgatókönyv első óvodai szülői értekezletre.

https://neteducatio.hu/wp-content/uploads/2017/08/szuloi_ertekezlet_Neteducatio.pdf [Letöltve: 2025. 04. 01.]

Szimethné Galaczi J. (2015): *Szülői értekezleten-óvodapszichológusi tapasztalatok szülőkkel való csoportos munkáról*. Országos Iskolapszichológiai Módszertani Bázis.

<https://oimb.elte.hu/dstore/document/11882/SZ%C3%9CL%C5%90I%20%C3%89RTEKEZLETEN.pdf> [Letöltve: 2025. 04. 01.]

https://www.mindfake.com/illusion_15.html [Letöltve: 2025. 04. 01.]

Barátságban a mesékkel

(Kádár Ildikó, Zsibongó Napközi Otthon, Csicsergő Tagóvoda, Székelyudvarhely)

A család és az óvoda szoros együttműködése alapvető fontosságú a gyermek harmonikus fejlődése szempontjából, mert számára biztonságérzetet nyújt, megnyugtató, ha azt érzi, hogy a legfontosabb felnőttek – a szülők és az óvodapedagógusok – egy csapatként működnek együtt az ő jólléte érdekében. Ha a szülők és az óvónők hasonló értékrendet és nevelési elveket képviselnek, az segít abban, hogy a gyermek egységes szabályokat és elvárásokat tapasztaljon meg otthon és az óvodában is. A jó kommunikáció révén a fejlődési nehézségek vagy viselkedési problémák hamarabb észrevehetőek, így időben megkezdődhet a támogatás.

Ha a gyerek azt látja, hogy a szülők érdeklődnek az óvodai tevékenységei iránt, az növeli motivációját és önértékelését. A szoros kapcsolat segít abban, hogy a gyermek ne csak otthon, hanem az óvodában is egy biztonságos, támogató közösség tagjának érezze magát.

Számunkra, mint oktató és nevelő intézmény számára, kötelességünk, hogy a szülőkhöz ezeket a tényeket tudatosítsuk, törekedjünk az együtt nevelésre, és olyan lehetőségeket kínáljunk fel, amelyek segítségével létrejöhet vagy lehetőség adódik az együttműködésre, és miért ne, az együtt fejlődésre. Fontos, hogy a szülő lássa, hogy megbecsüljük, együttműködésre törekszünk, partnerként kívánunk részt venni a gyermek nevelésében.

Törekszünk arra, hogy olyan projekteket, és ezáltal közös programokat valósítsunk meg, melyek lehetőségek tárházát biztosítják mindezek megvalósítására.

A *Barátságban a mesékkel* elnevezésű projektet szeretném bemutatni, amely pályázati alapról, Hargita Megye Tanácsa támogatásával valósul meg már több éve intézményünkben. A szülők ismerik és várják is az eseményeket, úgyhogy egyfajta hagyománya is kialakult már az óvodánkban.

A *Barátságban a mesékkel* c. projektünk célja, hogy az óvodáskorú gyerekek életébe a minőségi meséket visszahozzuk. A XXI. században a mesének több „vetélytárral” kell megküzdenie a gyerekek figyelméért, a háromdimenziós számítógépes játékok világában. A gyerekek azonban imádják hallgatni a meséket, az óvodában mindig elhangzik a „mesélj még” mondat. Sajnos a mai rohanó világunkban, a számítógépes játékok egyre jobban teret hódítanak, és elveszik az értékes, együtt töltött percek varázsát. Akinek nem mesélnek eleget gyerekkorában, és akit nem képesítenek arra, hogy megtanulja:

az olvasás öröm, annak az aktív fantáziája nem alakul ki, a belső szem lusta marad, és elsatnyul. A feladat az, hogy a gyerekeket megtanítsuk a hallott és az írott szöveg – egyáltalán a nyelv – rendeltetésszerű használatára. A dolog az óvodában és az általános iskolában dől el, a kialakult beidegződéseket később már bajos javítani.

Célunk, hogy mindezen tudnivalókat a szülők, családok körében is tudatosítsuk, hiszen a kisgyermek nevelése csak a szülők közreműködésével valósítható meg hathatósan. A szülőknek tudniuk kell, hogy a gyerekkel együtt töltött minőségi idő, a mesélés bensőséges hangulata adja meg az érzelmi biztonságot, és azt a nyugodt, csendes és szeretetteljes légkört, amelyben meg lehet pihenni, és le lehet zárni egy mozgalmas és eseménydús napot.

Nem mindegy, hogy a felnövő generáció képes-e felismerni a maga és mások érzelmeit, képes-e kapcsolatot teremteni, konfliktusokat kezelni, együttműködni, kitartani. Mindezen képességek fejlesztésének egyik legfontosabb eszköze az együtt töltött minőségi idő, olyan lelki táplálék, amely életre szóló nyomokat hagy a gyermekben.

A projekt tevékenységei

1. Szülők Iskolája – szimpóziumok

A mesékkel való találkozásnak optimálisan már kisgyermekkorban el kell kezdődnie. A család intézménye fontos állomás ebben a folyamatban. A gyakorlat azonban egyre inkább eltér ettől, súlyos gondok nyomasztják és zilálják szét a családokat. Közismertek a riasztó jelenségek: meggyengült a családok összetartó-védő ereje, megritkultak a meghitt együttlétek és beszélgetések. Az elektronikusmédia-használati szokások alapvetően átrendezték a családok, a közösségek életét. A válogatás nélküli, mértéktelen és kritikátlan médiafogyasztás súlyos problémákat okoz.

A családok értékrendjében háttérbe szorul a népmese, szokásrendjéből kihál a mesemondás és a meseolvasás.

Nekünk, mint a gyerekeket nevelő intézménynek, kötelességünk megoldásokat keresni erre a riasztó jelenségre, és a szülők figyelmét felhívni a mindennapi mesemondás személyiségfejlesztő hatására!

Ez a felvilágosítás a célja azoknak az előadásoknak, melyek megtartására neves előadókat kértünk fel minden évben:

- Kádár Annamária *Az érzelmi intelligencia fejlesztése mesékkel* című online előadása.
- Kádár Annamária *Önbecsülés és küzdőképesség megalapozása gyermekkorban* című előadása.
- Hadnagy Jolán *Családmodell és gyermekvállalás a magyar népmesékben* című előadása.

Az előadások, amelyeket az online térben vagy a Művelődési Házban szerveztünk, jelentős érdeklődést váltottak ki a szülők körében. Számos szülő vett részt ezeken az eseményeken, amelyek végén lehetőség nyílt az előadókkal való aktív párbeszédre, így a résztvevők közvetlenül megoszthatták kérdéseiket és gondolataikat.

Azt tapasztaltuk, hogy ezek a fórumok meggyőző erővel tudnak hatni a hallgatóságra, és segítenek, ha nem is teljesen megszüntetni, de legalább visszaszorítani a káros médiafogyasztási szokásokat azért, hogy a mesék visszahódíthassák a kiérdemelt idejüket és helyüket a gyerekek és családok életében.

2. A családokkal közös délutánok szervezése, együtt ünnepléssel, vagy az ünnepre való felkészülés céljából

2.a. Márton-napi lámpáskészítő munkadélután és közös felvonulás a szülőkkel a városi parkban

Az esemény időpontja minden évben november 11., Márton napja, és a Csicsergő Tagóvoda minden csoportja, gyereke és szülője, pedagógusa részvételével zajlik. A közös munkadélután keretében megünnepeljük Márton napját, mely Szent Márton emlékét őrzi, és a jó cselekedeteket szimbolizáló fényt juttatja el az emberekhez.

Márton napjának megünnepélése az óvodában különleges lehetőséget kínál arra, hogy a gyerekek, szülők és pedagógusok közösen éljenek át egy emlékezetes és tartalmas eseményt. A készülődés során a családok, különböző technikákkal, együtt készítenek színes lámpásokat, amelyek nemcsak az ünnepi hangulatot fokozzák, hanem a közös alkotás örömét is megteremtik. Az elkészült lámpások fényével kivilágított menet a városi parkba vonul, ahol a gyermekek büszkén adják elő az alkalomra tanult verseket és dalokat. Az ünneplés a jól megérdemelt libazsíros kenyér és forró tea fogyasztásával zárul.

Ez az ünnep alkalmat nyújt arra, hogy erősödjének a családok és az óvoda közötti kapcsolatok. Az együttműködés és az eseményre való közös készülődés nemcsak a gyermekek kreativitását fejleszti, hanem mélyebb, bizalomra és közös élményekre épülő kapcsolatokat alakít ki a szülők és az óvoda közössége között, ugyanakkor remek alkalmat ad arra, hogy a szülők kötetlenül, nem szűkös időkeretbe szorítva beszélgethessenek, kicsit jobban megismerhessék szülőtársaikat is. Emellett a gyermekek megtapasztalhatják a közösségi ünneplés örömét, miközben hagyományokat és értékeket ismernek meg. Ezáltal a Márton-napi ünnepség a közösség erősítése és az összetartozás érzésének mélyítése szempontjából is jelentős.

2.b. Adventi koszorúkészítő munkadélután a családokkal

A munkadélután időpontja az advent első vasárnapját megelőző héten van, részt vesznek az óvodánk csoportjai, a gyermekek és a szülők közössége.

Az adventi időszakra készülődve az a célunk, hogy a családok asztalát adventi koszorú díszíthesse advent első vasárnapján. A koszorúkat és asztali díszeket a pályázati forrásokból vásárolt alapanyagokból a gyermekek és szülei közösen készítik el, az óvodai kézműves délután keretében.

Az adventi időszak különleges lehetőséget kínál arra, hogy az óvoda közössége együtt készüljön az ünnepi hangulat megteremtésére. Az adventi koszorúkészítő munkadélután során szülők, gyermekek és óvónők közösen alkotnak, ami nemcsak az ünnepvárás örömét fokozza, hanem a családok és az óvoda közötti kapcsolatokat is szorosabbra fűzi. A bensőséges hangulatot fokozza a tevékenység végén elhangzó szép adventi mese az óvó néniktől, mely újabb ajándék a szülőknek és gyerekeknek.

A közös tevékenység lehetőséget nyújt arra, hogy a gyermekek megtapasztalják az alkotás örömét, miközben megtanulják az advent hagyományainak jelentőségét. A szülők részvétele pedig erősíti az óvoda közösségét, hiszen az együttműködés és a közös élmények hozzájárulnak a bizalom és összetartozás érzésének mélyítéséhez.

Az ilyen események eredményessége abban rejlik, hogy nemcsak egy szép adventi koszorú készül el, hanem olyan pillanatok születnek, amelyek hosszú távon formálják a szülők, gyermekek és pedagógusok közötti kapcsolatokat. Ezáltal az adventi készülődés nemcsak az ünnepi hangulat megteremtéséről szól, hanem a szülő- és csoportközösség erősítéséről és a kapcsolatok ápolásáról is.

A szülők és az óvoda együttműködése kulcsfontosságú a gyermekek harmonikus fejlődése szempontjából. Az ilyen együtt nevelés lehetőséget teremt arra, hogy a gyermekek egységes értékeket, támogatást és odafigyelést kapjanak, mind otthon, mind az óvodai környezetben. A szoros együttműködés nemcsak a gyermekek érzelmi biztonságát erősíti, hanem olyan közösségi alapot is teremt, amely elősegíti az eredményes nevelést és az óvoda közösségi szerepének elmélyítését. Az összhangban működő szülők és pedagógusok által kialakított nevelési közösség hosszú távon pozitívan hat a gyermekek fejlődésére és a kapcsolatok minőségére.

Szakirodalom

Tancz Tünde: *Népmesék az óvodai anyanyelvi-kommunikációs nevelésben.*

<https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/>

<https://moly.hu/konyvek/spiro-gyorgy-magtar>

<https://moderniskola.hu/2025/03/a-szulo-es-ovodapedagogus-kapcsolat-tartasanak-tamogatasa>

Kölcsönözz egy mesét!

(Csergő Csilla, Ferencz Dóra-Ágnes, Vaskertes Általános Iskola,
Csillagszem Napközi Otthon, Gyergyószentmiklós)

Az évek során napközi otthonunk bekapcsolódott több olvasásnépszerűsítő, országos projektbe. A *Kölcsönözz egy mesét!* megmozduláshoz az vezetett, hogy az olvasás nemzeti napja alkalmából óvodásainkat arra kértük, hogy otthonról hozzák be kedvenc könyvüket. Meglepődve és szomorúan vettük tudomásul, hogy a csoportunkba járó húsz gyermekből ötnek nincs egyetlenegy gyerekkönyve sem. Abban a családban, ahol nem lelhető fel gyerekkönyv, nagy valószínűséggel könyvtárlátogatás sincs, tehát a mesehallgatás élménye kizárólag az óvodára hárul. A mesélés pozitív hatással van a gyerekek értelmi és érzelmi intelligenciájára, továbbá erősíti a szülő-gyerek kapcsolatot. Mindezek tudatában arra gondoltunk, hogy valamiképpen ezen változtatnunk kellene. Anyagi helyzetünk nem teszi lehetővé az óvodai könyvtár működtetését, viszont olcsóbb, de ugyanannyira hatékony megoldás lehet a mesekölcsönző. Az ötletet néhány éve egy pedagógiai kör alkalmával, egy vidéki óvodában láttuk, és máig halogattuk a működtetését, most pedig úgy éreztük, hogy eljött az ideje a beüzemelésének.

Az óvoda folyosóján, egy asztalon kapott helyet a kölcsönző. Színes dekorgumiból vágtuk ki a mókás betűket, amelyek esztétikusak és figyelemfelkeltők. A felhívást plakátokkal egészítettük ki, amelyek az olvasás fontosságát és a kölcsönzés mikéntjét hivatottak tudatni a szülőkkel. A meséket két A4-es oldalra nyomtattuk, kis színes képekkel tettük megkapóbbá, majd lefóliáztuk, hogy időtállóbbak legyenek. Az így elkészült meséket egy dobozba helyeztük, kartotékszerűen, átláthatóan. Minden gyerek kapott egy névre szóló füzetecskét, amelybe az elolvasott mesék címét kell feljegyezni. A mesék kiválasztásánál arra figyeltünk, hogy minden korosztálynak és igénynek tegyünk eleget. Helyet kaptak a rövidebb és a hosszabb mesék, ugyanakkor a klasszikusok és a kortársak, a műmesék és népmesék. A mesék végére feladatokat találtunk ki, amelyek különböző célokat szolgálnak.

Első körben mintegy harminc mesét helyeztünk forgalomba. Már az első napon mindet elvitték, így még nyomtattunk húszat. Másnapra azok is elfogytak. Rájöttünk, hogy a román csoportokba járó magyar gyerekek is előszeretettel viszik az olvasmányokat. A második hét végére már száz mesét nyomtattunk ki, és a dobozban délutánokra csak néhány olvasmány árválkodott. A szülők rendre jöttek a pozitív visszajelzésekkel, nagyon örültek

a kezdeményezésnek. A legjobban annak örültünk, hogy azok a hátrányos helyzetű gyerekek, akiknek nincs egy könyvük sem, lelkesen mesélték, hogy a szüleik minden este nem egy, hanem két-három mesét is elolvasnak.

A meseolvasás fontosságát nagyon sokan vizsgálták és kutatták, és mindez alátámasztja azt, amiért mi is tenni igyekszünk.

A mesék fejlesztik a gyermekek képzelőerejét és kreativitását. A mese gazdagítja, mozgásba hozza a gyermek képzeletét, belső képalkotásra ösztönöz. Eligazítja érzelmeiben, megbékíti félelmeivel és vágyaival, komolyan veszi nehézségeit, problémáit, erősítve a gyermek bizalmát. Megfelel a gyermek életkori sajátosságainak és érdeklődésének. A mese tulajdonképpen a gyermek szemével nézett világ. Ebbe a sajátos gondolkodásba azért illeszkednek tökéletesen a mesék, mert ugyanolyan egyszerűnek és szélsőségesnek mutatják a világot, mint amilyennek azt a gyermek megéli. A gyermek a mesehallgatás során nemcsak a mesélő szülőre, hanem befelé is figyel, lelki szemei előtt megelevenedik a történet, és a saját vágyainak megfelelő fantáziaképet alkot. Mesehallgatás közben nagyon intenzív belső munkát végez, elképzelem, amit hall, és egy belső illusztrációban megrajzolja saját történetét. A mesélővel való személyes kapcsolata segíti abban, hogy érzelmi biztonságban érezze magát, ellazuljon, átadja magát annak a lebegő tudatállapotnak, amelyben a belső képvilágát megelevenítheti, és létrehozhatja a belső mozt. A mesélő szülő segítheti ezt a folyamatot, ha beleéli magát a történetbe, odafigyel a hanglejtésére, a mesemondás vagy olvasás ritmusára. A mese dallama könnyen átalakul képpé, és a belső képkészítés folyamatában lehetővé válik az érzelmi azonosulás a számunkra kedves hőssel (Kádár 2012).

A hallott mesék gazdagítják a szókincset. A mesék, mindamellett, hogy minőségi szórakoztatást biztosítanak a gyermekek számára, komplex fejlesztő jelleggel is bírnak. Egy amerikai egyetem kutatói azt állapították meg, hogy azok a gyerekek, akiknek szülei naponta öt mesét olvasnak, azok ötéves korukig, 1,4 millióval több szót hallanak, mint azok, akiknek a szülei egyáltalán nem olvasnak. Ez kulcsfontosságú a gyerekek szókincsének és olvasási készségének fejlődése szempontjából. „A nagyobb szókincsű gyerekek jobban fel lesznek készülve arra, hogy ezeket a szavakat nyomtatásban lássák, amikor iskolába kerülnek. Ezeknek a gyerekek az olvasási készsége gyorsabban és könnyebben fejlődik” – magyarázta Jessica Logan adjunktus, a tanulmány vezető szerzője (Dél-Somogy 2019).

A mese segít vezetni a felgyúlt feszültséget és stresszt. Az olvasásban a világ tagolt egésszé áll össze, az ember csak így tud igazán tájékozódni a világban, így tudja magát otthon érezni benne, ez oldja a szorongást. A gyermeki hit alapja, hogy a világban rend van, és ha az egyensúly meg is

bomlik, a harmónia helyreáll. Ugyanez történik a mesében is: a jó végkifejlet megíósolható, a feszültséget pedig az előre nem látható események adják (Kádár 2012).

A mese tágítja a látóörét, ismereteit, a mesék által a gyermek többet tud meg a világról. Tudományosan bizonyított tény, hogy a sok könyv, a sok olvasás okosabbá teszi a gyerekeket. Az olvasás által, azon túl, hogy bővül a gyerekek szókincse, különböző ismeretekre tehetnek szert. A felkínált mesék csodálatos és különböző világokba kalauzolják el őket. Észrevételül szívják magukba az ismereteket az állatokról, az emberi kapcsolatokról, a közvetlen környezetük változásairól. Ehhez hozzájárulnak az egyes mesék végén levő feladatok is.

A mese fejleszt a gyermek érzelmi intelligenciáját. A mese az érzelmi intelligencia fejlesztésének legfontosabb eszköze, olyan lelki táplálék, amely életre szóló nyomokat hagy a gyermekben. Egyrészt a mesélés sajátos szituációja, bensőséges hangulata adja meg az érzelmi biztóságot, azt a nyugodt, csendes és szeretetteljes légkört, amelyben meg lehet pihenni, el lehet lazulni, a rítust, amivel le lehet zárni egy mozgalmas és eseménydús napot. Ám a kisgyerek a mesehallgatás során nemcsak a szülőre, hanem befelé is figyel, saját vágyainak megfelelő fantáziaképet alkot, ami segíti őt a nap folyamán felgyúlt belső feszültségei, negatív érzései, félelmei feldolgozásában. Adjuk hát meg neki a lehetőséget arra, hogy az égis érő fa csúcsára kis kánászként felkapaszkodhasson! Annak a gyermeknek, aki mesét hallgatva nő fel, varázspálcája a saját elméje lesz, és képzelete, érzelmi intelligenciája segíti majd a megpróbáltatások közepette (Kádár 2012).

A mesélés közben minőségi időt tölt együtt a szülővel. Összebújva az olvasás, mesélés erősíti a kötődést. A mesemondó szülő lelassítja, lecsendesíti a külső világot, és egy olyan teret alkot, amelyben a mesélő és mesehallgató a közösen átélt élmény során egyé válik. Ez a szülő-gyermek kapcsolat egyik fontos pillére, az erre fordított idő a későbbiekben sokszorosan megtérül. Ez lesz az alapja a későbbi bizalmas szülő-gyermek beszélgetéseknek is. A mesék végén a feladatok arra hivatottak, hogy ezt a minőségi időt meghosszabbítsák. A kérdések beszélgetéseket indítanak el a szülő és a gyerekek között, amelyekben érzésekről, tapasztalatokról, élményekről számolhatnak be. A mókás feladatok jókedvre derítik az egész családot, némelyek mozgásra, mások gondolkodásra, felfedezésekre készítenek. A rajzos feladatok, megörökítik az átélt élményeket. H. O. szülő ezt tartalmasan összefoglalta a visszajelzésében:

A kezdeményezés elsődleges célja természetesen az olvasás. De messzemenően többet nyújt annál, mint hogy felhívja a figyelmet az olvasás fontosságára,

ami önmagában is nagy dolog. Ez a kezdeményezés egy játékra hív, melyben a szülő és a gyerek együtt vesz részt. Minőségi időt ad a mindennapokban. Fellobbantja a kíváncsiságot, erősíti a kötelességtudatot, kitartást. Minden mese végén van egy feladat, mely hol vicces – „Állj fel egy székre, és kiabáld, hogy forró vizet a kopaszra!”, hol arra buzdít, hogy fedezd fel a környezeted, hol arra, hogy tanulj meg egy versikét, hol arra, hogy rajzolj, de van olyan feladat, amely nehezebb témákat boncolgat, és mélyebb beszélgetéseket indít el. Sokszor el se érünk a mese végére, máris jön a kérdés: „Mi a feladat?” Ha más mesét olvasunk, akkor is kell feladat, mi már csak így tudunk mesét olvasni! Rendkívüli kezdeményezés, mely megmozgat, összehoz, beszélgetésre sarkall szülőt és gyereket, mindez egy versenybe ágyazva – ez már csak ráadás. Hálásak vagyunk, hogy részesei lehetünk. Köszönjük!

Végezetül Bruno Bettelheim szerint „a mese a felnőtt szívből jövő ajándék...” Amikor a szülő a gyerekének mesél, akkor szavaival arra buzdítja, hogy fedezze fel saját magát, identitását. Továbbá a mese sorai azt is sugallják, hogy a boldog és tartalmas életet bárki elérheti, aki nem futamodik meg a kihívások elől, kitartó és türelmes. A mesében ígéretet kaphat, hogy ha valaki elindul egy bármilyen rögzös és nehéz úton, mindig kap segítséget, és végül eléri a célját, viszont arra is felhívja a figyelmet, hogy ha valaki letér a jó útról, az soha nem marad következmények nélkül. A világ igazságait és szépségeit meghitt együttlétben tapasztalhatják meg a gyerekek.

Szakirodalom

Bettelheim, B. (2013): *A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Corvina Kiadó, Budapest.

Kádár A. (2012): *Mesepszichológia: Az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest.

1,4 millióval több szó – ennyit jelent az esti mese. (2019) *Dél-Somogy*, 2019. április 6.

Kezdődik?! – szülői élménynap ovikezdesre.

Ismerkedés, közösségépítés játékos, élményalapú módszerekkel

(Bimbó Zita, Csekme Noémi, Bod Péter Tanítóképző,
Vackor Napközi Otthon, Kézdivásárhely)

Mint ahogy Rusz Csilla, elismert szakember is felteszi a kérdést a *Szülőértekezletek szervezése másképpen* című írásában, bennünk is, minden óvodakezdesi „kaland” előtt megfogalmazódik a kérdés, hogy: „Felrúghatók-e a hagyományos „katedra” szülői értekezletek korlátai? Jól érezheti-e magát szülő és pedagógus, egyaránt, a szülői értekezleten? Szükséges-e szülői közösséget formálni, vagy elég az a törekvésünk, hogy osztályközösséget formáljunk? (Vagy már azt sem kell?)

Ezekre a kérdésekre mi is keressük a válaszokat, és keressük azokat a módszereket, eljárásokat és stratégiákat, melyek segítenek a válaszok megtalálásában. Az élménypedagógia szemléletének mi is hívei vagyunk, és sikeresen alkalmazzuk azt a mindennapjainkban, főképp a gyermekek tanulási és személyiségfejlődési folyamatait segítve, ezért hisszük, hogy hasznosnak és érdekesnek, főképp pedig nem szokványosnak bizonyulhat a szülői értekezletek megszervezésénél is ez a szemlélet. Az élménypedagógia ugyanis élményeken alapul, felszabadít, szocializál, kihívást teremt, együttműködésre, elfogadásra, tapasztalásra, kompromisszumkötésre, egymásra figyelemre, önfeledt játékokra készítet.

Az élmény azonban nemcsak a *gyerekeket* illeti meg, hanem a *pedagógusokat* és a *szülőket* is, mert az *élménynyfoglalkozások* segítségével rendhagyó módon közelíthetők meg a választott témák, jelen esetben az ismerkedés és a közösségépítés. Tehát az élményből a szülők sem maradhatnak ki, főképp hogy ezek az alkalmak lelkesítő légkörben zajlanak, melyben könnyen megtalálják egymást a hasonló gondolkodásúak, akik kölcsönösen tudják egymást bátorítani és inspirálni, a tudásuk, tapasztalataik megosztásával támogatni és segíteni egymást, hogy minél könnyebben megfelelhessenek a rengeteg elvárásnak. A közösségi támogatás erejének köszönhetően így sose lesznek egyedül az elvárások okozta problémákkal, mindig lesz, akihez segítségért fordulhatnak.

Ezért fontos, hogy ezek a találkozások, értekezletek otthonos, fesztelen, baráti hangulatúak legyenek, mert a barátságos, kényelmes környezet sokat

segíthet a bizalmas légkör megteremtésében. A szülők értékelik, ha érzelmi biztonságot éreznek, és tudják, hogy partnerként kezelik őket.

Mindazok ellenére, hogy ezek az ovikezdő, ismerkedő szülői értekezletek szervezési szempontból nem követik a hagyományos formát, attól még a struktúrájuk kulcsfontosságú, a napirend, a mozzanatok és játékok, világosak és áttekinthetőek legyenek, tartalmazzák az aktuális témákat. Az előkészítés, a napirend és a nyitott kommunikáció együtt garantálja a hatékony és gördülékeny szülői értekezletet. Egy jól szervezett esemény nemcsak a szülők bizalmát erősíti, hanem segíti az óvónők és a szülők közötti hosszú távú együttműködést is.

A játék lehetőséget ad arra, hogy a szülők is megtapasztalják, milyen fontos az élményszerű tanulás, hogyan tanulnak és fejlődnek a gyerekek, és hogyan erősíti ez a közösségi kapcsolatokat.

A szülői értekezlet forgatókönyvébe tervezett szórakoztató, élményalapú játékok a szülőkkel játékos módon tapasztaltatják meg az óvodai élet élményeit is, miközben együtt dolgoznak és közösen hajtanak végre feladatokat.

Az ismerkedés egy soha véget nem érő folyamat. Nem várhatjuk el egy csoporttól, amelynek a tagjai most találkoznak először, hogy egyik pillanatról a másikra képesek legyenek úgy együtt dolgozni, mintha már évek óta ismernék egymást. Nem minden csoportnak egyformák az igényei, ezért érdemes a lehető legtöbbet kideríteni a célcsoportunkról, mert minden információ segíthet abban, hogy megfelelően tervezzünk a céljaink elérése érdekében.

A Szülői Élménynap forgatókönyve:

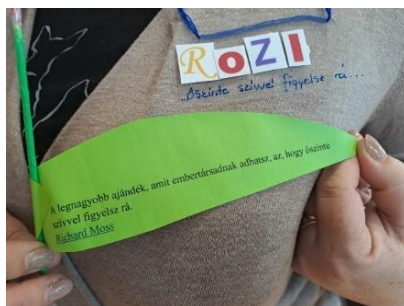
Szokták mondani, hogy egy jó kezdés után minden lehetséges! A teremben kellemes, halk zene szól, a párologtatóból, kellemes illat árad. Béke és nyugalom van.

1. Édes fogadtatás színes cukorkákkal. Szülők fogadása és köszöntése színes cukorkavirággal. A virágok különböző színűek, a száruk hurkapálca és zöld lapra nyomtatott idézet a levelük. A virágszálak színes madzaggal át vannak kötve.

2. Névsorolvasás. Az óvónő a gyermekeik nevén szólítja a szülőket.

3. Bemutatkozás. Saját kitűző készítése – Nevek + egy gondolat vagy szó az idézetből.

4. Székfoglaló! A szülők a gyermekeik születési hónapjának kezdőbetűje szerint ülnek sorrendbe (körbe).

5. Ezt a jelet választaná...! A felkínált óvodai jelek közül a szülő kiválasztja azt, amelyiket szerinte a gyereke is választani fogja. A betűsorok közül együttműködve kivágják a gyermekek nevét alkotó betűket, ráragasztják a kitűzőre, majd mellé ragasztják lefordítva a kiválasztott jelet. Ezt követően kiválasztják a gyermekük ágyacskáját, és ráragasztják az elkészített kitűzőt, majd az első óvodai napon mellé ragasztjuk a gyerekek által választott jelet. Talált, vagy nem talált?

6. Mesélő virágok – Miről? Meddig?

Minden szín egy témához kapcsolódik.

Piros – munkahely/ Lila – család/ Kék – hobbi/ Narancssárga – óvodai élet

mény
(Kinek, amilyen színű virág van a kezében, arról a megfelelő témáról mesél, addig, amíg tart a madzag, amit a beszéd alatt tekerget az ujjára.)

7. Adok neked egy virágot! Mit mesél rólad? – A virágokat egymás között elcserélik, hogy mindenkihez egy másik szín, és így egy másik téma kerüljön. (A virágokat többször is odaajándékozhatják annak a személynek, aki arról a témáról még nem mesélt.)

8. Keress olyan személyt, aki... (Kejce v. Bingó) – A szülők kapnak egy-egy négyzethálós listát, minden négyzethálóban egy-egy kijelentéssel. (25 kijelentés van.) Körbejárnak, és olyan személyeket keresnek, akikre ráillik valamelyik kijelentés, majd áthúzzák, mint a Bingo játékban. Addig keresik a személyeket, amíg minden négyzet, azaz minden kijelentés áthúzódik, majd Bingót vagy Kejcét kiáltanak.

TUD OMNI	UTAZOTT HÁLÓN	ISZON HANGSÍZREN	LÁTOTT MÁR HARRY POTTER FILMET	VAN HÁD KEDVENCE
ELT KISFÖLDÖN	SPORTOL VALAMIT	VAN LÁNYTSTYÉN	ISZOT MÁR EL A KEZ VÁNY A LÉBA	TALÁKOZOTT MÁR HUNGARIAN
ISZON REPÜLT MEG	BAKKEZS	VOLT MÁR TÖBB NYIT HÁROM ORSZÁGBAN	ISZONKONAT NÉZ A NETLÖREN	ISZOT KÖRÖN KÉLN
VIGYARAZ A KEDVENCE SZÖVE, VINY KEDVE	LOVAGOLT MÁR ELTÉREN	SZERETI AZ AVONKADÓT	FOKÖVÖRÖZÖM, VINY FOKÖVÖRÖZÖTT	ISZON MUNKÁT VÉKEZ
VAN JOZSNA	ISZOT OLVS	SZERETI A ROCK ISZOT	HÁROM GYERMEKEZ VAN	VINY TSTYÉN

9. Dobókockás játék: Folytasd a mondatot! Egy dobókockára az óvodával és az óvodai élettél kapcsolatos megkezdett mondatok vannak írva (6 mondat). Egy szülő gurít, utána folytatja a megkezdett mondatot, majd átgurítja egy másik szülőnek.

Akkor vagyok nyugodt, ha a gyermekem az óvodában...

Tudom, hogy az óvó nénik...

A legnagyobb félelmem az óvodával kapcsolatosan az, hogy...

Bízom abban, hogy az óvodában...

Az óvoda azért jó, mert...

A gyermekem abban különleges, hogy...

10. Esemény – Puzzle. Egy kosárban puzzle jellegű, csoportunk eseményeiről készült, feldarabolt fotók vannak előkészítve, szám szerint 4. A szülők húznak 1 képrészletet, majd megkeresik a társaikat. Amikor kialakult a 4 csoport, közösen kirakják az eseményt ábrázoló képet. Amikor készen vannak, egy közös beszélgetés indul az adott esemény alapján.

Események: Adventi készülődés; farsang – kiszabábkészítés; kis udvarunk szépítgetése; szabadtéri évszáró ünnepély a Pro Schola táborhelyen.

11. Ilyen egy álomóvoda... A szülők közösen egy csomagolópapír méretű rajzot készítenek el, *Álomóvoda* címmel, filcet, zsírkrétát, ceruzát, temperát, ragasztót használva, beleírva az „álmóvoda” és az ott munkálkodó személyek jellemzőit.

12. Időkapuszula – Három év múlva... Öntapadós, színes jegyzetlapra a szülők leírják gondolataikat, elvárásaikat, kívánságaikat az óvodai életről, ezt majd három év múlva, az évzáró ünnepély alkalmával kinyitjuk és elolvassuk.

Ez az élményalapú módszerekkel kidolgozott játékgyűjtemény egy ajánlat, ami kitűnően alkalmazható a kiscsoport kezdő szülői értekezletén, amit ajánlott még a tanévkezdés előtt megtartani. Ezek az ötletek hasznosnak és érdekesnek bizonyultak. Sikere főképp abban állt, hogy a szülők nem egy hagyományos szülői értekezleten vettek részt, hanem egy élmény-foglalkozáson, amelyen rendhagyó módon megközelíthetőek voltak a választott témák (gyermek, szülő, óvoda), az ismerkedés és a közösségépítés. Ez a nap egy valódi szülői élménynap volt.

Szakirodalom

Besnyi Sz. – Nagy G. M. (2019): *A Játék nem játék!* Optimus Tréning és Katalizátor Pedagógusképző Központ, Budapest.

Lohász C. – Sőregi V.: *Több mint játék.*

<https://mrsale.hu/szuloi-ertekezlet/>

Szülők iskolája online térben

(Dániel Rita Csilla, Lázár Csilla, Zsibongó Napközi Otthon, Székelyudvarhely)

Óvodai oktató-nevelő munkánk hatékonyabbá tételéért kiemelten előtérbe helyeztük az óvodánkba járó gyermekek és szülők érdekeinek a támogatását, olyan tevékenységek megszervezésével és lebonyolításával, amelyek arra hivatottak, hogy a gyermekekkel és szüleikkel kiépített kommunikációt támogassák. Egyesületi munkánk közel egy évtizedre visszatekintő programjait is erre alapoztuk, a paletta évről évre bővült, mindig kínált lehetőséget hiánypótló tevékenységek betöltésére. Ezek közül a pandémia beálltával elindított *Szülők iskolája* elnevezésű programsorozatot emelnénk ki, mely egyike volt a már régóta „érlelődő” terveinknek, ezt a Csicsergő Egyesület szervezésében, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával, *Csicsergős programok gyerekeknek és szülőknek* projekt keretében valósítottuk meg.

A téma aktualitását adta, hogy pedagógusokként régóta érzékeljük azt, hogy az utóbbi években látványosan megváltozott a gyermekek környezete, az őket érő hatások, a szülői közösség nevelési eszközeivel egyetemben. Ennek következményeként olyan tünetek/tünetegyüttesek, kedvezőtlen változások jelentek meg, amelyek egyre több gyerek magatartásában adnak okot aggodalomra. Tudjuk, hogy minden a családban kezdődik. A legfontosabb, legalapvetőbb dolgokat ott tanulják meg – jó esetben. Az óvodáskor még sok lehetőséget kínál a megelőzésre, a szülők nevelői attitűdjének a befolyásolására, a szülők szerepvállalásának, feladatainak, felelősségének tudatosítására. Felismerve mindezt, a Csicsergő Egyesület a *Szülők iskolája* programsorozattal a tudatos nevelés szerepének középpontba állítását tűzi ki célul, szakemberek bevonásával. A mindennapokban felmerülő egyes nehézségek megoldására irányul, prevenciós, de nemcsak – azokhoz a szülőkhöz szól, akik még nem, vagy már küszködnek nevelési problémákkal, melyek feltehetően az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságaiból adódnak, vagy törtenetesen más eredetűek.

Specifikus célunk tudatosítani a napközibe járó gyerekek szüleiben, hogy gyermekeik viselkedését ők maguk is hatékonyan befolyásolhatják, ha elsajátítanak bizonyos képességeket, amelyek a megfelelő kommunikációt segítik elő, valamint azzal, ha tudatosan megválasztott módszerekkel válnak gyermekeik helyes vagy nemkívánatos magatartására.

Célunk továbbá a súlyos nevelési problémák, magatartászavarok és az ebből fakadó negatív spirál megelőzése – szakemberek tudományos érveivel

alátámasztott gyakorlati példáin keresztül, a szexuális és érzelmi nevelés, valamint a hiszti, dac és a média hatásai témák feldolgozása által. Az alábbiakban egy-egy összefoglaló keretében szeretnénk képet nyújtani arról, hogy mi is zajlott a „színfalak mögött”.

I. előadás: **Szexuális nevelés gyermekkorban**

A szexualitás témája tabuként a gyermekekkel történő kommunikációban fontos helyet foglal el, pedig ideális esetben a gyermeknevelés szerves része kellene hogy legyen. Szülőként, pedagógusként is talán az egyik legnehezebb és legkínosabb feladatunk: bevezetni a gyermekeket a szexuális élet rejtelmeibe, holott óriási jelentősége van a gyermek szexuális fejlődésében.

Pontosan ezért volt létjogosultsága a téma feldolgozásának, ahogy azt a *Szexuális nevelés gyermekkorban* előadáson is kifejtette Szalay Zsuzsanna pszichológus.

Lévén, hogy az óvodáskor a legszenzitívebb életszakasz, ahogy azt az előadó is hangsúlyozta, fontos, hogy erősítsük a gyermekek önbizalmát a nemi identitásban, figyelve arra, hogy mindig csak a szükséges információkat adjuk át, melyek valós alapokra építkeznek.

Elmondása szerint a nemi identitás alapjait már a kisbabakorban elkezdjük lerakni, melynek egy folytonossága kell hogy legyen a különböző életszakaszoknak megfelelően.

Fontos, hogy nyíltan beszéljünk gyermekeinkkel a témáról, ugyanakkor a pszichológus szerint a szülők párkapcsolata is jelentős hatással van/lehet a gyermekek fejlődésére, tehát figyelniük kell arra, hogy milyen mintákat nyújtunk, mert azokat fogják követni.

II. előadás: **Érzelmi nevelés óvodáskorban**

Az *Érzelmi nevelés óvodáskorban* tematikát Szalay Zsuzsanna pszichológus a Szülők iskolája második előadásán, elméleti síkon, tudományos meg-alapozással vezette fel, az érzelmi intelligencia fogalmkörét, összetevőit elemezve a kezdetektől napjainkig.

Rávilágított arra, hogy a jelenlegi, teljesítményorientált világunkban mekkora előnyt élvez az a gyerek vagy felnőtt, aki az átlagnál nagyobb EQ-szinttel rendelkezik. Elmondása szerint, neves kutatók egyöntetű eredményei igazolják, hogy sokkal sikeresebb felnőttekké válnak azok a gyermekek, akiknek az érzelmi intelligenciaszintje (EQ) jóval meghaladja az értelmi intelligencia (IQ) szintjét.

A pszichológus szerint az érzelmek felismerésének, kimutatásának, verbális kifejezésének, megfogalmazásának képességét már kisgyermekkorban

érdemes megtanítani gyermekeinknek. Nekünk, felnőtteknek, visszajelzést kell adnunk, megerősítést kell nyújtanunk erről, gyermekeink önbizalmának növelése érdekében.

A korlátok megszabása, felismerése, a szabályoknak a betartása, a gyermekek impulzív viselkedésének vagy éppen szorongásának kezelése, önkontrolljának a csiszolása, a frusztráció, a tűrőképesség fejlesztése csakis türelmes, következetes munkával lehet eredményes.

Az őszinteség jelentőségét is kiemelte az előadó, abban a tekintetben, hogy gyermekeinknek el kell fogadniuk azt, hogy pozitív és negatív töltetű érzelmek egyaránt léteznek. Ezek kimutatása nem kell problémát okozzon, sőt, akkor válunk hitelessé gyermekeink előtt, ha a valóságot mutatjuk és mondjuk, azaz szavaink összhangban vannak cselekedeteinkkel. Nagyon jelképes volt „a felhők mögül mindig előbújik a napocska” hasonlat, csak meg kell legyen hozzá a „belső iránytűnk”, amely segít felismerni mindezt.

Az érzelmek kimutatásának a hogyanja – a mai kor demokratikus nevelési elveivel ellentétben – óriási jelentőséggel bír, nagyon fontos, hogy mindig higgadtak, kategorikusak maradjunk, de ne legyünk félelmetesek, ijesztők, különben az ellenkező hatást váltjuk ki, az érzékenyebbek begubóznak, még sérülékenyebben rezonálnak.

Kellenek a keretek, határok, nem egyszerű megtalálni az arany közeputat – ha egyáltalán létezik olyan – bizonyos esetekben egy kis sértődés, duzzogás sem árt, hiszen a szülőnek állást kell foglalnia és ki kell tartania a családon belül megszabott korlátok, szabályok mellett, adott esetben a kompromisszumra való hajlandósággal párhuzamosan.

III. előadás: **A hiszti megszelídítése**

A Szülők iskolája harmadik előadásán Dimén-Varga Tünde pszichológus *A hiszti megszelídítése* témakörben nyújtott eligazítást.

Az előadó a téma feldolgozását több vetületében is megvilágította. Mindekelőtt azt hangsúlyozta, hogy az óvodáskorú gyermekeinkben óriási az autonómiaigény, ami egyébként életkori sajátosság – ebből kifolyólag kerülnek szembe a világ korlátaival. Tulajdonképpen, mivel nincs még megfelelő önkontrolljuk, azaz nem képesek érzelmeik megfelelő szabályozására, frusztrációkkal szembesülnek, aminek a végeredménye az esetek többségében egy kiadós hisztin keresztül csapódik le.

El kell fogadnunk, hogy ez a hisztis időszak csupán egy szakasz – jó esetben – a gyermekek életében, nemtől függetlenül a fejlődési szakaszok része, azok egyike. Fontos, hogy a gyermek konfrontálódjon, hisz ezáltal alakul majd ki az önkontrollja.

Mi az, ami segít az érzelmi szabályozás, az érzelemreguláció kialakításában? A külső tényezők, körülmények – mint a szerető család, személyes figyelem – a legfontosabbak – hangsúlyozza az előadó. Gyermekeink (és nem csak) szeretetnyelvével tisztában kell lennünk, hiszen mindannyiunké más és más (lásd Gary Chapman: *A szeretet 5 nyelve* című könyvében).

Amit mi szülőként, pedagógusként még tehetünk, az a határok pontos meghatározása, meghúzása és következetes betartása, a napirend, a napi rituálék, rutinok, a családon belül kialakított szabályok betartása, hisz ezek mind biztonságérzetet nyújtanak az óvodáskorú gyerekeknek, mely által érzelmileg stabilabbá válnak, kevesebb esélyt teremtve a hangulatingadozásokból adódó dührohamoknak.

Mi váltja ki legtöbb esetben a hisztit? Fiziológiai szükségletek ki nem elégítése (éhség, alvás hiánya stb.), nem reális elvárások (korának nem megfelelő – magas – követelményszint), a túl sok inger, amelyekkel telítődik a gyermek (a nap folyamán találkozó fény, hang, villanások, zajok stb.).

Hogy kell, azaz hogy lenne érdemes reagálnunk a hisztire? Higgadtan, türelmesen, együttérzően, de semmi esetre sem úgy, hogy a gyerek úgy érezze, helyesen cselekedett. Nem érdemes ilyenkor büntetni a gyereket – javasolja az előadó –, inkább annak kellene a végére járnunk, hogy mi váltotta ki gyermekünkől a nem kívánt viselkedést.

Állítása szerint – és osztjuk a véleményét – „Könnyű a jó gyereket mindig szeretni, pedig igazából akkor van a legnagyobb szüksége ránk, amikor hisztisen nyilvánul meg.” Tehát nyugtassuk meg elsősorban magunkat (lásd Kádár Annamária Etelka-példáját), aztán nyugtassuk meg a gyereket, próbáljuk megbeszélni, hogy mi dühítette fel, verbálisan fogalmazzuk meg együtt „fájdalmait” (Példák én-közlésekre, amelyek nem tartalmaznak kritikát, támadást, kizárólag érzéseinket, gondolatainkat, kívánságainkat fogalmazzák meg: Szeretném, ha elmondanád, mi bánt. Úgy érzem, most nagyon zaklatott vagy. Beszéljünk meg, hogy aztán tudjunk tovább játszani.) Hagyjuk, hogy nyugodtan sírja ki magát, ha kell, és az élet megy tovább! „A sírás legyen a barátunk!” – fogalmazta meg Dimén-Varga Tünde –, azaz nem feltétlenül kell úgy tekintenünk rá, mint egy rossz dologra, ha az megkönnyebbülést hoz a sérelmeikre.

A pszichológus számos példán keresztül igyekezett kézzelfogható, gyakorlatban használható tanácsokkal ellátni az előadáson részt vevő szülőket. Elmondása szerint adódnak olyan szituációk is, amikor a humor a legkézenfekvőbb eszköz a hisztibe torkolló helyzetek kezelésére, kibillentésére – és nem csak.

IV. előadás: **A képernyő és az óvodás**

A negyedik, és idén egyben az utolsó *Szülők iskolája* elnevezésű programsorozatunk, a mindig – ám a digitális oktatás időszakában különösen – aktuális *A képernyő és az óvodás* téma köré körvonalazódott. Előadónk, Dimén-Varga Tünde pszichológus, nagy szakértelemmel kalauzolt el a témában, kiemelve, hogy a hangsúlyt elsősorban a prevencióra kell fektetnünk, így számos kellemetlen helyzetből megkíméljük gyermekeinket és magunkat egyaránt.

Javaaslata szerint ne használjuk csillapító eszközként a különféle „kütyüket”, igazából pontosan ezzel fosztjuk meg a gyermekeinket az olyan fejlődési lehetőségektől, mint a türelem, a várakozás.

Állítása szerint a legnagyobb védetség a jó szülő–gyermek kapcsolat adja. Ismernünk kell gyermekeink online és offline életét. Amennyiben hozzáférést biztosítunk a média használatára, tegyük azt körültekintően, felelősséggel, szűrőprogramok beállításával, de még ezzel sem hagyjuk őket teljesen felügyelet nélkül, ugyanis ezek sem jelentenek 100%-os védetséget gyermekeink számára.

Nem javasolja a végleteket sem, valahol az egyensúlyt kellene megtalálni, ami az óvodáskorú gyermek médiafogyasztási szokásait illeti. Felhívja az előadáson részt vevők figyelmét a digitális lábnyomokra, pontosabban arra, hogy bánjanak óvatosan nagyon a virtuális térbe „feltett” képekkel, videókkal, hiszen minden, ami egyszer felkerült az online térbe, bármikor előhozható, és ügyelnünk kell, hisz visszaélhetnek vele.

A családra szabott digitális szerződés sokat segíthet a téma kapcsán, a családon belül felmerülő konfliktusok kezelésében. Mit is jelentsen ez? Üljön le a család apraja-nagyja, és közösen határozzák meg a hozzájuk legközelebb álló, az ő életritmusukhoz leginkább igazodó szabályokat, határokat, ami a médiafogyasztást illeti. Helyette ingergazdag családi környezetet, inspiráló együtt töltött pillanatokat, minőségi időt javasol a szakember az óvodás gyermek számára.

Óriási a felelősségünk szülőként – óvodáskorban még a kezünkben a „gyeplő”, rajtunk múlik, hogy milyen médiafogyasztási szokásokat alakítunk ki már a zsenge gyermekkorban, ha nem vigyázunk, nem vagyunk elég figyelmesek, könnyen sérülhet gyermekünk lelki egészsége, sőt még számos fizikai (mellék)hatás is párosulhat ezzel („hanyag” – görnyedt – testtartás, deformálódott hátgerinc, kivörösödött szemek – látászavar, „tikkek” alakulhatnak ki, vibráló szemek vagy hunyorítás stb.).

Összegezve elmondhatjuk, hogy a *Szülők iskolája* előadássorozat hozadéka hatványozottan megsokszorozódott azáltal, hogy a hallott példák

hallatán és továbbadásán keresztül a szűkebb-tágabb környezetünkben is számos szülő „mankójává” vált, válhat a szakember által javasolt, a gyakorlatban jól bevált gyermeknevelési praktika, módszer.

Kell ennél több?

Szakirodalom

<https://www.miniszkop.hu/2019/11/10/a-hisztik-valodi-oka/>

<https://wmn.hu/wmn-life/62752-hisztinek-latszik-de-nem-az--mi-az-a-leolvas-meltdown-es-hogyan-erdemes-szulokent-kezeln>

<https://canvas.elte.hu/courses/20349/pages/6-dot-5-lecke-szexualis-nevel-es-ovodaskorban-fokuszban-az-ovodapedagogus>

A szülői értekezlet átértelmezése a hatékony közösségformálás érdekében

(Jakab Anna-Mária, Varró Enikő, Kipi-Kopi Napközi Otthon, Székelyudvarhely)

Az oktató-nevelő tevékenységben szereplő felek közötti partnerség olyan szövetség, amely a közösen kitűzött célok megvalósulását teszi lehetővé, alapja a kölcsönös tisztelet, bizalom, őszinteség, valamint az együttműködésre épülő tevékenység. A közösség tagjai között kialakított megfelelő kapcsolat esélyegyenlőséget, jobb megismerést, mélyebb önismeretet, egymás nézeteinek az elfogadását, családias légkört biztosít a részt vevő feleknek, nyílt, őszinte kommunikációra ad lehetőséget, szolgálja a ránk bízott gyermekek személyiségének harmonikus, sokoldalú fejlesztését.

Intézményünkben a gyermekek jóllétéért, a hatékony szülő–pedagógus együttműködés megvalósulása érdekében számos tevékenységet szervezünk: szülői értekezletek már az óvodába szoktatás előtti időszaktól kezdődően, fogadóóra, beszélgetőkör – szakemberek bevonásával a nevelési témák feldolgozása érdekében, nyílt nap, munkadélután, közmunka, családi nap, kirándulás stb.

A felsorolt lehetőségek közül egy szülői értekezlet forgatókönyvét szeretnénk bemutatni.

Mindig kihívás számunkra a szülői értekezletre való felkészülés. Az első találkozók során információdömpinggel találkozik az amúgy is ovit kezdő, gyermekéért aggódó szülő, az évek múlásával pedig szinte ugyanazok a tudnivalók ismétlődnek, esetleg bővülnek újabbakkal. Mit tegyünk, hogy ne kötelességből vegyenek részt a szülők a találkozókön, ne váljunk sablonossá, unalmassá, mindig tudjunk valami újat nyújtani a résztvevőknek, magunkkal ragadni, a gyermek érdekében együttműködésre sarkallni őket? Fűszerezhetjük a találkozót néhány játékkal, nevelési tematikák feldolgozásával, a technika eszközeinek, lehetőségeinek beiktatásával. A lehetőségek tárháza végtelen, de alapos átgondolást, felkészülést igényel a pedagógus részéről.

Az alábbiakban egy nagycsoportos, évkezdő szülői értekezlet forgatókönyvébe nyerhet betekintést a kedves olvasó, ami egy tematika köré van csoportosítva, felépítve. Nem kőbe véssett menetrend, a csoport szülői közösségének összetétele, sajátossága szerint alakítható, adott ponton több játék- lehetőséget kínál, de akár két találkozóra is ötletekkel szolgálhat. Az általunk vezetett csoportokban, családias légkörben megvalósuló sikeres együttlétet eredményezett.

Hangulatkeltésként, feszültségoldásként játékra invitáljuk a szülőket. Egy kosárból minden jelenlévő húz egy lapot, melyen egy humoros, vicces bölcsességet tartalmazó mondat található. A szülők feladata, hogy aktív figyelemmel követve a szülői értekezlet tartalmát, a mondatot illesszék be egy találó momentumhoz. A játék derűs pillanatokkal színezi a találkozót, jó hangulatot kelt.

- A csapatmunka lényege: Van mindig, kit hibáztatni!
- Én végeztem a feladat oroszlánrészét: Üvöltöttem!
- Szerintem minden ember értelmes, aki egyetért velem.
- Annak ellenére, hogy az élet drága, még mindig elég népszerű.
- Olyan sokoldalú vagyok, hogy az már majdnem gömb.
- Az optimista az, aki szerint a jövő bizonytalan.
- Kérem vissza a 30 lejt, amit a bábszínházbérletre befizettem.
- Élni jó, mozogni kell!
- Az óvoda nem kocsma, hogy mindennap oda járjunk. A hiányzás itt még megengedett.
- Reggelizni mentem, ha nem jövök meg 12.30-ra, akkor ebédelni is.
- Béni és Frédi is ünnepelte a karácsonyt, pedig Krisztus előtt éltek.
- A szerelem mindig a legjobb gyógyszer a lábadozó beteg számára.

A családias légkör megteremtése, a szülői értekezlet tematikai vezérfonalának kijelölése érdekében újabb játékfelkérést intézünk a szülők irányába.

Játék: *Itt van az ősz, itt van újra...*

Ősz lévén, Petőfi Sándor *Itt van az ősz, itt van újra...* című versének sorokra tagolt részleteit osztjuk ki egy papírlapon az egybegyűlteknél. A szülők feladata „újraírni a verset”, tartalmi szempont alapján helyes sorrendbe állítani a sorokat, majd mindenki a saját sorát mondva elszavalja a költeményt.

A hangulatkeltés mellett a játék célja annak az érzékeltetése, hogy közösen, együtt, egymást segítve nagy dolgokra vagyunk képesek, még akkor is, ha néha akadályokba ütközünk.

A folytatásban visszautalunk a Petőfi-versre. A vers az elmúlásról, elcsendesedésről szól, ugyanakkor a tavaszi újjászületés reményéről is. Újjászületés, gazdagodás élményekben, érzésekben, tapasztalatokban, ismeretekben, barátságokban. Minden tanév egy új kezdet, új lehetőség gyerekek, szülők számára egyaránt. Év elején számba vesszük, hogy hol tartunk, mit valósítottunk meg eddig. A találkozón ezen fejezetében részletesen kiértékeljük

az előző tanév tevékenységeit, csoportszinten a gyerekek különböző fejlesztési területeken elért fejlődési mutatóit, kimagasló eredményeket, hiányosságokat, lemaradásokat.

A szülők véleményére, meglátásaira is kíváncsiak vagyunk. Papírból kivágott sárga faleveleket osztunk ki, amelyekre rá kell írniuk, hogy melyek azok a területek, készségek, képességek, amelyekben a legtöbbet fejlődött a gyerekük az óvodai élete során, az elmúlt évben, években.

Minden új kezdet elején megfogalmazzuk, hogy mit szeretnénk, hova akarunk eljutni. Ezt tesszük mi is, ismertetjük a szülőkkel a jelen tanév elsődleges céljait, tevékenységek tervezetét pedagógusi szemszögből (minden pedagógus a saját intézményi arculatára, gyerekek, szülői közösség sajátosságaira építve fogalmazza meg, részletezi).

Tudatjuk a szülőkkel, hogy konkrét céljainkat a felmérési, megfigyelési időszak eredményeinek elemzése után tudjuk véglegesíteni, de az ő meglátásaikra, véleményeikre, ötleteikre is építünk. Újból színes faleveleket osztunk ki. Felkérjük a gyerekek képviselőit, hogy a narancssárga falevelekre hiányosságokat, fejlődési lemaradásokat jegyezzenek fel, amelyeket gyermeküknél észleltek, a piros falevelekre az intézmény, az óvónők felé támasztott elvárásait, kéréseiket írják rá.

A találkozó következő napirendi pontjaként felvázoljuk, hogy a célok megvalósulása, sikeres tevékenységek szervezése érdekében mire kell figyelniük az oktató-nevelő tevékenységben részt vevő feleknek. Beszélünk a tanévszerkezetről, a napirendhez kapcsolódó tevékenységekről, a különböző tevékenységek során elvárt normákról, szabályokról, a sikeres együttműködést célzó kapcsolattartás sokoldalú lehetőségeiről. Megválasztjuk, tisztségükben megújítjuk a közösséget képviselő szülőbizottsági tagokat. A felvázolt részletekhez kapcsolódóan a szülők zöld faleveleket kapnak, melyekre feljegyzik, hogy milyen anyagi és humán erőforrással tudják támogatni a tevékenységek, programok megvalósulását, gyerekük fejlődésének előmenetelét.

A különböző színű falevelekre írt megjegyzésekből színes őszi lombkoronát, fát alakítunk ki, érzékeltetjük, hogy milyen sokszínű, változatos tevékenységek elé nézünk a tanév során, ahol a siker érdekében minden résztvevőnek megvan a jól meghatározott helye, szerepe, feladata.

A csoportra szabott különféle napirendi pont tudnivalóinak megbeszélése után akár zárhatnánk is a találkozót, de idő, érdeklődés függvényében személyesebb, bensőségebb irányba is szöhetjük a találkozó fonalát az alaptermatika köré épített, kitalált, továbbképzők során tanult játékokkal, *egyéni, közös, kiscsoportos tevékenységekkel*.

Játék: *Álmodj olyanokat, amikben legnagyobb kedved telik...*

A jelenlévők különböző színű és méretű falevelek közül választhatnak egyet, melyre le kell rajzolniuk gyereküket. Petőfi versének fent említett sorához kapcsolódva a szülőknek a csemetéjükkel kapcsolatos érzéseiket kell elmondaniuk, érzékeltetve, hogy számukra miért a legnagyobb kincs, ajándék a gyermek. A színes falevelekből rendre őszi füzért fűzünk. Megfogalmazzuk, hogy bár különböző méretű, formájú, színű falevelek, más-más külső tulajdonságokkal, belső értékekkel rendelkező gyerekek alkotják azt, együtt mégis jobban mutatunk, szebben pompázunk, mint külön-külön. Mindenkinnek megvannak az erősségei, melyekkel hozzájárul a csoportközösség alakulásához, fejlődéséhez. (A tevékenység érdekes színfoltja volt, amikor másnap szembesítettük a gyerekeket szüleik rajzaival. A gyerekek kétharmada első vagy második találatra felismerte magát a szülők alkotásain.)

A játék második felében minden szülő felajánlhatta a közösségnek gyermeke egy olyan jó tulajdonságát, ami a legfőbb erénye, erőssége, de cserébe választhatott a jó tulajdonságok képzeletbeli kosarából egy olyat, ami szorint hiányzik az ő gyermekéből. A játék lényegeként kiemelhetjük a gyermekek jobb megismerését szülői, pedagógusi szemszögből.

Játék: *Milyen a te faleveled, gyermeked?*

Egy kosárban, színes faleveleken a csoport gyerekeinek fényképe található, melyek közül a szülők véletlenszerűen választanak egyet. Feladatként azt az utasítást kapják, hogy a gyerekükkel való közös beszélgetések, saját élményeik, tapasztalataik alapján írjanak egy-két pozitív jellemvonást, tetsző benyomást, vicces, humoros történetet a választott csoporttárrsal kapcsolatban.

A játék célja, hogy a szülők ne csak saját gyerekükre figyeljenek, hanem globálisan, a csoport minden tagjában fedezzenek fel értéket, ugyanakkor megerősítésként szolgálhat a szülő számára gyereke pozitív vonásainak megerősítésében, eddig nem tapasztalt vonások felfedezésében.

Milyen vagy te, szerető anya, szerető apa? (több játéklehetőség)

Fontos, hogy ne csak gyerekükről, a csoporttársakról legyen ismerete a szülőknek, hanem egymást is ismerjék meg különböző aspektusokból.

Játék: *Igaz-hamis*

Minden jelenlévő szülő mond magáról három állítást, egy igazat, két hamisat. A szülőtársak az óvodai évek során átélt interakciókra, közös

együttlétekre, kialakult baráti kapcsolatokra, beszélgetésekre alapozva ki kell találják, hogy melyik állítás igaz, jellemző az adott személyre.

Játék: *Mi a közös bennünk?*

Minden szülő táblázatba rendezve különböző élethelyzetek leírását találja. Feladatuk, hogy hasonló szituációkat átélt szülőtársat keressenek, aki aláírásával láttatja ugyanazt az élményt.

Ugyanazon évben születtünk	Elfelejt a családi ünnepeket	Harmadik gyereke fiú
Allergiás a virágporra	Szeret túrázni, kirándulni	Van két lánytestvére
Irtózik a szőrmétől	Szereti a tenger gyümölcseit	Tengeren kérték meg a kezét

Játék: *Szelídítsd meg a viharra erősödött szelet!*

Az őszi „suttogó szél” erőre kapva belekapaszkodik a fák színes lombkorájába, cibálja. A levelek minden erejükkel kapaszkodnak, ragaszkodnak az őket eltető ághoz, de a napok teltevel mind ugyanarra a sorsra jutnak, avaroként a földet táplálják, eltető energiaként szolgálnak.

Ugyanígy van a mindennapokban, óvodai életünkben is. A nevelésben részt vevő felek között a békés napokat felkavarja egy-egy konfliktus, egymásnak feszülünk, igazunkat bizonygatjuk, de megbékélve, hibáinkból okulva egyre magasabb szintre jutunk el kapcsolatainkban.

A szülők 4-5 fős csoportokban dolgoznak, színes faleveleken gyerekek, gyerekek, gyerekek-pedagógus, szülő-pedagógus közötti konfliktusos helyzetek leírását találják. Feladatuk, hogy a szituációt elemezve megoldást találjanak a probléma orvoslására, mesélik el a szülőtársaknak, de akár a szituáció szereplőinek bőrébe bújva játsszák el azt egy pozitív végkimenetelű megoldással.

Játék: *Én ujjam hegyével halkán lantomat megpendítem...*

Az évek során, jelen találkozó alkalmával is kölcsönösen megismertük egymás rezdüléseit, erősségeit, azokat a tényezőket, amelyektől igazi közösséggé válhattunk. Itt az ideje, hogy költőként tollat ragadva, zenészekként komponálva fogalmazzuk meg hitvallásunkat egy csapatindulóban.

A szülők közösen, rímekbe szedve, ismert vagy általuk komponált dalmára megalkotják, előadják a csoport indulóját, melyet videóra véve a gyermekek is megnézhetnek, megtanulhatnak.

Megköszönjük a szülők jelenlétét, az aktív részvételt, kreativitást. Sikeres együttműködésben és élményekben gazdag tevékenységek reményében indulunk neki az új tanévnek.

Szakirodalom

Óvónők lapja – Románia magyar óvónők országos szaklapja. Novum Impex Kiadó, 2012/1, 2.

https://canvas.tpf.hu/courses/76/pages/szuloi-ertekezlet-maskepppen?module_item_id=2159

https://epa.oszk.hu/03900/03976/00039/pdf/EPA03976_magiszter_2008_01_06.pdf

Az óvodapedagógus szerepe a szülőkkel való kapcsolattartás folyamatában

(Vincze Erika, 1-es számú Napközi Otthon, Zilah)

Az óvodai oktatás legnehezebb próbatétele nem a tanítási-tanulási folyamat megvalósítása, hanem a kapcsolatfelvétel és a kommunikációs hidak kialakítása a csoportba járó gyerekek szüleivel. Azt mindenki tudja, érzi, hogy a szülőkkel való kapcsolat elengedhetetlen része az óvodai oktatásnak, de ezt leginkább akkor éreztük, mikor online próbáltunk kapcsolatban maradni. Elméletben tudtuk, hogy a közreműködés mennyire fontos, de a gyakorlatban csak akkor szembesültünk igazán ennek a kapcsolatnak a fontosságával, amikor rákényszerültünk otthonról tanítani, és teljes mértékben a család hozzáállásától függött a tevékenységek sikere vagy sikertelensége. A szülők is valójában akkor értették meg, hogy mennyire sokrétűek az óvodai tevékenységek. Voltak, akik pozitívan és közreműködő módon álltak hozzá, mások negatív magatartást tanúsítottak, és teljesen elzárkóztak tőle.

A szülői tanácsadás mindennapi munkánk része, egy nagyon érzékeny téma, mert egy vékony határ választ el attól, hogy kiokosítsunk vagy ítélkezzünk. A pedagógusi pálya legnagyobb kihívása, hogy miként valósítsuk meg úgy, hogy jó legyen, és milyen megoldási lehetőségeink vannak, milyenfajta tevékenységeket szervezzünk, és bizonyos kényes témákat hogyan mondjunk el. Az óvadás gyermek ideális esetben egy család része. A család mint fogalom, a különböző tudományágak szemszögéből különböző értelmezést nyer, a szociológiában például fontos a kapcsolatok ágazata a családban, a család szerkezete, a jogtudomány a jogokat és kötelességeket boncolgatja, a pszichológia és pedagógia a gyermek és a család kapcsolatát és ennek hatásait tartja szem előtt a nevelés és oktatás szempontjából. A családok szerkezete és típusai is változó tendenciát mutatnak, a hagyományos sokgyermekes családokat először egygyermekes családok helyettesítették, majd lassan a nagyszülők kimaradtak a családképből – manapság legtöbbször külön fedél alatt élnek, és bár bekapcsolódnak a gyerekek életébe, még sincs akkora hatásuk a nevelés szempontjából, mint akkor, mikor egy házban élt több generáció. Megjelentek a mozaikcsaládok, vagyis a szülők válása után újabb családot alapítottak, és nem ritka manapság az egyszülős családmódel sem. Ha kitekintünk kicsit a nagyvilágba, akkor láthatjuk, hogy a családmodellek további változásokat fognak szenvedni a jövőben. A családi nevelés kultúráját nagymértékben befolyásolja a gyermekvállalási életkor kitolódása, a kései

gyermekvállalás, egyre több a speciális nevelési igényű gyermeket nevelő család. Gyakorló óvodapedagógusként mind tudjuk, mennyire befolyásolja mindez az óvodai élet hétköznapijait, és kommunikációs gátakat teremthet.

A családok gyermeknevelési szokásai eltérnek ugyan, mindenkinél más értékek kerülnek előtérbe, de az olyan társadalmi valóság, mint a globalizáció, a média, a digitalizáció nagy befolyással bírnak, és sok esetben elbizonytalanítják a szülőt. Hiszen manapság a gyermeknevelés – akárcsak a politika – az a tudomány, amihez mindenki ért, amit mindenki jobban tud, az ezzel kapcsolatos irodalom bárki számára egy kattintással elérhető. Sokan ezért szakembernek kiáltják ki magukat, és nevelési tanácsokat adnak: neveld meg tíz lépésben, öt tipp, hogy leszokjon a pelenkáról, leghatékonyabb módszerek, hogy ne sírjanak és még sorolhatnánk. Sajnos sokan vevők lesznek ezekre, egyrészt mert sokkal könnyebb megnézni, meghallgatni egy rövidített változatot a rohanó világban, másrészt az egyre sűrűsödő nevelési problémák túlnőnek a szülőkön, akik elbizonytalanodnak, túlkompenzálnak, esetleg megpróbálnak tökéletesen egyensúlyozni a családi élet és a karrier között. Mindez azért fontos számunkra, hogy megértsük a mai családok működését, és hogy lássuk, azok a hatások, amelyek a szülőt érik, mennyire befolyásolhatják a gyermek nevelését. Mikor intézménybe – jelen esetben az óvodába kerül – mindez nem szűnik meg. Mi, óvónők, nem tudjuk megváltoztatni a szokásaikat, de pozitív változásokat tudunk elérni, ha megfelelő kommunikációs csatornákat nyitunk, ha bevonjuk a szülőket az óvodai élet mindennapjaiba, ha olyan tevékenységet szervezünk, amely által indirekt módon hatással lehetünk a családon belüli nevelés aspektusaira. Mint óvónő, nem állítom, hogy van egy jól bevált módszer, valójában folyton változtatni kell a módszereken, mert valamennyi helyzet, család, tanév és generáció más és más. Bernhardt Renáta (2021) szerint vannak bizonyos alapelvek, amelyek egy jó család-óvoda kapcsolat alapját képezhetik. Ezek az elvek: a szeretet és a pozitív érzelmek közvetítése, a gyermek szükségleteire történő érzékeny reagálás, a holisztikus fejlesztés, a kreatív, a gyermeki érdeklődésnek megfelelő környezet megteremtése, a megfelelő nyelvhasználat. Hiszen mindezeket az alapelveket képviselik a szülők is, akik általában tudják, hogy amit ők tesznek, az hatással van gyerekük fejlődésére.

Nagyon sok esetben a szülők értik, hogy az óvónő a szakképzett, hivatásánál fogva, tud és képes gyermekneveléssel kapcsolatos kérdésekben megfelelően segíteni. Az óvónő is tudja, hogy a szülők által képviselt „népi pedagógiát” (Bruners 2004) átalakítani nem lehet, mert az óvoda csak másodlagos nevelési színtér, a családi nevelés kiegészítője, inkább hátránycsökkentő szerepet képvisel. Tulajdonképpen az intézmény és a család partnerségében a legfőbb

cél a gyermek optimális fejlődése, ha a gyermek–óvónő–szülő kapcsolat nem működik megfelelően, akkor az optimális fejlődés rendszerében hirtelen zavar keletkezik, ami lehet rövid távú, de akár hosszú távú probléma is.

Az aktuális oktatáspolitikai is kihangsúlyozza a szülőkkal való együttműködés fontosságát, sőt minden tanév elején kidolgozzuk azt a bizonyos dokumentumot, amit hetente kisebb-nagyobb szülői csoportokban feldolgozunk. Mint sok más, ehhez hasonló kezdeményezés, elméletben jól hangzik, gyakorlatban sokszor nehezen kivitelezhető, mert ha a szülő valamit tényleg szeretne tudni, főleg privátban beszéli meg az óvónővel. Ha nem azt a választ hallja, amit szeretne hallani, ami őt erősíti meg, akkor általában nem akar többet beszélni róla. Ezért az óvónő számára nem sok lehetőség marad. Ha őszinte és szakszerű, valószínűleg rossz színben tüntetik fel, ha megerősíti a szülőt, hogy pozitív színben tűnhessen fel, az a gyermekre nézve következményekkel járhat. Személyes tapasztalatom, hogy a szülőkkal való együttműködés hatékonyságára nem létezik jól bevált recept, nincs rá „öt tuti tipp”, de vannak változatos tevékenységek és programok, amelyek során a szülő többször is jelen lehet a gyermek óvodai életében és ezáltal gyümölcsöző, hosszú távú kapcsolatot alakít ki az intézménnyel, és nem utolsósorban az óvónővel. Ezekből mutatok be néhányat:

- a digitális felületeken való kommunikáció segít kapcsolatban maradni a családokkal, fontos információkat rövid időn belül lehet közvetíteni a szülőknek;
- kreatív műhely: a szülők a gyermekkel közösen alkotnak, egy előre meghatározott céllal;
- az óvodai tevékenységeken való részvétel nézőként, akár online követve az eseményeket;
- szülői fórum: egy bizonyos problémahelyzet feltárása és megbeszélése, elkerülve a kisebb csoportokban történő, nem megfelelő információáradást, amely konfliktusokhoz vezethet.
- családi kirándulás: a tanévzárás előtt egy kirándulást javasolt szervezni, ahol szülők, gyerekek és óvónők együtt tölthetnek minőségi időt;
- nyílt napok az óvodában;
- a szülő mesét olvas a csoportnak, bemutatam a szakmám;
- óvodai ünnepek;
- gyermeknap;
- édes márciuskák.

A szülői WhatsApp-csoport (Mókus csoport) nagyon jó, ha gyorsan akarunk megosztani valamit a szülőkkel, ha képeket osztunk meg a tevékenységeinkről, ha gyors kérdésünk van, vagy valamit szervezünk. Hátránya, hogy

egyesekek néha személyes problémák megbeszélésére használják, kisebb-nagyobb, kényelmetlen beszélgetéseket generálva. De manapság már ez sem történik meg, mert a szülőknek van egy külön csoportjuk, ahol a személyes problémáikat megbeszélik.

Több alkalommal is tartottunk *kreatív műhely* foglalkozást, ezt közös énekléssel (például karácsonykor) vagy verses köszöntéssel (március 8.) kötöttük össze. Az adventi kézműves délutánon mind a két magyar csoport szülei és gyerekei részt vesznek. A szülők és gyerekek mézeskalácsot díszítenek, asztali díszeket készítenek. A foglalkozás célja egyrészt a magyar iskolaválasztás, másrészt a csoportok közötti jó kommunikáció biztosítása. Még a pandémiás időszakban lehetőséget biztosítottunk, hogy online belépjenek a megadott felületre, és otthonról kövessék a csoporttevékenységet, vagy akár a farsangi bált.

Szülői fórumot tartottunk, amikor olyan problémát beszéltünk meg, amelynél fontos volt, hogy személyesen hallják az információt, véleményt nyilvánítsanak és beleegyezzenek. Intézményünkben két magyar csoport működik, és minden tanév elején úgy osztjuk őket, hogy a nagycsoportot ne kiscsoporttal kombináljuk. Másképp mindig 4 korosztály lenne összevonva mindkét csoportban. Nyilván szakemberként ezt normálisnak tartjuk, de a szülők úgy gondolják, hogy ez árt a gyermeknek. Ezért mindezt szépen el kell magyarázni, tudományosan alátámasztani, hogy a szülők értsék, hogy mindig a legjobbat szeretnénk nyújtani a gyerekeknek.

A *családi kirándulás* nagyon jó móka, ezt a tanév vége felé szoktuk megszervezni, tavaly például gyermeknapon volt. A szülők, gyermekek és óvónők elmentek egy közös kirándulásra, ahol lehetőség volt piknikezni, játszani, labdázni, túrázni.

A *nyílt napot* jó kezdeményezésnek tartom, ezt a módszertani levélben leírtak alapján még nem próbáltuk ki az intézményünkben, de az idei tanévben szeretnénk bevezetni, szervezése folyamatban van. Eddig általában tanév elején tartottak szülői értekezletet azok számára, akik először íratják gyermeküket óvodába, itt az óvodai tanácsadó, az asszisztensek és az óvónők is részt vesznek. Mindig úgy gondoltam, hogy beiratkozáskor jó lenne megnézni előre, hogy mit kínál az intézmény, milyenek a körülmények, betekinteni a programban. Nyilvánvaló, hogy egy intézmény hírneve leginkább szájhagyomány útján terjed, a szülők mindig pontosan tudják, hogy miért akarják egy bizonyos intézménybe beíratni a gyereket: mert a szomszéd, a barátnő, az unokatestvér gyereke is oda jár, és milyen jó, a testvére is oda járt, és szerette, útba esik a munkahely felé, és még sorolhatnám. De emellett kellene tudni, hogy ha a kicsi gyerek beiratkozik ősszel, az képességek

hiányában még nem tud pont olyat, mint a nagycsoportos gyerek, aki már kacagva, vidáman megy, és értékeli az ott töltött időt. Ezért kellene bizonyos dolgokról beszélgetni még jóval a tanévkezdés előtt. Hogy a szülő tudja, mire kellene rászoktassa a gyereket: például a WC-használatra, a cumi mellőzésére, kézmosásra és arra, hogy felismerje a saját ruháját.

A *szülő mesét olvas* program jó alkalom a szülőt „önkéntes” tevékenységbe bevonni. A *Bemutatom a szakmám* keretében például a fogorvos apuka eljött beszélgetni a fogmosás fontosságáról, a szuvas fogakról és a szuvasodás megelőzéséről. Az *óvodai ünnepek* közül a ballagás gondos tervezéssel készül. Igyekszünk mindenkit bevonni, tágítani a teret, de nehéz képviselőt találni, aki egy bizonyos szervezési problémát elvállaljon. Évről évre igyekszünk újdonságokkal jönni, nem mindig ugyanaz a verses összeállítás, nem mindig ugyanaz a program, hogy megkönnyítsük az iskolába készülési folyamatát mindenki számára. A Mikulás-várás az egész intézményre kiterjedő program. A Mikulás az udvarra érkezik, pónilovacskák húzta kis hintón, a gyerekek szépen, csoportokba szerveződve várják, énekekkel. A szülők a számukra kiszabott helyen követik az eseményt. Meleg csokival, fánkkal kínáljuk őket. Mikor begurul a Mikulás, rövid, énekes programmal örvendeztetjük meg, majd a csomagok kiosztására kerül sor. Intézményünkben a *gyermeknap* összekötődik az óvoda születésnapjával, ilyenkor mindenféle programokkal készülünk. A csoportok fellépnek egy-egy tánccal, és két éve már mindenféle tevékenységgel és játéklehetőséggel (műhelyekkel) várjuk a gyerekeket és a szülőket az udvaron: arcfestés, játékos kísérletek, torna, mókás fénykép készítése, kézimunkák stb. A farsang minden évben megrendezésre kerül, ezt általában úgy oldjuk meg, hogy a két csoport együtt szórakozik. A szülők feladata a gyerekek jelmezeinek elkészítése, az óvónőké pedig a jó hangulat kialakítása, a mókázás. Képek, kisfilmek készülnek az eseményről, és a fánkot az intézmény állja.

Az *Édes márciuskák* program nagy népszerűségnek örvendett az idei tanévben. Csoportonként három-négy szülő és gyerekeik összegyűltek dél előtt, és két cukrász irányításával különféle, sütetést nem igénylő süteket készítettek, délután pedig a bejáratnál ezeket kitették, kínálgatták, és akik aznap a gyerekek után jöttek, megkóstolhatták őket. Így szerettünk volna vidám tavaszt kívánni gyerekeinknek és szüleiknek.

Természetesen ez a lista nem végleges, mindig keressük az újabb és újabb lehetőséget, alkalmat, hogy jó kapcsolatokat ápoljunk a csoportban járó gyerekek szüleivel. A lehetőségek tárháza azért is ilyen hosszú, mert az intézmény helyi adottsága, az intézményt látogatók társadalmi státusza ezt lehetővé teszi. Más társadalmi helyzetben, más intézményben más kultúra

alakul ki, a kapcsolat a családdal is másképp alakul. Az előző munkahelyemen, rövid programú óvodában, kevesebb gyerekkel, családi hangulatú programokkal sikerült jó kapcsolatot ápolni a családokkal, de az idők változnak, és mi is változunk. Régen az *Így neveljük* program is nagyon jó visszhangra talált az első két találkozáskor, aztán ahogy haladtunk a programmal, egyre inkább elmaradoztak a szülők. Egy ehhez hasonló, mai szülőkhöz szóló programon szerintem szívesen részt vennének anyukák-apukák. S ha már adott a lehetőség, akár online is, mert nagyon nehéz helyszínt és időt egyeztetni. A jövőre nézve én biztos megpróbálkozom egy „parenting” programmal.

A gyermek nevelésének-oktatásának sikeressége, úgy gondolom, leginkább a pedagógus–szülő kapcsolat sikerességétől függ, ahol a változatos programlehetőség és a pedagógus szerepvállalása a különböző eseményekben ennek a partnerkapcsolatnak fontos részét képezi.

Szakirodalom

- Bakonyi A. – Bernhardt R. – Bús É. – Körmöczi K. – Petőné Vigh K. – Szabadi E. – Szent-Gály V. (2021): *Az óvodapedagógia színes világa*. Flaccus Kiadó, Budapest.
- Bruner, J. (2004): *Az oktatás kultúrája*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest.
- A 31815-ös számú Módszertani levél a 2023–2024-es tanévre [Letöltve: 2023. 10. 25.]

Tudatos pedagógus–szülő kapcsolattartás

(Szász Mária-Magdolna, Dr. Lukács Mihály Általános Iskola, Kászonaltíz)

Bevezető

A pedagógusok egyik legnagyobb kihívása a hatékony szülői kapcsolattartás. Miközben mindenki egyetért abban, hogy a gyermek fejlődése szempontjából a szülő és a pedagógus közötti együttműködés elengedhetetlen, a gyakorlatban ez sokszor nem bizonyul eredményesnek.

Óvodapedagógusként szerzett tapasztalataim és korábbi kutatásaim megerősítették, hogy a szülőkkel való tudatos kommunikáció fontossága nem korosztályfüggő. Az itt bemutatott szülőtípusok és kommunikációs stratégiák az óvodai és iskolai nevelés során egyaránt érvényesek és alkalmazhatók. A kisgyermekes esetében különösen hangsúlyossá válik az érzelmi biztonság és a bizalmi légkör kialakítása, amelyben a pedagógus–szülő kapcsolat kulcsszerepet tölt be.

Dolgozatom célja egy gyakorlatias megközelítés bemutatása, amely segíti a pedagógusokat a szülői kommunikáció típusainak felismerésében, és az ezekhez igazított, személyre szabott stratégiák kialakításában. Az *5L kommunikációs modell* éppen ezt a célt szolgálja: egyszerre tehermentesít, és növeli az együttműködés hatékonyságát.

Bár a pedagógus minden szülővel egyenlő kapcsolattartásra törekszik, a valóság gyakran másképp alakul – egy nagyobb létszámú csoportban ez egyszerűen nem kivitelezhető. Éppen ezért érdemes a szülők kommunikációs típusait először feltérképezni, és az ehhez illeszkedő stratégiákat alkalmazni.

Epstein (1995) az iskola életébe való szülői bevonási modelljében hat területet különböztet meg: szülői nevelés, kommunikáció, önkéntes részvétel, tanulás otthoni támogatása, döntéshozatalban való részvétel, közösségi együttműködés. Írásomban ezek közül főként a kommunikációra koncentrálok óvodai közegben. Alapul egy korábbi kutatásomat vettem, amelyben a Palts és Harro-Loit (2015) által kidolgozott szülői kommunikációs tipológiát vizsgáltam meg Kászon-térségben (Szász 2022). Azt vizsgáltam, hogy a szerzőpáros által megalkotott öt szülői kommunikációs minta Kászon-térségben hogyan van jelen, és milyen mértékben a pedagógus–szülő kommunikációban. Ez alapján dolgoztam ki az *5L kommunikációs modellt*.

A modell nemcsak elméleti keret, hanem egy konkrét, a gyakorlatban is működő megközelítés, amely bármilyen pedagógiai szinten alkalmazható, és könnyen adaptálható más intézmények sajátos igényeihez is.

Szülők kommunikációs típusainak bemutatása (Palts–Harro-Loit 2015):

- passzív-pozitív: bíznak a pedagógusban, de ritkán kezdeményeznek,
- passzív-negatív: bizalmatlanok, kerülnek a kapcsolatot,
- aktív-pozitív: motiváltak, segítőkészek, szívesen részt vesznek,
- aktív-negatív: gyakran kritizálnak, de elérhetőek és aktívak,
- kommunikációban jártas-rugalmas: konstruktívak, digitálisan nyitottak, együttműködőek.

E kategorizálás után fontosnak láttam egy olyan kommunikációs stratégia kialakítását, amely eljut minden szülőhöz, épít a pozitív kapcsolatokra, kezeli a kihívásokat, és valóban működik a hétköznapi életben. A modell nem egy sablon, hanem adaptálható keret – a helyi közösség, az intézmény sajátosságai szerint alakítható. Ahogy Pusztai, Ceglédi és Bacskai (2024) is kiemelik: a jógyakorlatok adaptálása fontosabb, mint azok mechanikus átvétele.

Az 5L kommunikációs modell bemutatása

A szülő–pedagógus kapcsolat sokféle lehet, de abban közös, hogy csak akkor működik jól, ha kölcsönös megértésre és alkalmazkodásra épül. Az 5L modell (ötlépéses kommunikációs modell) célja, hogy a pedagógus a szülők kommunikációs jellemzőihez igazítva tudjon hatékonyan, mégis fenntartható módon kapcsolatot tartani. A modell elnevezése az öt kulcsfogalom kezdőbetűjéből származik, amelyek a pedagógus és szülő közötti tudatos, személyre szabott kommunikáció alappilléreit jelölik:

- láthatóság: a pedagógus rendszeresen jelen van a szülők számára, még ha röviden is,
- lényegre törés: a szülői kommunikáció legyen célzott, világos, időhatékony,
- lépcsőzetesség: fokozatos, bizalmon alapuló kapcsolatépítés,
- lelki rugalmasság: empátia, nyitottság különböző reakciók kezelésére,
- lokalizálás: a módszerek közösségre szabott, nem sablonos alkalmazása.

Az 5L lényegében egy iránytű, amely segít fenntartható kapcsolatokat építeni.

Kommunikációs stratégiák a különböző szülőtypusok számára

A pedagógusok számára kulcsfontosságú, hogy a szülőkkel való kommunikáció ne csak a problémák megbeszélésére korlátozódjon, hanem egy együttműködő, támogató kapcsolatra épüljön. Az alábbiakban részletesen

ismertetem a gyakorlati kommunikációs stratégiákat a különböző szülőtípusok hatékony eléréséhez.

1. Kommunikációban jártas-rugalmas szülők

- jellemzők: nyitottak, digitálisan aktívak, szívesen működnek együtt.
- stratégiák:
 - használjunk interaktív platformokat (zárt Facebook-csoport vagy Teams-csoport),
 - hívjuk meg őket közös alkotásra (pl. családi barkácsdelutánra vagy anyák napi műhelyre).

Hogyan írjunk üzenetet ennek a szülőtípusnak? Például így:

Kedves Szülők!

Hétfőn különleges Anyák napi készülődésbe kezdünk – örömmel várjuk az édesanyákat, nagymamákat egy kis közös kézműveskedésre!

2. Passzív-pozitív szülők

- jellemzők: Bízna az óvónőben, de nem igénylik a gyakori kapcsolattartást. Fontos számukra az információ, de nem akarnak sok időt tölteni a kommunikációval.
- stratégiák:
 - rövid, lényegre törő üzenetek küldése: heti e-mail vagy chatüzenet. (Egy gyors összegzés az osztály heti eseményeiről, infografika vagy pontokba szedett információ a legfontosabb tudnivalókról.)
 - plakát vagy rajzos infók a faliújságon: mit csináltunk a héten, mit hozzanak jövő hétre.
 - automatizált emlékeztetők a szülői értekezletekről és eseményekről. Pl. SMS-emlékeztető (Pl. *Ne felejtsetek, holnap 17:00-kor szülői értekeztet!*)

Hogyan írjunk üzenetet ennek a szülőtípusnak? Például így:

Kedves Szülők! A héten a tavasz témakörével foglalkoztunk – a gyerekek közösen ültettek virágokat, és sokat barkácsoltak. Jövő héten zöld napot tartunk, kérjük, zöld pólóban jöjjenek!

3. Passzív-negatív szülők

- jellemzők: kerülik a kapcsolatot, visszahúzódnak, bizalmatlanok. (A cél az, hogy ne kényszerítsük őket intenzív kapcsolattartásra, hanem bizalmat építsünk apró lépésekkel.)
- stratégiák:
 - diszkrét, személyes megkeresés: telefonhívás vagy egyéni beszélgetés egy kevésbé hivatalos alkalommal, informális üzenet, amely pozitív dolgokra fókuszál. Ne „nyomuljunk” – inkább legyenek személyes, csendes megerősítések, ha adódik rá alkalom (pl. „Ma nagyon ügyes volt Máté!”).

- pozitív visszacsatolás a gyerek fejlődéséről: nemcsak problémákkal kapcsolatban kommunikáljunk, apró sikerek megosztása, dicséret a gyerekről.

Hogyan írjunk üzenetet ennek a szülőtípusnak?

Szeretném megosztani Önökkel, hogy ma Bence nagyon szépen segített társainak a kirakózásnál.

Nagyon örültem neki.

4. Aktív-pozitív szülők

- jellemzők: lelkesek, segítőkészek, közösségépítők
- stratégiák:
 - önkéntes programok szervezése: vonjuk be őket kézművesnapok, ünnepek szervezésébe, bábműsor készítésébe.
 - alakítsunk szülői csapatot, akik segítenek egy-egy projekt lebonyolításában (pl. bútorfestés közösen).

Hogyan írjunk üzenetet ennek a szülőtípusnak?

Kedves Szülők!

Hamarosan itt a gyereknapi. Ha van kedvetek segíteni a lebonyolításban (pl. arcfestés, játékvezetés, főzés), jelezzétek bátran!

5. Aktív-negatív szülők

- jellemzők: kritikusak, gyakran keresik a pedagógust, de a kommunikációjuk nem mindig konstruktív. (A cél az, hogy a negatív hozzáállást egy produktívabb együttműködés felé tereljük.)
- stratégiák:
 - strukturált visszajelzési csatornák létrehozása: fogadóóra, illetve személyes konzultáció előzetes egyeztetéssel (így a pedagógus felkészülhet a beszélgetésre, és elkerülhetők a hirtelen, érzelmileg túlfűtött konfrontációk).
 - negatív kommunikáció átalakítása pozitívvá: hallgassuk meg aktívan a szülőt, de irányítsuk a beszélgetést a megoldások felé! Például: *Értem, hogy ez problémát okozott Önnek. Ön szerint mi lehetne egy jó megoldás erre?*
 - kérdezzünk vissza konstruktívan: *Miben tudnánk együtt segíteni a gyermek fejlődését?*
 - fókuszáljunk az együttműködésre, ne a konfliktusra.
 - közös célok kitűzése: *Látom, hogy Önnek fontos a gyermeke előmenetele. Hogyan tudnánk ezt közösen támogatni?*
 - apró elismerések beépítése: ha a szülő pozitívan reagál valamire, erősítsük meg ezt a viselkedést!

Hogyan írjunk üzenetet ennek a szülőtípusnak? Például így:

Köszönöm, hogy megosztotta gondolatait a hétfői foglalkozással kapcsolatban. Szeretném, ha egy rövid megbeszélésen át tudnánk beszélni a javaslatait. Mikor lenne Önnek alkalmas?

Összegzés

Az óvodapedagógus–szülő kapcsolat rendkívül érzékeny, és meghatározó a gyermek fejlődése szempontjából. Az *5L kommunikációs modell* az óvodai gyakorlatba (is) jól beilleszthető: segíti a pedagógusokat abban, hogy ne csak reagáljanak, hanem tudatosan építsék a kapcsolatot a különféle szülőtípusokkal. Bár minden szülő más, a cél nem az, hogy minden egyes szülőnek teljesen személyre szabott üzenetet küldjünk, hanem hogy a szülőtípusokhoz illeszkedő, előre meghatározott kommunikációs stratégiákat alkalmazzunk, amelyek a hatékony kapcsolattartást biztosítják anélkül, hogy minden esetben egyéni üzenetírásra lenne szükség. A pedagógus lelki rugalmassága, nyitottsága és stratégiai gondolkodása kulcsszerepet játszik ebben a folyamatban. Az óvodai nevelés alapja a családdal való partnerség, ezért a tudatos, személyre szabott kommunikáció nemcsak a nevelőmunka hatékonyságát növeli, hanem alapvetően hozzájárul a gyermek érzelmi biztonságához és kiegyensúlyozott fejlődéséhez is.

Szakirodalom

- Epstein, J. L. (1995): School/family/community partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 701–712.
- Palts, K. – Harro-Loit, H. (2015): Parent–teacher communication patterns concerning activity and positive-negative attitudes. *Trames*, 19(1), 75–97. <https://doi.org/10.3176/tr.2015.1.04>
- Pusztai G. – Ceglédi T. – Bacskai K. (2024): A szülő–iskola kapcsolattartás nemzetközi és hazai jógyakorlatainak tapasztalatai. In: Pusztai G. – Ceglédi T. – Bacskai K. – Pallay K. (szerk.): *Az iskola–szülő kapcsolattartás gyakorlatai. Intervenciók, programok, gyakorlatok pedagógusoktól pedagógusoknak*. Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Szász M. M. (2022): Szülői segítségnyújtás az iskolai tanulmányi feladatok teljesítésében. Szülői kommunikáció. II. rész. *Acta Medicinæ et Sociologica*, 13(34), 212–232. <https://doi.org/10.19055/ams.2022.05/31/10>

Több mint értekezlet – interaktív szülői alkalmak és az óvodapedagógus személyiségének kapcsolatépítő szerepe

(Fuccaro Enikő, Vaskertes Általános Iskola, Gyergyószentmiklós)

„Legnagyobb cél pedig, itt e földi létben,
Ember lenni mindég, minden körülményben.”

(Arany János)

Bevezetés

Az óvoda az a biztonságos, elfogadó közeg, ahol a legtöbb kisgyermek és család először találkozik a nevelés intézményes formájával. Itt kezdődik el az a közös út, amelyen a gyermek, a család és az óvodapedagógus együtt haladnak.

Az óvodapedagógus szerepe sokkal több, mint a tanítás. Gondoskodik, támogat, kérdez, meghallgat – és mindezt nemcsak a gyermek, hanem a család felé is. Személyisége, empátikus jelenléte és nyitottsága révén hidat képez az otthon és az óvoda világa között. A legszebb pillanatok gyakran épp azok, amikor egy szülő megosztja érzéseit, tapasztalatait, vagy amikor közösen találunk megoldást egy nehezebb helyzetre.

Carl R. Rogers (2008) szerint a hiteles kapcsolat alapja az empátia, az elfogadás és a kongruencia – azaz az őszinte, belső összhang. Ezek a minőségek teszik lehetővé, hogy az óvodapedagógus valódi bizalmat építsen ki a szülőkkel.

Daniel Goleman (1997) érzelmi intelligencia modellje is megerősíti, mennyire fontosak a szociális készségek, a tudatos jelenlét, az önszabályozás és az empátia a nevelési partnerségben.

A kapcsolat akkor válik mélyebbé, ha lehetőséget teremtünk a személyes megszólalásra, a tapasztalatok őszinte megosztására és a közös gondolkodásra. Éppen ezt a célt szolgálják az interaktív szülői értekezletek, ahol a szülők nemcsak hallgatók, hanem aktív résztvevők is lehetnek. A beszélgetések, játékos gyakorlatok és közös élmények révén közelebb kerülhetnek az óvodai mindennapokhoz, és megerősödhet bennük az érzés, hogy valódi partnerek gyermekük nevelésében.

Ezek az alkalmak lehetőséget adnak az óvodapedagógus segítő, hiteles és kapcsolódó szerepének megélésére.

Az alábbiakban olyan bevált jó gyakorlatokat szeretnék megosztani, amelyeket szülői értekezleteken vagy más szülőkkal közös alkalmakon is sikerrel alkalmazhatunk. Tapasztalataim szerint ezek hatékonyan segítik a bizalmon alapuló, együttműködő kapcsolat kialakítását és elmélyítését a szülőkkal.

Játékos nyitás – Ismerkedés, kapcsolódás

Hirdetés – játékos bemutatkozás

Minden szülő kap egy A5-ös lapot, amire egy rövid hirdetést ír magáról. Példa: „Vidám természetű, mozgékony kisfiam mellé olyan játékos óvónőt keresek, aki szereti a társasjátékokat és a mozgást.” Az óvónő ezeket összegyűjti, felolvassa, és a többiek megpróbálják kitalálni, ki írta. Végül mindenki elmondhatja, mit szeretett volna közölni a hirdetéssel. A lapokat megőrizhetjük.

Közmondás-párosítás – párkereső játék

Neveléssel kapcsolatos közmondások egyik fele szerepel a cetliken. A szülők keresik a párjukat, majd közösen értelmezik.

Például: *Könnyű annak dúdolni, / akinek az apja énekelt.*

Gondolatébresztő alkalmak

A telhetetlen hernyócska – mese és reflektív megbeszélés

Eric Carle meséje remek szimbóluma a gyermek óvodai útjának. A kis hernyó történetén keresztül végigkövetjük a gyerekek fejlődését: ahogy megérkeznek az óvodába, ismerkednek a szabályokkal, megtanulnak figyelni önmagukra és másokra, majd fokozatosan kibontakoznak – akárcsak a hernyó, aki végül pillangóvá válik.

A mese után az óvodapedagógus elmondja, mi minden történik a gyermekekkel az óvodában: hogyan fejlődnek, nyílnak meg, lesznek egyre önállóbbak. Ezután a szülők is megoszthatják, mit tapasztalnak otthon – milyen változásokat látnak gyermekükön.

Végül közösen alkotnak: a hernyó útjáról készíthetünk egy posztert, amelyre a szülők ráírják az élményeiket, gondolataikat, vagy mindenki díszíthet egy pillangót, amit hazavisz a gyermekének. Ez az alkalom lehetőséget ad a közös visszatekintésre, és megerősíti a szülő és az óvoda közötti kapcsolatot – hiszen mindannyian ugyanazon az úton kísérik a gyermeket.

Linzer-gyakorlat – érzelmi kapcsolódás

Két körben ülnek le a szülők, belső és külső körben. A belső körbeliek kérdésekre válaszolnak (pl. *Miért vagyok hálás a gyermekemnek? Mi tetszik az*

óvodában? Hogyan szokott be az óvodába a gyermekem?), a külső kör hallgat. Ezután cserélnek. A végén közösen megbeszélik a gondolatokat – név nélkül.

Mi lenne, ha...? – szituációs játék

A szülők kiscsoportban megvitatnak helyzeteket (pl. *Mi lenne, ha a gyermeked nem akarna reggel óvodába jönni?*). Rövid megbeszélés után megoszthatják élményeiket, vagy el is játszhatják.

Nevelési stílusok – interaktív jelenetjáték

Leírás: Rövid ismertető keretében bemutatjuk a nevelési stílusokat: engedékeny, autoriter, demokratikus, elutasító.

Ezután szituációs gyakorlat következik:

Szituáció: Vasárnap délután van. A család sétálni indulna, de a gyermek nem akar kabátot felvenni.

A szülők csoportokban eljátsszák, hogyan reagálnának a különböző stílusokban.

Példák:

Engedékeny: *Akkor ne vedd fel semmit.*

Autoriter: *Most azonnal felveszed!*

Demokratikus: *Válassz: ezt vagy azt a kabátot szeretnéd?*

Elutasító: *Most hagyj, telefonálok.*

Miután a jeleneteket előadták, közösen megbeszéljük: Milyen érzéseket válthat ki a gyerekből az adott reakció? Melyik stílus segíti leginkább az önállóság, a bizalom és az együttműködés fejlődését?

Családi bemutatkozás: Így élünk mi

A szülők előzetesen egy rövid PowerPoint bemutatót készítenek gyermekük életéről – olyan pillanatokat mutatnak be, mint egy születésnap, kirándulás vagy közös játék otthon.

Ezeket a szülői értekezleten röviden bemutatják, így minden család egy-egy személyes történet révén mutatkozik be, ami közelebb hozza egymáshoz a közösség tagjait.

Az óvónő igény esetén segít az anyag összeállításában, és a bemutatók később digitálisan is elérhetők a szülői közösség számára.

Tevékenységi központok kipróbálása

A szülők körbejárhatnak, és kipróbálhatják a gyermekek tevékenységi helyeit: építőközpont (legózás), szerepjáték (bábok, konyha), művészeti központ (rajzolás, festés), irodalmi-zenei központ (hangszerek, mesekönyvek).

Őszi kincskereső séta és alkotás – szabadtéri szülői értekezlet

A szülői értekezlet rendhagyó módon, szabadtéri formában zajlik. A részt vevő szülőket kis csoportokra osztjuk, majd közösen indulnak el egy őszi „kincskereső” sétára. A séta során természetes alapanyagokat – makkot, tobozt, színes faleveleket – gyűjtenek.

A visszatérés után az összegyűjtött termésekből egyszerű, kreatív figurákat és képeket alkotnak. Az alkotás közben lehetőség nyílik kötetlen beszélgetésre is, amelynek során óvodai és nevelési kérdésekről, a gyerekek játékához kapcsolódó lehetőségekről oszthatják meg gondolataikat egymással és az óvodapedagógusokkal.

Az esemény végén a kiscsoportok bemutatják alkotásaikat, valamint megosztják, milyen játéklehetőségeket és fejlesztő ötleteket látnak az összegyűjtött anyagokban.

Adventi hála

Az ünnepi időszak közeledtével szeretettel hívjuk a családokat egy különleges, bensőséges hangulatú délutánra, ahol együtt élhetjük meg a hála és az elcsendesedés pillanatait.

A teret halk, lágy zene és mécsesek fénye tölti meg, hogy meghitt légkört teremtsünk a közös együttlétre. A program kezdetén az óvónő bemutatja Eileen Spinelli *Hálás* című gyönyörű gyermekkönyvét, amely lírai, kedves módon mutatja be, mennyi mindenért lehetünk hálásak a mindennapokban.

A mese után a szülők kapnak egy szív alakú lapot, amelyre ráírhatják gondolataikat:

Ma azért vagyok hálás, mert...

A szívek üzeneteit közösen megosztjuk egymással, majd elhelyezzük őket egy nagy, közös hála-falon, amely advent idején emlékeztet majd bennünket a közösség erejére és a hála fontosságára.

Ez a délután lehetőséget nyújt a lelassulásra, az elmélyülésre, a másokra figyelésre, és arra, hogy közösen teremtsünk értékes, szeretetteljes pillanatok az ünnepvárás idején.

Gyermeknap meglepetés – ajándékkészítés szívvvel

A gyermeknaphoz kapcsolódó szülői értekezleten a szülők egy kis meglepetést készítenek gyermeküknek. Az ajándék lehet például egy színes papírforgó a gyermek kedvenc színéből, vagy egy papírból készült lovacska, amelyet a szülők egy rövid, személyes üzenettel is elláthatnak. Az elkészült ajándékokat a szülők gyermeknapkor átadják gyermekeiknek.

Édesanyák délutánja – női kör, alkotás és beszélgetés

Nők napja vagy anyák napja környékén az anyukák kézműveskednek (pl. fonalvirág, gyertyadíszítés, fülbevaló készítése), közben beszélgetnek az anyaságról, örömeikről és kihívásaikról. A bensőséges hangulathoz segít a zene, tea, mécses.

Év végi értékelő: Mit viszek magammal? – csónakhajtogatás

Az évváró szülői értekezleten a szülők színes papírból kis csónakot hajtogatnak, és ráírják, mit visznek el magukkal az óvodai tanévből. Mindenki elmond egy mondatot: „Ezt viszem magammal ebből az évből...” Az óvónő is megosztja gondolatait.

Összegzés

A sikeres szülő-óvoda kapcsolat alapja a kölcsönös bizalom, a hiteles kommunikáció és az óvodapedagógus tudatos, hiteles jelenléte. Ha képes határokat húzni, azokat szeretettel képviselni, figyel önmagára és másokra, valamint reflektál saját működésére, valódi hídként szolgálhat a közös nevelésben. Az interaktív, élményalapú együttlétek mélyebb kapcsolatot teremtenek a szülő és a pedagógus között, ami kulcsfontosságú a gyermek érzelmi biztonsága és harmonikus fejlődése szempontjából.

Szakirodalom

- Bábosik I. (2001): *Neveléstudományok*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Fáyné dr. Dombi A. – Dr. Sztanáné dr. Babics E. (2015): *Pedagógus mesterség. Digitális jegyzet óvodapedagógus hallgatók számára*. TÁMOP-4.1.1.C-12 /KONYV-2012-0004.
- Goleman, D. (1997): *Érzelmi intelligencia*. Háttér Kiadó, Budapest.
- Gordon, T. (2010). *T.E.T. – A tanári hatékonyság fejlesztése*. Gordon Kiadó Magyarország Kft., Budapest.
- Jávorné Kolozsvári J. (szerk., 2003): *Az óvodapedagógus szerep kihívásai: A 2003. szeptember 26-i óvodapedagógiai konferencia anyaga*. Trezor Kiadó, Budapest.
- Kratochvílová, J. – Syslová, Z. (2018): *GSS Toolkit – Kézikönyv szülőknek*. Raabe, Prága.
https://raabe.hu/download/HU_GSS-Toolkit_Kezikonyv-szuloknek.pdf
- Neteducatio (2017). *Szülői értekezlet segédlet*.
https://neteducatio.hu/wp-content/uploads/2017/08/szuloi_ertekezlet_Neteducatio.pdf

- Palásthy I. P. (2003): *Dráma, pedagógia, pszichológia*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.
- Rogers, C. R. (2008): *Valakivé válni*. Edge 2000 Kiadó, Budapest.
- Rudas J. (1990): *Delfi örökösei*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Török E. (2005): *404 drámajáték*. Hoppá Kiadó, Marosszentgyörgy.
- Vajda Zs. (2020): *Szülői csoportok az óvodában és azon kívül – Instant módszer*. ChildHub.
https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/szuloi_csoportok_az_ovodaban_-_instant_modszertan_0.pdf

Hatékony pedagógus–szülő együttműködés gyermekünk jóllétéért

(Birtók-Biró Zsófia, Csillagszem Napközi Otthon, Gyergyószentmiklós)

A szülő–pedagógus kapcsolat az óvodai nevelés egyik legfontosabb pillére, hiszen a gyermek fejlődése, szociális és érzelmi biztonsága nagymértékben függ attól, hogy a szülők és az óvodapedagógusok mennyire tudnak együttműködni. A bizalom kiépítése és fenntartása elengedhetetlen ahhoz, hogy a szülők nyitottak legyenek a pedagógusok javaslataira, és hogy a gyermekek is biztonságban érezzék magukat az óvodában.

A szülők különböző háttérrel, tapasztalatokkal és elvárásokkal érkeznek az óvodába, ami különböző megközelítéseket igényel a kapcsolattartás során. Az első benyomások és a kezdeti bizalmatlanság gyakori jelenség, különösen az első gyermeküket óvodába írató szülők esetében. Az idő és a türelem kulcsfontosságúak ebben a folyamatban. A szülőknek lehetőséget kell adni arra, hogy megismerjék az óvodapedagógust, és hogy tapasztalataik alapján alakítsák ki a bizalmat.

Az óvodáskorú gyermekek rendkívül érzékenyek a környezetükre, és könnyen észlelik a szülők és pedagógusok közötti feszültséget. Ha a szülő bizalmatlan, a gyermek is hasonlóképpen reagálhat, ami negatívan befolyásolhatja az óvodai élményeit. A pedagógusoknak ezért fontos, hogy aktívan dolgozzanak a bizalom kiépítésén, és hogy támogassák a szülőket a gyermeknevelés során felmerülő kérdésekben.

A kapcsolat építése nem csupán a bizalom elnyerésére korlátozódik, hanem a folyamatos kommunikációra is. A szülőknek tájékoztatniuk kell a pedagógusokat a gyermeküket érintő változásokról, hiszen ezek hatással lehetnek az óvodai viselkedésre és fejlődésre. A szülők nyitottsága és a pedagógusok szakmai tudása együtt segít a gyermekek fejlődésének támogatásában. A konfliktusok elkerülése érdekében fontos, hogy a szülők és pedagógusok közötti kommunikáció nyílt és őszinte legyen. A nevelési kérdéseket tabuként kezelni nem segít, sőt, a problémák elhallgatása feszültséget szülhet. A pedagógusoknak fontos, hogy világossá tegyék, hogy nem döntőbírók a családi kérdésekben, hanem a gyermekek érdekeit tartják szem előtt.

A pozitív szülő–óvodapedagógus kapcsolatok elősegítik a gyermekek motivációját és önbecsülését. A szülők aktív részvétele az óvodai életben, például a szülői értekezleteken való részvétel vagy önkéntes munkákba való

bekapcsolódás, hozzájárul a közösségi érzés és a közös felelősség kialakításához. Ez a kollektív erőfeszítés nemcsak a gyermekek számára, hanem az egész óvodai közösség számára is előnyös, hiszen támogatóbb és összetartóbb környezetet teremt.

Összességében a szülő–pedagógus kapcsolat kulcsfontosságú az óvodai nevelés során, a bizalom, a nyitottság és az együttműködés a gyermekek sikeres fejlődésének az alapja. A közös cél, a gyermekek jólléte és fejlődése érdekében mindkét félnek érdemes aktívan részt venni a kapcsolat kialakításában és fenntartásában.

Íme néhány hatékony kapcsolattartási forma, amelyeket az óvodákban alkalmazhatunk:

- szülői értekezletek: rendszeres találkozók, amelyeken a pedagógusok tájékoztatják a szülőket az óvoda életéről, programjairól és a gyermekek fejlődéséről.
- személyes konzultációk, fogadóóra: egyéni beszélgetések a szülőkkel, ahol a gyermekek egyéni fejlődését, problémáit és eredményeit beszélhetik meg.
- hírek, tájékoztató levelek: írásos anyagok, amelyekben az óvoda fontos információkat oszt meg a szülőkkel, például programokról, eseményekről.
- óvodai rendezvények: családi napok, ünnepségek, nyílt napok, munkadélutánok, amelyeken a szülők részt vehetnek, és közelebbről megismerhetik az óvoda életét.
- közösségi média- és online platformok: zárt csoportok, ahol a szülők és a pedagógusok folyamatosan kommunikálhatnak, megoszthatják tapasztalataikat.
- szülői munkacsoportok: olyan csoportok, amelyekhez csatlakozva a szülők aktívan részt vehetnek az óvoda életében, ötleteikkel és javaslataikkal hozzájárulhatnak a közösség fejlődéséhez.
- kérdőívek és visszajelzések: rendszeres felmérések, amelyek során a szülők véleményt nyilváníthatnak az óvoda működéséről, programjairól.
- események utáni visszajelzés: az óvoda által szervezett események után a szülők visszajelzéseit össze lehet gyűjteni, hogy a jövőbeli programokat még sikeresebbé lehessen tenni.
- információs táblák: Az óvoda helyiségeiben elhelyezett táblák, amelyeken aktuális információk, hírek és események találhatók.

A szülői értekezleteken a szülőkkel való kommunikáció során valóban nagyon fontos a megfelelő nyelvezet és a keretek kialakítása. Az, hogy az

óvodapedagógusok különböző módszereket alkalmaznak, és a szülőket aktívan bevonják a folyamatba, segíthet a közösségi érzés kialakításában és a kapcsolatok erősítésében. Rusz Csilla drámapedagógiája, amely a kreatív és interaktív megközelítésekre épít, szintén nagy hatással lehet a szülői értekezletek dinamikájára. A drámajátékok és gyakorlatok nemcsak a szülők és pedagógusok közötti kapcsolatot erősítik, hanem segítenek abban is, hogy a szülők közötti kommunikáció gördülékenyebb legyen.

A szülőknek szánt tevékenységek során a „játék” szó használatának kerülése, és egy más megnevezés alkalmazása segíthet abban, hogy a szülők komolyabban vegyék a helyzetet, és ne érezzék magukat leértékelve. A szülők közötti különbségek figyelembevételére és azok tiszteletben tartása szintén kulcsfontosságú. Az, hogy a különböző háttérrel rendelkező szülők képesek legyenek közös nevezőre jutni, és a gyermekeik jövője érdekében együttműködni, jelentős előnyökkel járhat. A cél, hogy mindenki érezze, hogy fontos szereplője a közösségnek.

Az ilyen típusú megközelítés nemcsak a szülők, hanem a pedagógusok számára is erősíti a közösségi érzést, és hozzájárulhat a pozitív óvodai légkör kialakulásához. Ha a szülők azt érzik, hogy aktívan részt vehetnek a folyamatban, és hogy véleményük, tapasztalataik számítanak, akkor valószínűbb, hogy elkötelezettebbek lesznek a közösség iránt. Az alábbi gyakorlatok és drámajátékok célja, hogy az óvodapedagógusok és a szülők közötti kapcsolatot erősítsék, valamint a szülők közötti kommunikációt és a közösségi érzést támogassák. A fokozatosság és a lépésről lépésre történő megközelítés fontos, hiszen a cél az, hogy a szülők kényelmesen érezzék magukat.

1. Üdvözlés. A köszöntés során a pedagógus minden szülőt kézfogással üdvözl. Ez a személyes kapcsolat kialakulásának első lépése. A rövid beszélgetések során az óvónő megismerheti a szülők hangulatát, és lehetőséget ad arra, hogy a szülők megosszák a saját gondolataikat, érzéseiket.

2. Ajándék. Minden szülői értekezletre érdemes egy kis ajándékot hozni, amely szimbolikus jelentéssel bír. Ez lehet egy mese, vers vagy idézet, amely kapcsolatban áll a gyermekneveléssel. Az ajándék átadása során a szülők megoszthatják egymással gyermekkori emlékeiket, ami erősíti a közösségi érzést.

3. Névlánc. A névlánc játék segít a szülők közötti kapcsolatépítésben. A szülők saját nevükből és gyermekük nevéből alkotnak egy szószerkezetet. Ez a gyakorlat nemcsak a nevek megjegyzését segíti elő, hanem a gyermekek tulajdonságainak megismerését is.

4. Tárgycserélgető. A szülők személyes tárgyakat hoznak magukkal, amelyeket egymás között cserélgetnek, miközben megnevezik a tárgy tulajdonosát. Ez egy interaktív módja annak, hogy a szülők jobban megismerjék egymást, és egy kis szórakozást is csempésszenek a találkozónak. Az óvodapedagógus figyelmesen hallgatja a cseréket, így megjegyezheti a szülők neveit és a tárgyakat.

5. Gyermekem szimbóluma. A szülők lerajzolják gyermekeik szimbólumait, amelyeket később egy közös térbe helyeznek. Ez lehetőséget ad számukra, hogy kifejezzék, mit jelentenek számukra a gyermekeik, anélkül, hogy szavakkal kellene magyarázkodniuk. A szimbólumok megfigyelésével az óvodapedagógus és a szülők is új szemszögből szemlélhetik a gyermekek személyiségét.

6. Párválasztás/Kétkörös. Ez a gyakorlat lehetőséget teremt a szülők közötti kapcsolatépítésre. A szülők a párválasztás során közös tulajdonságokat fedeznek fel, majd különböző témákról beszélgetnek. A körkörös felállás lehetővé teszi, hogy több emberrel is kapcsolatba lépjenek, így szélesebb kört ismerhetnek meg. Az óvó néni irányítja a beszélgetéseket, és biztosítja, hogy mindenki részt vegyen.

7. Egy más gyerekének bemutatása. A gyakorlat izgalmas és tanulságos módja annak, hogy a szülők jobban megértsék egymás helyzetét és tapasztalatait a gyermeknevelés terén. A tevékenység során a szülők párt választanak, és a megadott időkeretben megosztják egymással gyermekük jellemzőit, eredményeit, érdeklődési köreit, és egyéb fontos információkat. Ez a rész lehetőséget ad arra, hogy a szülők reflektáljanak a saját gyermekükre, miközben mások tapasztalatait is megismerik. A gyakorlat végén, a párbeszéd során a szülők elmondhatják egymásnak, hogy mennyire voltak képesek emlékezni arra, amit hallottak, és hogy a bemutatott információk mennyire tükrözték az igazságot. Ez a rész különösen fontos, mert rámutat arra, hogy a szülők sokszor csak a saját gyermekükre fókuszálnak, és elfelejthetik, hogy mások gyermekeinek is megvannak a saját értékeik és történeteik.

A gyakorlat alternatív változata, ahol a szülők egyetlen kérdést tehetnek fel, még inkább mélyíti a beszélgetést, hiszen a válaszok során a szülőknek a saját tapasztalataikra kell reflektálniuk, és úgy kell a csoportos beszélgetésben visszaadniuk a szülő társuk választát, mintha ők maguk lennének az adott gyermeket nevelő szülők. Ez a feladat segíti a szülőket abban, hogy jobban megértsék a másik szülő érzéseit és gondolatait, valamint hogy észrevegyék, mennyire különbözőek lehetnek a gyermek-nevelés élményei.

8. Ajándékozás. Az ajándékozás szép módja lehet a szülők és gyerekek közötti szeretet kifejezésének. A szülői értekezlet végén a szülők által készített meglepetés-ajándékok sok örömet szerezhetnek a gyerekeknek. Íme néhány ötlet, amit megvalósíthatunk:

- anya-gyerek rajz: készíthetnek egy közös rajzot, amelyen az anya s a gyermek együtt szerepelnek, vagy éppen egy közös élményüket örökítik meg. Ez lehet egy szép táj, egy közös hobbikép, vagy akár egy mesés jelenet. Ezt a képet a gyerekek szekrényébe ragasszuk, hogy érezzék: anya mindig velem van.
- anya keze rajz: anya keze lenyomatát egy papíron megörökíthetjük. Ezt színesen ki is lehet festeni, vagy díszíteni különböző mintákkal. A gyerekek szekrényébe ragaszthatjuk, ezzel is motiválva a gyerekeket, hogy minél több mosolygó pontot gyűjtsenek anya kezébe.

Ezek a gyakorlatok nemcsak szórakoztatóak, hanem hozzájárulnak a szülői közösség összekovácsolásához és a gyermeknevelési elvek közös megértéséhez is. A fokozatosság és a lépésről lépésre történő megközelítés biztosítja, hogy mindenki kényelmesen érezze magát a folyamat során.

Fontos, hogy a szülői értekezleteknek mindig legyen eleje és vége. A szülők ne menjenek el tétován, megválaszolatlan kérdésekkel. Keressünk a záráshoz egy állandó formát, és köszönjük meg a szülőknek, hogy megtisztelték jelenlétükkel.

Szakirodalom

A koragyermekkorai nevelés curriculumuma (2019). Ministerul Educației și Cercetării.

Barabási T. – Stark G. (2020): Óvodamódszertani alapismeretek. Kolozsvári Egyetemi Kiadó.

Rusz Cs. (2011): „A szülőknek érezniük kell, hogy a gyermeküket elfogadom”.
<https://osztalyfonok.hu/961/>

Család és óvoda együtt a gyermek harmonikus fejlődéséért

(Ferencz Júlia, Kovács Hajnal, Csodavilág Napközi Otthon, Gyergyószentmiklós)

Óvodánk alapvető célja az óvodások sokoldalú, élményekben gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, személyiségük kibontakoztatása az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével és az eltérő fejlődési ütem tiszteletben tartásával. Óvodánkban pedagógiai tudatossággal biztosítjuk a gyermekek testi, lelki szükségleteinek kielégítését, egészséges életmódra szoktatását, értelmi, érzelmi és vallásos nevelésüket, szocializációjukat. A gyerekek fejlődését differenciáltan, saját fejlődési ütemükhöz igazítva segítjük. A célunk az, hogy minden gyerek a saját lehetőségeihez képest fejlődjön és haladjon előre. Folyamatosan törekszünk az óvodánkba járó gyerekek minél alaposabb megismerésére, hiszen nevelni csak azt lehet eredményesen, akit ismerünk. Óvodánkban a gyermekek fő tevékenysége a játék, a játékba ágyazott tapasztalati tevékenységek, melyek során a gyermekek egész személyisége megismerhető, és tudatos, átgondolt, tapintatos, érzélemmel telített játékirányítás mellett az egész személyiségük fejleszthető. Kiemelten fontosnak tartjuk napjainkban, a fent felsoroltak mellett, a gyerekek vallásos nevelését, melyet óvónőink beépítenek a tapasztalati tevékenységekbe, Franz Kett pedagógiáját követve, továbbá a napi rutintevékenységekbe is, külön figyelmet szentelve az étkezések előtti-utáni hálaadásra. Nagy hangsúlyt fektetünk a gyerekek családjainak megismerésére, a szülők elvárásainak meghallgatására, hiszünk benne, hogy közös értékrend mentén sikeresebb, magabiztosabb gyerekeket engedünk majd el az iskolába. Ennek érdekében minden szülővel a központilag előírt megismerési kérdőív (anamnézis) mellett egy általunk kidolgozott, *Szülői elvárások* című kérdőívet töltetünk ki, névtelenül. Ennek eredményeit minden csoportban az óvónők kiértékelik, és ennek alapján úgy szervezik, tervezik az oktató-nevelő tevékenységet, hogy az összhangban legyen a szülők által megfogalmazott elvárásokkal. Továbbá vizsgáljuk a családok hagyományápolási szokásait is, nevelési tervünk készítésekor ezt is figyelembe vesszük.

Egy jobb és nyitottabb kapcsolat kialakítása céljából a szülőkkel mind intézményi, mind a csoportok szintjén közös tevékenységeket szervezünk. Itt megemlítenénk az adventi készülődést, a közös hangolódást karácsonyra, a szülők farsangi bálját, ahol a pedagógus, a szülő kilép az intézményi keretből, és lehetőséget kapnak a személyesebb megismerkedésre. Húsvéti tojásírást

és locsolkodást szervezünk, valamint tanév kezdetén az úgynevezett Pityókabált, amikor nagy bográcsokban fő a „pityókástokány” (krumpligulyás), és több mint 250 szülő ropja gyerekével a táncot népzenére, játszik népi gyermekjátékokat. Ezt hagyományosan szeptember végére, október elejére szervezzük, amikor a kiscsoportosok már otthonosan érzik magukat az oviban, és még az időjárás is kedvez a szabadtéri tevékenységeknek. A bál előtt egy-két héttel plakát hirdeti jól látható helyen az eseményt, ezen kívül az óvónők minden zárt csoportban is hirdetik, bár a „régi” szülők már tudják és várják az időpontot. Az idők folyamán voltak menüváltozatok, volt idő, amikor a szülők otthonról hoztak krumpliból készült finomságokat. A szülők kreativitása e téren csodálatra méltó volt, olyan ételkülönlegességeket hoztak létre e gumóból, hogy azok nemzetközi szintű főzőműsorban is megállták volna a helyüket. Az árnyoldala ennek a megoldásnak az volt, hogy bár nem volt kötelező, nem mindenki tudott hozzájárulni krumplis étellel az eseményhez, ezért kényelmetlenül érezte magát, néhány család el sem jött emiatt. Ezért úgy döntött a közösségünk, hogy mi vendégelünk meg mindenkit, hagyományosan „pityókástokánnyal”. Vannak támogatóink, akik biztosítják minden évben a két darab 200 literes üstöt, a hozzávalókat, így közösségünk minden tagja részvételével, közös munkával elkészítjük e krumplis ételt. A délutáni pihenő után gyülekezik az udvaron a család minden tagja: nagyszülők, testvérek, szülők, óvónők, dadusok, és rövid köszöntő után egy népzenész és néptáncos meghívottunk mozgatja meg a bálozókat. Szülő-gyerek-óvónő kéz a kézben játszik, táncol, jól érzi magát. A tánc után a szülők segítségével megterítjük az udvarra kihelyezett asztalokat, a gyerekeket leültetjük, ekkor kezdődik a pityókástokány elfogyasztása. Az étkezés után folytatódik a bál, amíg az idő és a jókedv tart. Öröm látni, hogy sok esetben azok az apukák, nagyszülők, akik egész évben elfoglaltak, nem tudnak részt venni a gyerek óvodai életében, ezen a bálon ott vannak a családjukkal, és együtt játsszák a népi gyermekjátékokat, táncolnak, és jól érzik magukat. A visszajelzések alapján elmondhatjuk, hogy e nem szokványos témájú bálnak rendkívüli közösségkovácsoló ereje van, jó hatással van elsősorban az újonnan érkezett gyerekekre, szülőkre, megkönnyítve az ismerkedést az óvodával, óvónőkkel, ugyanakkor a nagyobb csoportok közösségei számára megalapozza az egész évi jókedvet, hangulatot.

A tanévet egy szülőkkel közös kirándulással, piknikezéssel zárjuk le, tereket adva egy utolsó, közös kikapcsolódásnak. Igazi közösségkovácsoló események ezek.

Óvodánkban a befogadást kívánjuk minél zökkenőmentesebbé tenni, ennek érdekében már hónapokkal az óvodakezdés előtt az óvónők felveszik

a családokkal a kapcsolatot, és családlátogatások alkalmával megismerik az újonnan óvodába érkező gyermekeket, azok családi körülményeit, feljegyzéseket készítenek a gyerekekről a szülőkkel való beszélgetések során. Ugyanakkor a gyermekek anamnézisének már az óvodakezdés előtt tanulmányozzák. A tanévkezdést megelőző nyári vakációban a szülők rendelkezésére bocsájtanak óvodakezdést segítő, bevált jó gyakorlatokat, valamint a szülők rendelkezésére állnak a felmerülő tisztázatlan kérdések megválaszolásában. A befogadási folyamat milyensége befolyásolja a közösségi életet, ezért nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy ez minél könnyebb, gördülékenyebb legyen. Legfontosabb célunk a gyermek biztonságérzetének kialakítása, az óvoda dolgozóival, elsősorban az óvónőkkel való bizalmi kapcsolat megteremtése. A befogadás rendjét minden korcsoportban a szülők igényeinek megfelelően alakítjuk, és arra biztatjuk őket, hogy éljenek ezzel a lehetőséggel. A családokkal való kapcsolattartás folyamatos, a szülők részletes tájékoztatást kapnak a gyermekük óvodai tartózkodása alatt történt eseményekről, esetleges problémákról, a gyermek viselkedéséről, magatartásformáiról. Ezek a napi szinten megvalósuló rövid beszélgetések segítik a családokkal való bensőséges kapcsolat kialakítását, a szülőkkel való közvetlen viszony fenntartását, a gyermekek nevelésében való szoros együttműködés megvalósulását. A rendszeres szülői értekezletek alkalmat adnak arra, hogy a szülőket érintő legfontosabb információk, témák, események, közös programok megbeszélésre kerüljenek, ugyanakkor ezek a találkozások segítenek a szülői közösségek formálásában is. Időnként helyet kapnak ún. beszélgetős estek, ekkor szakemberek meghívásával lehetőséget kapnak aktuális témákról beszélgetni, úgymint dackorszakról, szorongásról, beszédfejlődésről, iskolaérettségről stb. A digitális kapcsolattartás is része a mindennapjainknak, zárt közösségi csoportokban fényképeket, napi információkat, szülői emlékeztetőket osztunk meg. Közép- és nagycsoport végén óvónőink írott, szöveges értékelést adnak át a szülőknek, ebben tájékoztatást kapnak gyerekük egész évi tevékenységéről, fejlődési mutatóiról. A fogadóórák célja, hogy a mélyebb, személyre szabott észrevételek, esetleges problémák megbeszélésre kerüljenek. Az óvónők hetente tartanak fogadóórát, melyet a szülők rendszeresen igénybe vesznek. Ezeken az egyéni találkozókon a családok tájékoztatást kapnak a gyermekük fejlődéséről, a felmerülő nevelési vagy más eredetű problémákról, az egyéni fejlesztés lehetőségéről és eredményeiről, ugyanakkor intézményünk két pedagógusa személyi tanácsadói képzéssel is rendelkezik, így a szülőknek lehetőségük nyílik arra is, hogy egy több héten át tartó tanácsadási procedúra keretén belül megoldásokat találjanak olyan nevelési problémákra, amelyeket önerőből nem tudnak megoldani. Úgynevezett

ötletládát helyeztünk ki az előtérben, hogy akár névvel, akár névtelenül javaslatokat, kérdéseket tehessenek fel a szülők, ezeket havonta válaszolják meg az óvónők, esetleg feldolgoznak egy-egy felmerülő témát, problémát.

A fennebb megfogalmazott jógyakorlataink, családokat segítő intézkedéseink, rendezvényeink elismeréseként 2024-ben a Három királyfi, három királylány Alapítvány Családbarát Köznevelési Intézmény címet adományozott óvodánknak.

Szakirodalom

Balázsne Szűcs J. (2001): *Miből leTT a cserebogár?* Szort BT, Budapest.

Kósáné Ormai V. (2001): *A mi óvodánk. Nevelépszichológiai módszerek az óvodában.* Okker, Budapest.

Perlai Rezsőné (2002): *A család és az óvoda kapcsolata.* Magyar Óvodapedagógiai Egyesület, Budapest.

**Kicsi vagyok, mégis része vagyok.
Hatékony pedagógus-szülő együttműködés
gyermekük jóllétéért**

(Szép Kinga, Kis Herceg óvoda, Angyalkert tagóvoda, Csíkszereda)

„Neked int a hóvirág,
s barka bontja bársonyát.
Itt a tavasz: kikelet,
s a húsvét is közeleg.”

(Devecsery László)

Közeleg a húsvét – a megújulás, a remény, a hit és a szeretet ünnepe

A tavasz beköszöntével nemcsak a természet éled újjá, hanem a közösségek és családok is új energiákkal telnek meg. A húsvét a keresztény világ egyik legnagyobb és legmélyebb jelentéssel bíró ünnepe: a feltámadás és a remény üzenetét hordozza magában. A húsvét tehát egyszerre vallási, kulturális és közösségi esemény, amely egyaránt megszólítja a gyermekeket és a felnőtteket.

Egy ilyen ünnepi időszak lehetőséget ad arra, hogy a családok és az intézmények közösen erősítsék a gyermekek érzelmi biztonságát, miközben értékeket, hagyományokat és örömteli élményeket közvetítenek számukra, ugyanakkor a szülőket is jól be lehet vonni a tevékenységbe.

Óvodai csoportunkban a húsvéti ünnepre való készülődést egy kéthetes, komplex projekt keretében valósítottuk meg. A gyerekek és a szülők aktívan és örömmel vettek részt minden tevékenységben. A gyakorlati tapasztalásra, játékos tanulásra épülő pedagógiai megközelítés lehetővé tette számukra, hogy az „itt és most” élményén keresztül mélyen megéljék az ünnepi időszak hangulatát.

Intézményünk nevelési programja, valamint a projekt kiemelt célként kezeli a természet iránti érzékenyítés és a kulturális örökség ápolását. Ebben a szellemiségben szerveztük meg húsvéti projektünket is. Hisszük, hogy jelenünk a múltból építkezik, és csak akkor válhat teljessé, ha gyökereinkhez visszanyúlva, a hagyományainkat tiszteletben tartva építjük a jövőt. A gyermekeknek lehetőséget biztosítottunk arra, hogy élményszerű, alkotó

folyamatokon keresztül kapcsolódjanak ezekhez az értékekhez, generációk örökségét tudjuk feleleveníteni a szülők segítségével.

A kulturális értékek játékos formában való közvetítése révén a gyerekek nemcsak a hagyományokkal, hanem a saját identitásuk alapelemeivel is találkozhattak. A projekt így nemcsak ismeretátadás, hanem lelki és közösségi építkezés is volt.

A projekt átfogó céljai a következők voltak:

- Az ébredő természet sajátosságainak megfigyelése, a tapasztalati tanulás elősegítése;
- A közvetlen környezet szépsége iránti fogékonyság kialakítása;
- Ünnepi készülődés, közös barkácsolás, az ünnepi hangulat fokozása;
- A húsvéti ünnepkör, néphagyományok és tradicionális ételeink megismerése;
- A közösségi élményeken keresztül a szociális kompetenciák fejlesztése és a szülők bevonása.

E célok nemcsak a gyerekek tudásának gyarapítását szolgálták, hanem olyan kompetenciák fejlesztését is, mint az empátia, az együttműködés, az önkifejezés és a kreatív gondolkodás. A projekt élményei így a gyermeki fejlődés egészére pozitív hatással voltak.

A program részeként a gyermekek megismerkedhettek tavaszi témájú versek, mondókák, mesék és rigmusok sokaságával, amelyek gazdagították nyelvi és érzelmi világukat.

Az édesapák segítségével elültettük a húsvéti búzát, mely az ünnepi asztalra került: a zöld hajtásai közé helyezett piros tojás a feltámadást és az újjászületést jelképezte.

A barkácsolás során a gyerekek különféle technikákat sajátítottak el: készítették nyuszikat, báránkákat, képeslapokat, hímes tojásokat. Ezek a tevékenységek nemcsak kézügyességüket fejlesztették, hanem az együttműködés, az esztétikai érzék és az alkotás örömének élményét is nyújtották számukra. Az alkotófolyamat során a gyerekek a szülők jelenlétében tapasztalták meg az önálló és közös munka sikerét, valamint a tárgyi világhoz való érzelmi kötődésük is erősödött.

A virágvasárnapi történetet *Jézus bevonulása Jeruzsálembe* címmel, dramatikus formában, a Kett-pedagógia módszertanára építve játszottuk el. Barkaágakat lengetve, közös énekléssel és mozgással idéztük fel az ünnepi eseményeket. A dramatikus játék során a gyerekek mélyebb, élményszerű kapcsolatba kerültek a történettel.

Hagyományos ételek készítésére is sor került: az édesanyák segítségével közösen készítettük el a töltött bárányt, valamint apró ünnepi falatkákat.

Ezek a közös konyhai élmények különösen emlékezetesek maradtak a gyerekek számára. A konyhai tevékenységekben a gyerekek az otthonosság, a meghittség érzésével találkozhattak.

Húsvéthétfőn megrendeztük a locsolkodás hagyományát felelevenítő játékos eseményt.

A fiúk szépen megtanult locsolóverssel, népviseletbe öltözve látogatták meg a lányokat, akik piros tojással és örömmel fogadták őket. A találkozást közös éneklés, tánc és ünnepi mulatság koronázta. Az ünnepi ruhák előkészítése a szülők segítségével történt, őket is bevontuk az ünnepi hagyományba.

A gyerekek egyik kedvenc programja a „kincskereső játék” volt: kis kosarakkal a kezükben keresgéltek az udvar bokrai között elrejtett színes tojásokat. Ez az élmény nemcsak játék volt számukra, hanem az együttműködés, az izgalom és a felfedezés örömeinek szimbóluma is. A játék közben megtapasztalhatták az önálló kezdeményezés és a csapatmunka örömét is.

A vizuális tevékenységek során szabadon választhattak festés, ragasztás, varrás vagy rajzolás között, így minden gyermek megtalálhatta a számára legkedvesebb önkifejezési formát.

Ezáltal lehetőség nyílt az egyéni képességek kibontakozására, a szabad alkotás örömeinek megélésére és az esztétikai nevelés elmélyítésére. Az önkifejezés szabadsága a gyermekek személyiségfejlődésének egyik legfontosabb alapköve. Ezek a tevékenységek hozzájárulnak a belső világ gazdagításához, a finommotorika fejlesztéséhez és az alkotás iránti belső motiváció kialakulásához is.

Lehetőségeinkhez mérten állatsimogatást is szerveztünk, ahol kis nyuszikkal, csibékkel, kakasokkal, illetve báránnyal ismerkedhettek meg a gyerekek. A természet közelsége és az állatokkal való közvetlen kapcsolat különleges élményt nyújtott számukra.

Az állatokkal való találkozást a szülői segítséggel tudtuk megvalósítani, aki behozta a kis állatokat a farmról az óvoda udvarára. Mindenki nagy örömmel vett részt az eseményen.

A szülőkkel való közös barkácsolás különösen emlékezetes esemény volt.

Minden család szeretettel vett részt a közös készülődésben, ahol együtt alkottunk, beszélgettünk, mosolyogtunk, és megosztottuk egymással a húsvéti ünnephez kapcsolódó élményeinket.

A szülők így nem csupán résztvevői, hanem aktív alakítói is voltak az ünnepi folyamatnak, ami a gyermekek szemében különösen fontos és értékes üzenet.

Ezek a napok megerősítették bennünk, hogy az ünnep nem csupán egy naptári esemény, hanem egy közös élmény, amelyben gyermekek, pedagógusok és szülők együtt építhetik a jövő értékeit, gyermekeink lelkében hagyva nyomot.

Ez a közös ünneplés túlmutat a pillanat örömén: a gyermekek és a szülők számára maradandó emlékeket, érzelmi biztonságot és közösségi élményeket teremt, amelyekre későbbi életük során is támaszkodni tudnak. A pedagógus–szülő együttműködés az ilyen alkalmakon különös jelentőséggel bír, hiszen megerősíti azt az üzenetet, hogy a gyermekeket körülvevő felnőttek összefognak, együttműködnek, és közösen viselnek felelősséget nevelésükért, fejlődésükért. Hisszük, hogy az ilyen közösen megélt pillanatok nemcsak emlékeket hagynak, hanem hidakat is építenek a generációk között, megalapozva a jövő olyan közösségeit, amelyekben a kölcsönös tisztelet, a közös értékek és az együttműködés természetes részei az életnek. A húsvéti ünnepkör így válik nem csupán a megújulás, hanem az összekapcsolódás és közös építkezés szimbólumává is.

Szakirodalom

- Bakonyi A. (2003): *Hagyomány és érték a gyermeknevelésben*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Blanco, L. – Carbonell, S. (2005): *Erények és értékek*. Pannon-Literatúra, Budapest.
- Czárán E. (é. n.): *Világnak virága – Ősz*. Kairosz Kiadó, Budapest.
- Juhász Á. (2007): *A család és az óvoda együttműködése*. Flaccus Kiadó, Budapest.
- Ogre Csabáné (é. n.): *Varázsvessző helyett*. Budapest.
- Torgyik J. (szerk., 2016): *A szülők szerepe a köznevelésben*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Zsolnai A. (2001): *Érzelmi intelligencia az iskolában*. Okker, Budapest.

Két világ, egy cél: a gyermek boldogsága. Jógyakorlatok a pedagógus–szülő együttműködésben kiscsoporttól iskoláig

(Sütő Edith-Magdolna, Török Katalin-Csilla, Stefánia Napközi Otthon,
Marosvásárhely)

A gyermek boldogsága nem csupán a nevetésben, játékban vagy a gondtalan mindennapokban rejlik, hanem egy olyan mély érzelmi és szociális állapotban, amelyben a gyermek biztonságban, szeretve és elfogadva érzi magát. A boldog gyermek kiegyensúlyozottan fejlődik, nyitott a világra, és képes kapcsolatokat teremteni környezetével. A dolgozat célja, hogy feltárja, milyen tényezők befolyásolják a gyermek boldogságát, milyen szerepet játszik ebben a család meg az óvoda, és hogyan járulhat hozzá az óvónő(k) és a szülő(k) együttműködése a gyermeki jóllét támogatásához.

Az óvónők és a szülők kapcsolattartásának fő formái

Az első és legfontosabb a **napi szintű informális kommunikáció**, amely lehet rövid reggeli és délutáni beszélgetés, amikor a szülő hozza az óvodába, vagy viszi haza gyermekét. Ilyenkor gyors visszajelzéseket lehet kapni és adni a gyermek aznapi hangulatáról, viselkedéséről.

A másik legfontosabb kapcsolattartási forma az óvónők és szülők között a **szülői értekezlet**, amely egy hagyományosabb, formálisabb esemény a szülők és az intézmény (óvoda) közötti kapcsolattartásra. Itt általában tájékoztatást adunk a csoport összetételéről, működéséről, a gyerekek életkori sajátosságairól, fejlődési ciklusairól, aktuális eseményekről és a közelgő programokról, valamint megbeszéljük a mindennapi tevékenységek lebonyolítását, az óvoda optimális működését. Lehetőség van kérdések, javaslatok megbeszélésére is. Néhány éve a szülői értekezleteket ismerkedős, csapatépítő játékokkal szoktuk kezdeni. Részt vettünk egy ilyen témájú konferencián, ahol megosztottak velünk egy játékgyűjteményt, de szakkönyvekből, internetes oldalakról és saját kútforrásból is merítettünk játéktölteket. Ez számunkra is jó, mert megismerjük kissé a szülőket, másrészt pedig a szülők is megismerkednek egymással, oldódik a feszültség, kialakul egy kellemes, közvetlenebb légkör, hangulat, és talán így a szülők és óvónők egyaránt könnyebben megnyílnak egymással szemben. Egy iskolai tanévben általában három-négy alkalommal tartunk szülői értekezletet: tanév elején, amikor

hasznos információkat szolgáltatunk a csoportról, az intézmény működéséről, megválasztjuk a csoport szülői bizottságát, amely majd képviseli a csoportot az intézményi szintű gyűlésen. Majd egy-két alkalommal a tanév közben (általában ünnepek előtt), amikor a csoport/gyerekek fejlődéséről, sikeréről vagy épp adódó nehézségekről számolunk be, valamint év vége előtt, amikor készülünk a tanévzáróra és értékeljük az elmúlt tanévet.

Egy másik támogató szolgáltatás, amely segít a szülőknek a gyermeknevelés során felmerülő kérdések, nehézségek, konfliktusok kezelésében, a heti szülői tanácsadás. Célja, hogy a szülők magabiztosabbá váljanak a szerepükben, jobban értsék gyermekük viselkedését, és hatékonyabb nevelési eszközöket alkalmazzanak. Ezt a tevékenységet az Óvodai curriculum is előírja, heti egy alkalommal. Szabadon választunk témákat, amelyeket egyéves tervezésben tüntetünk fel. Szakkönyvekből, hiteles internetes oldalakról, cikkekből inspirálódva állítjuk össze a tervezetet, amit megbeszélünk a részt vevő szülőkkel, vagy megosztjuk azt a közösségi média szülői csoportjaiban. Természetesen adott helyzetek, adódó problémák átbeszélése is megtörténik ezeken a találkozókön, amikor egy gyerek vagy kisebb gyerekcsoport szüleivel találkozunk (pl. hosszan tartó reggeli sírás, nehezen leválás okainak felderítése; kisebb konfliktusba vagy épp bullyingba keveredett gyerekek szüleivel történő megbeszélés). Az egyéni beszélgetéseken, fogadóórán a szülők személyre szabott visszajelzést kapnak gyermekükről, vagy problémákat, kérdéseket beszélünk meg bizalmas környezetben. Mindig azt javasoljuk, hogy ezeken a fogadóórákon lehetőség szerint mindkét szülő és a napközis csoport mindkét óvónője vegyen részt.

Nagyon hasznos és jó kezdeményezésnek tartjuk a Szülők iskolája (Parenting) programot, amelynek célja, hogy a szülőket támogassa a gyermeknevelésben, oktatásban vagy lelki egészségük fejlesztésében. Ezek a találkozások előadásokból, workshopokból vagy tanácsadási alkalmakból állnak, és mi, óvónők, tartjuk szülőknek, miután elvégeztük ezt a fajta képzést.

Egy kötetlen szülői találkozó remek alkalom arra, hogy a szülők egymással és az óvónőkkel nyugodt, barátságos légkörben beszélgethessenek – ez nem hivatalos értekezlet, hanem inkább egy közösségi esemény, ahol lehetőség nyílik kapcsolatépítésre, tapasztalatcserére és akár nevelési kérdések megbeszélésére is. Évente két-három alkalommal szervezünk ilyen találkozót, egy kávézóban, csendesebb pubban, természetesen gyerekek nélkül, ez egy kis pihenés a mindennapi rohanásban.

Ne feledkezzünk meg az online kapcsolattartási formákról sem, amelyek a digitális eszközök használata révén megvalósulhatnak például zárt/privát online csoportok formájában – Facebookon vagy egyéb felületeken:

WhatsApp, Messenger stb. Ezeken a csatornákon keresztül a szülők gyorsan értesülhetnek a napi eseményekről, a programváltozásokról, sőt fényképeket, videókat is megoszthatunk a gyermekek mindennapjairól. Természetesen ezeket a csoportokat az online tér szigorú szabályait betartva használjuk.

Mindennapi munkánk során tehát kapcsolatban vagyunk a szülőkkel, reggel vagy délután, illetve a szülői értekezleteken, vagy a szülői tanácsadási alkalmakkor is meg tudjuk beszélni a gyermekükkel vagy az óvodai csoporttal kapcsolatos dolgokat, problémákat, de az extracurriculáris tevékenységek, és főleg azok, amelyek távol az óvodától zajlanak, nonformális közegben, sokkal megfelelőbb alkalmat biztosítanak a jobb megismerkedésre, a szülők és az óvónők kapcsolatának elmélyítésére, megerősítésére, aminek – végső soron – a gyerekek a haszonélvezői. Mindezen alkalmak során nagyon fontos néhány alapelv betartása mindkét fél részéről, ezek a következők: kölcsönös tisztelet és bizalom, megfelelő hangnem, nyitottság a párbeszédre, folyamatos, de nem tolakodó jelenlét, hisz a cél közös: a gyermekek jólléte, boldogsága.

A gyerekekkel és szülőkkel közösen szervezett óvodai tevékenységek

Amikor egy kisgyerek elkezd óvodába járni, az nagy változást jelent egy család életében: gyerekeknek, szülőknek egyaránt meg kell szokni az új élethelyzetet. Az óvónőknek éppen ezért fontos szerepük van abban, hogy az átmeneti időszak zökkenőmentes legyen.

Ennek érdekében – általában minden óvodai ciklus kezdete előtt – egy 1-2 órás ismerkedési foglalkozást szoktunk szervezni, amelynek célja, hogy a gyerekek megismerkedjenek velünk meg az új környezettel. Játékos formában mutatjuk be az óvoda szokásait, a napi rutinokat, a gyerekek felfedezhetik az új játékszereket, és indulhat az ismerkedés a többi kisgyerekekkel is. A szülők is aktív szereplői ennek a találkozásnak, hiszen a jelenlétük segít csökkenteni a gyerekek szorongását, illetve ők is megnyugszanak, hogy a gyerekük jól érzi magát az új közegben. Ilyenkor próbálunk kapcsolatot építeni a szülőkkel is, hogy az egész család zökkenőmentesen át tudja vészelni az új élethelyzetet. A cél az, hogy mind a gyerekek, mind a szülők magabiztosan induljanak neki az óvodai éveknek. Tehát ez a rövid, de tartalmas találkozó fontos előkészítő lépése a gördülékeny beilleszkedésnek, ami a gyerekek számára biztonságos és pozitív élményt jelenthet az óvoda kezdete előtt.

Szerencsére az utóbbi években-évtizedekben jelentős szemléletbeli változások történtek a pedagógus–szülő kapcsolat, valamint az óvodai ünnepek terén. (Podráczky–Nyitrai 2015) Mivel a kiscsoportos gyerekeket nem

tesszük ki értelmetlen fellépéseknek vagy szerepléseknek, a különböző valóságos vagy világi ünnepeket, amelyeket hagyományosan „szereppel” szokás megünnepelni, más módon igyekszünk emlékeztetést tenni. *Karácsonykor* például olyan „ünnepséget” szervezünk, amelyen a gyerekek a szüleik mellett, vagy akár a szülők ölében ülve mondják vagy éneklük azokat a verseket és dalokat, amelyekkel erre az alkalomra készültünk. Emellett olyan kreatív tevékenységeket is beiktatunk, amelyekben a szülők és a gyerekek is aktívan részt vehetnek. Az évek során már kitapasztaltuk, mi az, ami beválik ezeken az alkalmakon: pl. a képeslapkészítés, a szegfűszeggel díszített narancs, az egyszerű ikebanakészítés, vagy a mindenkori legnagyobb sláger, a mézeskalács-díszítés.

Ahogy haladunk az első óvodai év során, *a farsang* a következő nagyobb ünnepség, de ez manapság már nem egy kiállós-bemutakozós „száraz” szerep, hanem inkább egy kötetlen, játékos esemény, amelyre a gyerekek, a szülők és az óvónők is jelmezbe öltöznek. Ilyenkor rengeteg móka meg tánc vár mindenkire, igyekszünk vicces feladatokat, versenyeket is beiktatni (például fánkevő- vagy lekváretető-verseny, pufilánckészítés, állathangok utánzása stb.), a lényeg, hogy szülők és gyerekek egyaránt jól érezzék magukat.

Anyák napjára általában közös anya-gyermek játszást szervezünk, amelybe az ölbeli ringatós rigmusoktól kezdve a mozgásos-énekes játékokig mindenféle tevékenység belefér. De az apukákról sem feledkezünk meg, ezért *apák napja alkalmából* általában elhívjuk őket egy gyermekeikkel közös kreatívkodásra, együtt éneklésre vagy vicces fotózkodásra. Volt olyan év is, amikor az apukákkal közösen készítettük el az anyák napi ajándékot. A gyerekek nagyon örülnek az ilyen foglalkozásoknak, mély benyomást tesz rájuk, hogy szüleikkel közösen lehetnek hosszabb ideig az óvodában, és ezeket általában még hosszú ideig örömmel emlegetik.

Tanév végén, függetlenül attól, hogy tartunk-e ünnepélyes évvárót, vagy sem (kiscsoportban ez egyáltalán nem szokás, és középcsoportban is csak akkor, ha a szülők kimondottan ragaszkodnak hozzá), családi pikniket szervezünk. Ezekre vagy valamelyik csoportbeli gyermek szülei ajánlják fel a helyszínt, vagy a szülőkkel közösen döntünk a helyről, ahová egy hétvégi napon elmegyünk, mindenki a saját szüleivel. Igyekszünk olyan helyet választani, ami természetközeli, illetve ahol van, amivel lefoglalni a gyerekeket. Igaz, hogy ilyenkor a program általában kötetlen, de azért szoktunk közös tevékenységeket is beiktatni: például rövid túrázás – ha olyan a helyszín, parkban tapicskolás –, ha van rá lehetőség, vízipisztolyozás, kötélhúzás, mályvacukorsütés stb. Ezeken az alkalmakon a szülők beszélgetnek, megismerik egymást és barátságok szövődnek. Előfordul, hogy gulyásfőzés vagy hússütés

is van a programban, ami szintén kitűnő alkalom a csapatépítésre, és arra, hogy valamennyien – de főleg a gyerekek – jól érezzék magukat.

Egy óvodai ciklus következő éveiben (középcsoport és nagycsoport) számos egyéb eseményt is szervezünk a már említett alkalmak mellett. Például volt már „őszí összerázóként” *kukoricaszedés, tökfaragás, alma- és szőlőszüret* vagy *farmlátogatás*, valamint tavaszi kiruccanóként *közös fagyizás vagy szemétszedéssel összekötött parkbeli séta* – hogy csak néhányat említssek. Ezek az események lehetőséget adnak arra, hogy a gyerekek szüleikkel vagy nagyszüleikkel együtt vegyenek részt rajta. Ilyenkor közösen játszunk és énekelünk, emellett kötött tevékenységeket is végzünk, mint például kukorica-, alma- vagy szemétszedés, szőlőpréselés és állatsimogatás. Természetesen bőven jut idő a szabad játékra, kötetlen időtöltésre is.

A fentiekben említett tevékenységek egy óvodai ciklus, azaz 3-4 év alatt zajlanak. Vannak visszatérő események és vannak egyszeriek. Értelemszerűen, nincs minden évben minden. Hogy éppen mit iktatunk be, sok mindentől függ: például a csoport életkorától és összetételétől, a gyerekek érdeklődésétől, vagy éppen attól, hogy milyen ötletek, javaslatok érkeznek a szülőktől.

A közös cél, tehát az, hogy a gyermekek boldogok, egészségesek és sikeresek legyenek, erősíti a kapcsolatot a család és az intézmény között. A rendszeres találkozók, a folyamatos visszajelzések és a közös programok mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyerekek olyan közegben nőjenek fel, amelyben érzik a szeretetet, törődést és támogatást. Együtt, közösen, stabil és támogató háttérrel biztosítva érhetjük el, hogy a gyerekek magabiztosan és kiegyensúlyozottan fejlődjenek. A kölcsönös együttműködésbe érdemes tehát belefektetni, mert így valóban a legjobb alapot tesszük le a gyerekek számára a fejlődéshez és a boldog élethez.

Szakirodalom

Podráczky J. – Nyitrai Á. (2015): Ezek a mai szülők! – Kisgyermekkel foglalkozó pedagógusok szülőképeinek néhány jellegzetessége. *Képzés és gyakorlat*, 13. évf. 1–2. sz.

Cohen, L. J. (2015): *Játékos nevelés*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest.

<https://szuloihang.hu/k/tudasbazis/ped-szulo/>

<https://zalaszakszolgalat.hu/dokumentumok/szulokkal-valo-kapcsolattartas.pdf>

A nevelőkör

(Bodnár-Flórián Réka, Kipi-Kopi Napközi Otthon, Székelyudvarhely)

A mondás úgy tartja: „Egy gyermek felneveléséhez egy egész falu szükséges.” Mára teljesen más nézetek terjedtek el, és természetesen ez nem is volna már így lehetséges, ellenben a mondás talán aktuálisabb, mint valaha. Manapság, amikor a gyermekek szinte egész napjukat valamelyik tanügyi intézményben töltik, a nevelés szinte kizárólag a szakemberek kezébe került. Hogyan találhatjuk meg azt az utat, amelyen szülők, gyermekek és pedagógusok mind együtt járhatnak? Hogyan alakulhat ki az az egészséges kör, amelybe nemcsak az egyik vagy másik fél tartozhat, hanem a nevelésben részt vevők összessége, azaz a különféle szakemberek, a pedagógusok, a szülők és a gyermekek egyaránt. Mindnyájan a teljesség felé törekszünk, hogyan lehet hát teljes ez a bizonyos nevelőkör? Célom, hogy néhány praktikát bemutatva, mind elindulhassunk azon az úton, amely talán egyszer elvezet az egészséges nevelőkör kialakulásához.

Ha egy átlagos családot veszünk, akkor ez a „falu” mindössze a szülők, nagyszülők és a pedagógusok személyére csökken. Az a bizonyos falu talán azért tudott annak idején hatékonyan nevelni, mert közös értékek mentén tette ezt. A mai időkben viszont ez már nem ilyen egyszerű, a nevelési alapelvek nagyon sokat változtak. Ahhoz, hogy ez a falu újra megszülethessen és hatékonyan működhessen, meg kell próbálnunk ezeket a nevelési elveket közös nevezőre hozni. Azt mindnyájan tapasztalhatjuk, hogy a szülők sokkal informáltabbak, megszületett az igény arra, hogy minél többet tudjanak a gyermekeikről, tudatosan kísérhessék őket a nevelési folyamatokban, és ennek hangot is adnak. Ez az igény érvényes a pedagógusokra is, hiszen ők is érzik, hogy bizonyos helyzeteket csakis együtt lehet megoldani. Magukról a gyerekekről sem feledkezhetünk meg, hiszen számukra is egészségesebb, ha harmónia van a nevelők között, például, ha a szülő bízik a pedagógusban, jó gondolatokat táplál irányában, ha egységesen gondolkodnak körülötte, ami otthon helytelen, az az óvodában, iskolában is az, és fordítva. A pedagógus akkor van a legkönnyebb helyzetben, ha a szülők maguk jelzik igényüket arra vonatkozóan, hogy szeretnének többet megtudni a gyermek nevelésével kapcsolatban, esetleg szorosabb kapcsolatot szeretnének a pedagógussal, szülőtársakkal, netán ki akarnának alakítani egy interaktívabb nevelési kört, és jelzik, hogy közösen akarnak nevelni. Amennyiben nem ez a helyzet, hiszen egyelőre elég ritkák ezek az esetek (még mindig az az elterjedt nézet,

hogy csakis a szakember dolga és felelőssége a gyermek nevelése), a pedagógus is kézbe veheti ennek a körnek a megteremtését, a kapcsolatok kialakítását. A következőkben erre vonatkozóan gyűjtöttem össze néhány jól bevált szokást, praktikát, gyakorlatot, amelyek óvodában és iskolában egyaránt alkalmazhatóak, sőt egy részük még az intézménybe lépés előtt is.

- **Baba-mama találkozók** az óvodák vagy különálló pedagógusok kezdeményezésére szervezhetőek (természetesen apák is részt vehetnek-ezeneken), ahol hetente, kéthetente, havonta egy rövid időre találkozhatnak azok a szülők és kisgyermekük, akik még nem tartoznak az illető intézményhez, ellenben már tudják, vagy épp azon gondolkodnak, hogy oda szeretnének tartozni. Ebben az egy-másfél órában a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő tevékenységeket tart egy pedagógus, mint például szabad játék az óvodai csoport játékaival; kis körjáték mondókákkal, énekekkel, ölbeli játékokkal; kézimunka a szülőkkel; csemegézés stb.

Előnyök: a pedagógusok megismerkednek a szülőkkel; látják a gyereket már kiskorától; a gyermek megbarátkozik az óvoda környezetével; a szülők kérdéseket tehetnek fel, ami feloldja a bennük élő szorongást a beszoktatással kapcsolatban; szülők és gyerekek is megismerik egymást; a közösség kialakulásának első lépéseit jelenthetik ezek a találkozók.

Hátrányok: a pedagógus terheltsége megnövekszik, időt és energiát igényel részéről.

- **Fogadóórákat** még az intézménybe való iratkozás előtt, azokkal a szülőkkel tarthatunk, akiket esetleg már ismerünk, és tudjuk róluk, hogy a csoportunkba szándékoznak iratkozni. Ezek kis beszélgetések a pedagógusok és egy-egy család jelenlétével. Egy ilyen beszélgetést jó, hogyha megelőz a szóban forgó gyermekről kitöltött anamnézis leadása. A gyermek anamnézise a pedagógus által összeállított kérdéssorozatból áll, amely arra szolgál, hogy minél többet láthassunk a gyermekből. Még a fogadóóra előtt ezt a pedagógus áttanulmányozza, majd az élő interjúban ezt meg lehet beszélni a felmerülő kérdésekkel, információkkal együtt. Már ezen a beszélgetésen lehet jelezni a szülőnek, hogy társként tekintünk rá, és számítunk rá a közös munkában. Ezen a beszélgetésen a gyermek is részt vehet, így ő is láthatja, hogy a szülei máris együtt dolgoznak a pedagógusokkal.

Előnyök: nem idegenek már azok, akik jönnek az óvodába; már a gyerekről is van egy képünk; az anamnézis segítségünkre van a nevelési folyamatokban; bizalmi légkör kialakulása már a kezdetben.

Hátrányok: a pedagógus terheltsége; időigényes; egyeztetést igényel.

- **Évkezdés előtt, a vakációban, a nyári időszakban a legideálisabb ki-rándulást** szervezni. A szabadban egy rövid séta lehet ez, amit a gyerekek is

szívesen megtesznek gyalog. Felszabadult, baráti hangulat jellemzi ezeket a kirándulásokat, amelyeket összeköthetünk egy kis közös étkezéssel, esetleg a pedagógus elmondhat egy rövid mesét is a gyerekeknek, vagy akár virág-szedés, koszorúfonás is lehet a program. **Kalákákra, közös munkálkodásra** hívhatjuk az új szülőket és gyermekeiket, amelyeken természetesen a régiek is részt vesznek (amennyiben vegyes csoportról beszélünk), még évkezdés előtt szervezhetjük ezeket, például a terem- és udvarrendezést célozva: játékok, bútorok tisztítása, újítása, kerti munkák, új bútorok készítése stb. Tarthatunk kis szünetet, amikor mindenki egy közös asztalra teszi harapnivalóját és együtt elfogyasztjuk azt, az óvodai szokásokat is megmutathatjuk itt, énekelhetünk áldást, majd a végén közösen megköszönhetjük az ételt. A gyerekek már ezen alkalmakkor megbarátkozhatnak az óvodai élet apró szokásaival, az ilyen találkozók már beszoktatásként is működnek. Továbbá, a szülők ezekkel a kis munkákkal magukévá tehetik a teret, így kicsit otthonává válik ezáltal a gyerekeknek is, hiszen látják, hogy a szüleik úgy tevékenykednek az óvodában, akárcsak otthon.

Előnyök: a munka összerázhhatja az embereket (nagyon fontos, hogy jól meg legyen szervezve, mert a káosz konfliktusokat szülhet – mindig tudnunk kell, hogy mit és hogyan szeretnénk megcsinálni, valamint legyen ennek vezetője, ha nem is a pedagógus, akkor egy kijelölt szülő. Nagy valószínűséggel első alkalommal a pedagógusra fog hárulni ez a szerep);

Hátrányok: idő- és energiabefektetést igényel mindkét fél részéről; elő- és utómunka is szükséges, szervezés, tervezés.

• Amikor már megkezdődött az óvodai élet, **szülői esteket** szervezhetünk. Leghatékonyabb havonta megszervezni ezeket, kizárólag az adott csoport szülőinek. A legjobb, ha a csoport saját termében szervezzük, ahol már otthonosan érzik magukat egy idő után a szülők. Nem adminisztratív jellegű, jó hangulatú találkozások legyenek, ahol a felnőttek megismerkedhetnek a csoport működésével, a ritmussal, a gyerekek tevékenységeivel, nehézségeivel. A szülői est során a gyerekekről csak általánosan, nem személyre szabottan, nem valakit kiemelve beszélünk, mesélünk. Fontos, hogy a szülők kicsit ki is tudjanak kapcsolódni, találkozhassanak egymással. Ugyanakkor megismerkedhetnek a pedagógus nézeteivel, bátran feltehetnek kérdéseket, megszervezhetnek közös ünnepeket, programokat, kipróbálhatnak óvodai tevékenységeket, közösen énekelhetnek, mozoghatnak, csemegézhetnek, teázhatnak is. Íme egy példa, adventi időszakban:

Kezdés: gyertyagyújtás – majd karácsonyi dalok éneklése. Művészeti tevékenységgel is kezdhetünk – ilyen például a szociális festés –, ha az a célunk, hogy a közösség összekovácsolódjon, ebben az esetben megadjuk mi a témát

(pl. a fény születése, a szent család stb.). **Visszatekintés:** az elmúlt hónap eseményeire, a pedagógus beszámol (hogyan van a csoport, milyen volt az elmúlt időszak, vicces mondások, nehézségek, pozitívumok). **Előrettekintés:** a soron következő programok, előadások, a pedagógus célkitűzései. **Pedagógiai vagy pszichológiai téma feldolgozása, különböző módszerekkel:** pl. szorongások és félelmek, az akarat erősítése 0–7 éves korban, a szabad játék lényege stb. – több módszert alkalmazhatunk, lehetnek kiscsoportos beszélgetések kérdések mentén, kiselőadás, közös megbeszélés, helyzetgyakorlatok, mozgás, drámajátékok, meghívott előadó, stb.

Lezárás: ha marad még idő, közösen kézimunkázhatunk, pl. karácsonyi díszet készíthetünk a csoportnak vagy otthonra (közös teázással, csemegézéssel, szabad beszélgetéssel). Az első, évkezdő szülői esten érdemes az óvoda és a csoport működésének szabályzatát átbeszélni a szülőkkel.

Előnyei: lehetőség a szemtől szembeni kommunikációra; közösségformáló; lehetőség a folytonos kapcsolattartásra; közös nevezőre hozza a nevelési elveket; segítheti a szülőket nevelési kérdésekben.

Hátrányai: időigényes; felkészülést, szervezést igényel; a szülők részéről is áldozat az idejükből.

• **Fogadóórát** minden családdal tarthatunk, személyes beszélgetésről van szó egy-egy szülőpár és a pedagógusok között, gyerek jelenléte nélkül. Évente minimum egyszer minden család sorra kerülhet, vagy ahányszor a helyzet ezt megkívánja az illető gyerek esetében. Részletesen lehet beszélni a gyerek helyzetéről és fejlődéséről, szociális kapcsolatairól, mindenről, ami a gyermekhez kapcsolódik. A szülők is elmesélik, hogyan látják a gyereküket otthon és a családi környezetben. Kérheti a fogadóórát a szülő is, és a pedagógus is.

• **A közös ünnepek, események szervezése** szintén hatékony eszköz a közösség és a szülő–pedagógus kapcsolat megerősítésére. Ezekre az ünnepekre jó közösen készülni a szülőkkel (pl. karácsonyi bazárra kézműves tárgyakat készíteni közösen, majd együtt megszervezni és lebonyolítani magát az eseményt is), a gyerekek jelenlétében. A keresztény ünnepek mentén számos lehetőség nyílik az együttlétre. Fontos, hogy a szervezésben és kivitelezésben is kérjük a szülők segítségét, kinevezhetünk felelősöket is.

• **Mentorszülők választása** főként vegyes csoportok esetében lehet hasznos, az új szülők és családok számára nyújthatnak segítséget, mint például kérdések megválaszolásában, különféle helyzetek megoldásában. Ehhez a szülőhöz fordulhatnak a többiek abban az esetben is, ha konfliktus alakul ki a szülő és pedagógus között, tehát mediátorként működhetnek.

• **Előadás** szervezése szakember segítségével nevelési, pszichológiai, egészségügyi, táplálkozási, parenting témákban – azokat az elveket képviselve, amelyeket az intézmény is magáénak mondhat – ezeket az előadásokat külső érdeklődők számára is nyitottá tehetjük.

Előnyök: lehetőség nyílik a közös nevelési értékek megbeszélésére; hasznos információkhoz juthatnak, jó praktikákat sajátíthatnak el szülők és pedagógusok egyaránt, közösségi élmény.

Hátrányok: a pedagógusnak időt és energiát kell szánni a szervezésre; meg kell találni a megfelelő előadókat; népszerűsíteni kell az eseményt; sok esetben a szülőket is ösztönözni kell arra, hogy részt vegyenek ezeken az előadásokon.

• **Családlátogatásra** viszonylag ritkán nyílik lehetőség, pozitív hatásai azonban letagadhatatlanok, a pedagógus–szülő–gyermek kapcsolat személyessé válik ezek során. Amint láthattuk, ezt a „falut” manapság már meg kell teremteni, alakítani, irányítani, és ebben a munkában a pedagógusnak és az intézménynek kulcsszerepe van. A szerencsés helyzet az, amikor a pedagógus támogatásra talál az intézmény részéről, hiszen a közösségépítés és a fentiekben vázoltak alkalmazása igen nagy mennyiségű plusz munkát igényel. Meggyőződésem, hogy nem csupán véletlen, hogy a sors összehozta ezeket a szülőket és gyermekeiket a pedagógussal, éppen ezért a jó nevelői közösség kialakítása a pedagógusi hivatás nagyon fontos feladata kell legyen, egyfajta sorsfeladat is. Olykor nem könnyű a közösség kialakulásának útja, lelkiileg is megterhelő lehet a pedagógusnak, hiszen mindig vannak konfliktusok, súrlódások, amelyeket meg kell tanulni a helyükön kezelni. A fent említett praktikák egy része megtalálható a Waldorf-alternatíva kultúrájában (alkalmazásuk nem jellemző minden intézményre), másik része viszont az udvarhelyi Waldorf-mozgalom keretén belül kialakult szokások leírása, amelyeket személyesen is megtapasztaltam szülőként, majd pedagógusként egyaránt. Ebben az esetben a nagy előny az volt, hogy a kezdeményezés a szülők részéről történt, akik első lépésben felkerestek pedagógusokat. Azokban az években, amikor még befogadó intézmény sem volt a láthatáron, már elindult a baba–mama foglalkozás, amelyet egy pedagógus és egyben szülő vezetett, erre a célra bérelt helyeken, illetve a családok otthonaiban. Ez anyyira megerősítette a kb. tíz családból álló közösséget, hogy amikor került egy olyan befogadó intézmény, amely teljes mértékben támogató volt – majd küzdelmek árán sikerült engedélyeztetni egy óvodai csoportot –, a kezdő szülők saját munkájukkal újíttak fel egy rossz állapotban lévő termet, berendezéssel, bútorokkal együtt, egy nyári időszak alatt. Így alakult ki a márázóta jól bevált szokás, hogy ha valami nincsen, elkészül majd kalákában, és

ezt viszik tovább azóta is a csoportok szülei. Ilyen alappal viszonylag könnyebb volt a fentiek megvalósítása, viszont a lendületet folyamatosan életben kell tartani és megújítani, amikor szükséges.

Napjainkban ez a közösség már olyannyira meg tudott erősödni, hogy önerőből iskolaépületeket sikerült felépíteni, ugyancsak kalákák keretében, különböző módon pénzre tettek szert (pénzadományok, pályázatok, táborok, bazárok szervezésével, játékok készítésével és forgalmazásával, karitatív koncertek szervezésével stb.). Továbbá ez a közösség foglalkozik ezen javak fenntartásával is, egyesületbe szerveződve. Mind az óvodában, mind az iskolában a szülők képviselői rendszeresen üléseznek, és megszervezik a fennálló problémák megoldását, tervezik a jövőt, feltérképezik a lehetséges anyagi forrásokat (pályázatírás), engedélyeztetéseket bonyolítanak le. Ezáltal nemcsak nevelői, hanem fenntartói, támogató közösség alakult ki, amelynek a gyermekek is részesei, hiszen látják, hogy a közös ideál hogyan tud megszületni, alakulni, növekedni. Fontos kiemelni az egészséges működésért, hogy ezek a felek partnerek, de egymás feladatait tiszteletben tartják, a pedagógus munkáját és döntéseit illetően független marad. Ahogyan a pedagógus nem lép át egy bizonyos határt a családi élettel kapcsolatban, úgy a szülő sem szólhat bele a pedagógiai folyamatokba. Az egészséges egyensúly kialakítása elengedhetetlen.

Szakirodalom

- Lewis, K. (2017): Reflections on Working with Parents. In: Honigblum, S. (ed.): *Waldorf Early Childhood Education: An Introductory Reader*. Waldorf Early Childhood Association of North America, Spring Valley-NY. 209–213.
- Ris, M. (2017): A New Vision for Creating Partnerships with Parents. In: *Waldorf Early Childhood...* 221–229. p.

Játszottál ma? – a játékban rejlő nevelési értékek

(Fazakas Izabella, Csipike Napközi Otthon, Sepsiszentgyörgy)

Pedagógiai hitvallásom szerint csak az a gyermek válik „egészséges lelkű”, játszani tudó és játékkedvben megmaradó felnőtté, akinek minden lehetőséget megteremtünk kisgyermekkorában, hogy „jóízűen” játsszon. Sze mélyes tapasztalataim és a szakma egyöntetű egybecsengése azt mondatja velem, hogy a gyermeket leginkább játszva taníthatjuk játszani. Vekerdy szerint „ebben a korban a felnőtt nélküli játék inkább csak játékpotló cselekvés. (...) Aki egyedül játszik, az is társak közé képzei magát.” (Vekerdy 1996, 54) Az a gyermek, aki „jól tud játszani”, minden más területen kiegyensúlyozottabb, érdeklődéssel közelíti meg a dolgokat és az embereket, rácsodálkozik, gyönyörűséget talál mindenben.

Óvodapedagógusként gyakran hallottam a kisgyermek szüleitől elhangzani a következő kérdéseket: Mit és mennyit evett? Ivott elég vizet? Aludt? Megtanulta a mondókát, verset, éneket? Felkészült az iskolára? Még soha nem hallottam a gyermekekért érkező szülőktől elhangzani azt a kérdést, hogy játszott-e ma a gyermeke. Ha azt igazolja vissza a gyermek, hogy csak játszott, úgy hangzik, mintha haszontalan semmittevással töltötte volna a napot. Vekerdy így fogalmaz: „A gyerek játszik – ez azt jelenti: idejét jól, teljes és hasznos tevékenységben tölti el.” (Vekerdy 1996, 54)

Az óvodai program után újabb kiegészítő tevékenységek veszik el a szabad játék idejét. Mintha a gyermek fejlődését csakis a nagyon jól megszervezett programok biztosítanák. Kevés, nagyon kevés idő jut a szabad, önfeledt játékokra. Feltevődött bennem a kérdés, hogy még ma is akad szülő, felnőtt, aki a játékot csak egy haszontalan semmittevésnek, ürt kitöltő tevékenységnek tekinti? Óriási felelősség a szülők tájékoztatása, nevelése. Fontosnak tartom, hogy a szülőknek szervezett tevékenységeken megtaláljuk a hozzájuk vezető utat, és elmondjuk, hogy az oktatás-nevelés a játékos ismeretszerzésen keresztül fejleszti a teljes személyiséget.

Ebből a gondolatból született meg a *Játszottál ma?* workshop-sorozat ötlete, amelyre a csoportom szülőközösségét hívtam meg. A hat alkalmas műhelymunka lényege a játék sokrétű, jótékony hatásának felismerése és tudatosítása. A gyermek lelki egészségének megőrzését helyezi a fókuszba, egy nagyon gyermekközpontú, lélekápoló eszközzel, a játékkal. Célja: kialakuljon és növekedjen a szülőknél az igény arra, hogy minél többet játsszanak

együtt a gyermekükkel, valamint a játékelméletek megismerésével szélesedjen látókörük, jobban tudjanak bánni fontos lelki jelenségekkel, használva a játékot mint eszközt. Tudatosuljon bennük, hogy a csoda nem a hazafelé vezető úton vásárolt legújabb játékban rejlik, hanem elsősorban a közösen megélt játékban, az együttjátszásban. Bár ezzel a tevékenységgel a szülőket céloztam meg, mindvégig ott lebegett a tudatomban, hogy minden egyes szülő mögött egy gyermek áll, aki szintén meríthet ebből a kiapadhatatlan forrásból.

A Játszottál ma? workshopot hat alkalomra terveztem, heti egyszer, 90 perces időkerettel, külső előadók bevonásával. A meghívottak előadásai és interaktív kezdeményezései „új utakra tereltek”. Több önismereti módszer, vezetett beszélgetés kapott helyet, valamint olyan önértékelő szituációs helyzetek, amelyek egy spontán vezérfonal mentén alakultak.

Egy olyan „lejárt” nevelési területre sikerült bevinni innovatív mozzanatokat, mint a játék. Lehetőséget adott a többlettudásra, valamint a szülők kompetenciájának megerősítésére, amellyel biztonságosabban nevelhetik gyermekeiket. Önismeretük is gazdagodhatott a játékok, megosztó beszélgetések által. A találkozásokban megélt érzelmek, pozitív élmények jó lehetőséget adtak az önerő megtartására, növekedésére. A programsorozat fejlesztette az óvónők és a szülők közötti kommunikációt, és segítette egymás megismerését is.

1. alkalom: A játék szükségszerűsége a kisgyermek egészséges fejlődésében

Közös játékok segítették a résztvevőket a ráhangolódásban, az oldott, bizalomteljes légkör kialakításában, valamint abban, hogy könnyebben belehelyezkedjenek a workshop folyamatába. Kérdőívet készítettem, melynek célja a szülők játékról alkotott ismereteinek, szemléletének és értékrendjének feltérképezése volt. Az előadás informatív szinten tárta fel a játék sajátosságait, fontosságát, a benne rejlő lehetőségeket, valamint a játékformák gyakorlati megvalósulásait.

„A kisgyermekkor játék nem átléphető, nem kihagyható, az egészséges fejlődés szempontjából elsődleges gyermeki tevékenység, melynek fejlődésével minden más jelenlévő és későbbi cselekvés összefügg” (Bakonyi 2016, 116). Ahhoz, hogy a gyermek lelkiismeretében, gondolkodásában, cselekedeteiben egészséges, szabad emberré váljon, kihagyhatatlanul szükséges, hogy „kiélje” magát a játék adta minden lehetőségben. Amennyire fontos megtanítani a gyermeket játszani, olyannyira fontos, hogy a felnőtt is „eltanulja” a gyermektől a játék esszenciáját: mély odaadással, rajongással és

belső békével. A játék életbölcsségét Bagyinszki így írja le: „Az élet célja nem az, hogy megnyerjük a játékot (végső fokon úgyis mindannyian elveszítjük az élet játékát), hanem az, hogy játszunk, és egyszerűen csak játszunk... Az élet egy „mard el, és szaladjunk” játék azok szerint, akik nem látják, hogy az élet maga az élet játéka. Számukra csak a célnak van értéke... Miért nem vagyunk képesek játszani azért, hogy játsszunk? Mit csináltál ma? Játsoztam. Mit játszottál? Egyszerűen csak játszottam. Miért játszottál? Mert játszani jó.” (Bagyinszki 1998, 54)

2. alkalom: *Játsozottál ma?* – a játék mint a gyermek lelki egészségének megőrzését és fejlesztését segítő eszköz

A második alkalom is két játékkal indult. Külső előadót hívtam, aki kiemelte az óvodáskorra jellemző szerepjáték hatékonyságát, ismertette jellegzetességeit.

A szerepekben átélt játék elsődleges funkciója a feszültség oldása és az ebből fakadó öröm. Ez segíti lelki egészségének megteremtését, belső harmóniájának, nyugalmanak kialakulását. A kíváncsi helyzetek újratemtése, tetszés szerinti meghosszabbítása a játékban, azonosulás azzal a személlyel, akinek a távollétét hiányolja, olyan érzelmi szituáció megteremtése, amelynek hiányát érzi. A mindennapok frusztrációjának oldása szintén oka lehet a szerepjátéknak, amely hozzásegíti a gyermeket érzelmeinek egészséges elrendeződéséhez. A játék nemcsak a kisgyermeknek kitalált szórakoztató elfoglaltság, hanem a teljes emberre vonatkozó szándékos, gyógyító és nevelő értékkel felruházott cselekvés. Lehetőséget ad a gyermeknek arra, hogy – főként szavak nélkül – kifejezze legmélyebb érzéseit, indulatait, élményeit, feszültségeit, vágyait és képzeletvilágát.

3. alkalom: A játék bennem, én a játékban

Erre az alkalomra az óvoda pszichológusát hívtam meg. A közös játékokban a szülők a saját gyermeki énjükkel néztek szembe, felfedezték a játékindító belső hangot, amellyel be lehet lépni a játék misztikus, elbűvölő világába. A résztvevők témába való bevezetése egyidejűleg a játékokban végzett belső munka által történt: „visszamehettek” saját gyermekkorukba, megélhették a jelen pillanatot és átengedhették magukat a játék felszabadító, lélektisztító varázsának.

A játék során „kihangosításra” kerülnek legbensőbb érzéseink, amelyekről nem tudunk vagy nem is akarunk beszélni. A játék csak akkor válik érthetővé és élhetővé, ha a játékos érzelmileg is bele tud helyezkedni. Szükséges kilépni a túlgondolt, merev felnőtt-világból, ellazulni és „leülni” a játszószőnyegre.

Amikor belépünk a játék világába, legbensőbb énünk kapuja tárul ki. Előke-rülnek erős pozitív érzelmek (felszabadultság, öröm, izgalom), és persze a negatívak is (unalom, düh, félelem, frusztráció). Mindezek akkor kerülnek egy átdolgozott formában „jó mederbe”, ha elfogadással, fellélegzéssel, szabad kinyilvánítással fogadjuk őket. Ha nem engedünk nekik szabad áramlást, nekifeszülve elfojtjuk azokat, megkövesednek, és váratlan helyzetekben gondot okoznak (pl. kisgyermek esetében dühroham, felnőtt esetében testi, lelki megbetegedés). A játék gyógyulást hoz az érzelmi sérülésekre, oldja a bennünk lévő feszültséget. Lehetőséget teremt az önkifejezésre, az önismere-tre, önmagunk megélésére, az önmagunkkal való állandóan megújuló kap-csolatteremtésre.

Az érzékenyítő játékok és az interaktív beszélgetés számos személyes tapasztalatot és a csoport számára érzelemgazdag megélést eredményezett.

4. alkalom: *Játszom veled!* – játék a családban

Ezt az alkalmat is két közös játékkal indítottuk. Ezután a szülők behoz-hatták a gyermekükkel közösen megélt nehéz helyzeteket, elakadásokat: veszteségek (válás, családtagok elhalálozása), testvérféltékenység, kórházi kezelés és a kórházban töltött idő traumatikus élménye, leválás utáni dühki-törések, az óvodába, közösségbe való beilleszkedés nehézségei. A gyermek nem tud az érzéseiről beszélni, mert nem tudja kifejezni magát verbálisan, sok esetben éppen a játék az, ami segít neki megnyílni, „kibeszélni” magát, kijátszani magából a frusztrációját, rejtett agresszióját, negatív élményeit. Ez egy természetes öngyógyító folyamat. Bemutatásra kerültek olyan játékle-hetőségek (legó), mesekártyák, könyvek, amelyek nagy segítségül szolgál-hatnak a „kibeszélés”, „újrajátszás” lehetőségéhez.

„A játék lehet az a híd, amely újra megteremti a szülő és a gyerek közötti mély érzelmi köteléket” (Cohen 2015, 12). Nem elég csak beszerezni a ren-geteg játékot, fontos azokat együtt „életre kelteni”. A játszó gyermeket öröm tölti el, ha a számára fontos személy közelségében játszik, annak figyelme ráirányul. Interperszonális kapcsolataiban a közelség és a közösen töltött idő egymás mélyebb megismerésének lehetőségét hordja magában. Amikor a szülő együtt tud örülni, érezni, veszíteni a gyermekével, akkor a játék egy sajátos eszköz, „titkos nyelv”, a gyermek lelkének tükre lesz a szülő–gyermek szeretetkapcsolat elmélyülésében. Lélektani értelmet nyer a közös játék, szerető figyelmet jelent, odafordulást, választ a lélek rezdülésére.

„A spontán, kreatív, szabad gyermeki énünk, a »csodagyermek« felnőtt korunkban is előhívható. Legyünk a gyermekeink játszótársai! Játssza elér-hetjük, amit erőlködve, szigorral hiába is próbálnánk. Nemcsak örömteli,

közös perceket nyerhetünk, hanem könnyebben megoldódó problémákat és erősebb, meghittebb szülő–gyermek kapcsolatot.” (Kádár Annamária)

5. alkalom: *Báb és játék* – a gyermek mentális egészségének megőrzése (báb)játék által

Ezen a rendhagyó találkozón a szülőkkel együtt részt vettünk egy báb-előadáson, azután egy interaktív beszélgetésre került sor a bábszínészekkel. A báb és a bábjáték aspektusairól, valamint a bábbal eljátszott mesék lényegéről, üzeneteinek megértéséről, kiválasztásának szempontjairól és sokrétű, jótékony hatásairól beszélgettünk. A bábszínész a mesék nevelési jellegét a bűvárharang¹ példájához hasonlította, ami ráhúzható egy bizonyos élethelyzetre, konkrét útmutatásokat adva, hogy bizonyos problémákkal hogyan lehet megküzdeni. Beszéltünk az otthoni bábozás lehetőségeiről, valamint arról, hogyan lehet a játéksarokban fellelhető megannyi játékszett átjelkesíteni.

A gyermek az őt érő sok idegen hatás között egy kis bábuval előbb képes kapcsolatot teremteni, mint a felnőttel. A kisgyermek a bátortalan kisállat (pl. csiga, nyuszi) rejtett szorongásaiban, bizonytalanságokban önmagát látja, azonosul vele, s amint egyre bátrabban és vidámabban játszik egy-egy ilyen állatkával, benne is egyre jobban oldódik a szorongás. A gyermekben olyan érzelmi átélés történik a bábjátékon keresztül, amely formálja a magatartását, személyiségét, segítve őt az önbizalom, az empátia és a belső egyensúly kialakításában.

A bábjáték legnagyobb jelentősége abban áll, hogy olyan utat tud megnyitni a gyermek és a felnőtt között, amely addig zárva volt. A bábu – az „átmeneti tárgy” – közvetít.

6. alkalom: *Mit viszel magaddal?*

A „Játszottál ma?” workshopot két játékkal és egy közös megbeszéléssel zártuk. A szülők azt a visszajelzést fogalmazták meg, hogy a hat alkalom során nagyfokú önismeretre tettek szert, nemcsak a gyermekeikkel való bánásmódról tanultak, hanem saját magukról is. Felismerték a csoport megtartó erejét, a sorstársiasságot, hogy a jövőben számíthatnak egymásra, hiszen mindannyian ugyanolyan akadályokkal küzdenek. Többen jelezték, hogy az önismereti jellegű munka, amely spontánul alakult és mindvégig jelen volt, meglepte őket, de örülnek neki. A végén egy elégedettségi kérdőívet töltöttek ki a résztvevők.

¹ A mély vízben történő munkát megkönnyítő, harang alakú szekrény, amelybe levegőt szivattyúznak, és amellyel a bűvárok a víz fenékeire bocsátkoznak.

A szülő–gyermek–pedagógus kapcsolatban is gyors ütemben gyarapodnak a stresszfactorok, amelyek a lélek elgyengüléséhez, akár megbetegedéséhez vezethetnek. Egyre kevesebb figyelmet kap a gyermeki lélek, a lélekápolás. Fontosnak és szükségesnek tartom több időt szentelni a „fejben lejátszódó”, lelki folyamatok követésére. A workshop lényege abban állt, hogy hogyan lehet a kisgyermek lelki egészségének védelmét, megőrzését, a lelki rátermettség megszilárdítását megvalósítani a legfontosabb gyermeki tevékenység, a játék által. A program „sarokköve” az a nagyszerű felismerés, hogy mi, felnőttek, felelősek vagyunk, és tennünk kell a kisgyermek mentális egészségéért, hiszen ez az alapja a személyes jóllétének, a családban kialakuló kapcsolatainak és a közösséghez, valamint a társadalomhoz való alkalmazkodásának.

A játék fontosságának és hatékonyságának tágabb ismeretével új elhatározások születtek, ezek közül a legfontosabb a több minőségi játékidő beiktatása a családokban. Azok a „lelki kincsek”, amelyeket rejtett mivoltunkból közösen a felszínre hoztunk, bizonyos, hogy a lélek egészségét szolgálják, és a személyközi kapcsolatokban kapnak erőre.

Szakirodalom

- Bagyinszki P. Á. (1998): *Az Isten, az ember és a játék*. Agapé Kiadó, Budapest.
- Bakonyi, A. (2016): A játék az élet sója – a játék hatása a kisgyermek fejlődésére. In: N. Kolosai – T. Pintér M. (szerk.): *A gyermekkultúra jelen(tőség)e*. ELTE Tanító és Óvóképző Kar, Budapest.
- Dr. Bakkay Tiborné – Dr. Bagi R. (1995): *Az óvodai bábjáték*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Cohen, L. J. (2015): *Játékos nevelés*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest.
- H. Korcsok E. (2014): A játék pszichológiai szerepe a morális nevelésben. *Sapientiana*, 2014/1. 73-92. [Letöltve: 2023. 01. 20.]
- Vekerdy T. (1997): *Kicsikről nagyoknak*. Park Könyvkiadó, Budapest.

Bizalommal, élményekkel nevelni

(Ianko Hajnalka-Enikő, Napsugár Napközi Óvoda, Kolozsvár)

A csecsemő fejlődését befolyásolja az anyához való kötődése. Ahhoz, hogy a kisgyermek jól fejlődjön, elengedhetetlen az, hogy az anya ki tudja elégíteni az összes szükségletét. Ha ez beteljesedik, akkor a kisgyermek biztonságosan kötődő lesz, kialakul az alapvető bizalma a környezete iránt (Erickson). Ennek következtében bátrabban megismeri a környezetét, hisz és bízik abban, hogy kezdeményezését támogatják.

A *Magyar Értelmező Szótár* alapján a bizalmat egy olyan emberi érzésként, érzelmként, jövőbeli képzetként, reménységként határozza meg, mely a dolgok kedvező alakulását helyezi előtérbe. Ugyanott meghatározza, hogy a bizalom valakinek egy másik személyre irányuló érzése, akinek a jó szándékában, helyességében, jó képességeiben, becsületességében bízunk. A bizalom kialakulása egy folyamat, olyan cselekvések sora, mely a személyek egymáshoz való őszinte viszonyulásán alapszik.

Óvónői tevékenységem során azt tapasztaltam, hogy jó megbízni a gyereket rájuk bízó családban. A szülők sokáig kutatták, tanulmányozták azt, hogy hova, kihez vigyék gyermeküket óvodába. E kutatás következtében bennünket választottak, nekünk előlegezték meg a bizalmukat. Ezért nagyon fontosnak tartom, hogy ezt a kölcsönös bizalmat fenntartsam és tápláljam óvodai tevékenységem során. Úgy gondolom, ez a bizalom lehetővé teszi, hogy a szülő könnyebben átengedje a gyermekét a nevelőnek. Ha a szülő megbízik az óvónőben, a gyermek nem érzi az anya abbéli félelmét, hogy egyedül marad egy idegennel. Ha bízunk az óvónőben, akkor a szülő is saját tevékenységére figyelhet a nap során, nem aggódik a gyermekéért.

A Napsugár csoportban a szülőkkel való mindennapi kapcsolatunk nyílt, elfogadó megbeszélésen alapul. A gyerekek behozásakor, elvitelekor a szülőkkel elbeszélgetünk a gyerek aznapi tevékenységéről, viselkedéséről. Ugyanakkor óvodánk felajánlja a szülőknek, hogy csütörtökönként szülő-óvónő-szakember tanácskozást tartsunk, szükség esetén. Ha bármi rendellenességet tapasztalok a gyermek fejlődésében vagy viselkedésében, mindig tanácskérően fordulok a szülőhöz. Ilyenkor elmondom, hogy nekem milyen nehézséget jelent az egyes helyzetek kezelése, majd megkérem, mondja el, ő hogyan orvosolja a hasonló helyzetet. Beszélgetésünk során közös nevelési irányt választunk a gyermek viselkedésének a fejlesztése érdekében.

Ugyanakkor több évi tevékenységünk során úgy határoztunk a munkatársnőmmel, hogy számunkra fontos, ha a szülők is részt vesznek az óvoda tevékenységein. Úgy gondoljuk, hogy jobb egy jól működő, támogató közösséget kialakítani, amelyben bizalommal fordulhatunk egymáshoz, a szülők megismerhetik egymást, köszönő viszonyban lesznek egymással. Azt a szülői közösséget szeretnénk kialakítani, melyben a felnőttek a gyerekek barátságait, konfliktusait megértően kezelhetik. Örömmel látjuk, hogy a gyerekek barátságai megalapozzák a szülők közti barátságokat. Amikor egymás gyermekét délutánonként egymáshoz meghívják játszani, meg tudják beszélni a közös problémáikat, erősíteni és támogatni tudják egymást a szülői szerepükben.

A Napsugár csoportba járó gyermekek szüleit minden tanévkezdés előtt egy ismerkedő beszélgetésre hívjuk meg. Ilyenkor ismerkedő játékokat szervezünk a szülőknek, ismertetjük az óvoda szabályzatát, napi programunkat, a soron következő tevékenységeket. Tanácskozásunk kezdetén megkérjük őket, fogalmazzák meg elvárásaikat velünk szemben. A gyermekek megismerése céljából felkérjük őket, hogy írják le, hogyan vigasztalják meg a gyermekeiket, melyek azok a dolgok, amelyek örömet jelentenek a gyermekek számára. Illetve arra is hangsúlyt fektetünk, hogy jelezzék, ha valamelyik gyermeknek különös odafigyelésre van szüksége. A beszélgetéseinket (szülői értekezleteinket) mindig komatállal: enni és innivaló mellett tartjuk meg, hisz tudjuk, hogy a szülők ilyenkor a munkából érkeznek, sokszor fáradtan.

A zárt körű világhálós csoportunkba minden héten feltöltjük a tevékenységeken elkészült képeket. A szülők láthatják, hogyan irányítjuk a tevékenységeket. Ha a szülő valamiért neheztel, a gyerekekkel kapcsolatos kérdésnivalója, javasolni való ötlete van, telefonon vagy személyesen is elmondhatja, amit szeretne.

Egy tanévben a következő tevékenységeket szoktuk a szülők részvételével megszervezni: őszi séta a Bükk vagy a Hója erdőben, szüreti bál, adventi koszorú készítése, angyaljárás, karácsonyi ünnep, szánkózás vagy korcsolyázás, farsangi bál, anyák napja, apák napja, biciklizés a Rózsák parkjában, a Kolozsvári Magyar Opera valamelyik gyerekelőadásának megnézése, tanévzáró ünnepély és év végi kirándulás. Ugyanakkor minden, óvodán kívüli tevékenység megszervezése előtt megbeszéljük a soron következő tevékenység megvalósításának lehetőségeit. A nagyobbacska gyerekek már ismerik, tudják, melyik a soron következő közös ünnepség, és örömmel készülnek az együttlétre.

A következőkben az évzáró kirándulásunkat fogom ismertetni, ami egy egyéjszakás tábori tevékenység. Minden ősszel az első értekezleten kéri

a tapasztaltabb szülők, hogy a következő júniusra szervezzük meg a kirándulást. A tervezést azzal kezdjük, hogy egy éjjelre keresünk egy megfizethető, Kolozsvárhoz közeli táborhelyet, ahol megengedik, hogy legalább egy vacsorát közösen főzzünk meg. Az idén a Torockó vendégházba fogunk immáron harmadjára kimenni. Itt minden családnak lehetősége van külön szobában megszállni. Többször voltunk olyan szálláson, ahol a hálószoba közös volt. Olyankor hangulatosabb volt a lefektetés, az esti elalvás, az egymásra figyelés.

Időben megszervezzük a gyermekek és a szülők számára a programokat. Tudatjuk a szülőkkel, hogy ez az alkalom a gyermekeinkért van, nekik kell élményeket szerezni. A szállásadóval megbeszéljük, melyek azok a tevékenységek, látnivalók, amiket a környéken be tudnánk ütemezni. Beosztjuk, hogy melyik szülő mikor lesz a konyhafelelős, gyermekfelügyelő, tábortűzfelelős stb. Megkérjük, hogy a kontyalávalót csak miután a gyermekeket lefektettük, s akkor is mértékkel fogyasszák. Megbeszéljük, mi legyen a menü, mivel szeretnénk kedveskedni a gyerekeknek. Leosztjuk a vásárlást azoknak a szülőknek, akik be tudják vállalni, vagy úgy tervezzük az indulást, hogy a bevásárlóközpont előtt találkozunk, s ott helyben bevásárolunk.

A szálláshelyre délelőtt 11 körül szoktunk megérkezni. A családok átveszik a szobákat, a gyerekek szabadon ismerkednek a táborhellyel. Ebéd után, ha a szülők igénylik, lepihennek a gyerekekkel. Addig a többiekkel szabadtéri játékokat szervezünk. Délután 4 órától meglátogatjuk a közelben levő torockószentgyörgyi várat. Ezt követően visszatérünk a táborhelyre, ahol dinnyézés, uzsonnázás következik.

Mivel Magyarországon június harmadik vasárnapján tartják az apák napját, délután ajándékot szoktunk barkácsolni az apáknak: kulcstartó, képeslap, cukorka-szuperapa figura stb. Ezt követően a gyerekeknek felajánlunk különböző képzőművészeti tevékenységeket – festés, rajzolás, agyagozás, nemezelés – és körjátékokat. Eközben a vacsora elkészítéséért felelős szülők előkészítik és megfőzik a gulyást. A tábortűzért felelős szülők megakadják a tűzhelyet, és előkészítik a tábortűz mellé az ülőalkalmatosságot. Vacsora után mindenki: gyermek és felnőtt lejön a tűz mellé. Népdalokat énekelünk, népi gyermekjátékokat játszunk, táncolunk, figyeljük a tüzet, majd amikor kezd a kedv lankadni, elmondunk néhány esti mesét. Van úgy, hogy a gyerekek is mesélni kezdenek. Nagyon kellemes, jó érzéssel záródik az este. Lefekvés időt nem szabunk ki, de azt tapasztaltuk, hogy egy ilyen izgalmas nap után 10-11 óra körül a gyermekek behúzódnak a szobákba a szüleikkel. Rövid beszélgetés, lefekvés rutinok után a szülők, már akik nem aludtak el, visszajönnek a tábortűz mellé beszélgetni, tapasztalatokat megosztani, együtt lenni.

Vasárnap reggel 9 órakor szoktunk reggelizni. A felelős szülők megke-
nik a kenyeret, előkészítik a teát, kávé, megterítik az asztalt. Tányérkonga-
tásra mindenki összegyűl, kezet mosunk, imádkozunk, majd együtt reggeli-
zünk. Reggeli után következik a reggeli torna, majd tánc, ének, játékok.
Megünnepeljük az apákat, átadjuk nekik az elkészült ajándékokat. Elénekel-
jük, végigjátsszuk és –táncoljuk a következő dalokat, népi játékokat: „Szer-
vusz, kedves barátom”, „Ennek a kislánynak nem jutott párja”, „Tekeredik a
kígyó”, „Hogy a csibe, hogy”. Ha van olyan játék, amit a gyerekek szívesen ját-
szanak, arra is sort kerítünk. Ezt követően elénekeljük a „Már megjöttünk ez
helyre, apánk köszöntésére” éneket, majd átadjuk az elkészített meglepetést.

A reggeli tízórai alatt néhány vállalkozó kedvű szülővel meg-
szervezzük a „Kincskereső” játékunkat. Megrajzoljuk a telek térképét, me-
lyen megjelöljük, hol vannak a feladat elvégzésére kijelölt helyszínek. Kigon-
doljuk a 4 próbát, s megkeressük a nekik megfelelő eszközöket. Legtöbbször
a következő próbákat tervezzük: „Dobd át a patakon a követ”, „Zsákban ug-
rás”, „Kollázs készítése növényekből, a helyszínen talált tárgyakból”, „Tábori
mese vagy élmények beszámolója”. Ezt követően elrejtünk a telken minden
csapatnak egy kincset. Felkérünk 8 felnőttet, hogy segítsen a feladatok lebo-
nyolításában: 4 játékvezetőt és 4 szülőt, akik elkísérik a gyerekeket. Miután
tisztáztuk, kinek mi a feladata, összetelereljük a gyerekeket, csapatokra oszt-
juk őket, a szülőket is bevonhatják a játékba. A csapatok más-más feladattal
kezdik a játékot. Amikor minden feladatot teljesítettek, és minden játékve-
zetőtől megkapták a feladat elvégzését igazoló pecsétet, megkeresik az óvó
néniket. Tőlünk megkapják a kincset rejtő térképet, mely elvezeti őket a
kincshez. Ezt követően el kell osszák a zsákmányt egyformán a saját csapat-
tagok között. Miután mindenki megtalálta a kincset, összegyűlünk, és felol-
vassuk a játék során megfogalmazott tábormeséket, elbeszélgetünk az élmé-
nyekről. Hangulatosan lezárjuk a tábort, mindenkit felszólítunk, hogy szedje
össze a dolgait. Közös ebédünk, csomagolunk, tábort bontunk.

Ebéd után megnézzük még a falu múzeumát és a vízimalmot. Fagyizás-
sal zárjuk a napot.

Azt tapasztaltuk, hogy a gyerekek és a szülők is jó élményekkel marad-
nak egy ilyen közös nap után. Barátságok alakulnak ki, amelyeket az óvoda
befejezése után is megtartanak és ápolnak. A szülők, akik megízlelték a közös
együttlétet, a következő tanévben befogadják az új szülőket, ha bármilyen
nehézségbe ütközünk, támogatnak, kiállnak mellettünk. Nyíltan elmondják
gondjaikat, elégedetlenségüket. A szülők tudják, hogy mindig meghallgatjuk
a kéréseiket, s azon dolgozunk, hogy jobbulást érzünk el minden téren. Tu-
dom, hogy csak a szülőkkel együtt tudjuk a legjobban a gyermeket nevelni.

A gyerekek a közös együttlétek és tevékenységek következtében élményekkel gazdagodnak, megtapasztalják azt, hogy együtt lenni jó.

Szakirodalom

Atkinson, R. C. – Hilgard, E. (2005): *Pszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest.

Forrai Katalin (2017): *Ének az óvodában*. Móra Kiadó, Budapest.

N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk. 2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest.

Petres Cs. (2007): *Tücsök koma, gyere ki!* Ábel Kiadó, Kolozsvár.

Vekerdy T. (2008): *A szülő kérdez, a pszichológus válaszol*. Sanoma Kiadó, Budapest.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/b-1EF8E/bizalom-210D3/>

[Letöltve: 2025. 04. 13.]

<https://www.healways.hu/bizalom>

Nem falat, hidat építünk – roma szülőkkel szóban és szívben

(Kállai Timea, Kipi-Kopi Napközi Otthon, Székelyudvarhely)

A pedagógiai munka egyik legnagyobb kihívása – és egyben legnagyobb lehetősége – a hiteles és mély emberi kapcsolat kialakítása a szülőkkel. Különösen igaz ez akkor, amikor hátrányos helyzetű, társadalmilag peremre szorult közösségekből érkező családokkal dolgozunk együtt. Hiszem, hogy az intézményes nevelés sikerének egyik kulcsa a valódi partnerség: nem falakat, hanem hidakat kell építenünk – szóban, szívben és tettekben egyaránt.

Kezdetben gyakran tapasztaljuk, hogy egyes roma családok bizalmatlannul, elutasítóan viszonyulnak az intézményhez. Az óvoda „hivatalos világa” számukra idegen, sokszor fenyegető. Az intézményes oktatásban nem feltétlenül a lehetőséget látják, inkább az ítélkezést, kirekesztést, a számukra ismeretlen szabályrendszert érzik. Az évek során azonban megtapasztaltam, hogy a következetes, empatikus, nyitott hozzáállás meghozza gyümölcsét. Ahol a szülő nem ítéletet, hanem megértést tapasztal, ott lassan, de biztosan elkezd épülni a híd.

Az elmúlt évek során olyan kapcsolattartási formákat alakítottunk ki, amelyek rugalmasan illeszkednek a családok élethelyzetéhez, kultúrájához, kommunikációs szokásaihoz.

A következőkben szeretném bemutatni a szülőkkel való együttműködés éves tervét.

A tervet saját gyakorlati tapasztalataimmal és megfigyeléseimmel egészítettem ki, amelyek az elmúlt évek során formálták a szülőkkel való kapcsolattartásról alkotott szemléletemet.

„Csalogató” tábor – június

Az új gyermekek és családjaik első személyes ismerkedésére az óvodai közösséggel a tanév végén megrendezett, hagyományos „Csalogató” tábor keretében kerül sor. E különleges eseményre közvetlenül a tanévzárás után, a nyári szünet első hetében kerül sor, helyszíne pedig maga az óvoda.

A tábor első két napja az újonnan érkezők fogadásáról szól. A gyermekek és szüleik közös, játékos tevékenységek során ismerkedhetnek meg az óvoda mindennapjaival, annak udvarával és a csoportszobával. Ez az alkalom lehetőséget biztosít arra is, hogy a szülők személyesen találkozzanak az

óvónővel és az intézmény többi munkatársával, valamint betekintést nyerjenek az óvodai élet légkörébe és környezetébe.

Az óvodába már járó gyermekek nyitottan és szeretettel fogadják az új társakat: játékba hívják, biztatják és örömmel vezetik őket körbe az óvoda területén, ezáltal is segítve a beilleszkedést.

A hét további napjain is folytatódik az új gyermekek és családok fogadása. Csütörtökön ünnepélyes tanévzárót tartunk az iskolába készülő „nagyok” számára. Ez az esemény nem csupán búcsú az óvodától, hanem egyben betekintés is a fejlődés útjába, amelyet a gyermekek az óvodás évek során bejárnak – a szülők számára is élmény.

A tábor zárónapja és a szombati nap minden évben a jelenlegi óvodásoké. Ekkor rendszerint kirándulást szervezünk egy távolabbi helyszínre – például Vásárhelyre, Segesvárra vagy Zetelakára –, mindig ottalvós formában. Ez a nap különleges élményekkel gazdagítja a gyerekeket, és megerősíti a közösségi összetartozást.

Szülői értekezlet – szeptember vége, október eleje és február

Az óvodai nevelési év egyik kiemelten fontos eseménye a tanévkezdést követő hetekben megtartott szülői értekezlet, melynek célja a szülőkkel való kapcsolat megerősítése, az együttműködés alapjainak lefektetése, valamint a tanév tervezett menetének közös áttekintése.

Napirendi pontok:

Köszöntés, bemutatkozás

- Az óvodapedagógus(ok) rövid bemutatkozása, pedagógiai hitvallás ismertetése.

Az óvodai tevékenységekben részt vevő további munkatársak bemutatása

- Dajka, egészségügyi asszisztens bemutatása és szerepének ismertetése.

Közös csoportszabályok kialakítása

- Alapvető viselkedési normák, elvárások, együttélés szabályainak közös meghatározása.

Szülői és pedagógusi jogok és kötelezettségek áttekintése

- Az óvodai házirend vonatkozó pontjai, együttműködés keretei, együttműködési szerződés.

A tanév szerkezete

- A nevelési év időbeosztása, szünetek, zárások, kiemelt időszakok.

A tanév során tervezett főbb tevékenységek

- Ünnepségek, jeles napok, programok, kirándulások előzetes ismertetése.

A napi- és heti rend bemutatása

- Napirend, foglalkozások időpontjai, szabad játék, pihenőidő.

Sakkjátszótér – komplex képességfejlesztő program bemutatása

- A program célja, módszertana, heti rendszerességű megvalósulása.

Igényelhető szociális és anyagi támogatások

- Támogatási formák, jogosultsági feltételek, igénylés módja és időszakai.

Kapcsolattartás és kommunikáció

- Hivatalos és informális csatornák ismertetése (pl. Facebook, telefon, zárt csoportok), szülői elérhetőségek begyűjtése.

Egyebek

- Szülői kérdések, észrevételek, javaslatok, megbeszélésre váró témák.

Az év második szülői értekezletét február közepén tartjuk, még azelőtt, hogy a családok egy része külföldi munkavállalás miatt távozna. Ez az alkalom lehetőséget ad arra is, hogy visszatekintsünk az elmúlt hónapokra, értékeljük a közösen megtett utat, és előretekintsünk a tavaszi időszak programjaira.

Napirendi pontok:

Farsangi multság a csoportunkban

- A farsang előkészületei, lebonyolítása, közös élmények.

Nőnap megünneplése

- A gyermekek köszöntése édesanyjuk, nagymamájuk számára.

Képes beszámoló az elmúlt időszakról

- Fotók és élmények bemutatása a beszoktatásról, közös eseményekről.
- A gyerekek fejlődésének és csoport dinamikájának alakulása.

A „Szülőföldön magyarul” pályázati program ismertetése

- A program célja, lehetőségei, a jelentkezés módja.

„Zöld hét” – környezettudatos programterv

- Terveink a természet megismerésére és védelmére, kirándulások egyeztetése, részvétel lehetősége.

Szülői észrevételek, javaslatok

- Közös gondolkodás, együttműködés erősítése.
- A szülők visszajelzései az óvodai élet mindennapjairól.

Fogadóóra – Hetente egyszer, igény szerint.

Az egyéni kapcsolatépítést segítik a **fogadóórák** is, melyekre előzetes egyeztetés alapján, a szülők igényeihez igazodva kerül sor, jellemzően személyes formában. Ezek a bizalmas hangulatú beszélgetések lehetőséget

nyújtanak arra, hogy mélyebben megismerjem a gyermekek hátterét, fejlődési sajátosságait, és hogy a szülőkkel közösen gondolkodjunk a gyermekek támogatásának lehetőségeiről.

Munkadélutánok

A szülőkkel való kapcsolattartás fontos részét képezik az ünnepi időszakhoz kötődő közös tevékenységek, úgynevezett munkadélutánok, melyeket mindig az ünnepi várakozás hangulatában szervezek meg.

Márton-napi munkadélután: A gyerekek egy rövid műsorral készülnek: énekeket, verseket, mondókákat, körjátékokat mutatnak be az eddig tanultakból. Ezt követően barkácsolásra és kötetlen beszélgetésre hívom a szülőket.

Adventi munkadélután: Bemutatom az adventi naptárat, elmondom az advent lényegét, és beszélgetünk a karácsonyi ünnepkör jelentőségéről.

Tavaszi munkadélután: Ez az alkalom ismét lehetőséget nyújt arra, hogy a szülők megismerkedjenek a húsvéti ünnepkör szokásaival, vallási és néphagyománybeli jelentésével.

Ezen az alkalmon a szülők nemcsak gondolatban, hanem tettekben is részesei az ünnepre való felkészülésnek: egy külső-belső nagytakarítás keretében együtt szépítjük meg az óvoda udvarát.

Műsorok, előadások, rendezvények

Márton-napi műsor/Szüreti mulatság: Szüreti hagyományos népi gyermekjátékok, drámajátékok előadása.

Nőnap-i köszöntő műsor: Anyukák, nagymamák köszöntése, beszélgetés a nők szerepéről, feladatairól egy roma családban.

Évzáró műsor: Búcsú az óvodától – elköszönünk az iskolába induló gyerekektől.

Facebook Messenger – Napi kapcsolattartás

A pandémia utáni időszakban, valamint a családok gyakori külföldi munkavállalása miatt a személyes kapcsolattartás lehetősége sok esetben beszűkült. Tapasztalataim alapján az egyik leghatékonyabb kommunikációs csatorna a *Facebook Messenger* lett, amely gyors, közvetlen és a legtöbb szülő által napi szinten használt felület.

Bármilyen digitális csatorna is áll rendelkezésre, a leghatékonyabb kommunikációs és partneri kapcsolattartó forma továbbra is a mindennapi *személyes beszélgetés*.

Családlátogatás

A családlátogatás lehetőséget ad arra, hogy betekintést nyerjek a családok mindennapjaiba, szokásaikba, kapcsolati dinamikáikba. Ezek a látogatások történhetnek *előre egyeztetett időpontban*, amikor a szülővel közösen választunk megfelelő alkalmat, de *spontán módon* is sor kerülhet rájuk, amikor a helyzet vagy a kapcsolat alakulása ezt természetes módon lehetővé teszi.

A pedagógus és a szülők közötti kapcsolattartás – különösen hátrányos helyzetű, roma családok esetében – jóval túlmutat a formális kommunikáción. Ez a kapcsolat sokkal inkább egy érzékeny, bizalomra épülő, folyamatosan építkező emberi kapcsolódás, amelynek egyik alapja a mindig őszinte érdeklődés.

Nem tudunk mindig mindent megoldani, nem tudunk minden problémát elhárítani. De ami igazán számít, az az, hogy a szülők érezzék: jelen vagyunk. Figyelünk, kérdezzük, érdeklődünk – és ha kell, hallgatunk. Sokszor már az is elég, hogy valaki meghallgatja őket, hogy van, kihez szólniuk.

A bizalom kiépítése hosszú folyamat, különösen olyan családok esetében, ahol a tapasztalat inkább az elutasításról, semmint a megértésről szól. Fontos felismerni, hogy nem rosszabbak, csak mások – más élethelyzetből, más szemszögből szemlélik a világot. És ha ezt a másságot elfogadjuk, nem ítéljük, hanem értelmezni próbáljuk, akkor kezd el valóban működni az együttműködés.

Munkám során állandóan formálok a közösséget – nemcsak a gyermekekét, hanem a szülőkéét is. A gyermekeken keresztül nyílik meg egy út a családok felé, a gyermekeken keresztül alakítjuk a szemléletet, a kapcsolódás minőségét. Minden kedves szó, minden közös élmény, minden meghallgatott panasz egy újabb lépés a híd felé – amely nem falat emel, hanem összeköt.

Szakirodalom

- Montágh I. (2009): *Mondjam vagy mutassam?* Holnap Kiadó, Budapest.
- Nahalka I. – Torgyik J. (2004): *Megközelítések. Roma gyerekek nevelésének egyes kérdései.* Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- Pálfi Sándor (2015): *Roma gyermekek nevelése és segítése.* Didakt Kft., Debrecen.
- Dr. Tratnyek M. (szerk., 2019): *Utak és hidak. Módszertani kézikönyv.* Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgálató és Továbbképző Intézet, Budapest.

Életteli kapcsolódások

(Kispál Mária, Hófehérke Napközi Otthon, Sepsiszentgyörgy)

Óvónő-óvodás-szülők – ez a **triád** magába foglalja a gyermekén kívül még azt a két színteret, ahol az ő nevelése, oktatása, növelése zajlik fizikai, lelki, szellemi értelemben. Maguk a szótövek is – *óv, szül* – arra inspirálnak, hogy nemcsak megszületniük kell ezeknek a kapcsolatoknak, hanem óvni is kell azokat. A háromszög csúcsai közt olyan harmonikus kapcsolódásnak kell létrejönnie, amely a kölcsönös tiszteletre, elfogadásra, bizalomra, empátiára, hi-telességre, alkalmazkodásra, hatékony együttműködésre épül. Fontos, hogy mind otthon, mind az óvodában, a gyermekek biztonságban érezzék magukat, szeretetteljes, meleg légkör övezze őket, a szükségleteikre odafigyelő felnőt-tek körében sokat és szabadon játsszanak. Ebben a korban ők még tanulják a viselkedési normákat, amelyek szocializációjuk szilárd alapkövét képezik, a szülői, óvónői minták ott lebegnek előttük példaként, utánzásra várva. Elsőd-legesén úgy tanulnak, hogy leutánozzák mindazt, amit a környezetükben hal-lanak, látnak, „megszimatolnak”. Csápjaik a legfinomabb rezdüléseket is fel-fogják, így vagy úgy dekódolják azokat. Egyik előttük lebegő minta sem lehet tökéletes, de ha már *elég jó pedagógusok*, illetve *elég jó szülők* vagyunk, bizto-sítva lesznek a feltételek gyermekeink „jóllevésének” a megteremtődéséhez.

Minden család másként működik, sajátos szerkezettel, változó nyitott-sággal, különböző szociális beágyazottsággal, szellemi, erkölcsi értékrend-del, fizikai, gazdasági, lelki erőforrásokkal. Az óvoda komplex személyiség-fejlesztési törekvései, módszerei, az intézmény célja, nevelési elvei, érték-rendje és a szülők nevelési felfogása és módszerei közt összhangot kell te-remteni, és ennek az együttműködésnek csak a jó partneri kapcsolatban való megvalósulása vezethet eredményre. A felületes, látszólagos kapcsolatok nem vezetnek sehová, a hatékony együttműködés megszületésében, habár mindkét fél érdeke, mégis az óvodára hárul a kezdeményező, az ösztönző szerep. Az óvónőnek nagy a felelőssége a konkrét kapcsolat kialakítás és fenntartás megvalósításában. Ezek a kapcsolatok akkor lesznek erősek, sta-bilak, gyümölcsözőek, ha változatos időben, térben, helyzetekben jönnek létre, önkéntességre, lazaságra, felszabadult, jó hangulatra épülnek. Az óvó-női kreatív fantáziának is fontos szerepe van abban, hogy nemcsak a gyer-mekeket, hanem a szülőket is egy jól működő, tetterre kész, és nem utolsósor-ban elégedett közösséggé tudja formálni, motiválttá tudja tenni, felvilla-nyozza, megnyerje őket a közös cél érdekében.

Közös szülő-óvónő, illetve szülő-gyermek-óvónő tevékenységek formái az elmúlt évek során

Az **egyéni beszélgetés** legelőször az ismerkedő szülői értekezlet alkalomával vagy a „szülős beszoktatási napon” jön létre, de tulajdonképpen a gyermek óvodába hozatalakor vagy elvitelekor egy rövidebb személyes beszélgetésre bármikor sor kerülhet. Mi már az első szülői értekezleten felajánljuk a szülőknek a tegeződést, mert ezen a nyelvi kapcsolattartási formán keresztül sokkal közvetlenebb módon meg tudjuk tárgyalni a gyermeket érintő közös dolgainkat, és soha nem tapasztaltuk, hogy ez akadálya lett volna a kölcsönös tiszteletadásnak. Digitális formában Messengeren, WhatsAppon kérnek tájékoztatást a szülők, vagy a zárt körű Facebook-csoportban. Sajnos kora reggel, késő este is, banális, halasztást tűrő, kevésbé sürgős dolgokkal is zavarnak, amelyeket másnap meg lehetne beszélni élőben. A pandémia óta nagyon intenzíven folyik nálunk a szülők efféle tájékoztatása. Ezt szülői igény szülte, többen „követelték”, sőt nehezményezték, különösen a beszoktatási időszakban, de utána is, hogy miért nem osztunk meg még több fotót, videót a gyermekek óvodai életéről. Rengeteg anyagot bocsátunk a rendelkezésükre, sok információval szolgálunk, de túlzásba sem vihető, mert mi a gyermekekkel együtt éljük a „pillanatot”, nincs rá mód, hogy kilépjünk belőle, kattintgassunk, majd visszahelyezkedjünk az eredeti szerepünkbe, mivel megtörik a varázs, megszakad a folyamat. A szabad játékokról, a gyermekek képzőművészeti tevékenységeiről, a produktumokról, a projektekről, az extracurriculáris tevékenységekről pontos képet kaphatnak a szülők, fontos benyomásokat szűrhetnek le, visszaigazolást szerezhetnek, gyermekeik óvodában töltött idejének a minőségéről.

A betervezett **fogadóórát** a mi csoportunkban nem mindenki igényli, van, aki csak akkor, ha valami elakadást, problémát észlelünk a gyermekénél. Azért is hatékonyak ezek a fogadások, mert konkrét tények mentén jönnek létre, problémamegoldó, tisztázó jellegűek, bizalmasabb, személyesebb hangvételűek, jobban megismerkedhetünk. Ezekre felajánljuk a lehetőséget, de előfordul, hogy mi kérjük fel a szülőt, fejezzük ki ebbéli igényünket. Volt eset rá, hogy a szülő negatív előítéletei ekkor dőltek meg, elmondása szerint kellemesen csalódott, mivel kiderült, hogy nem olyan a pedagógus, mint ahogy a „rossz nyelvek” beállították.

Családlátogatáskor, amiket újabban már nem gyakorlunk, pedig sok pozitív hozadéka volt, a szülői ház légköréről szerezhettünk benyomást, a családi konstellációról, a gyermeknek a családban mint rendszerben elfoglalt helyéről, a családtagok viszonyáról, a szülők foglalkozásáról, közös családi programokról. Ezeket a családlátogatásokat nem erőltettük, jeleztük

a szülőnek, hogy meg szeretnénk látogatni óvodásunkat az otthonában is, és visszajelzést várunk. Ha fogadtak, időpontot egyeztettünk. Legtöbbször, mint kiderült, nagy izgalommal vártak bennünket a gyermekek, nagy nap volt ez számukra, amikor az óvó nénik érkeztek vendégnek. Betekintést nyertünk a saját életterükbe, megnéztük a birodalmukat, kedvenc játékaikat, fekhelyüket. Sok helyen étellel-itallal kínáltak, melegszendvicsel vagy maradék töltött káposztával, a fotóalbum is előkerült, voltak meghitt beszélgetések, családi történetek, nevetés. Bizalmi kapcsolatok épültek ki, egy ilyen látogatás után másnap már nem „ugyanazzal” a szülővel állhattunk szóba, mint annak előtte. Gyakorta tapasztaltuk, hogy a szülővel való személyesebb viszony, ami egy-egy ilyen látogatás nyomán kialakult, automatikusan maga után vonta a gyerek és óvónő közti szorosabb kötődést. Bátrabbakká, felszabadultabbakká, magabiztosabbakká, közlékenyebbekké váltak a kis ovisok, onnantól kezdve tulajdonképpen a gyerekekkel való kapcsolatunk is egy újabb, minőségibb szintre lépett („Kár, hogy nem vagy az anyukám, vagy a keresztanyám vagy valami ilyesmi...”).

Szülői értekezleteken is nagy hangsúlyt fektettünk a játékos ismerkedésre, a kezdeti szorongás-, feszültségoldásra. Éppen ezért különböző drámajátékokat játszottunk. Régen. Ma már egyre ritkábban. Sietnek. Egyre kevesebb az, aki ráér. Ilyen játékok az ismerkedésnél pl. a *Névsoroló*, amikor az utolsóknak fel kellett sorolnia az előtte elhangzott összes szülőtárs keresztnevét, az *Alliteráló nevek*, a *Mutasd be a gyereked!* stb. Meghívott vendégeink közt volt, pl. családorvos, aki arról beszélt, hogy orrfolyásos, köhécseelő gyermek jöhet-e oviba, logopédus, aki a beszédhibákról tájékoztatót, különböző sportedzők sportolási lehetőségeket ajánlottak stb. Régen ezeken az értekezleteken rövid videófilmeket is megnéztünk a gyerekekről, amikor még nem voltak Facebook-csoportok. A legutóbbi szülőin már okostáblán egy általam összeállított digitális tankockát (*Learningapps*) oldottak meg közösen a szülők, melynek helyes megoldása esetén a jutalom *A másik pár* című díjnyertes egyiptomi rövidfilm megtekintése volt. Célunk az volt ezzel az értekezletet záró mozzanattal, hogy saját értékrendünket, szemléletünket átsugározzuk a szülők felé a film üzenetén keresztül. Bemutattuk, hogy az óvodában empátiára, segítőkészségre szeretnénk szocializálni a ránk bízottakat, bármilyen szociális közegből is érkezzenek.

Többéves tapasztalat, önképzés, ötletelés, kihíváskeresés, az új iránti lelkesedés hívta életre a **különböző típusú, fajtájú kooperációs tevékenységeket**, amelyekbe bevontuk a szülőket, vagy számukra készültek, számukra szerveződtek. Egyik legkedvesebb tapasztalati területem az esztétikai és kreatív terület, vagyis a művészetek, azért, mert örömtelivé teszik

a „tanulást”, gyönyörködtetnek, rácsodálkozásra készítetnek, a komplex személyiségfejlődést szolgálják. Kolléganőimmal együtt rezdültünk, belső szűkületünkkel vált a kreatív alkotás, a művészet befogadása, bátorságunk, önbizalmunk volt a mást akaráshoz, a nem mindennapihoz, a megszokottól eltérőhöz, a számunkra rendkívülihez, az érdekeshez. Kihívást jelentett több mindenben kipróbálni magunkat, ugyanakkor motiváló erővel is bírt, a kiégés ellen is védett. Ezek közül több tevékenység is a *művészetek* köré összpontosult. Ilyenek:

Ünnepélyek – mesejátékok, amelyeket a szülőknek bemutattunk, és amelyekhez a segítségüket kértük, például különböző kellékek beszerzésénél (díszlet, jelmez, arcfestés stb.): *Csipike, A királyi udvarban* (mesejelenet, árnyjáték, bábjáték, zenekar, reneszánsz tánc), pásztorjátékok, *Apák napja, Jézus születése* – interaktív, Kett típusú foglalkozás – gyerekek, szülők bevonásával, *A sete-suta őzike* – Fésűs Éva meséjének szabadtéri bemutatása, pizzázással egybekötve. Ezeket az ünnepélyeket általában eszem-iszom követte, kötetlen beszélgetésekkel, gyermeki hancúrozásokkal.

Aukciók – kiállítással egybekötött árverések – voltak a csoportunkban, amikor a befolyt összegből saját használatra vettünk építőjátékokat, illetve rendeztünk egy Szent György-napi árverést is a megyei könyvtár Gábor Áron termében, színész árverezővel, amikor az árverés során befolyt összegből a helyi roma óvodát támogattuk játékokkal, audio-eszközzel. Igényesen berámázott gyerekfestmények, gyurmából készült csipkeképek kerültek eladásra, és szülők, nagyszülők, illetve más érdeklődők képezték a licitálókat. A szülők betöltötték a teremőr szerepét is, felváltva, óránkénti cserével felügyelték a kiállítás anyagát, fogadták a látogatókat, a megnyitót követően két napon át, az árverés pillanatáig.

Gyermeknap **kiállítás a Magmában** – a sepsiszentgyörgyi kortárs kiállítótérben – igazi kiállításmegnyitóval, plakáttal, állófogadással, mint a nagy művészeknél –, a szülők meghívásával. A nagyközönség számára is látogatható volt az érdekesnél érdekesebb technikával készült gyermekmunkákból létrejött tárlat.

Őszi vásárok a gyerekek által készített és árult portékákkal, vásári rigmusokkal, mutatványokkal, lacikonyhával, festett kaspókkal, mécsesekkel, fürdősóval, festett kendőkkel, táskákkal, festményekkel. A szülők, nagyszülők ilyen formában is ismerkedhettek a színes óvodai élettel.

Pólók festése anyukáknak ajándékba anyák napjára textilfilccel, amiket később büszkén viseltek a közös bográcsos **kirándulásainkon** (patak partján a közeli faluvégben, családi gyümölcsösben, családi grófi kúrián piknikeztünk több ízben). A kirándulásokat vasárnap szerveztük, közösen

oldottuk meg a bevásárlást a piacról a bográcsgulyás készítéséhez, a gyerekek pedig mezítláb pancsoltak a pataokban, rohangáltak, az apukákkal fociztak. Élményszámba mentek ezek a közös programok, még iskolásként is viszszajöttek a gyerekek és családjaik – két-három évig még tartottuk a hagyományt.

Anyukám, nagyon szeretlek! – **filmkészítés** vágóval, igazi tévéstúdióban, a film forgatókönyvét én írtam, és kézi videókamerával filmeztem heteken át. Az anyák-napi ünnepségen meglepetésként bemutattuk az oviban az egyórás, anyukákról, családról szóló filmet, amelyben kizárólag a csoport gyerekei szerepeltek, nyilatkoztak, s amelyet kétszer is műsorra tűzött az akkori helyi tévé (STV).

Az *Óvóka* című **havilapunkat** szerkesztettük, nyomtattuk szülői segítséggel (segítettek a szövegbevitelben, a szerkesztésben, a nyomtatásban, illetve alkalomadtán cikket is írtak). Fotókkal, gyermekeink rajzaival illusztráltuk. Szakemberek, szülők írásait és saját, gyermekneveléssel kapcsolatos cikkeinket jelentettük meg benne. Az érte perselybe dobott adományokból a képzőművészeti neveléshez szükséges kellékeket szereztünk be, pl. akvarellkrétákat. Újságunk 1 éves születésnapjára **Óvóka-bulit** szerveztünk, kizárólag a szülőknek. Voltak társas- és ügyességi játékok, újságcikkekkel kapcsolatos kvízzjátékok, eszem-iszom. Közösségépítő, szórakoztató, minőségi ki kapcsolódásra alkalmas, építő jellegű együttlét született meg, sok-sok kacagással, humoros helyzettel.

Textilvarázs, drapériák festése – ablakainkat olyan drapériák díszítik, melyeket egy szülő megvarrt, majd a gyerekek dekorálták textilfilccel, egyedi ötleteik alapján. Kétszer is ki volt állítva Budapesten a Magyar Kézművességgért Alapítvány kiállításán, mint különdíjas mű, illetve városunk egyik központi üzletének kirakatában, amelynek a tulajdonosai szülők voltak nálunk, és a gyermeknap apropóján beleegyeztek, hogy egy hónapig a nagyközönség számára is elérhető legyen a szemet-lelket gyönyörködtető anyag. Sok évvel ezelőtt szintén mi díszítettük a városi karácsonyfát, furnérlemezből és agyagcserépből kitalált dekorációkat festettek meg a gyerekek akrilfestékkel. Ezt is egyik szülő indítványozta, pályázta meg számunkra az önkormányzatnál.

Közös **farsangi multságokat** szerveztünk, szórakoztató játékokat állítottunk össze szülőknek, gyerekek egyaránt. Szülők, óvónők, testvérek – mindenki beöltözött maskarába, a kosaras buli helyszínét, egy vendéglő nagytermét az egyik szülő bocsátotta a rendelkezésünkre. Oldott hangulatban, ügyességi játékokon keresztül más-más oldalát ismertük meg egymásnak, gyermeknek, szülőknek egyaránt. A sok élmény közösséget formált, egymást

támogató közösséget. A szülők is összetettebb képet kaphattak gyermekeik pedagógusáról, személyiségjegyeiről, ami fontos lehet egy szülő számára, mivel az óvónő a személyiségével nevel.

A *Te magad légy a festmény!* című **megyei kreatív nevelési projektünk** is figyel a szülőkre, több ízben is bevonja őket ebbe az aktivitásba. Nemcsak óvónők dolgoznak itt együtt a gyerekekkel, hanem az egyik kategóriában a gyermekek a szülők segítségével alkothatják játékosan újra az általuk kiválasztott festményt. Több szülői újraalkotást díjaztak már a kulturális partnerintézményeink, ünnepélyes díjkiosztó keretében a város főterén, oklevelekkel, ajándécsomagokkal. Minden résztvevő szülő és gyerek játékos festményreprodukciója megjelent a városközponti pannó-kiállításokon. A pandémiában online is megszerveztem a csoport szintjén ezt a projektet: a szülők érdekesnek találták, lelkesen bekapcsolódtak, gyerekeikkel együtt újraalkottak, üzenetben, telefonon útbaigazítást, tanácsot, segítséget kértek pl. a kollázs-szerű összevágáshoz. A felhíváson felbuzdulva kenyeret sütöttek, a szomszédból tyúkot, kosarat, sálat kértek kölcsön, mikor mit követelt meg az újraalkotás. A kész művekből digitális tárlat jelent meg az akkori FB-csoportban, kinyomtatva pedig ezek a szülői közreműködéssel készült festményes reprodukciók csoportszobánk falát díszítik.

Holisztikus látásmódot, nagyfokú bevonódást igényeltek úgy óvónő, mint szülő részéről ezek a tevékenységek. Mind mögött és mindenek előtt ott volt maga a gyermek, közvetve-közvetlenül valójában minden érte történt, ennek a hármasságnak az élő dinamikájáért, biztonságot nyújtó, megtartó erejéért.

Szakirodalom

- Barabási T. – Stark G. (2020): *Óvodamódszertani alapismeretek*. Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- Bakk-Miklósi K. (2016): *Neveléslélektan – kitekintésekkel*. Ábel Kiadó, Kolozsvár.

Minőségi idő gyermekeinkkel

(Major Katalin, Nagy Tímea-Mária, Ion Creangă Hosszított Programú Óvoda, Zilah)

Olyan világban élünk, amelyben egyre több erőszak, gyűlölet vesz körül bennünket. Felgyorsult az életritmus, mindenki rohan, szalad. A felnőttek életmódjának felborult az egyensúlya, és a megváltozott szerepek miatt egyre kevesebb időt fordítanak a szülők a gyermekeikre. Anyagilag igyekeznek tőlük telhetően mindent megadni, és legtöbb esetben fel sem ismerik, hogy valójában mire is lenne igazán szüksége a gyermeknek.

Néhány évvel ezelőtt még nem volt ilyen sok képernyő körülöttünk. Régen a gyerekek sokat játszottak kint a szabadban. Játékaik nagy részét a szülők, nagyszülők segítségével saját maguk készítették el, természetes alapanyagokból. Ezekre a játékokra aztán nagyon tudtak vigyázni, mert érzelmek fűzték őket azokhoz, a lelkük egy része volt bennük. Napjainkban a család-szerkezet jelentősen megváltozott, felbomlóban van a hagyományos modell. Egyre kevesebb nagycsalád létezik, nő a csonka családok száma, növekszik a gyermeküket egyedül nevelő szülők száma. Nemcsak a családok szerkezete változott meg, hanem az életstílus is. Legtöbb esetben mindkét szülő dolgozik, egyre kevesebb idő jut a gyerekekre, a közös programokra. A családtagok kevés időt tudnak egymással eltölteni, egyre ritkább a rendszeres közös étkezés. Ezért (is) a képernyő fontos szerepet tölt be a család életében.

A gyerekek mindennapi játékát megfigyelve, a velük való csoportos és egyéni beszélgetések alapján azt tapasztaltuk, hogy az óvodáskorú gyermekek túl sok időt töltenek a képernyők előtt, rendszerint egyedül nézik/használják, egyáltalán vagy csak nagyon ritkán beszélnek meg a felnőttekkel a láttakat. Meggyőződésünk, hogy a szabadidő tudatos megtervezésével sokkal kevesebb időt töltenének a gyerekek a különféle képernyők bűvöletében.

Mivel óvodában dolgozunk, naponta találkozunk, beszélgetünk a szülőkkel. Természetesen ez nem elég. Szükséges olyan alkalmakat, tevékenységeket szervezni, ahol kötetlenül, jó hangulatban, egymásra odafigyelve eltölthetünk néhány órát. Olyan jó gyakorlatokat szeretnénk az alábbiakban bemutatni, melyeket rendszeresen, több éve alkalmazunk óvodai csoportunkban. Ezek a tevékenységek igen hatékonyak, nagyban elősegítik az őszinte kommunikációt a szülők és pedagógusok között, minőségi időt tölthetünk el egymással, odafigyelünk egymásra.

Az egyik, talán legfontosabb ilyen alkalom a tanév eleji szülői értekezlet. Ilyenkor ismertetjük a szülőkkel a pedagógiai hitvallásunkat, elképzelésünket

a nevelésről, az óvoda és a szülők kapcsolatának, őszinte együttműködésének fontosságát. Különféle alkalmakat, tevékenységeket kínálunk fel nekik, amelyekbe bekapcsolódhatnak a tanév során, ezáltal ötleteket adva, hogyan töltsenek el minél több minőségi időt gyermekeikkel, hogyan tudnák korlátozni, szabályozni a gyerekek képernyő előtt eltöltött idejét. Fontosnak tartjuk, hogy a szülői értekezletek alkalmával kötetlen, jó hangulatú beszélgetés alakuljon ki, a szülők őszintén közöljék elképzeléseiket, elvárásait velünk szemben. Mindig körben ülünk, és középen egy terített asztal van kávéval, édességgel. Ráhangoló, ismerkedős játékkal indítunk, ami nem kötelező, lehet „passzolni” is, de általában mindenki szívesen részt vesz benne. Az óvoda programjának, napirendjének, belső szabályzatának ismertetése után bemutatjuk, milyen tevékenységeket szeretnénk a szülőkkel közösen megvalósítani a tanév során. A javaslatok, megjegyzések, beszélgetések után egy kis apró, általunk készített ajándékkal lepjük meg a szülőket (hűtőmágnes, könyvjelző stb.).

Egy másik jó alkalom, amikor együtt lehetünk, a közös barkácsolás. Karácsony és húsvét előtt szoktuk megszervezni, ez már évek óta jól bevált hagyomány nálunk. Az alkotóműhelyek létrehozásával, beindításával több célunk is volt: gyerekek és szülők közös munkája legyen; a szülők egymás közötti kapcsolatteremtését segítsük elő; a közös barkácsolást a szabadidő hasznos eltöltésének egyik lehetséges változataként tudjuk bemutatni. Ezeken a délutánokon régi történeteket, eseményeket idéztek fel a szülők saját gyermekkorukról, óvodás élményeikről. A gyerekek fantáziája végtelen, ötleteik kimeríthetetlenek. Fontos, hogy saját maguk készítsenek különféle játékokat, díszeket, praktikus eszközöket. Ha ebben az alkotómunkában a szülő is részt vesz, együtt dolgozik gyermekével, az érzelmileg nagy hatással van a kisgyerekre. Ezeken az alkalmakon igyekeztünk minél többféle alapanyaggal dolgozni: színes karton/hullámpapír/selyempapír, száraz virág, fenyőtoboz, gipsz, szárított gyümölcskarikák, hungarocell, zseníliadrót, gertya, szalagok, csipkék stb. – ötleteket adva a szülőknek arra, hogy otthon is mi mindentől készíthetnek különféle tárgyakat. Elmondtuk a szülőknek, a barkácsolás lényege az, hogy szülők és gyerekek együtt találjanak ki új dolgokat, fedezzék fel a tárgyakban rejlő játéklehetőségeket, valósítsák meg azokat. A közös munka alatt nagyon sok mindenre megtaníthatják gyermekeiket: az alapanyagok tulajdonságaira, az eszközök helyes használatára, rendszeretetre, a tárgyak megbecsülésére, esztétikus környezet kialakítására. Az így eltöltött időre a gyerekek felnőtt korukban is emlékezni fognak. A közös tevékenység, az együtt végzett munka pozitívan elősegíti a gyermek-szülő viszonyt, kötődést. A családi légkör milyensége, az együtt eltöltött

idő egész életre nyomot hagy a gyermekben, a jó és a rossz is egyaránt. A szülők feladata nem korlátozódhat csak a család anyagi alapjainak, életfeltételeinek a megteremtésére. Egy kisgyermek életében nem az anyagi javak, hanem sokkal inkább az „együtt lenni” élmény a fontosabb. A jó szülő-gyermek viszony elengedhetetlen feltétele a személyiség harmonikus fejlődésének. „A minőségi idő lényege nem a tevékenység, hanem az együttlét.” (Gary Chapman)

Az anyák-napi délutánunk az egyetlen olyan foglalkozásunk, amikor kizárólag csak az édesanyákat hívjuk meg. Ez egy bensőséges, meghitt alkalom, amikor rendhagyó módon köszöntjük őket. Sok közös játék, meglepetés, kézműveskedés, éneklés, szeretetvendégség van ilyenkor.

A közös természetjárás is jó alkalom más kontextusban együtt lenni szülőknek, gyerekeknek és pedagógusnak. Mi, zilahiak, abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy igazán nem kell messzire mennünk, ha egy kis gyalogtúrát szeretnénk tenni, vagy egyszerűen csak sétálni szeretnénk a természetben. Hiszen a Meszes minden évszakban csodálatos a természetkedvelő, -szerető ember számára. Ősszel különféle terméseket lehet gyűjteni, télen közös szánkózásra kerülhet sor, tavasszal pedig hóvirágot szedhetünk. A szülők nagy része elmondta, hogy annak idején a szüleikkel is, de az osztályfőnőkkel vagy a földrajztanárral is rendszeresen jártak kirándulni. Akkor valahogy több idő volt mindenre. De mára valahogy mindez megváltozott. Azért, hogy egy bizonyos anyagi szinten tudjon élni a család, sok mindenről le kell mondani. A szülők fáradtságra, kimerültségre hivatkozva egyre kevesebb időt töltenek a gyermekeikkel. A napközibe járó gyerekek a napnak nagy részét az óvó nénik társaságában töltik. Késő délután mennek haza, amikor már csak az esti „rituáléra” marad idő. Hétvégén pedig, amikor sok közös programra kerülhetne sor, a gyerekek akkor is leginkább magukra vannak hagyva. Természetesen – ha kevesen is – vannak olyan családok, amelyek egy-egy hétvége alkalmával túráznak, kirándulnak. Ezek a gyerekek ismerik az erdő fáit, emlékeznek különböző helyszínekre, útvonalakra. Eszükbe jut, hogy ők már jártak ott.

Évek óta megszervezzük a Családi napot, június elején, egy városunkhoz közeli református táborhelyen. Óvodai életünkben ez egy olyan kiemelkedő esemény, amikor a gyerekek, szülők és pedagógusok együtt tölthetnek egy tartalmas, szórakoztató, élményekben gazdag napot. Egy ilyen nap megszervezésével az a célunk, hogy erősítsük a szülői közösséget, a szülők és pedagógusok jobban megismerjék egymást, és a gyerekek együtt játsszanak szüleikkel és az óvó nénikkel. A napi program rendkívül változatos: kézműveskedés, sportjátékok, vetélkedők, népi gyermekjátékok közül választhat mindenki

kedvére. A közös étkezés is a nap egyik fontos része. Egy ilyen nap erősíti a közösséget, maradandó emléket hagy mindenki szívében.

Lelassulni, elcsendesedni, egymásra figyelni. Együtt, egymásért valami jót tenni. Fényt árasztani a sötétségben. Jobbá, szebbé varázsolni a közvetlen környezetünket. Meglátni a másikban a csodát. Példát mutatni. Hisszük, hogy csak így érdemes élni. „Mert nem azzal hatunk, amit tanítunk, hanem azzal, akik vagyunk – akivé lettünk magunkon végzett munkánk során éppen eddig a pillanatig –, és azzal, ahogyan vagyunk, létezünk, benne élünk a világban, környezetünkben, ahogy a folyosón megyünk (a tempónk, a tartásunk) figyelő vagy messze (magunkba) tekintő szemmel, ahogy köszönünk, vagy éppenséggel ahogy elhallgatunk az órán, elgondolkozva. Csupa olyan dolog a legfontosabb, amit nem lehet megtanulni és betanulni, ami ott helyben, a pillanatban születik meg. Valódi együttérzés, humor – válasz ki nem mondott gondolatokra; csupa improvizáció, ami ihlet, intuíció nélkül elképzelhetetlen.” (Vekerdy Tamás)

Szakirodalom

Chapman, G. – Campbell, R. (2024): *Az 5 szeretetnyelv. Gyerekekre hangolva – Szeresd úgy, hogy érezze!* Harmat Kiadó, Budapest.

<https://www2.akg.hu/paletta/pedagogia/tani-tani/1997-2/vekerdy.htm>

[Letöltve: 2024. 04. 12.]

Emlékfonó. Szülők és óvoda – együtt a gyermekekért

(Nyíró Ibolya, Napocska Óvoda, Csíkszereda)

Több mint két évtizedes óvodapedagógusi munkám során számtalanszor megtapasztaltam, a pedagógus és a szülő együttműködésének fontosságát, és bebizonyosodott, hogy a gyermeknevelés a pedagógus és a szülő közös feladata, ehhez pedig állandó párbeszédre, nyílt kommunikációra és közös élményekre van szükség.

Mi, óvodapedagógusok, jól tudjuk, hogy a gyermek egy kis világ, aki családi háttérből érkezik, szeretetmintákkal, szokásokkal, szülői bizalommal. Ezért is tartom különösen fontosnak, hogy az óvodai nevelés a szülőkkel szoros kapcsolatban, együttműködésben történjen, már az első pillanattól kezdve.

Úgy gondolom, hogy az óvoda és a család közötti kapcsolatnak már a beszoktatás előtt el kell kezdődnie. A pedagógusoknak és a szülőknek egyaránt fel kell készülniük az együttműködésre. Ezt nagyban segítik a szülőkkel szervezett programok, hiszen a közös rendezvények, mint a szüret, advent, gyermeknap, népi hagyományok, mind-mind közelebb hozzák egymáshoz a pedagógust, a gyermekeket és a szülőket.

Az együtt megélt, megtapasztalt közös élmények, pillanatok úgy ivódnak be a gyermeki emlékezetbe, mintha finom szálakkal szőtték volna bele a lelkükbe. Egy ölelés, egy közösen sült cipó illata és melege, az ünnepi alkalmak hangulata, a népviselet viselése által megélt büszkeség érzése, egy őszi séta a zörgő avarban – ezek nemcsak emlékek, hanem egy olyan, a kapcsolatokból született biztonságérzet, amely megalapozza az egész életet.

Csoportomban a hagyományok és a vallási értékek megélésére, továbbadására fektetjük a hangsúlyt, így az ilyen értékek kiemelését célzó tevékenységeink által is próbáljuk minél több élményhez juttatni a gyerekeket és szülőket.

A Napocska óvodában immáron hagyománnyá vált, hogy a „nagy nap” előtt nemcsak a gyerekekkel találkozunk, hanem a szüleikkel is. Tudatosan szervezünk két-három alkalmat, ahol lehetőséget biztosítunk a kötetlen ismerkedésre, játékra, beszélgetésre. Ezek a délutánok még nem pedagógusként, és nem szülőként ülünk egymással szemben, hanem emberként, akik mind ugyanazt szeretnék: hogy a gyermek boldog legyen. Ez az időszak arról szól, hogy barátkozzunk, ne csak egymással, de a térrel, a játékkal, és

legfőképp a gondolattal, hogy „itt majd jó lesz lenni”. Az ismerkedés oldja a félelmeket a gyerekekben, szülőben egyaránt. Megalapozza azt a kapcsolatot, amely a következő évek nevelési munkáját támogatja, lehetővé teszi. Ezek a találkozások nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy az óvodakezdés első napjai zökkenőmentesebbek legyenek.

A vallási értékek megélése és továbbadása érdekében a tanév első napját megelőző vasárnap a szülőkkel és gyermekekkel közösen szentmisén veszünk részt, együtt imádkozunk és kérjük a jó Isten áldását az előttünk álló tanévre.

Közös ünnepeink következő állomása, amely szintén a szülők, gyermekek és pedagógusok közös élményt nyújtó ünnepe, a Napocskás Népmese Szüret. Ezen a napon, amely általában október második péntekén szokott megrendezésre kerülni, mindannyian – gyerekek, pedagógusok – ünnepelőbe öltöztetjük nemcsak a testünket, hanem a lelkünket is, a szüreti mulatságra. Ekkor népviseletbe öltöznek a gyerekek, és élő zene kíséretében, énekelve, a város utcáin végigvonulva érkezünk meg a központi parkba, ahol a szülők várnak, és együtt adunk hálát a természet ajándékaiért, a termésért, ezt közösen ünnepeljük meg, miközben valami láthatatlan fonál kezd szövődni köztünk. Ez már nemcsak egy program, hanem nagy élmény mindenki számára, amit együtt élünk át, egy láthatatlan emlékfonallá sodródik közöttünk, amely a szívünkbe, lelkünkbe szövődik bele.

Ezt követi Szent Erzsébet ünnepe, amelyet a családokkal közösen ünnepelünk az óvoda falain kívül, egy közös hétvégi kirándulás alkalmával. Ezen találkozó alkalmával játszunk, beszélgetünk, és a nap fénypontjaként elmeséljük a szentnek a történetét, majd közösen megsütjük Szent Erzsébet cipőit, ekkor a gyermekek nevetése, az együtt játszás öröme és a kenyérillat lebegi be a teret. A közös alkotás öröme látható és láthatatlan módon is formálja közösségünket.

Advent a csendes közelség, a közös fények és élmények időszaka, amely különösen meghitt része az óvodai életünknek. Adventi időszakban minden hétfő délután meghívjuk a szülőket, hogy mi, szülők, gyerekek, pedagógusok, együtt gyűjtsuk meg a gyertyát a csoport adventi koszorúján. A gyertyafény körül ülünk, halk énekszóval, kis történetekkel nyitjuk meg a közös délutánt. Ez a közös rituálé nemcsak megható, hanem mélyen közösségformáló is, hiszen a szülőket is bevonjuk ezekbe a tevékenységekbe, rövid beszélgetések, élménymegosztások formájában.

A gyertyagyújtás után kézműves-foglalkozásokra hívjuk meg a résztvevőket, gyermek és szülő ilyenkor együtt alkotnak: adventi naptárt, karácsonyfadíszeket, kis mécseseket, képeslapokat, és nem maradhat el a szeretett mézeskalács-díszítés sem. Ezek az apró alkotások gyakran mélyebb nyomot

hagynak, mint bármilyen drága ajándék. Az év zárásaként betlehemessel, ezzel a népi dramatikus játékkal ajándékozzuk meg a szülőket, ezzel is továbbfonva a közös emlékek szeretetszárait.

Mindezen apró örömök megélése és átadása által a gyermek megtapasztalja, hogy a szülei fontosnak tartják azt, ami az óvodában történik, és ettől még inkább otthon érzi magát.

A tanév során számos további lehetőségünk nyílik a kapcsolattartásra és a közös élményszerzésre. Egy másik ilyen közösségformáló tevékenységünk a Csúrdöngölő, amely egy igazán vidám, tavaszköszöntő zenés-táncos rendezvény, multság az András Alapítvány szervezésében. A tanév során megélt hagyományokból szemezgetve egy néptáncos fellépéssel veszünk részt az ifjúsági néptánctalálkozón, ahová szintén a szülőkkel közösen látogatunk el, együtt örülünk, táncolunk, éljük meg az identitásunkat, ami segíti a gyermekeket abban, hogy megértsék, milyen értékeket képviselünk, milyen értékek tartoznak családjukhoz, közösségünkhöz.

A gyermeknap sem telhet el különleges élmény nélkül. Ez alkalommal élménysétára hívjuk a családokat: játékos kihívásokon haladunk és veszünk részt együtt, a várostól pár kilométerre lévő csikdelnei Kereszt-hegyre vezető út mentén, ahol a nap számos perce új kalandot rejt a családok számára. Ezek a pillanatok nemcsak örömet adnak, hanem építik a szülő és a pedagógus közötti bizalmat, és megerősítik a szülőket abban, hogy valóban együtt vagyunk a gyermekekért.

Az évet mindig egy tanévzáró kirándulás koronázza meg, ilyenkor visszatekintünk, búcsúzunk az óvodai évtől, de legfőképpen azt tartjuk szem előtt, hogy együtt vagyunk, lazán, szabadon, kapcsolódva.

Hiszem és vallom, hogy együtt lenni nem kötelesség, hanem lehetőség. Lehetőség, hogy olyan kapcsolatot ápoljunk a családokkal, amelyben a gyermek megélheti azt az érzést, amire oly nagy szükség van a mai világban: hogy együtt lenni és egymásra figyelni jó. Hiszem, hogy az a gyermek, aki úgy nő fel, hogy látja azt, hogy a szülei és az óvodapedagógusa együttműködnek, figyelnek egymásra, együtt nevetnek, együtt oldanak meg helyzeteket, sokkal biztonságosabban, bátrabban és nagyobb szeretettel lép majd tovább az iskolai életbe.

Minél több ilyen élményünk és tapasztalásunk van az életben, annál mélyebbre fonódnak azok a szálak, amelyeket emlékként vihetünk magunkkal. Ezek az óvodában közösen átélt élmények, nem csupán történetek lesznek majd, hanem szeretetből, közelségből és bizalomból szőtt életkezdések.

Ez az emlékfonás egy közös munka, és talán a legszebb, amit együtt élünk át és fonunk aranyfonallá a családokkal.

Szakirodalom

Dweck, C. S. (2020): *Szemléletváltás*. HVG Könyvek, Budapest.

Grün, A.(2008): *Ünnepek és szokások, amelyek megszépítik életünket*. Jel Kiadó, Budapest.

Kosáné Ormai V. (2001): *A mi óvodánk*. Okker Kiadó, Budapest.

Uzsálné Pécsi R. (2010): *A nevelés az élet szolgálatában 1. Kulcs a muzsikához* Kiadó, Pécs.

Kéz a kézben gyermekeink jóllétéért

(Hideg Vivien, Elvárásolt Házikó Óvoda, Szamosújvár)

Az egyén elsődleges nevelési környezete a család, amit az óvodai nevelés követ. Az óvoda a gyermek első olyan közössége, ahol a családon kívül rendszeresen kapcsolatba kerül felnőttekkel és kortársakkal. A nevelési folyamatban kulcsfontosságú szerepet játszik a család és az oktatási intézmények hatékony együttműködése, ami a közös célok elérésén alapszik. Ez az a két közösség, amely a legnagyobb hatással bír a gyermekek személyiségfejlődésére.

A gyermekek jóllétének és kiegyensúlyozott, egészséges fejlődésének alapja, hogy a nevelési folyamatban résztvevő személyek hogyan és milyen mértékben tudnak együttműködni. Fontos, hogy e partnerségi kapcsolat (család–pedagógus) a bizalomra, a megértésre, az empátiára és a kölcsönös tiszteletre épüljön ahhoz, hogy célravezető eredményeik legyenek. Amint *A koragyermekkori nevelés curriculum*a is hangsúlyozza, az óvodai nevelés csakis a családdal partnerségben érheti el céljait, ezáltal biztosítva a nevelési folyamat folytonosságát és koherenciáját. A szülők bevonása és a velük való folyamatos kapcsolattartás nélkülözhetetlen a nevelési folyamatban. A gyermek harmonikus fejlődése érdekében lényeges, hogy a két fél közötti kapcsolat pozitív mintát nyújtson számára. A nevelési tényezőknek rendszerként kell működniük, hiszen hatásuk kölcsönösen függ egymástól.

A gyermek környezetében élő felnőttek közötti kapcsolat minősége nemcsak a jóllétet befolyásolja, hanem érzelmi biztonságot nyújt, és a fejlődést támogatja. A folyamat egészére tekintve elmondható, hogy mindennek-előtt a közös úton való haladás e partnerség alapja.

A szülő–gyermek–óvoda közötti eredményes kapcsolattartásra számos lehetőség van. Mindebben a pedagógus kulcsfontosságú szerepet vállal, mint kapcsolatot teremtő személy az óvoda intézménye és a gyermekek családjai között, de az együttműködés sikeressége mindkét félen múlik.

Kiváló lehetőség a szülő–gyermek–óvoda közötti kapcsolat szilárdítására az együttműködési programokon és a közös rendezvényeken való részvétel. Márciusban a boldogság világnapja nagyszerű lehetőséget nyújtott a közös (szülő–gyermek–óvoda) tevékenységek kivitelezésére. Csoportommal együtt részt vettünk az *Együtt a boldogság nyomában – Családi pillanatok, közös örömek* című oktatási projekten, amely négy napon át zajlott. Ez a projekt olyan tevékenységsorozatot kínált, amelyekbe a szülők is bekapcsolódhattak,

együtt megteremtve a gyermekek jóllétét. Ugyanakkor nagyon jó lehetőséget nyújtott a családi kapcsolatok megerősítésére és az együtt töltött pillanatok örömére. Mind a gyermekek, mind a szülők örömmel vettek részt a projekten, és számos pozitív visszajelzés érkezett, melyeket pedagógusként fel-emelő érzés volt hallgatni, olvasni.

A projekt első napján, a csoportomban egy beszélgetést kezdeményezve vezettem be a témát. Megkérdeztem a gyermekektől, hogy mi teszi őket boldoggá, majd arra a kérdésre kerestük a választ, hogy hol kezdődik a boldogság? Egy boldog családról mutattam képet a gyermekeknek, és ezáltal sikerült megfejtetni a választ. Miután megállapítottuk, hogy a boldogság a családban kezdődik, és rávilágítottunk azokra a pillanatokra, amelyek boldoggá tesz a gyerekeket, mesét szőttünk *A boldogság a családban kezdődik* címmel. A meseszöveg előtt a mesehangulat megteremtéséről gondoskodtunk, meggyújtva a mesegyertyát. Ezt követően a Montessori-pedagógiából inspirált csendgyakorlattal folytattuk a mesehangulat megteremtését. A gyermekek egy mosolygós csengőt adtak kézről kézre anélkül, hogy azt megszólaltassák. A mesehangulat megteremtése után közösen mesét szőttünk, és minden alkalommal a mesélő gyermek egy filcből készített szívecskével a kezében alkotta a mesét.

Egy másik nagyon kedvelt tevékenység a projekt keretében *A boldogság varázsa* címmel szerepelt. A gyermekekkel együtt félkörbe ültünk, és egy tükröt adtunk kézről kézre. Ezt a tükröt „A mosoly tükrének” neveztük el, és mindegyik gyermeknek lehetősége volt a tükörbe nézve megmutatni a legboldogabb arckifejezését. A gyermekek meg is indokolták, hogy miért boldogok azon a napon, majd arra ösztönöztem őket, hogy otthon a szüleikkel együtt készítsenek boldogságreceptet vagy egy finom ennivalót – vacsorát vagy desszertet, amellyel megajándékozhatnak egy számukra kedves személyt. A szülőket levélben értesítettük a közös tevékenységről, s felajánlottuk nekik, hogy legyenek partnereink ennek megvalósításában. Azt tapasztaltam, hogy a szülők aktív befogadói voltak e tevékenységnek, melyet szívesen megvalósítottak gyermekeikkel együtt. Ezt bizonyítja a számos fénykép, amit megosztottak csoportunk online, zárt kommunikációs hálóján. A családok együtt készítettek valami finomat, de ami a legfontosabb, hogy boldog perceket töltöttek együtt, és örömeiket másokkal is megosztották. Pedagógusként nagyon kellemes érzés volt látni, hogy a csoport nagy része bekapcsolódott e tevékenységbe. Öröm volt nézni a családok együtt töltött, vidám pillanatait. E tevékenység során a gyermekek otthon, a családban vacsorát, kekszet, süteményt készítettek, sőt egy érdekes boldogságvulkán is született. Azok a gyermekek, akik a boldogságreceptet rajzolták vagy a szülőkkel

együtt leírták, behozták azt az óvodába, és bemutatták. Sőt, volt olyan gyermek is, aki az előtte való este készült finomsággal ajándékozta meg csoporttársait, hogy mosolyt csaljon az arcukra. Mindezek szintén azt bizonyítják, hogy a szülőkkel egy irányba haladunk közös céljaink felé, egyenrangú partnerekként.

A *Boldogság szigete* című tevékenység során egy beszélgetőkörrel indítottuk a napot, arra a kérdésre keresve a választ, hogy „Mi tesz engem boldoggá?” A gyermekek le is rajzolták az ezzel kapcsolatos elképzelésüket. A gyermeki rajz az önkifejezés egyik legősibb és legtermészetesebb formája. A kisgyermekek számára a rajzolás egy olyan megnyilvánulási forma, amely által kifejezhetik gondolataikat, érzéseiket, érzelmeiket, vagy akár élményeiket. Egy-egy rajz sokat árul el a gyermek érzelmi állapotáról, ezért született az a gondolat, hogy ne csak szóban mondják el, hanem rajzban is fejezzék ki, hogy mi az, ami boldoggá teszi őket. A gyermekrajzok értékes eszközök a gyermek jobb megismeréséhez – mind a pedagógus, mind a szülő számára, mivel egy olyan belső mintát követnek, amelyek „érzelmileg és hangulatilag színezzve adják vissza a külvilágot” (Mérei-Binét 2016).

A *Boldog együttlét* a közös családi játékok során valósult meg: társasjátékok, építőjátékok, kártyajátékok és mozgásos játékok során, ami kétségtelenül hozzájárul a szülők és gyermekek közötti együttműködéshez.

A projekt megkoronázása a *Boldogság világnapja* volt. Ez a nap igazi ünnep volt mindenki számára. A gyermekek és a szülők közreműködésével megalkottuk a boldogságfát óvodánk boldogságfalán. Ezt a fát az tette különlegessé, hogy mindenki nyomot hagyhatott rajta. A boldogság világnapját megelőző napon mindegyik család kapott egy-egy piros kartonlapból kivágott szívecskét, amelyre otthon közösen pozitív üzeneteket írhattak, és ezt másnap reggel elhozták az óvodába a közös alkotás örömének érdekében. Mindenki nagyon lelkes volt, hiszen rengeteg szívecske került fel a boldogságfára. A sok pozitív üzenet, bátorító szó, idézet és rajz mosolyt varázsolt mindazok arcára, akik nézték, olvasták ezeket.

A közös rendezvények szervezése kiváló lehetőséget teremtenek a szülő és az óvoda közötti kapcsolattartásra, ezért egy ilyen tevékenység együttes keretén belül ünnepeltük meg a boldogság világnapját, március 20-án, és ezzel a rendezvénnyel zártuk az *Együtt a boldogság nyomában – Családi pillanatok, közös örömök* oktatási projektet. A zárótevékenység óvodánk udvarán zajlott, amelyen részt vettek óvodás gyerekeink a családjaikkal együtt. Közösen kivonultunk az óvodánk udvarára, ahol a Boldogságóra Integrált Program ihlette dalokra táncoltunk: gyermekek, szülők és pedagógusok egyaránt.

Csodálatos hangulatot sikerült teremteni, szülők és gyermekek valamennyien nagyon jól érezték magukat, és nehezen hagyták el az óvodát, ami megerősítést ad pedagógiai munkánkban. A nap végén mindenki elvehetett a boldogságfáról egy szívecskét, melyet tovább ajándékozhatott.

A projekt során a közös élmények, a boldogság megélése kaptak kiemelkedő szerepet, de ugyanakkor fókuszban volt a szülőkkel való közös tevékenység, annak érdekében, hogy aktívabb részesei legyenek az óvodai életnek. Úgy gondolom, hogy e projekt során sikerült megteremteni a szülő, gyermek, pedagógus hármasságának a jóllétét, és a köztük levő kapcsolatot megszilárdítani.

Szakirodalom

- Barabási, T. – Stark, G. (2020): *Óvodamódszertani alapismeretek*. Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár.
- Hideg, M. (2025): *Együtt a boldogság nyomában (oktatási projekt)*.
- Mérei, F. – V. Binét, Á. (2016): *Gyermekekléktan*. Libri Kiadó, Budapest.
- A koragyermekkori nevelés curriculumuma*. (2019). Ministerul Educației și Cercetării.

Szülőkkel – más-más kép

(Fancsali Éva, Kipi-Kopi Napközi Otthon, Székelyudvarhely)

Neveljünk együtt! jeligével indult útjára pontosan 25 éve az óvodánkat támogató Kipikopi Egyesület, pedagógusok és szülők összefogásának eredményeként. Céljaink közt mindig elsődlegesen körvonalazódott az a törekvésünk, hogy figyeljünk úgy a gyerekekre, hogy közben bizalomra épülő, együttes nevelést megvalósító kapcsolatot alakítsunk a szülők-pedagógusok-nevelők-szakemberek közös igyekezetével, bátorítsuk az egymásra figyelést, elfogadást és befogadást, szeretetet – a pozitív érzelmeket.

Nagyon hamar rájöttünk, hogy a kapcsolatépítést már az óvodába iratkozást megelőzően el kell indítanunk. Sokkal könnyebb mindenkinek – gyerekeknek, szülőknek, nevelőknek – ha mielőbb lerakhatjuk a kölcsönös bizalom alapköveit, ha fókuszálunk azokra a nyilvánvaló és elhalaszthatatlan lépésekre, amelyektől aztán könnyebb lesz az elmaradás, az elengedés, a beszokás, a másokra is figyelő önállósulás, az együttműködés, a közösségi lét, az élet „tanulása”. Évről évre megszokottá vált az újonnan iratkozók szüleinek beszoktatás előtti találkozása, ismerkedés a szülőtársakkal, az óvodakezdés tudnivalóival, jellemzőivel, megelőző lehetőségekkel, intelmekkel. A kezdeti felépítés rutinossá vált, és miközben majdnem változatlanul megtartottuk alapjait, lényegét, sok más részletre is kitérünk, például arra, hogy a mobil-eszközök sokasodása kapcsán egészen más jellegű viselkedésekkel találkozunk.

Az értő figyelem, az énüzenetek, a pozitív megközelítések, konkrét észrevételek, a jelzések közös értelmezése, egymás igényeinek figyelembevétele segít abban, hogy megértsük, tiszteljük egymást, használjuk az első körben – sebtében vagy a már korábbiakra ráépülő, sokadjára szerzett tudást.

A legfontosabb, hogy mindannyian megértsük: mindegyik gyerek más és egyedi, a maga módján, saját ritmusában fejlődik. Csupán azért, hogy jobban megértsünk bizonyos szükségleteket, beszélhetünk általános jellemzőkről korcsoportonként vagy fejlődési szakaszonként. Nagyon oda kell figyelniünk a tipegőbe-óvodába lépés időszakára, mert az egy nagyon érzékeny, ugyanakkor a fejlődésnek egy nagyon intenzív szakasza (Bloom pszichológus szerint 3 éves koráig a gyerek kifejleszti későbbi készségeinek 60%-át), amikor a környezetében minden tényező befolyásolja a gyerek fejlődését – a nyelv, a kultúra, a törődés, a megértés, az ismétlődő rutin történések, amelyek biztonságot adnak és jó érzéssel töltik el.

Mindezekért kerültek listára a minden kezdet előtt fontosnak tartott megbeszélőnivalók, az alábbi *Tippek szülőknek – az óvodakezdéssel kapcsolatosan* – óvodánk fejlesztőpedagógusától, Dimén-Varga Tündétől.

1. A gyermekek többsége általában 3-4 éves korára válik óvodaéretté, az egyéni különbségek nagyok lehetnek. Az óvodaérettség legfontosabb kritériuma – a köztudattal ellentétben – nem a nappali szobatisztaság, hanem az, hogy a gyermek képes néhány órát eltölteni a szülein kívül, más felnőtt felügyelete mellett.

2. Ha kiválasztottuk a megfelelő óvodát, szánjunk időt az ismerkedésre! Nézzünk körül az óvodában, ismerkedjünk meg az óvónőkkal, dadákkal. Beszéljük meg, mikor hozhatnánk be a gyermeket ismerkedni, játszani.

3. Az óvodába készülő gyereket már néhány hónappal az óvodakezdés előtt bízzuk időnként más felnőtt (nagyszülő, rokon, szomszéd) gondjaira. A fokozatosság elvét tartsuk szem előtt!

4. Járjunk a gyermekkel gyerektársaságba, játszótérre, ahol napi 1-2 órát kortársaival lehet együtt. Könnyebb dolga lesz, ha kiderül, valamelyik kis játszótársa ugyanabba a csoportba jár majd.

5. A nyár elején mindenképpen ejtsünk meg egy óvodalátogatást a gyermekkel, amikor alkalma nyílik megismerni az óvó nénit, a termet, a játékokat! A nyár folyamán pedig többször idézzük fel az ismerős részleteket: Hogy ősszel várja Marika óvó néni, ott lesz majd Zsoltika is a játszótérről, és menyit fognak játszani a kis tűzoltóautóval, nagy babakocsival stb.

6. Játsszunk el otthon többször is babákkal, plüssökkel az óvodai élet egyes jeleneit! Pl. Az óvodások körben ülnek, énekelnek, mondókákat mondanak, egymás háta mögé állva vonatozót játszanak stb.

7. Meséljünk, olvassunk olyan könyveket, amelyekben a főhős éppen óvodába megy!

Bevált könyvek:

Janikovszky Éva: *Már óvodás vagyok*

Kormos István: *Mese Vackorról, egy pisze kölyökmackóról*

Szepes Márta: *Pöttyös Panni az óvodában*

Bartos Erika: *Anna és Peti – Irány az óvoda!*

A fenti művekben az a közös, hogy a szerzők nagy empátiával, a gyermekek szemszögéből közelítik meg az óvodába járás izgalmas területét.

8. Ismerjük meg az óvoda napirendjét, és legalább egy hónappal óvodakezdés előtt igyekezzünk a gyermek programját hasonlóvá tenni!

9. Bátorítsuk gyermekünk önállóságát, biztassuk az önálló öltöztetésre, evésre!

10. Erősítsük gyermekünkben azt az érzést, hogy ő már nagy, azért jár majd óvodába. Soha ne riogassuk a gyermeket az óvodával!

11. Óvodakezdekskor használjuk ki, hogy a beszoktatás ideje alatt ott maradhatunk a gyermekkel az óvodában! Ezt az időt, ahogy a gyermek ott-honosabban érzi magát, fokozatosan csökkentjük. A bizonytalan gyereket kezdetben kevesebb időre hagyjuk az oviban.

12. Soha ne csapjuk be a gyermeket, mindig mondjuk meg, ha elme-gyünk, búcsúzás nélkül soha ne távozzunk! Mondjuk meg, hogy mikor jövünk vissza, ezt konkrét eseményhez kössük, például: Mikor felkelsz, amikor ebé-deltek stb. Mindig tartsuk be az ígéretünket!

13. Ha már elbúcsúztunk, menjünk, és ne tétovázzunk! Ha a gyermek érzi a bizonytalanságunkat, nehezebben nyugszik meg. Bízunk benne és az óvónők szakértelmében!

14. Az óvodai beszokás ideje nem lehet több két-három hétnél. Ha gyer-mekünk továbbra is kétségbeesett, és visszaesést tapasztalunk a fejlődésé-ben, forduljunk szakemberhez!

15. Ne mondjunk olyat a gyermeknek, hogy ha sír, akkor nem jövünk utána! A kisgyerek szemében a szülő mágikus erővel bír, aki talán még ezt is megteheti.

16. A kisgyermek is különböző módon fejezik ki elkeseredésüket. Van, aki kétségbeesetten sír. Nem rosszaságból teszi ezt, nem is azért, hogy bosszantson bennünket, hanem mert elkeseredett. Nehezebb helyzetben van az a gyerek, aki bár nem sír ugyan, de láthatóan mélységesen szomorú. Akár így, akár úgy tiltakozik, figyeljünk rá, és tartsuk tisztelőben, hogy joga van ahhoz, hogy kifejezhesse érzelmeit.

17. A kisgyerekek számára a napköziben, szülők nélkül eltöltött idő vég-telenül hosszúnak tűnhet. Lehetőség szerint alakítsuk úgy a programunkat, hogy minden délután jusson idő a közös együttlétre, játékra, mesélésre, han-cúrozásra!

18. Lehetőleg egyszerre csak egy változás történjen a gyermek életé-ben! Például ha akkoriban születik a kistestvér, megfontolandó az ovikezds elhalasztása vagy a rövidebb program.

+1 Idetartozik még egy vers, mely hol mosolyt varázsol az arcokra, hol könnyet csal szemeinkbe: Ranschburg Jenő: *Első nap az óvodában*.

Legjobb esetben ezeket a találkozásokat még a vakáció legelején követi a szülős-gyermekes játszótéri, ill. csoportszobai fokozatos térhódítás, óvo-dára hangolás, érzékenyítés, a leendő csoporttársak közös játéka, az ismer-tlentől való aggódás oszlatása, az együttlét örömének erősítése. Ennek po-zitív hozadéka, hogy egész nyáron nem valami ismeretlen helyre, dologra

készülhetnek az újonc gyermekcink, ősszel már többen ismerősként érkeznek, és egyre könnyebben elmaradnak, játszanak az új otthonukban.

A kezdeti kapcsolatfelvételt is, de a folytatásra még inkább ráillik a „*mindenki másképp csinálja*” (beszélgetőkörök, udvarszépítő kalákák és kézműves műhelymunkák, vásári forgatag, ünnepváró alkalmak) – ahol egységesen érvényesülnie kell a közös elvünknek, nemes küldetésünknek:

„Hozzon a gyermeknek mindenki, amit tud:
játékot, zenét, örömet.
De, hogy mit fogad el, azt bízunk rá!
Csak az a lelki táplálék válik javára,
amit maga is kíván.”

(Kodály Zoltán)

Ez csak egy kis részlete az akár több évtizedes mindennapos történeteinknek, melyeket mindig az *Együtt gyermekeinkért – Hatékony pedagógus szülő együttműködés gyermekeink jóllétéért* színes keretei között bonyolítunk. Saját óvodai berkeinkben is *más-más kép* körvonalazódik a tanévkezdő hagyományosabb szülői értekezletekről, az alternatív nevelési tanácskozásokról, a sajátos nevelési igényű gyerekeket nevelő, akár csak a mélyszegénységben élő családok számára hidat építeni szándékozó óvodapedagógusainkkal, szociális és egészségügyi kisegítőinkkel, fejlesztő szakembereinkkel közös, egymást erősítő, ráfigyelő, *együtt nevelő törekvéseinktől egészen az óvodát-iskolát építő-szépítő-segítő példás összefogásokig.*

Szakirodalom

- Gordon, T. (1990): *P. E. T. – A szülői eredményesség tanulása*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Gordon, T. (1989): *T. E. T. – A tanári hatékonyság fejlesztése*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Stoicescu, D. – Căzănaru, E. A. (é. n.): *Start a nevelésben. Szülői útmutató a 3–6 éves gyermekek korai neveléséhez*.
https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2025/03/Ghid-Parenting-an-3-HU-online_3.pdf [Letöltve: 2025. 04. 02.]
- Uzsálné Pécsi R. (2020): *Fejleszt vagy rombol? Kulcs az okoseszközök okos használatához*. Kulcs a muzsikához, Pécs.

A szeretet-dobókocka alkalmazása szülőkkel

(Csergő Csilla, Ferencz Dóra, Vaskertes Általános Iskola,
Csillagszem Napközi Otthon, Gyergyószentmiklós)

Az ember eredeti hivatása a szeretet, mely minden ember szívébe be van írva. Az igazi szeretet a Szentírásban gyökerezik. Ezt a szeretetet kell megismerni, elsajátítani és gyakorlattá váltani. Ezt nevezi Chiara Lubich, a Fokoláre Mozgalom megalapítója, a szeretet művészetének. Chiara nem véletlenül használja a „művészet” kifejezést, mert ezeket az életelveket életre váltani időbe telik. Tanulásra, gyakorlásra van szükség, újra meg újra meg kell próbálni, mint ahogy egy mesterséget kell elsajátítani. Ezt a művészetet mindenki megtanulhatja, gyerek, felnőtt, csak akarnia kell. Chiara a szeretet művészetével kapcsolatban hat pontot emel ki, a szeretet hat megélési módját, amely a szeretet-dobókocka által könnyen gyakorolhatóvá válik. Ezek a következők: *Mindenkit szeretek, Elsőként szeretek, Úgy szeretem a másikat, mint önmagam, Kölcsönösen szeretjük egymást, Jézust szeretem a másokban és Szeretem az ellenséget.*

A szeretet-dobókockát 2012-től kezdtük használni az óvodai csoportunkban, a módszer eredményesnek és hatékornynak bizonyult. Nagyon sok élményben és meglepetésben volt részünk. Megtapasztaltuk, hogy mi mindenre képes a szeretet, milyen változásokat hoz létre az életünkben. Ebbe a csodálatos kalandba igyekeztünk bevonni a szülőket is. A tanév elején előadást tartottunk, ahol részletesen bemutattuk a kocka oldalait, és annak gyakorlási lehetőségeit a családban is. Minden családnak adtunk szeretet-dobókockát, és ajánlottuk, hogy otthon is használják. A szülőkkel ismertettük, hogy a szeretet-kocka oldalával kapcsolatban 6 projektet tervezünk, amelyekbe őket is bevonjuk. A szülők nagyon ezt pozitívan fogadták, és örömmel bekapcsolódtak a tevékenységekbe. A projektek során a következő programokat, gyakorlatokat szerveztük meg:

Mindenkit szeretek

Ez a szeretet arra buzdít minket, hogy tágítsuk ki a szívünket Jézus szívének mértékére, hogy képesek legyünk mindenkit szeretni. Szeressük azokat, akikkel minden nap találkozunk, akik mellettünk vannak, akikért nap mint nap a munkánkat végezzük, de azokat is, akik nincsenek a szemünk előtt, akikről beszélünk, akik eszünkbe jutnak, akikről az újságban olvasunk vagy a tévében látunk. Ez a szeretet mindenkire irányul: arra is, aki szimpatikus, és

arra is, aki nem, arra is, aki szép, és arra is, aki csúnya, a hazánk fiára és az idegenre.

A *Mindenkit szeretek* projekthez tartozott a különböző vallások és felekezetek megismerése a városunkban, annál is inkább, hogy a csoportunkban lévő gyerekek több felekezethez tartoznak. E program keretében a szülőkkel együtt meglátogattuk a katolikus és református templomokat és az adventista imaházat. A lelkészek nagy szeretettel vártak bennünket. Bemutatták a templomokat, a sajátos vallási szokásokról beszéltek. A végén együtt imádkoztunk és énekeltünk. Ezek a látogatások nagy örömet jelentettek mindenki számára. Lelkileg feltöltődve, egymás kincseivel gazdagodva, a szeretet kötelékeit megerősítve tértünk vissza a napközibe.

Egy másik program a „Fuss Neki! Gyergyó”, amelybe a szülőket is bevontuk, és együtt sétáltunk, bicikliztünk mi, óvónők, gyerekek és szülők, a napközi játszóterének a felújításáért.

A Szent Miklós Napok keretében a város vezetői minden évben megszervezik a Zsibongó gyerekprogramot. A kézműves-tevékenységek szervezését és lebonyolítását a napközink óvónői vállalták. Idén a szülőket is bevontuk ebbe a tevékenységbe.

Elsőként szeretek

A szeretet művészetében egy újabb követelmény: elsőként szeressünk. Ez nagy erőfeszítéssel jár, mert azt kéri, hogy mindig kezdeményezzünk, mi tegyük meg az első lépést. Elsőként szeretni, anélkül, hogy mások szeretetére várnánk. Ha megpróbálunk szeretetből élni, rájövünk, hogy meg kell tennünk, ami rajtunk áll.

A szülőkkel feldolgoztuk a szeretetnyelveket, és arra kértük őket, hogy töltsenek „minőségi időt” a gyerekekkel. Ez lehet bármilyen közös tevékenység: játék, mese, kézműveskedés, de lehet sütés, főzés, takarítás stb. A minőségi idő lényege nem maga a tevékenység, hanem az együttlét, amikor osztatlan figyelmet szentelünk egymásnak. Megkértük őket, hogy a tapasztalatokat írják le és osszák meg velünk. Készítsenek képeket is a közös tevékenységről. Nagyon érdekes és megható tapasztalatokkal gazdagodtunk. Kiemeljük egy hatgyerekes édesanya leírását: „Őszintén nem is gondoltam volna, hogy hatgyerekes anyaként tudok külön foglalkozni, időt tölteni gyerekeimmel. Ez a feladat viszont rádöbentett arra, hogy valamit csak jól csinálok. Mivel egyedül vagyok velük, mert apa leginkább külföldön dolgozik, nem könnyű három iskolással, két picivel, és az óvodás Johannával külön foglalkozni. Eddig közösen szoktuk játszottunk, mókáztunk, süttöttünk, főztünk, közösen kirándultunk, közösen tanultunk. De most a héten nemcsak Johannával,

hanem a többi gyerekemmel is kipróbáltam külön időt tölteni, és SIKERÜLT. Ez akkora önbizalmat adott nekem, ami hihetetlen. Johanna amúgy szeret a középpontban lenni, így rá többet is kell figyelni, nekem is, meg a testvéreinek is, ő egy erős egyéniség, barátságos, segítőkész, vidám kislány. Örülök, hogy anya lehetek.” (H. M.)

Az adventi időszakban betlehemkészítést szerveztünk a családok számára a napköziben. Az édesapák az istállót, az édesanyák a szent családot, a gyerekek a karácsonyfát kellett hogy elkészítsék. A közös munka által lehetőségük volt egymásra figyelni és arra, hogy „elsőként szeressenek”, és minőségi időt töltsenek egymással.

Egy másik tevékenység, amely már hagyománnyá vált csoportunkban, az adventi készülődés és vásár a szülőkkel, amelyet minden évben megszervezünk. A vásár előtt több alkalommal is összegyűltünk karácsonyi díszeket készíteni. Ezek az alkalmak nagyon jó lehetőséget adtak arra, hogy jobban megismerkedjünk és jobban összekovácsolódjunk mindannyian – gyerekek, pedagógusok és szülők. A vásáron a karácsonyi díszekért kapott adományokat jótékonyági célokra fordítottuk. Minden évben más-más célcsoportot tűzünk ki, amelyet segíteni szeretnénk.

Úgy szeretem a másikat, mint önmagamat

A szeretet úgy tekint a másik emberre, mint saját magára, önmagát látja a másikban. Ez az ún. aranyszabály: azt tegyük a másiknak, amit szeretnénk, hogy velünk is tegyenek, és ne tegyünk olyant, amit nem szeretnénk, hogy velünk tegyenek. Képzeljük bele magunkat a másik helyzetébe. Én nem örülnék, ha rosszat mondanának rólam, pletykálnának. Ezért én sem mondok rosszat, nem pletykálok. Viszont jólesik, és örülök, amikor segítségre szorulok, és valaki segít nekem, vagy bajban, nehézségben együttérzést, támaszt tapasztalok. Ezért nekem is hasonlóan kell viselkednem.

A kocka ezen feldolgozása alkalmával levelet írtunk, és megkértük a szülőket, hogy készítsék el a család aranyszabályát. A szabályok összeállításánál legyen jelen mindenki a családból, és közösen készítsenek egy plakátot, amelyet jól látható helyre tegyenek ki. Az elkészült plakátokról készítsenek képet, és küldjék el nekünk is. Nagyon szép és tartalmas plakátok készültek.

Az édesanyák a családra, a gyerekekre koncentrálnak nem figyelnek kellően önmagukra. Ahhoz, hogy másokat tudjunk szeretni, először önmagunkat kell szeretnünk. Ennek érdekében szerveztünk egy programot az édesanyáknak, nőnap alkalmából, ekkor önmagukra, saját értékeikre, jó tulajdonságaikra, képességeikre kellett összpontosítaniuk.

Kölcsönösen szeretjük egymást

A szeretet művészetének csúcsa, amikor sikerül a másikat úgy szeretnem, hogy ő azt érzi, és igyekszik viszonzni azt. Így valósul meg a kölcsönös szeretet. Ha a szeretet művészetét többen kezdik élni és gyakorolni, akkor eljutnak a kölcsönös szeretetre, ami létrehozza az egységet mind a családban, óvodában, iskolában, mind a munkahelyen.

A *Kölcsönösen szeretjük egymást* projekt egyik témája a család volt, ugyanis a kölcsönös szeretetet először a családban tapasztalhatják meg a gyerekek. Ezért elmentünk néhány családhoz, a gyerekekkel együtt. A szülők bemutatták, hogy kik alkotják az ő kis családjukat, kinek mi a feladata, mikor van együtt a család. A beszélgetés során elmondták, hogy milyen közös programjaik vannak, hogyan ünnepelnek. Megkértük őket, hogy meséljenek el egy közös élményt, és azt is, hogy miért jó nekik ebben a családban lenni. Csodálatos pillanatokat éltünk meg a családokkal, a kölcsönös szeretetet élve.

A projekt másik témája a kölcsönös szeretet gyakorlása a közösségben, amelynek keretében kirándulást és közös korcsolyázást szerveztünk a családok számára. A rozsnyói vár és dinópark látogatása, a gyilkos-tavi korcsolyázás feledhetetlen élményeket nyújtottak.

Jézust szeretem a másikban

Ez a szeretet azt kéri, hogy Jézust szeressük az embertársainkban. Jézust kell látni mindenkiben, akit nincs kedvem szeretni, akit látni se bírok, a csúnyában, az ellenszenvesben. Nem bánhatunk rosszul Jézussal, nem beszélhetünk vele csúnyán, szeretnünk kell őt. Jézus úgy veszi, hogy akár jót, akár rosszat teszünk embertársainkkal, azt vele tesszük.

A *Jézust szeretem a másikban* projekt keretében *Irgalmassági akciót* szerveztünk a csoportunkban a rászoruló, szegény családok számára. A szülők a gyerekekkel együtt készítették a csomagot, amelybe élelmiszert, édességet, játékot, könyvet és ruhaneműt tettek. Az elkészült csomagokat a szülőkkel együtt vittük el a városunkban élő, hátrányos helyzetű családokhoz. A családok nagyon örültek a látogatásnak és a meglepetéscsomagoknak.

Egy másik közös programunk a Bőjte atya által vezetett alapítványhoz tartozó gyerekekhez szervezett látogatás volt, ők hátrányos helyzetűek, és délutáni foglalkozásban részesülnek. Mindkét csoport egy kis műsorral készült, amelyeket bemutattunk a jelen levő szülőknek, gyerekeknek. Egy következő látogatásunk a Szent Erzsébet-öregotthonban volt, a szülőkkel és gyerekekkel közösen látogattunk el az ott élő idősekhez, és mivel karácsony közeledett, egy kis ünnepi műsorral ajándékoztuk meg őket.

Szeretem az ellenséget

A szeretet arra készítet, hogy szeressük ellenségeinket is. Bocsássunk meg, tegyünk jót nekik. Adjunk lehetőséget a kapcsolat helyreállítására. Szeretetünk segítheti az újrakezdésben. A mellettünk élők a családban, a munkahelyen, az óvodában, megbántanak, és ezért nehéz jó szívvel folytatni a kapcsolatot. Ilyenkor tegyünk úgy, ahogy egy édesanya tenne gyermekével, ha hibázik: mindig megbocsát, mindig remél. Élesszük fel szívünkben azt a szeretetet, amely be tudja fogadni a másikat olyannak, amilyen, korlátaival, nehézségeivel együtt.

Nagyon sok esetben a szülők nem tudják, hogy miként reagáljanak egy-egy konfliktushelyzetre. A konfliktusok nem megfelelő kezelése nagyon sok problémát, nehézséget okozhat a családban. Mi felajánlottuk a szülőknek, hogy szívesen segítünk konfliktushelyzetek megoldásában. Megkértük őket, írják le, hogy milyen nehézségekkel küszködnek a mindennapi gyermeknevelés során (hiszti, engedetlenség, csúnya beszéd stb.). Ezeket a negatív viselkedési formákat a *Szeretem az ellenségemet* kocka oldalánál játékos formában feldolgoztuk a gyerekekkel. Minden szülőnek személyre szólóan válaszoltunk, jó gyakorlatokat, nevelési tippeket ajánlottunk az adott konfliktushelyzet megoldására. Ha a szülők közül valaki igényelte, akkor személyesen is találkoztunk. A következőkben az egyik szülő tapasztalatát osztjuk meg, beszámol arról, hogy közösen, együttműködve hogyan sikerült megoldani az egyik problémát.

„Különös helyzetbe kerültem. Az óvodában a gyerekek elkezdtek sértő-bántó szavakat mondogatni egymásnak. Nagycsoportos fiam ezt folytatta otthon a családban is. A szülőkkel, nagyszülőkkel bántó hangnemben beszélt. Kiderítettem, hogy egyik jó barátjával mondogatják az innen-onnan hallott csúnya szavakat. Ezeknek a szavaknak a valós értelmét nem is ismerték. Az is kiderült a beszélgetések során, hogy mindezt az óvodában is ismételtetik, de csak suttozva, hogy az óvó nénik meg ne hallják. Mivel én otthon nem sokra mentem az alkalmazott módszereimmel, az óvó nénikhez fordultam segítségért, kértem, hogy csoporton belül oldják meg ezt a problémát. Nemsokára feldolgozásra került a kocka *Szeretem az ellenségemet* oldala. Alig telt el néhány nap, már érezhető volt a hatása. Kezdték kimaradni a sértő-bántó szavak, és a fiam azt is megértette, hogy ha megbántják, neki nem kell viszonznia. Igen, a szeretet hatalmával élni igazi művészet, és csak így érdemes élni. Köszönöm, és hálás vagyok az óvó néniknek, hogy partnereim voltak, és sikerült közösen megoldani ezt a kényes helyzetet!” (Gy. Zs.)

Nagy öröm számunkra, hogy a szülők is aktívan bekapcsolódtak ezekbe a programokba és gyakorlatokba. Hiszünk abban, hogy közös összefogással, együttműködve tudjuk nevelni a jövő nemzedékét – szeretetben, tiszteletben, egymásra figyelve.

Szakirodalom

Heinsdorff, C. – Bolkart, M. (2007): *A szeretet dobókocka titka*. Új Város Alapítvány, Budapest.

Lubich, C. (2006): *A szeretet művészete*. Új Város Alapítvány, Budapest.

Lubich C. (2020): *Az egység lelkiisége*. Új Város Alapítvány, Budapest.

3. fejezet.
TANÍTÓK

Szülőbarát iskola alsó tagozaton

(Benkő Katalin, Dr. Palló Imre Művészeti Líceum, Székelyudvarhely)

Tanítóként elsődleges célom volt minden alkalommal, amikor új osztályközösséget kaptam, hogy a gyerekekkel jó kapcsolatot tudjak kialakítani, minél jobban megismerjem őket, és segítsék nekik egymást is jobban megismerni, megszeretni, elfogadni.

Napjainkban, mivel a szakemberek rájöttek a kooperatív tanulásban rejlő hatalmas lehetőségekre, ez a tanulási forma még jobban előtérbe került, így még fontosabb, hogy jó közösséget szervezzünk pedagógusként, ahol a gyerekek jól érzik magukat, biztonságban léteznek, és jó légkörben fejlődhetnek, tanulva egymástól és a tanítójuktól, tanáraiktól. Mivel a konkrét tanítási folyamatot többnyire az osztályunkban végezzük, és nap mint nap a gyerekekkel dolgozunk, ezért már a pályám elején a velük való kapcsolatot tartottam a legfontosabbnak, és ez húsz év elteltével sincs más-ként.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy elhanyagolnám a szülőkkal való kapcsolat ápolását. A szülő rám bízva legféltebb kincse tanítását, ami hatalmas megtiszteltetés, ugyanakkor megelőlegezett bizalom is, amit már az első pillanatoktól próbálok meghálálni. Igyekszem mindig őszinte lenni a szülőkkel, és önmagamot adni, hogy minél jobban megismerhessük egymást. A legelső szülőértekezleten mindig el szoktam mondani, hogy a szülő–gyerek–tanító hármasa olyan, mint egy háromlábú szék. Ha mindhárom fél egy cél felé húz, megegyeznek az értékrendek, akkor erős, biztonságos, stabil székünk lesz. Viszont ha a hármastól valaki nem teszi oda magát a közös cél érdekében, a szék fel fog dőlni, vagyis a gyerek az iskolában nem fog tudni teljesíteni, nem fogja magát jól érezni.

Tehát miért fontos a szülők bevonása? Röviden, mert hasznos mindhárom „széklábnak”. Hoover-Dempsey 2008-ban a kutatásai során azt találta, hogy a szülők részvétele az iskolai életben nemcsak az iskolai eredményességre hat, hanem a tanulók iskolához fűződő attitűdjére, a tanulásra fordított időre és az iskolai magatartásra is. Ha mindezek javulnak, boldog és elégedett lesz a szülő, és a tanár is eredményesnek érezheti a munkáját.

De hogy mivel is tudjuk az iskola és a szülő kapcsolatát szorossá tenni, bemutatok néhány példát az általam alkalmazott „praktikák” közül.

Természetesen a *szülői értekezletek* jó alkalmat nyújtanak a szülők jobb megismeréséhez, de én ezt inkább az informálásra szoktam használni,

amikor bemutatom a fontosabb tudnivalókat az iskolai évvel kapcsolatban, kiértékelem a gyerekek tanulási eredményeit. Sokéves tapasztalatom az, hogy mindenki rohan a hétköznapiakban, ezért a szülői értekezleten az „ismerjük meg egymást jobban” játékoknak nincs helyük, balul sülnének el. Viszont egy kötetlenebb alkalommal annál több hasznukat látjuk.

Ilyen lehet egy *közös kirándulás* szülőkkel, gyerekekkel. Itt szükség van a tanító kezdeményezésére, hiszen csak igen ritka és szerencsés helyzetben adatik meg, hogy ezt a szülők indítványozzák. Viszont rengeteg pozitív hatása lehet. Például a gyerek észreveszi, hogy az apukája szóba állt a Pistike apukájával, pedig eddig ő Pistikével nem sokat beszélt, tehát a két gyerek így közelebb kerülhet egymáshoz. Egy ilyen kirándulást körültekintően kell megszervezni: vigyázni arra, hogy az időpont mindenkinek megfeleljen, a helyszín gyerekbarát legyen, ugyanakkor a nagy létszámú társaság is kényelmesen elférjen. Ideális lehet erre a célra például egy közös túrázás a település környékén (Székelyudvarhely mellett a Budvár vagy a Szarkakő), de akár távolabbi úti célt is választhatunk, mindig a gyerekek életkorához és kondíciójához igazítva a távot.

A jelenlegi osztályommal tavaly, amikor előkészítősek voltak, a sükői halastónál szerveztük meg az első szülős-gyerekes kirándulásunkat. A helyszín tökéletes volt, hiszen amellett, hogy idilli látványt nyújtott, egy jól körülhatárolt területen fekszik, a gyerekek tudták, meddig mehetnek el, és volt elegendő mozgásterük a szabad játékhoz. Mindeközben a szülők kötetlenül beszélgethettek, ismerkedhettek egymással a tóparti étterem asztalainál, majd egy közös vacsorával zártuk a napot. Mivel az első ilyen jellegű közös találkozás volt ez, egynaposra terveztem.

Az idén biztos, hogy meg fogjuk ismételni, mert mindannyian jól éreztük magunkat, a gyerekek és a szülők egyaránt várják. Ezúttal akár ottalvóst is szervezhetünk, akkor jutna idő a különböző csapatépítő játékokra. Következzen néhány játék a teljesség igénye nélkül, ezeket a szülőkkel közösen el lehet játszani egy kirándulás során, vagy akár az iskola udvarán is:

- *Szembekötősdí:* egy gyerek bekötött szemmel fel kell ismerje tapintás alapján az édesanyja arcát néhány anya közül (5-6 közül); ugyanezt el lehet játszani fordítva is, hogy a szülő kell ráismerjen a gyerekére bekötött szemmel.
- *Mesterségek pantomimje:* nagyon mulatságos és hasznos játék lehet ez, amikor még a szülők még nem ismerik egymás foglalkozását, és ki kell találniuk pantomim alapján, hogy a szülőtársuk mivel foglalkozik. Egészen biztos, hogy jobban meg fogják tudni jegyezni, mintha csak elmondaná az illető.

- *Pletykás ismerkedő*: hulahoppkarikákat teszünk a földre egymáshoz közel (lehet kiterített újságpapírt is), annyit, ahány szülő részt vesz a játékban. Minden karikába beleáll egy szülő, és a mellette állónak elmondja a keresztnévét és még valamit, amit magáról meg szeretne osztani (pl. szeretek táncolni). Kézfogás után egymással helyet cserélnek, majd egy másik szülőnek kell bemutatkoznia, és elmondania, hogy kit ismer már a csoportból, akivel szintén kezét fogott. Ezt a játékot mindig nagy jókedv követi, mert nagyon vicces, ahogy mindenki töri a fejét, hogy a megtudott információkat fel tudja idézni és továbbadni.
- *Plédes ismerkedő*: ezt is csak a szülők játsszák, hiszen az a célja, hogy egymás neveit minél jobban megjegyezzék. Két csoportba osztva, egymással szemben leülnek, majd a két csapat közé két játékező egy plédet feszít ki, amelynek a két oldalára egy-egy szülő áll. A pléd leengedésekor minél hamarabb ki kell mondják az előttük álló nevét. Aki hamarabb teszi meg, az elrabolja a saját csapatába a lassúbb szülőt. A játék addig tart, míg az egyik csapat el nem fogja.
- *Zsákban versenyzetés*: a közismert és közkedvelt versenyszám, ahol gyerek és szülő egyaránt jól érezheti magát.
- *Szülő-gyerek síverseny*: külön erre a célra készült deszka „sílécet” használva kell minél gyorsabban megtegyenek egy bizonyos távot. A szülő és gyereke együtt áll egy pár sílécen, ezért nehéz a haladás, hiszen szükség van az összehangolt mozgásra. Ezeket a deszkákat általában utána is szívesen próbálgatják a gyerekek egymás között.
- *Kötélhúzás*: klasszikus és jól bevált csoportos játéka a kirándulásoknak, amely verseny variálható az ellenfeleket tekintve: lehet gyerekek a szülők ellen is, vagy akár anyukák és gyerekek az apukák ellen.
- *Lyukas lepedő*: a játékosok körbe állva egy hatalmas lepedőt feszítenek ki. A lepedőn különböző méretű lyukak vannak vágva, és mindegyik mellett van egy szám 1-től 10-ig. A feladat az, hogy a lepedőre tett labdát szerre minden lyukba bele kell vezetni, növekvő sorrendben. Ha hibáznak, mert leesett a lepedő szélén a labda, vagy nem a megfelelő lyukba ment, akkor a játék kezdődik elölről, ismét az 1-es lyukat kell célba venni. Erőteljesen kooperatív játék, de a játékosok türelmét is igénybe veszi, kitartást fejleszt.

A *családlátogatás* manapság már kezdett kimenni divatból, hiszen már nem kötelezik erre a tanítókat, én mégis nagyon hasznosnak találom ezt a módját a család megismerésének. Persze vannak hátrányai is, hiszen nagyon

időigényes a pedagógusnak, míg minden kisdíákja otthonába eljut, az időpont-egyeztetések miatt, valamint minden család ilyenkor megpróbálja a legideálisabb oldalát mutatni, mégis egy-egy családlátogatás után a gyereket kerek egészként látom. El tudom képzelni, hogy hol írja meg a házi feladatát, ha reggel késik, akkor éppen mi miatt tette ezt, vagy az esetleges viselkedési problémákra is megkaphatjuk a válaszokat a családi fészekben.

A különböző *szereplések, ünnepélyek* is jó alkalmat nyújtanak arra, hogy szorosabbá tegyük a kapcsolatot az iskola és a szülők között, legyen szó, témáját tekintve, akár karácsonyi szereplésről, év végi vagy bármilyen más alkalomból szervezett ünnepségről. De mivel egy előadás alatt a szülőnek kötött szerepe van, nézőként érkezik a rendezvényre, ezért minden szereplés után adjunk lehetőséget az ott maradásra, esetleg közös sütőzésre, üdítőzésre, ahol kötetlenül is kapcsolódhatunk hozzájuk.

Egyik legszebb, felejthetetlen, közös élményünk az előző osztályommal az volt, amikor az *anyák napját* rendhagyó módon ünnepeltük meg. Nem egy kimondott szerepléssel, hanem egy bensőséges köszöntéssel, ahol csak az anyukák és a gyerekek voltak jelen. A tanítási nap utolsó órájára hívtuk meg az anyukákat, akiket egy-egy szál virággal és egy előre elkészített videóval vártunk, amelyen kicsikori képek váltogatták egymást a nemrég készült felvételekkel, Szekeres Adrien *Kicsi szív* című dalának kíséretében. Majd Szandi *Anyá* című dalát énekelték el a gyerekek karaokealapra, és a dal utolsó refrénjét az anyukájuk ölében ülve dalolták. Szem nem maradt szárazon...

De, hogy az apukák ne maradjanak ki semmiből, akár *apák órát* is lehet tartani egy másik alkalommal – például a Zöld héten vagy az Iskola másként héten. Ekkor közösen barkácsolunk valamit, hasonlóan a karácsonykor szokásos *adventi koszorúkészítéshez*.

Nagyon szerencsésnek érzem magam, mert a szülőkkel mindig sikerült jó viszonyt ápolnom. Ez annak is köszönhető, hogy jó összetételű szülői csapatokkal dolgozhattam, de az ebbe fektetett energiának, kölcsönös tiszteletnek is. Bízom benne, hogy ez a jövőben is hasonlóképpen fog alakulni.

Szakirodalom

Imre N. (2019): *Az iskola és a szülő közötti együttműködés lehetőségei.*

<https://ofi.oh.gov.hu/publikacio/az-iskola-es-szulo-kozotti-egyuttmukodes-lehetosegei>

<https://www.csodaszarvasprogram.hu/jatekok>

Hármas egységben a gyerekeinkért!

(Jakab Enikő, Petőfi Sándor Általános Iskola, Székelykeresztúr,
Major Hajnalka, B. K. G. Ref. Kollégium, Székelyudvarhely)

A címben szereplő hármás egység volt a legfontosabb, amikor a *Szülők Iskolája* programot elindítottuk jó pár évvel ezelőtt, két Hargita megyei intézményben. Két évet ért meg ez a program, melynek célja az volt, hogy segítse azokat a szülőket, akiknek iskolába, előkészítő osztályba indulnak a gyerekei. Akkor még új dolog volt az előkészítő osztályba lépés, mivel ezt megelőzően az óvodások első osztályosok lettek, amikor iskolába indultak. Ismeretlen volt a helyzet pedagógusnak, szülőnek egyaránt.

A *Szülők Iskolája* program Hargita megye két helységében, két tanintézményében valósult meg, Székelykeresztúron a Petőfi Sándor Általános Iskolában és Farkaslakán a Tamási Áron Általános Iskolában, három pedagógus ötlete és kivitelezése alapján, akik tanítói, szaktanári és pszichológusi képzettséggel rendelkeznek. Havonta egy-két alkalommal sikerült egy-egy foglalkozást, a megszokottól eltérő szülőértekezletet, szülői foglalkozást tartani mindkét Hargita megyei intézményben. Mindezeket az intézmény vezetőségének beleegyezésével sikerült megvalósítani, négy pedagógussal, akik közül egyikük az osztálytanító volt, aki az előkészítő osztályt kezdte.

A program a székelykeresztúri Petőfi Sándor Általános Iskolában és a farkaslaki Tamási Áron Általános Iskolában valósult meg. Ennek célja az volt, hogy szülőnek és gyerekének közös tevékenységet szervezzünk, segítséget nyújtsunk az iskolakezdés előtti időre, iskolába lépés idejére, gyermekkori sajátosságokat figyelembe véve, olyan játékos gyakorlatokat, feladatokat alkalmazva, amelyek révén a gyerekek fejlődnek, ismereteik bővülnek. A pontosság, a türelem, kitartás, a figyelem kialakítása is céljaink között szerepelt. Pedagógiai szempontból pedig a finommotorikus mozgások, számolási képességek, beszédértési feladatok és különböző más képességek fejlesztése volt az elsődleges, vagyis az, hogy könnyítsük meg az átmenetet az óvodából az iskolába. Arra is törekedtünk, hogy a szülők megismerjék azokat a lépéseket, amelyek a gyerekeiket segíthetik abban, hogy az iskolában sikerélményeik legyenek. Fontos volt a testi és lelki fejlődés, érzelmi, idegrendszeri érés, az érzékszervek fejlődési rendszere, a gondolkodás, beszédfejlődés, bevezetés az iskolai feladatvégzés tartalmába, a feladattudat kialakítása, az önállóságra nevelés. A sokéves pedagógiai tevékenységünk során szembe-sültünk azzal, hogy mivel néz szembe a szülő, amikor a gyereke előkészítő

osztályba kerül. A szülők különböző gyakorlatokat kaptak: mesélje el egy napját a gyereke szemszögéből, fejezzen be egy mesét a gyereke nevében, mondja el egy napi feladatát a gyereke nevében, mutatkozzon be a gyereke nevében, próbálja beleképzelni magát a gyereke helyébe annak első iskolai napján, mely egész életére szóló élmény és tapasztalás maradhat.

Négy pedagógus tartotta egy időben a foglalkozásokat. Két pedagógus a szülőknek tartott interaktív előadást, gyakorlati feladatokkal együtt, amelyek során a szülők körben ültek, a gyakorlatokba, játékokba bekapcsolódtak, sokszor átvették a gyerekeik szerepét. A másik két pedagógus, a gyerekeket két csoportba osztva, a témához illően (amelyet a szülőknek dolgozott fel a pedagógus), külön foglalkozott a gyerekekkel. Néha a két csoport összevont, közös feladatokat kapott. Ez másfél óra alatt, heti egy alkalommal valósult meg.

A programban használtunk számítógépet, internetet, kivetítőt, írószereket, papírokat, didaktikai kártyákat, színes labdákat, fénymásolót. Minden foglalkozásra a pedagógusok biztosították az eszközöket.

Kérdőíves felmérés történt, utána a beszélgetések alapján az derült ki, hogy jól telt az együtt eltöltött pedagógiai tevékenység, szerettek járni közösen, együtt gondolkodni az iskolai feladatokról, fejlődésről, sikerekről.

Két tanévet ért meg a program, sajnos nem folytatódott. A szülők jobban megismerték egymást, a pedagógust, a közös iskolai problémákat, a gyerekeik iskolai nehézségeit.

A hármas egység azonban folytatódik, mert pedagógusok vagyunk, és a hivatásunk nem csak bizonyos időszakokra szól. Mindig változtatni kell az ajánlatokon, a programokon, a terveket a szülők és a gyerekek igényeihez kell igazítani. Változatlanul fontos az egészséges kapcsolattartás a szülőkkel – azokkal a szülőkkel, akik már egy digitális világban nőttek fel, és akiknek az értékrendje nagymértékben változott az előttük levő generáció meglátásaihoz viszonyítva. Tehát mindig új tevékenységeket, a szülők, gyerekek számára különleges programokat kell kitalálni. Lehetőleg szakítsuk ki a szülőket, gyerekeket az internet, a telefonok vonzásköréből! Mert bármennyire haladunk a korral, bárhogyan fejlődik a digitális világ, mindenkinek szüksége van pihenésre, jelen esetben az internet megvonására gondolok, amikor a figyelem teljes mértékben egymásra irányul.

A *Szülők Iskolája* program jelenleg is zajlik, akkor is, ha nem ez a megnevezése. Változatos tevékenységekre kerül sor, melyek örömet okoznak gyerekeknek, szülőknek, pedagógusnak egyaránt.

Ilyen tevékenység volt a versekkel való közösségfejlesztés is. Advent időszakában a harmadikos gyerekek verseket írtak. Mindenről írtak, ami

eszükbé jutott: a télről, az állatokról, iskoláról, családról. Persze, ezek gyermeki ötletek, megfogalmazások, gondolatok voltak, amelyeket nem lehetett Petőfi vagy Ady műveihez hasonlítani. Ám valakinek ez kincs volt: a szülőknek. Ilyen verset az anyukák, apukák nem olvashattak interneten, közösségi médiában. Lehetett volna úgy dönteni, hogy a verseket hazaviszik a tanulók, és otthon megmutatják a szüleiknek. Így elveszett volna azoknak a varázsa. Mint tudjuk, nagyon fontos a jó osztályközösség kialakítása, nemcsak a gyerekeket illetően, hanem a szülők közösségére értendően is. Egy jó közösség motivál, fejleszt, a lemaradókat is viszi magával, nevel. Éppen ezért ebben az esetben a versek közösségformáló alkotások lettek a székelykeresztúri iskolában. Teaházat hirdettek meg a gyerekek, melyre meghívták a szüleiket, rokonaikat, kiválasztották az iskola dísztermét helyszínnek, azt berendezték. Terített asztalok, sütemények, tea várta a szülőket egy feldíszített, gyertyafénnyel megvilágított teremben, ahol halk zene is szólt. Az asztalok mellett sok szülő, gyerek elért, senki sem csak a saját családjával ült, és beszélgetni kellett. Telefon nélkül! Az asztalokon a gyerekek által megszerkesztett énekeskönyvecske lehetővé tette a közös éneklést, még annak a felnőttnek is, aki már elfelejtette a gyerekkorban megtanult dalokat. A gyerekek pedig mikrofont használva előadták, felolvasták saját verseiket – ez volt az est fénypontja.

A tevékenység elérte-e célját? Igen! Elérte. Ez tükröződött a szülők és a gyerekek szemében. De a pedagógus is megérzi, ha sikeres egy tevékenység.

Egy másik alkalommal közös, élő zenés népdaléneklésre került sor az óvodában, ez a program aztán folytatódott, és jelenleg is zajlik. Ezt a tevékenységet szintén az idén terveztük meg. A III. osztályosok és az óvodások közösen énekeltek, és a Héva zenekar húzta a talpalávalót.

Az anyagiakat a szervező pedagógusok teremttették elő. Több lépésben kellett előkészíteni a tevékenységet. Időpontokat beszéltünk meg az óvónőkkel, a népdalokat megtanítottuk a kisiskolásoknak, próbák zajlottak a Héva zenekarral, kis ajándékokat készíttettek a nagyok a kicsiknek, ezeket az éneklések után kaptak meg az ovisok. A közös éneklés közelebb hozta a gyerekeket egymáshoz. Nagyon lelkesek voltak, jó volt hallgatni őket. Ez az óvoda és kisiskolás gyerekeknek szólt – azt tapasztaltuk, hogy vidámak voltak és jól érezték magukat. De nekünk, pedagógusoknak, is jót tesznek a közös éneklések, lelkileg felemelnek. A program májusban, anyák napján fejeződik be egy szép előadással, a szülőkkel közösen énekelve, ők is megkapják a népdalok szövegét, amit gyerekkorukban esetleg már tanultak. A közös élmények megélése, ismerkedés a kisebbekkel, élő zenés együtt éneklés, előkészítő osztályba hívogatás – ezek voltak a programunk céljai. Ezt a programot

az óvodások és a kisiskolások is nagyon szeretik, és várják. A harmadikosok már tudnak mesélni a kisebbeknek az iskolai élményeikről, mesélnek az óvodai időkről, amikor évekig játékos élményekkel gazdagodtak. Az élő zenés éneklést nem lehet összehasonlítani azzal, mint amikor az órán közösen elénekelünk egy népdalt. A zenészek a gyerekek által megcsodált hangszerekkel olyan egyedi hangulatot varázsoltak, mely nem hasonlítható a hagyományos, megszokott óvodai, iskolai tevékenységek légköréhez.

Nevelni akkor tudunk, ha a hármasság, a gyerekek, szülők, pedagógus egysége megvalósul, ha pedig a sok-sok gyerek, sok-sok szülő szociális hálójába szorosan összefonódik, akkor biztató jövő vár mindannyiunkra. Ezért nekünk, pedagógusoknak, mindennap ki kell találnunk újabb és újabb programokat a gyerekek és a szülők számára, hogy együtt sikereket érjünk el. Közösen jellemes, gerinces, szavatartó, becsületes, tisztességes, kiegyensúlyozott egyéneket nevelünk.

Szakirodalom

- Dr. Csertő A. (1991): *Én és a másik*. Kecskeméti Tanítóképző Főiskola.
- Fábián Z. (1993): *Gyakorlati gyermekismeret*. Jászberényi Tanítóképző Főiskola.
- Falus I. (1996): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Keraban Könyvkiadó, Budapest.
- Fóris-Ferenczi R. – Birta-Székely N. (szerk., 2007): *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai*. Ábel Kiadó, Kolozsvár.
- Gyenei M. (2007): *Iskolai tanulás – tanulási képességek – fejlesztése*. Argumentum, Budapest.
- Molnár V. J. (2003): *Ég és föld ölelésében – Tanulmányok a gyermekvilágról*. Prolog Kiadó, Nagyvárad.
- N. Kollár K. – Szabó É. (szerk., 2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Poór F. (1996): *A pedagógiai képességek intenzív fejlesztésének módszerei*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Szabó É. (2006): *Szeretettel és szigorral*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Kulcsok a gyerekek fejlődéséhez

(Nagy Tünde, Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda)

„A gyereknevelés és tanítás során az a legfontosabb, hogy egy gyerek mindig tudja, akkor is szeretik őt, ha nem tökéletes, és hogy ezen képes javítani. Ez olyan bizalom a felnőtt részéről, amit minden korú gyerek megérez. Hogy hisznek benne. Tévedhet és hibázhat. Nem kell tökéletesnek lennie. A világ sem az.” (Tari Annamária)

Tanítóként, lassan harminc éves tapasztalattal, és négygyerekes édesanyaként egyaránt sok tapasztalatra tehettem szert a gyereknevelés terén. Mindkét oldalról megfigyelhettem, hogyan működnek bizonyos helyzetekben a gyerekek, hogyan érzik magukat az iskolai környezetben, milyen hatások érik őket, hogyan viszonyulnak a pedagógusok, illetve a társaik viselkedéséhez.

Mindig is vallottam a „hatékony hármas” elvét: a szülő, a pedagógus és a gyerek együttműködésének fontosságát. A hatékony gyereknevelés érdekében elengedhetetlen, hogy olyan légkör alakuljon ki az iskolai évek alatt a gyerek körül, amelyben biztonságban érezheti magát, hiszen csak így tud egészségesen fejlődni mind lelkileg, mind érzelmileg, és csakis így válhat ő is a nehézségekre és a kihívásokra egészségesen reagáló, pozitívan gondolkodó felnőtté.

Nagyon nagy a felelősségünk, szülőként és pedagógusként egyaránt. Ahogyan az idézetben is elhangzik, a felnőtteknek bízniuk kell a gyerekekben. A gyerekek elsősorban a mintát követik, amit a környezetükben látnak. Otthon a szülőt mintázzák, az iskolában a pedagógust. „Szent, amit a tanító néni mond” – szoktuk gyakran hallani. Ebben pedig az is benne van, hogy a gyerekek és a szülők bíznak bennünk. Felelősséggel tartozunk a ránk bízott gyerekekért, hiszen az ismeretek átadása, elsajátítása mellett a jóllét megteremtésére kell törekednünk az iskolában, az osztályközösségünkben.

Tudjuk azonban, hogy elkerülhetetlenek a konfliktusok, a bántalmazások, valamint a *bullying*, bármennyire is igyekszünk ezeket megelőzni. Felmerülhet a kérdés, hogy milyen korban kezdődnek ezek a bántalmazások, zaklatások? Sajnos már az első iskolai években tapasztalom, hogy előbukkannak.

Mi a bullying? A magyarul erőszaknak, zaklatásnak fordítható bullying jelenség ismérve az ismétlődő és szándékos fizikai vagy érzelmi bántalmazás.

A zaklatás világszerte gyakori jelenség az iskolákban. Az európai iskolákban végzett felmérések szerint nagyjából minden ötödik fiatal tapasztalt már szándékos és ismétlődő erőszakot, bántalmazást.

Hogyan szorítható vissza ez a jelenség? Az iskolákban folytatott módszeres erőszak-megelőzési programok akár 25 százalékkal is csökkenthetik az adott intézményben tapasztalható bántalmazások esetszámát. Ezeknek a programoknak kulcsfontosságú eleme a tudatosítás, vagyis a zaklatás hatásának a zaklatott nézőpontjából való megismertetése, továbbá azoknak a technikáknak a megtanítása, amelyek segítségével a fiatalok megelőzhetik az erőszak elharapózását a környezetükben (VR not bullies projekt).

A probléma felismerésének a fontossága. A preventív programok kidolgozásánál fontos, hogy tisztában legyünk a megelőzendő problémával. A probléma érzékenysége nemcsak a diák–diák kapcsolatokat, hanem a tanár–diák, illetve tanár–szülő kölcsönös bizalmi viszonyt is megnehezíti. A közösségi média egyre nagyobb szerepet tölt be a kapcsolattartásban, így az iskolai konfliktusok már nem csupán a fizikai térben nyilvánulhatnak meg, hanem a virtuális közegben is. Amíg az iskolai zaklatás után az áldozat az otthonában biztonságra lelt, addig az elektronikus zaklatásnak nincsenek térbeli, időbeli korlátai, így az áldozat még szorongóbbá válhat. A zaklatási esetek kihatnak az áldozat személyiségére, iskolai teljesítményére, ugyanakkor kortárskapcsolataiban is elszigetelődhet. Az iskolai zaklatás a passzív szemlélőkre is negatív hatással van, mind inter-, mind intraperszonális szempontból, a tehetetlenség érzése és a bűntudat kísérti az esetek szemtanúit. Kutatási eredmények rámutatnak, hogy a zaklatás kapcsolatban áll az osztályklímával, a diákok közérzetével, tehát az iskolai agresszió nem egyéni, hanem osztály-, még inkább iskolaszintű probléma. Az iskolai környezet önmagában növelheti vagy csökkentheti a zaklatásos esetek előfordulását. Az intervenció és prevenció szempontjából nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a zaklatás összetett jelenség, ezért szükséges az egyéni, családi és iskolai együttműködés kialakítása és olyan program létrehozása, mely hatékony megoldás lehet a zaklatás minden résztvevője számára (Horcsák-Szabó K. et al. 2025).

Problémák, esetek

Az a tény, hogy a zaklatás mennyire kihat egy osztályközösségre, az osztály hangulatára, az iskolai teljesítményre, személyesen tapasztaltam az előző osztályom közösségénél, amelyet 2019 és 2023 között tanítottam. Az osztály létszáma harmincról indult, majd harminckettő lett negyedik osztályra, tizenkilenc fiúval. Eleveenségük, indulatosan reagáló, agresszív magatartásuk már előkészítő osztályban megmutatkozott. Konfliktusok, nézeteltérések esetén,

szervezett vagy szabad játékban sokszor bántalmazták egymást: beszélások, kiközösítések, verekedések váltották egymást.

Követve az előírásokat, fogadóórákon, tanórák után beszéltem személyesen az érintett gyerekek szüleivel. A szülői reakciói meglepő volt: „Hol tanulják meg a fiúk, ha nem az iskolában, a fiús verekedést?“, „Á, a nagyapja vére!“ Szakirodalmakat olvasva, szakemberekkel beszélve, resztoratív képzésen való részvétel után sem szűntek meg a problémák az osztályban. Ezen az úton haladva nem sikerült megoldanom a bántalmazásokat.

A szülők között volt egy pszichológus, Kádár Enikő, akitől segítséget kértem. Megbeszéltem vele a problémákat, közösen kigondoltuk a megoldás lehetséges lépéseit. Szülői értekezlet keretében találkoztak a szülők. Körbe ültünk, majd ismertettem az osztályban eluralkodott hangulatot, illetve az ezt kiváltó okokat: a gyerekek bántják egymást, vannak gyerekek, akik hasfájásra panaszkodva nem akarnak iskolába jönni, félnek a zaklató társaiktól.

Felvezetőként a szakember kisfilmeket mutatott be a *sec.ro* oldalról a szülőknek az iskolai bántalmazásról, ami után ismertette a bullying hatásait, illetve azok következményeit: amíg a gyerek kiskorú, addig a szülő felel a gyereke tetteiért. Ezt közös beszélgetés követte a szülőkkel, kérdésekkel indítva: Hogyan érzik a gyerekeik magukat az iskolában, ebben az osztályközösségben? Mit mondtak el otthon a gyerekek az iskolában történekekből? Hogyan reagáltak a szülők a gyerekek előtt az otthon elhangzottakat?

A szülők a beszélgetés elején feszülten reagáltak, általánosan kezdtek válaszolni. A változást egyik szülő reakciója indította el, aki kérte a szülőtársait, hogy legyen kimondva, megnevezve, hogy kinek a gyereke a bántalmazott – hiszen az ő gyereke egyike ezen kategóriának –, illetve kik a bántalmazók, akik miatt Péterke hasfájásra panaszkodva otthon maradna minden nap. Elindult a lavina. A bántalmazott gyerekek szülei érzéseiket nem palástolva mondták ki, hogyan érzi a gyerekük magát, milyen bántások érik, és kitől.

Döbbenetes volt látni, ahogyan a bántalmazó, az agresszor gyerekek szülei akkor értették meg a téma súlyosságát, szégyellték a gyerekeik viselkedését. Volt szülő, aki nyugodtan közölte, hogy az ő gyereke nincs benne, csak figyel, mi történik. A szakember kitért a szemlélő gyerek szerepére is, aki ugyancsak részese a zaklatásnak. Három széket helyeztünk az osztály közepére: az első az agresszor, a második a bántalmazott, a harmadik a szemlélő szerepét töltötte be. A székek mozgatásával, helycseréjével szemléltette a pszichológus, hogyan tudnak a szerepek felcserélődni, hogyan tud az agresszorból áldozat, az áldozatból agresszor, illetve a szemlélőből is bármelyik lenni.

Megoldás: zéró tolerancia a bántalmazásra. A probléma adott. Mi legyen a megoldás? A következtetéseket levonva a szülőkkel közös nevezőre jutottunk: a helyzeten változtatni kell. Együtt fektettük le a szabályokat, a lépéseket: bármilyen bántalmazás esetén ellenőrzőbe való beírás következik a gyerekeknek, amit a szülő tudomásul vesz. Három beírás után igazgatói figyelmeztetésben részesül a gyerek, végül a magaviseleti jegyét befolyásolja, ha folytatódik a zaklatás. A közösen meghozott szabályokat jegyzőkönyvbe vettük, amit a szülők aláírva tudomásul vettek. A következő két évben, amíg még ezzel a közösséggel dolgoztam, nagyon pozitív változások következtek: maximum két beírás történt két-három gyereknél, a bántalmazások megszűntek, az osztály hangulata javult, a gyerekek empatikusabbak, figyelmesebbek lettek egymással. Most hatodik osztályosok az akkori tanítványaim, a szülők, az őket tanító pedagógusok visszajelzései alapján nem jellemző a bullying erre az osztályközösségre.

Prevenció, a folytatás. Nem beszélem nyelved, de beszélek emberül címmel, érzelmi nevelésszabályozás témában mentálhigiénés projekten vettek részt a mostani osztályközösséggel, két szakemberrel együttműködve. A fentiekben említett pszichodráma-terapeutával, illetve egy mentálhigiénés szakemberrel, Bartis Tímeával. A project célja egy olyan támogató légkör kialakítása, amely elősegíti a gyerekek érzelmi fejlődését, hozzájárulva egy összetartó, barátságos osztályközösség létrejöttéhez. A projektben a pszichodráma, Kett-pedagógia, zene- és meseterápiás módszerekkel vehetnek részt a gyerekek változatos, játékos foglalkozásokon.

Gyakorlati tevékenységek

Hol a helyem az osztályban? Meseterkép, amelyen saját névkártyákat helyeznek el a gyerekek. Oda helyezi a gyerek a kártyáját, ahol látja és érzi magát a mesetérképen. Kérdés, hogy ki az a három társa, akit maga mellé hívna.

Ágoston és a trombita: Keretmese ismertetése során hangszerek használatával a gyerekek kalauzolója a cirkusz világába. Célja Ágoston történetén keresztül megfogalmazni: Mi szeretnék én lenni? Lényege a belső hang megszólaltatása, a történet dramatizálása.

Barátság – A kis herceg: A kis herceg és a róka történetén keresztül megismertetni az élet rendjét az időről, a türelemről és a távolságtartásról: engedjük magunkat megszéldíteni, és mi is szelídítsünk meg másokat.

Hidakat építünk: Hosszú kötélből a gyerekek különféle alakzatokat építenek, a többiek találgatják, hogy mi lehet. A híd a falat jelképezi, amelyen keresztül a párok kapcsolatba lépnek egymással, találkoznak a „falon keresztül”, például egymás mozdulatait utánozva, ujjakkal eljátszani azt a helyzetet,

amikor elindulnak egymás felé a hídon, találkoznak, majd köszöntik egymást. Spatulákkal szituációs játékok alkalmazása: ritmusgyakorlatok, a spatula elhelyezése a hídjaikban. Képek készítése dekorációs kellékekkel, párban.

A ház és az érzelmek: „Van egy mély alapom, kemény, szilárd beton (leguggolunk, és az öklünkkel ütjük a földet). Falaimat téglából erre rakosgatom (mutatjuk a téglák rakását, közben felegyenesedünk). Háztetőmet gerendából fejem fölé ácsolom (háztetőt mutatunk a fejünk felett). Ablakomat, ajtómat neked szívből kitárom (kitárjuk, kinyitjuk a karjainkat).” Piros és sárga kendőkből ház hajtogatása, ami megtestesíti a nyitva lenni, zárva lenni képeket, vagyis mi az a megnyílás, mit jelent bezárulni. Kérdés: Ha te vagy a ház, akkor milyen az, amikor zárva vagy, és milyen, amikor nyitva?

Ilyen játék még a látogatós játék, ami a vendégek fogadása köré épül. Saját házaikat kell megalkotniuk a gyerekeknek filcekből és spatulákból. A négy érzelem: öröm, szomorúság, félelem és düh költözik be a házakba, szituációs játékokkal.

Következtetés

A bullying megelőzését hosszú távon a prevenció lehetőségében látom. A prevenció célja, hogy a gyerek tudja megfogalmazni: Ha boldog vagyok, nevetek, de nem nevetek ki senkit. Ha szomorú vagyok, akkor sírok, és kiadom magamból a gondjaimat. Ha megijedek, vigyázok magamra, és megbeszélésem valakivel, mondjuk a szüleimmel, mi a legjobb, amit tehetek. Ha dühös vagyok, akkor taposok a lábammal. És határozott hangon kimondom, amit ki kell mondanom: „Állj!” vagy „Nem!”. Most már van hozzá bátorságom, de nem bántok senkit, és nem török össze semmit.

Végezetül vallom, hogy pedagógusként sokszor nehéz helyzetekbe kerülhetünk. Amit tehetünk: segítséget kérünk megfelelő szakembertől, valamint a hatékony, a gyerek érdekét szolgáló kommunikációra, együttműködésre törekszünk a szülőkkel, hogy a gyerek megtapasztalhassa azokat a határokat, korlátokat, amelyekbe kapaszkodhat, amelyek segíthetik a biztonságos fejlődését.

Szakirodalom

Horcsák-Szabó K. – Újvári N. – Kovács-Berta R. (2025): Az iskolai agresszió és zaklatás jelenségvilága, megjelenési formái. *Módszertani Közlemények*, 64(1), 35–9. <https://www.americanaejournal.hu/index.php/modszertani-kozlemenyek/article/view/46216> [Letöltve: 2025. 03. 30.]

VR not bullies projekt.

<https://sec.ro/hu/projects/46/vr-not-bullies> [Letöltve: 2025. 03. 28.]

A közös éneklés öröme a karácsonyi ünnepkörben

(Dancs Gyöngyvér, Plugor Sándor Művészeti Líceum, Sepsiszentgyörgy)

Tanítói munkám során meggyőződtem arról, hogy a gyerekek kognitív, érzelmi és szociális fejlesztése a leghatékonyabban úgy érhető el, ha a nevelésben részt vevő felek partnerkapcsolatban vannak. Úgy vélem, hogy a mai digitális világban a pedagógus egyik legnagyobb kihívása ezt a partnerkapcsolatot kialakítani és fenntartani, ezáltal valódi közösséggé formálni a szülői közösséget. Ennek megfelelően a pedagógusnak olyan közös tevékenységeket kell szerveznie, amely mindhárom fél (szülő, gyermek, pedagógus) érdeklődési körének megfelel, nevelő hatása van, valamint pozitív élményt nyújt.

A szülő-gyermek-pedagógus partnerkapcsolat általam egyik jól bevált gyakorlati tevékenysége a közös énekléssel megfűszerezett adventi spiráljárás. Az adventi spiráljárás a karácsonyi készülődésben mélyebb lelki és szimbolikus élményt kínál mindenki számára, miközben segít megélni a téli időszak egyetemes, spirituális és természeti üzeneteit, valamint a közös éneklés örömét.

I. Az adventi spiráljárás eredete és története

Az adventi spiráljárás hagyománya a német nyelvterületeken gyökerezik, később a Waldorf-óvodák és -iskolák is átvették, és a mai napig alkalmazzák. Ez egy különleges, mély jelentéssel bíró rituálé, amely a téli napforduló előtti időszakot segít megélni. Az adventi spirál, mint szimbólum, a fény fokozatos visszatérését jelképezi a világba. A tevékenységben részt vevők végigjárják a spirált, hogy fokozatosan, egy-egy gyertyát gyújtva haladjanak a belső fény felé, amely legyőzi a téli sötétséget.

A spiráljárás eredete különböző európai vallási és kultikus hagyományokból eredeztethető. Formája a természet ritmusait követi, a spirál így a földi élet körforgásának, az évszakok váltakozásának és a napforduló körüli spirituális élménynek is a szimbóluma. Az adventi spirál tehát nem csupán esztétikai élmény, hanem szoros kapcsolatban áll a karácsonyi várakozással és a keresztény vallási hagyományokkal is.

II. Az adventi spirál szimbólumai

A spirál mint út

A spirál maga az élet, az út szimbóluma, amely az ember számára egyfajta belső keresést és fejlődést jelenít meg. Az egyes lépések a külső világból

a belső világ felé vezetnek, és minden szereplő számára lehetőséget adnak arra, hogy elmélyedjenek a saját belső világukban.

A gyertyák

A spirál közepére elhelyezett gyertya szimbolizálja a fényt, amely a sötétségben mindig ott van, és a reménységet hozza el. Mivel az adventi időszak a várakozás ideje, a gyertyák az ünnephez vezető utat és a fokozatosan érkező fényt szimbolizálják.

A téli napforduló és a megújulás

Az adventi spirál az év sötétebb, hidegebb hónapjaiban segít kifejezni a reményt, a megújulás és a fény visszatérésének üzenetét. A téli napforduló környékén a spiráljárás egyfajta lelki felkészülés a fény győzelmére a sötétség felett.

III. Az adventi spiráljárás hatása a kisiskolás korú gyermekekre

Az adventi spiráljárás különleges hatással van a kisiskolások érzelmi, szociális és kognitív fejlődésére. A tevékenység nemcsak fizikai, hanem lelki szintű tapasztalatokat is nyújt.

Érzelmi fejlődés

Az adventi spiráljárás segíti a gyermekeket abban, hogy az év legnagyobb vallási ünnepére való készülődést belső békével, nyugalommal és türelemmel éljék meg. A spirálban való séta a résztvevők számára lehetőséget ad arra, hogy elcsendesedjenek, elmélyüljenek, és szembenézzenek saját érzéseikkel.

Szociális képességek

A közös tevékenység során, amikor a gyermekek szüleikkel és a pedagógussal együtt készítik elő a spirált, a szülőkkel való kapcsolat erősödik, miközben a gyermekek együttműködést, mások tiszteletét és közös munka élményét tapasztalják meg. A tevékenység során megtapasztalt közösségi élmény támogatja a gyerekek szociális fejlődését.

Kognitív hatások

Az adventi spiráljárás segíti a gyerekek térbeli orientációját és koncentrációs készségeit. A gyertya meggyújtásának rituáléja szimbolikus jelentőséggel bír, és segíti a gyerekeket abban, hogy az idő múlását és az események sorrendjét jobban megértsék. Az adventi készülődés során az idő érzékelésének megváltozása is elősegíti a gyerekek kognitív fejlődését.

IV. A tevékenység lebonyolítása

Előkészületek

A pedagógus, a szülőkkel közösen előre előkészíti a szükséges kellékeket: gyertyákat, fenyőágakat, természetes anyagokból (tobozok, almák,

szárított narancsdarabok) készült díszeket, és egy nagyobb teret, ahol a spirál elhelyezhető.

A szülők meghívása és bevonása az előkészületekbe. Fontos, hogy a szülők aktívan részt vegyenek a spirál kialakításában, illetve a gyertyák elhelyezésében. Fontos a szülők tudomására hozni a tevékenység időtartamát, és be is tartani azt.

A spirál elkészítése

A spirál, a tanterem közepén elhelyezett, fenyőágakból, esetleg színes sálakból készül. A középpontba egy nagy gyertya kerül, és a spirál köré kisebb, almába helyezett és fenyőággal díszített gyertyák, amelyeket a gyermekek, a pedagógus és a szülők gyűjtanak majd meg.

A spiráljárás

Halk és közös karácsonyi éneklés közben először a pedagógus, majd a gyermekek és a szülők, egyesével besétálnak a spirál belsejébe, mindenki a saját ritmusában, meggyújtják a saját gyertyájukat, így fokozatosan megvilágítják meg az utat. A spirál végén a középső gyertya fényei segítenek nekik abban, hogy a várakozás és a fény felé vezető utat megtapasztalják. Kifele jövet elhelyezik a meggyújtott gyertyát egy osztálytárs vagy egy szülő elé, ezáltal is szétszórva a saját fényt.

Zárás

A spiráljárás után a közösség megoszthatja élményeit. A pedagógus segíthet a gyerekeknek feldolgozni az élményeket, a fény, a remény és az ünnep jelentőségéről beszélgethetnek. Zárásként az adventi spirált elkészíthetjük só-liszt gyurmából, ez méltó befejezése lehet az eseménynek.

V. Összegzés

Az adventi spiráljárás nem csupán mélyebb lelki élményt ad a gyermeknek, szülőnek és pedagógusnak egyaránt: a közös éneklés segíti őket a közösségformálásban, valamint a karácsonyi ünnepre való felkészülésben. E közös tevékenység erősíti a családok és az iskola közötti kapcsolatokat, miközben hozzájárul a kisiskolás korú gyermek érzelmi, szociális és kognitív fejlődéséhez.

Szakirodalom

<https://eletszepitok.hu/adventi-spiraljaras/>

<https://woodlarkblog.com/diy-salt-dough-advent-spiral/>

www.pinterest.es

<https://neteducatio.hu/adventi-otletelo/>

Lázár Ervin meséinek erkölcsi nevelő hatása

(Szüszer-Nagy Mónika, Petőfi Sándor Általános Iskola, Csíkszereda)

„Lázár Ervin meséinek erkölcsi világa nagymértékben eltér a hagyományos népmesei rendtől, de olyan mély etikai normarendszert kínál helyette, amelynek segítségével az olvasó egész élete során eligazodhat a világban” – írja Pompor Zoltán (Pompor 2008, 108).

Hogy miért éppen Lázár Ervin meséit választottam a kisiskolások erkölcsi fejlesztésére, erkölcsi értékeinek alakítására? A válasz egyszerű: évekként ezelőtt nagyon kellemes tapasztalatom volt egyik osztályomban. Egy kisfiút, akit állandóan csúfoltak osztálytársai a szeplői miatt, elkeseredve fordult hozzám segítségért. Ekkor Lázár Ervin *Szőkevény szeplők* című meséjét olvastam fel az osztálynak, majd dolgoztam fel a gyerekekkel. A mese hatására elfogadták a kisfiút a szeplőivel együtt, nem csúfolták többet.

Lázár Ervin meséi olyan erkölcsi töltettel rendelkeznek, amelyre minden embernek, de leginkább a gyerekeknek óriási szükségük van, hisz olyan értékeket közvetítenek számukra, amelyekkel azonosulni tudnak. Nekünk, pedagógusoknak, arra kell törekednünk, hogy ezeket az értékeket megismertessük, gyakoroltassuk, elmélyítsük és tudatosítsuk a gyerekek ismereteiben. A mesék kiválasztásánál figyelembe kell vennünk az életkort, mert csak azok a mesék járulnak hozzá hatékonyan az erkölcsi fogalmak és értékek kialakításához, amelyek a megfelelő korosztály számára vannak feldolgozva.

Az erkölcsi fejlődés alapjait a család és az iskolai nevelés adja. Nem mindegy, ki lesz a gyermek számára a követendő példa, kinek az értékrendje hat rá, mivel szeretne azonosulni, mit fog jónak, követendőnek tartani, vagy mi lesz számára rossz, elutasítandó. Az értékképzés nem spontán, meg kell mutatnunk neki a helyes utat, bár ebben ő már egyre önállóbb, saját véleménye van. Van a gyermekben egy saját, belső értékrend, amit a „szíve súg”, és van egy külső, amit megfigyel, amit a környezet, a szülők, a pedagógusok, a társadalom alakít. Összhangba kell hoznunk a kettőt, korrigálnunk a külső, negatív hatásokat. Ez rengeteg hasznos beszélgetést igényel. Bele kell élnünk magunkat a helyzetükbe, ki kell kérnünk a véleményüket, hogy alakítsuk és formáljuk őket.

Erkölcsi értékeket alakítani kisiskolás korban csak konkrét példák összevetése útján, a legkézenfekvőbb módon történetekre, mesékre építve cél-szerű folytatni. Én Lázár Ervin meséit választottam, akinek írásai erkölcsi

üzenetük révén mind az óvodai, mind pedig az iskolai nevelés alapvető eszközeivé váltak (tankönyveinkben egyre több Lázár-mesét találunk), és a felnőtteket éppúgy megszólítják, mint a gyerekeket.

Éppen ezért egy 12 hetes fejlesztési tervet dolgoztam ki, amelybe bevontam a szülőket is. Célom az érzékenyítés, az iskolai zaklatás megelőzése volt, hogy Lázár Ervin meséi által fejlesszem a gyerekek jellemét, pozitívan hassak önértékelésükre, önbizalmukra. Először felmértem a gyerekeket, három mérőeszközt használva. Az első egy *feladatlap* volt, amelynek első részében a fogalomértelmezésre fektettem a hangsúlyt, a második részében az erkölcsi fogalmakkal kapcsolatos attitűdöket vizsgáltam, a harmadik rész pedig erkölcsi ítéletalkotásokat tartalmazott. Második eszközként a Coopersmith (1981) által kidolgozott kérdőíves vizsgálatot, a SEI (Self-Esteem Inventory) *kérdőívet* választottam, amely az általános iskolás tanulók önértékelésének megállapítására szolgál. A harmadik mérőeszköz egy *értékkrendet vizsgáló kérdőív* volt. Rangsorolniuk kellett a bizonyos fogalmakra (barátság, szeretet, bizalom, bátorság, megbocsátás stb.) vonatkozó kérdéseket aszerint, hogy mennyire fontosak azok számukra.

A fejlesztési időszak terve a gyerekekkel:

Időpont	Cél/Fogalom	Mese	Megvalósítási mód
1. hét	– szeretet, barátság, mely legyőzheti a szomorúságot	<i>Négyszögletű Kerek Erdő</i> – Bemutatkozunk (Lázár Ervin)	– háromlépcsős interjú – jellemtérvkép – csoportos beszélgetés – drámajáték – rajzos megjelenítés
2. hét	– érzelmek kifejezése, a kiszolgáltatottakról való gondoskodás átélése – törődés, barátság, megbocsátás, felelősség	<i>Vacsikamati virágja</i> (Lázár Ervin)	– kooperatív csoportmunka – drámajáték – irányított beszélgetés
3. hét	– a félelem legyőzése – bátorság	<i>A zöld lific</i> (Lázár Ervin)	– beszélgetőkör – drámajáték
4. hét	– a csoporton belüli együttműködés erősítése – bizalom, együttműködés, törődés másokkal	<i>Az élet titka</i> (Lázár Ervin)	– fűrtábra – beszélgetőkör – közös rajz

Időpont	Cél/Fogalom	Mese	Megvalósítási mód
5. hét	– a fölösleges, sértő vita kerülése – ne a külső tulajdonságok alapján ítéljük meg társainkat, sokkal fontosabb a jellem megismerése	<i>Virágszemű</i> (Lázár Ervin)	– csoportos beszélgetés – vita módszere – drámajáték
6. hét	– feltétel nélküli szeretet, kedvesség, megbecsülés	<i>A hétfejű tündér</i> (Lázár Ervin)	– önismereti játék – gondolkodtató kérdések – kooperatív csoportmunka – jellemtérkép
7. hét	– önzés, önfeláldozás, türelem – bölcsesség	<i>A molnár fia zsák bűzája</i> (Lázár Ervin)	– csoportos beszélgetés – gondolkodtató kérdések
8. hét	– igazságosság, a hatalom igazságtalansága	<i>Az igazságtevő Nyúl</i> (Lázár Ervin)	– megbeszélés – drámajáték
9. hét	– feltétel nélküli elfogadás, szolidaritás	<i>Szőkevény szeplők</i> (Lázár Ervin)	– fogalomtérkép – gondolkodtató kérdések
10. hét	– helyes szeretet, bizalom, kedvesség – nem elég szeretve lenni és mindenkit szeretni, jól is kell tudni csinálni	<i>A kislány, aki mindenkit szeretett</i> (Lázár Ervin)	– vita – kérdező közösség – gondolkodtató kérdések
11. hét	– mások megismerése – előbb ismerd meg a másikat, azután ítélkezz	<i>Széllelbélt</i> (Lázár Ervin)	– szóforgó – csoportmunka – dráma – beszélgetés, vita
12. hét	– az önismeret fejlesztése – barátság, elfogadás	<i>A nagyravágyó feketerigó</i> (Lázár Ervin)	– drámajáték – vita, szavazás – megbeszélés – kártyák rendezése

E 12 hetes időszak alatt a szülőknek szülői értekezleteket és workshopokat tartottam. Ezek a foglalkozások lehetőséget teremtettek arra, hogy a szülők jobban megértsék gyermekeik gondolkodásmódját, és olyan gyakorlati módszereket ismerhettek meg, amelyekkel otthon is segíthetik őket ezeknek az értékeknek a mélyebb elsajátításában.

Időpont	Cél	Tartalom	Megvalósítási mód
1. alkalom	– érzékenyítés	A mese erkölcsi hatása	– előadás – megbeszélés
2. alkalom	– a fölösleges, sértő viták elkerülésének fontossága, annak megértése, hogy ne a külső tulajdonságok alapján ítéljük meg társainkat, hanem a jellemük megismerése a fontos	A külső helyett a belső értékek: <i>Virág szemű</i> (Lázár Ervin)	– csoportos beszélgetés: hogyan befolyásolják az előítéleteink a kapcsolatainkat? – vita: pl. a divat fontosságáról, megpróbáljuk mindkét oldalt megérteni, érvekkel alátámasztva
3. alkalom	– a feltétel nélküli elfogadás fontosságának megértése, a szolidaritás és a más-ság tiszteletének erősítése	Elfogadás és szolidaritás: <i>Szőkevény szepők</i> (Lázár Ervin)	– fűrtábra: a szülők közösen gyűjtik össze, mit jelent számunkra az elfogadás, hogyan nyilvánulhat meg (pl. külső megjelenés, vélemény, viselkedés). – szóforgó: mindenki mond egy-egy szót, ami egy adott emberről az első látásra eszébe jut, majd megbeszéljük, hogy mennyire szokott ez a benyomás a valósággal egyezni
4. alkalom	– az erkölcsi nevelés fontosságának megértése	Értékelés	– megbeszélés

A 12 hetes fejlesztés után a gyerekek ismét kitöltötték a feladatlapot, a SEI-kérdőívet és az értékrendet vizsgáló kérdőívet. Arra voltam kíváncsi, hogy a mesék és azok feldolgozása mennyire segítették a fogalmak pontos megértését, illetve mennyire hatottak pozitívan az önértékelésükre.

Mint a folyamat igazolta, Lázár történetei pozitív módon járulnak hozzá a gyerekek erkölcsi fejlődéséhez, a mesék által közvetített értékek fejlesztik a gyerekek jellemét. Az értékek nemcsak a mesékben, hanem minden nevelési

tevékenységben, minden tantárgyban benne vannak, amiket tanítunk, sőt abban is kifejezésre jutnak, ahogy tanítunk. A tizenkét hetes fejlesztés számomra is hasznos tapasztalatokat hozott. A mesék alkalmat adtak az önismereti játékokra, fogalomtérképek elkészítésére, gondolkoztató kérdések megvitatására, a hősök lelkiállapotának megfestésére, közös rajzokra, drámajátékokra stb. A fejlesztés során viták alakultak ki, ezek egy „kérdező közösségben” (Fisher 2008) zajlottak le, amely az önálló gondolkodás elvére épül. A gyerekek megtanultak érvelni, kérdezni, vitatkozni, értékelni bizonyos helyzeteket, ezáltal növekedett önbecsülésük és önbizalmuk.

Minden kollégámnak ajánlom Lázár Ervin meséit, hogy bevezethessék a gyerekeket abba a lenyűgöző mesevilágba, ahol „Olyan, mintha álomban járna az ember. Az ég tündérszoknyakék...” (Lázár 2002, 7).

Szakirodalom

Coopersmith, S. (1981). *The antecedents of self-esteem*. Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA.

Fisher, R. (2008): *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni erkölcsről és erényekről*. Műszaki Kiadó, Budapest.

Lázár E. (2002): *A manógyár*. Osiris Kiadó, Budapest

Lázár E. (2004): *A Hétfejű Tündér*. Osiris Kiadó, Budapest.

Lázár E. (2004): *A Négyszögletű Kerek Erdő*. Osiris Kiadó, Budapest.

Pompor Z. (2008): *A hétfejű szeretet*. Kiss József Könyvkiadó, Budapest.

Több van benned, mint gondolnád!

(Derzsi Ágnes, Dr. Bernády György Általános Iskola, Marosvásárhely)

Élménypedagógiai tevékenységek és azok hatása a gyermek–szülő–pedagógus kapcsolatra

A tapasztalati oktatás célja az akadémikus tudás megszerzése helyett a személyiség és az érettség fejlesztése az aktív tapasztalatszerzés folyamatán keresztül. Kurt Hahn elképzelése szerint (mely később messzemenően igazolódott) bizonyos tapasztalatok önmagukban is a legkülönbözőbb szociális készségek (pl. együttműködés, tolerancia, segítőkészség, közös problémamegoldás stb.) fejlődését eredményezik.

A kalandpedagógia integrálja a tapasztalati tanulás módszerét, és azt a szabadban, természetes környezetben végzett fizikai jellegű gyakorlatokban alkalmazza. Ezen programok során a résztvevők az outdoor gyakorlatokat megoldva szereznek tapasztalatokat, amelyekből a valós életben felhasználható tanulságokat fogalmazznak meg.

Az eredmények azt bizonyítják, hogy az outdoor élménypedagógia, a tapasztalati oktatás más módszereknél hatékonyabban segíti elő a komfortzónából történő kilépést, ezáltal maradandóbb tanulást és változást biztosít. Ennek oka, hogy az outdoor gyakorlatok az átlagnál mélyebben „érintik meg” a résztvevőket, nagyobb kihívást jelentenek, erősebben hatnak az érzelmekre, és sokszor életre szóló élményeket nyújtanak. Önálló terápiás és pedagógiai módszerként is alkalmazható, valamint modulként beépítve más terápiás és oktatási folyamatokba, fokozhatja azok hatásfokát.

Az élménypedagógia lényege, hogy a tanulók közvetlen tapasztalatok révén tanulnak meg új dolgokat. Az első osztályos kirándulás során számos olyan tevékenység valósult meg, amely segítette a gyerekek fejlődését.

Társas kapcsolatok erősítése. A csapatépítő játékok során a tanulók, és ebben az esetben a szülők is, olyan helyzetekbe kerültek, hogy együtt kellett dolgozniuk, problémákat kellett megoldaniuk és közösen kellett döntéseket hozniuk. Ez segítette őket abban, hogy jobban megismerjék egymást, fejlesszék a kommunikációs és együttműködési készségeiket. A közös élmények megerősítették a barátságokat, a csoporthoz való tartozás érzését.

Önállóság és felelősségvállalás. A kirándulás során a gyerekeknek különböző feladatokat kellett ellátniuk, amelyek elősegítették önállóságuk, felelősségérzetük fejlődését. Például a napi rutinok, mint a szállás rendbetétele,

vagy a közös étkezések előkészítése, segítettek abban, hogy a gyerekek felelősséget vállaljanak saját magukért és egymásért.

Kreativitás és problémamegoldás. Mind az élménypedagógiai tevékenységek, mind a természetismereti feladatok, különböző problémák elé állították a gyerekeket, szülőket, amelyek kreatív gondolkodást és együttműködést igényeltek. A tanulók különböző megoldásokat próbáltak ki, ez segítette őket abban, hogy jobban megértsék a problémák összetettségét, és képesek legyenek azok kezelésére.

Érzelmi fejlődés. Az élménypedagógia segít a gyerekek érzelmi intelligenciájának fejlődésében is. A kirándulás során a gyerekek, valamint szüleik megtanulták, hogyan kezeljék a kihívásokat, hogyan osztozzanak az örömeikben és nehézségeikben, hogyan támogassák egymást.

Az iskolai kirándulások mindig különleges alkalmak a gyerekek számára, hiszen nemcsak a tanórákon tanult ismereteket alkalmazhatják, hanem egyben a közösségi élményeket is megélhetik. Az első osztályos tanulók számára az év végi kimozdulás egy ilyen élmény, amely lehetőséget ad arra, hogy a tanulás és szórakozás együttesen jelenjen meg, és a tanulók szocioemocionális fejlődését is nagyban elősegíti.

A közösségbe való beilleszkedés komoly kihívást jelenthet, egy jól megtervezett kirándulás segíthet a tanulók közötti kapcsolatépítésben, a közösségi érzés erősítésében.

Az élménypedagógia alapelvei, amelyek a tanuló aktív részvételére, felfedezésre és a közvetlen tapasztalatokra építenek, kiemelkedő szerepet kapnak egy ilyen kirándulás során.

Amint Kurt Hahn, az élménypedagógia „atyja” mondta: „Több van benned, mint gondolnád. Ha látnád, felismernéd a saját magadban rejlő potenciált, akkor soha nem elégednél meg kevesebbrel!”

A kirándulás céljai:

1) *Közösségépítés:* A gyerekek számára új lehetőséget biztosítani, hogy jobban megismerjék egymást, és együtt dolgozzanak közös célok elérése érdekében.

2) *Együttműködés:* Az élménypedagógiai módszerek arra ösztönözték a tanulókat, hogy megosszák ötleteiket, véleményeiket, és közösen találjanak megoldásokat a felmerülő problémákra.

3) *Természet- és környezetvédelem megismerése:* A kirándulás során a tanulók betekintést nyerhettek a természet világába, amely segíthetett a környezettudatosságuk fejlesztésében.

4) *Érzelmi és társas készségek fejlesztése:* A különböző csapatépítő feladatok és játékok segítették a tanulókat önismeretükben, valamint a másokkal való kapcsolatuk fejlesztésében.

A kirándulás helyszíne és programja. A kétnapos kirándulás helyszíne a nyárádszentlászlói Pásztortűz panzió volt, amely ideális környezetet biztosított az élménypedagógiai tevékenységekhez. A helyszín számos lehetőséget kínált a természeti környezet felfedezésére, miközben biztonságos és jól felszerelt infrastruktúrával rendelkezett, ideális keretet teremtve az aktív kikapcsolódáshoz.

A kirándulás programja a következő tevékenységeket tartalmazta:

1. Ismerkedés a környezettel:

Az első napon a tanulók egy rövid túrán vettek részt, ahol megismerkedtek a környezetükkel, és játékos feladatok keretében próbálták felfedezni a természet szépségeit.

A túrán interaktív módon, játékokkal és történetekkel irányítottam a gyerekek figyelmét a környezet védelmére és tiszteletére. Megismerkedtek a helyi növény- és állatvilággal, miközben játékos feladatokat oldottak meg. Abban segítettem őket, hogy minél több érzékszervüket használják a felfedezés során, például tapintották a különböző leveleket, megfigyelték a madarakat és hallgatták azok énekét, megszagolták a virágokat, megkostolták az ehető növényeket.

2. Csapatépítő játékok:

A második napon a résztvevőket különböző csapatépítő feladatok várták, amelyek a közösségi érzést erősítették. A feladatok során a tanulónak és szüleinek együtt kellett dolgozniuk, például közösen kellett egy-egy puzzle-t összerakniuk vagy akadálypályát teljesíteniük, egymásra figyelve építkezniük. Ezek a feladatok nemcsak a problémamegoldó készségeket fejlesztették, hanem a csapatmunka fontosságát is hangsúlyozták.

A természet kincsei. A cél az volt, hogy a gyerekek csoportokban összegyűjtsenek különféle természeti tárgyakat: leveleket, tobozokat, ágakat, köveket, virágokat stb. Az összeállított kincseket később közösen kielemeztük, és mindenki elmondhatta, miért éppen azt a tárgyat választotta. A játék célja az volt, hogy a gyerekek figyelmét ráirányítsuk a természet szépségeire, ösztönözzük őket a kreativitásra és a közös munkára.

Színek a természetben. Minden gyermeknek különböző színekre kellett keresnie egy-egy elemet az erdőben. Például a zöld színhez egy levél, a barna színhez egy fa kérge, a sárga színhez egy virág stb. A gyerekek alig várták, hogy bemutathassák kincseiket.

A szülők sem maradhattak ki a játékból. Mivel a legtöbb szülő városi környezetből érkezett, számukra is új élmény volt az erdő közvetlen közelsége. A gyerekek és szülők közösen fedezték fel az erdő titkait, ami még inkább erősítette a közösségi élményt.

Képzeletbeli híd. Ebben a játékban minden gyermeknek egy-egy feladatot kellett teljesítenie a többiek segítségével. Egy szülő a „híd” egyik oldalán állt, a másik oldalon pedig a gyerekek. Céljuk az volt, hogy önállóan vagy segítséggel egy-egy akadályt leküzdjenek, miközben a többiek szurkoltak nekik.

Láthatatlan védelmező. Ez a játék a figyelem és koncentráció fejlesztésére irányult. A gyerekek feladata az volt, hogy egy szűk, erdőn át vezető ösvényen próbáljanak együtt haladni párosával úgy, hogy egyikőjük szeme be volt kötve, a társa meg irányította, védelmezte. A játék során a gyerekeknek figyelniük kellett a társuk mozgására és a saját lépéseikre, miközben az erdő természetes akadályai között haladtak.

Lufitánc. A szülő és gyermeke egy lufit tartanak a homlokuk között, és úgy próbálnak táncolni, hogy a lufi ne essen le. Együttműködést, koncentrációt, egyensúlyt fejlesztő játék.

Zsákban futás párosan. A szülő és a gyerek egy zsákba bújnak (ha elég nagy), és így próbálnak haladni. Cél elérése együtt, koordinált mozgással. Egyensúlyérzék, együttműködést, ritmusérzék fejlesztő játék.

Kötélhúzás csapatban. Klasszikus, de mindig hatalmas a siker. A szülők játszhatnak a gyerekek ellen, vagy vegyes csapatokat is lehet képezni.

Ezek a gyakorlatok nemcsak szórakoztatóak, de segítenek erősíteni a szülő-gyermek kapcsolatot, és felejtethetlenné teszik az év végi közös kirándulást. A legfontosabb: sok nevetés, sok közös élmény, és mindenki győztes!

3. Visszajelzések és tanulságok. A kirándulás után a tanulóktól és a szülőktől egyaránt pozitív visszajelzések érkeztek. A gyerekek örömmel beszélték a közösen átélt élményekről, sokan említették, hogy a kirándulás segített nekik jobban megismerni társaikat és közelebb kerülni a közösséghez. A szülők is elégedettek voltak, különösen a közösségépítés és a csapatmunka terén tapasztalt előrelépésekkel.

A kirándulás során szerzett élmények és tapasztalatok segítettek abban, hogy a tanulók jobban megértsék saját magukat és másokat, valamint erősödött bennük a közösségi érzés. Az élménypedagógiai tevékenységek pedig hozzájárultak ahhoz, hogy a tanulók aktívan részt vegyenek a tanulási folyamatban, és saját tapasztalataikon keresztül szerezzék meg a tudást.

Következtetés

Az elsősök év végi kirándulása kiváló lehetőséget biztosított arra, hogy a tanulók ne csak szórakozva, hanem tanulva is élvezhessék az iskolán kívüli közösségi élményeket. Az élménypedagógiai módszerek alkalmazása nemcsak szórakoztató, hanem tanulságos élményeket is nyújtott, amelyek hozzájárultak a tanulók érzelmi és társas készségeinek fejlődéséhez. A kirándulás segített megerősíteni a közösségi érzést, fejlesztette az önállóságot és a problémamegoldó képességet, és segítette a gyerekeket abban, hogy jobban megismerjék önmagukat és társadalmi környezetüket.

A szülő–pedagógus együttműködés kulcsfontosságú az elsősök év végi kirándulásának sikeres lebonyolításához. Ebben az életkorban a gyerekek még különösen érzékenyek, és igénylik a biztonságos, szeretetteljes környezetet – ennek megteremtésében pedig a pedagógusok és a szülők közötti jó kapcsolat elengedhetetlen. A kirándulás szervezése során a pedagógusok feladata a program kidolgozása, a biztonsági szempontok figyelembevétele és a gyermekek pedagógiai kísérése, míg a szülők támogathatják a folyamatot például önkéntes kísérőként, pénzbeli hozzájárulással, vagy az uzsonnák, esőkabátok, egyéb felszerelések előkészítésével.

A jó kommunikáció lehetővé teszi, hogy minden érintett pontos információt kapjon a program részleteiről, és a felmerülő kérdések, aggodalmak is időben tisztázódjanak. Az együttműködés, a minőségi párbeszéd nemcsak a kirándulás napján hoz eredményt, hanem hosszú távon is erősíti a bizalmat és közösséget épít, ami az elsősök iskolai beilleszkedésében, majd később a fejlődésükben, haladásukban is kiemelkedő szerepet játszik.

Szakirodalom

- Besnyi Sz. – Nagy G. M. (2014): *A Játék nem játék!* Katalizátor Pedagógusképző Központ Bt., Budapest.
- Besnyi Sz. – Nagy G. M. (2023): *A Játék nem játék! 2.* Katalizátor Pedagógusképző Központ Bt., Budapest.
- Bennett, S. – Bennett, R. (1993): *Gyerünk a szabadba! 365 szabadtéri játék gyakorló szülők és gyermekeik számára.* Alexandra Kiadó, Pécs.
- <https://tapasztalati-tanulas-alapitvany.hu/team/kurt-hahn/>

Szülő és pedagógus hatékony kapcsolata

(Ádám Erzsébet, Bethlen Gábor Általános Iskola, Gyergyószárhegy)

A szülő–pedagógus kapcsolat fontos tényező a gyerekek oktatási és tanítási folyamatában. Ha a pedagógus jó kapcsolatot ápol a szülőkkel, nemcsak a nevelést, a tanítási-tanulási folyamatot segíti elő, hanem a gyermekek iskolához, tanuláshoz fűződő viszonyulását is számottevően javítja.

A szülők bevonása az iskolai életbe olyan problémákat oldhat meg, amelyekkel a pedagógus egymaga nem tud megküzdeni, ezért fontos olyan alkalmakat teremteni, ahol a szülők vagy a pedagógusok rendszeresen találkoznak és hatékonyan kommunikálhatnak. Ilyen alkalmak lehetnek a szülői értekezletek, fogadóórák, nyílt napok, családlátogatások, vagy akár az online tér.

Jó gyakorlatok a hatékony szülő és pedagógus kapcsolatra

A szülői értekezletek alkalmával a szülőknek lehetőségük adódik arra, hogy mélyebben belelássanak az oktatói-nevelői munkába. Már az első szülői értekezőt kellemes, meleg, barátságos hangulatban történik, a cél a gyermek megismerése és az adatgyűjtés.

Saját tapasztalatom alapján elmondhatom, hogy a szülők nyitottak a szülői értekezletekre. Kíváncsiak a gyerekük tanulmányi eredményeire. Az én véleményem az, hogy a szülői értekezőt ne emeljük ki az egyes tanulók pozitív, illetve negatív eredményeit, hiszen a továbbiakban ez befolyásolhatja a szülőnek a pedagógussal való kapcsolatát. Inkább általánosítva beszéljünk az osztályközösségről, a közös eredményekről, esetleg projektekről számoljunk be. Ezeken a gyűléseken nagyon fontos, hogy ne csak a pedagógus beszéljen, hanem a szülők is kapcsolódjanak be a beszélgetésbe, mondják el a saját véleményüket, meglátásukat, fogalmazzák meg az álláspontjukat azokkal a témákkal kapcsolatban, amelyek felmerültek az oktatói-nevelői munka során. Ami engem illet, én leggyakrabban a tanulási nehézségekről szoktam kérdezni a szülőket, arról, hogy milyen akadályokba ütköznek a gyerekek az otthoni tanulás során. Az itt felmerülő problémákra közösen szoktunk megoldásokat találni, mindenki elmondhatja az ötleteit.

A szülői értekezletek alkalmával, a szüleiknek köszönhetően a diákoknak olyan oldalát ismerhetem meg, amely az oktatói tevékenység során többnyire rejtve marad előttem.

Használati útmutató a gyerekemhez – az előkészítő osztály legelső hetében szoktam megtartani az ismerkedő szülői értekezőt. Az első alkalommal

egy olyan adatlapot adok át a szülőknek, amelyet a következő adatokkal kell kitöltsenek: a gyerekek fontosabb adatai, milyen egészségügyi problémái vannak, mire érzékeny, mire kell odafigyelni. Nem utolsósorban pedig megkérem a szülőket, hogy írják le meglátásaikat, illetve elvárásaikat az iskolával szemben.

Tökfaragó délután – minden év novemberében tökffaragó délutánt tartunk a gyerekekkel és szülőkkel közösen. Ez abból áll, hogy minden tanuló az édesapjával vagy édesanyjával, esetleg a nagyobb testvérével közösen halloween-tököt farag. Ezt a tevékenységet már nagyon régen bevezettem az iskolán kívüli tevékenységeim közé, mint szülőt, diákot és pedagógust összekovácsoló eseményt. Nagyon szép munkák születnek ilyenkor, ezeket le is fotózzuk, megörökítjük. A kisgyerekek hazavihetik a közös munkát. A faragás után lehetőség nyílik a kötetlen beszélgetésre pedagógus és szülő között, egy finom kávé és teasütemény elfogyasztása kíséretében. Az előző évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a szülők sokkal nyíltabbak, felszabadultabbak az ilyen jellegű tevékenységek során, mint a szülői értekezletek alkalmával, ugyanis itt lehetőség nyílik a személyesebb hangvétellű beszélgetésekre. Nemcsak a gyerekek tanulmányaira tudunk fókuszálni, hanem tapasztalatcserére is sor kerül.

Ismerjük meg jobban gyerekeinket! – pszichológiai jellegű témákat dolgozunk fel ennek a tevékenységnek a keretében, a szülők így mélyebb betekintést nyerhetnek a gyerekek lelkivilágába, és a továbbiakban könnyebben megérthetik a gyerekek aktuális viselkedését egy-egy adott problémahelyzetben. A következő témákat dolgozzuk fel: hisztikezelés, szorongásoldás, stresszkezelés. Ugyanakkor bevonjuk a pszichológust is, ami sokat segít ebben a folyamatban, ő a pozitív fegyelmezésről, a motivációról, a bullyingról, az iskolai erőszakról tart előadásokat a szülőknek. Ezek olyan érzékenyítő témák, amelyekkel – véleményem szerint – az oktatói-nevelői tevékenység során majdnem mindennap találkozunk, és nem árt, ha a szülők is többet tudnak ezekről a kérdésekről.

Ismerd meg az otthonom! – annak ellenére, hogy egyre ritkább már a családlátogatás a pedagógusok körében, én gyakran szoktam ezt művelni. Előkészítő osztályban igyekszem családlátogatást végezni. Minden gyerekhez el szoktam menni, megismerem a családot, a körülményeket, amelyek közt a gyereket nevelik. Előzőleg egy tervet szoktam készíteni magamnak, hogy milyen időpontokon fogom meglátogatni a gyermekeket. Természetesen előzőleg értesítem a szülőket, és egyeztetünk, hogy megfelel-e az időpont, amit kitűztem. Ha igen, akkor az iskolai tevékenység után a gyerekekkel együtt elmegyek családlátogatni. Nagyon pozitív tapasztalataim vannak,

kedvesen fogadnak a szülők. Sok hasznos információt megtudok a gyerekről, hiszen vannak olyan „kényes” dolgok, amelyeket a szülő jobbnak lát négy-szemközt közölni a pedagógussal. A gyerekek általában előszeretettel mutatják meg a saját kis szobájukat, hogyan tartják rendben a tanszereiket, milyen körülmények között tanulnak, esetleg betekintést is kapok abba, hogy minden tanulási eszköz adott-e a gyerek fejlődéséhez, milyen online kapcsolattartási eszközeik vannak. Itt gondolok a számítógépre, laptopra, esetleg táblagépre vagy telefonra.

Légy részese a fejlődésnek! – az idei tanévtől vezettem be az osztályomba a *Classdojo* nevezetű gamifikációs programot. Ez egy olyan online felület, ahová a gyerekek kódok alapján tudnak bejelentkezni. Minden tanulóhoz a rendszer társít egy figurát, amelyet a gyerekek előszeretettel módosítanak. A felület lényege, hogy a gyerekek pontokat gyűjthetnek a különböző feladatok elvégzése során. Én leggyakrabban házi feladatot szoktam adni a gyerekeknek, de az órai tevékenységüket is pontozom. Ez motivációt jelent a gyerekeknek, hiszen minden gyerek arra törekszik, hogy az övé legyen a legtöbb pontszám, ezért igyekeznek minél pontosabban és ügyesebben dolgozni. A pedagógus meghívhatja a szülőket, akik így részesei a gyerekük órai tevékenységének, mivel nyomon követhetnek minden iskolai eseményt. Nemcsak szülőket, hanem az osztályba betanító pedagógusokat is meg lehet hívni, akik ugyanúgy, mint az osztály tanítója, értékelhetik a gyerekeket. Ezen a felületen minden olyan iskolán kívüli eseményt rögzíthetünk, amelyen az osztályunk részt vesz.

Karitatív sütivásár – ez egy olyan tevékenység, amelybe a szülőt és gyereket egyaránt bevonjuk. Lassan már a második éve, hogy október folyamán karitatív sütivásárt rendezünk a településen. Az esemény lényege, hogy az iskola szülőcsoportjai süteményeket sütnek, a gyerekekkel pedig kézműves alkotásokat készítünk. Ezeket a Szárhegyi Híres Káposztavásár és Fesztivál keretén belül eladjuk. A befolyt összegből az iskolánkat szépítjük, vagy iskolai tevékenységek kiadásait fedezzük belőle. Nagyon jó véleményem van erről a kezdeményezésről, hiszen a szülők lelkesen készülnek minden évben, rengeteg süteményt hoznak a vásárra, amelyeket a vásárlók nagy szeretettel el is fogyasztanak.

Zárt körű Facebook-csoport – ebben a csoportban fotósorozatokon minden iskolán kívüli eseményt megörökítünk. A szülők így beleláthatnak egy-egy kirándulásba, könyvtár- vagy múzeumlátogatásba.

Úgy vélem, az oktatói-nevelői munka csak akkor tud eredményesen működni, ha a gyerek, a szülő és a pedagógus egészséges kapcsolatot ápolnak. Hiszen nem beszélhetünk együttműködésről, ha valamelyik féltől nem

kapunk visszajelzést. Egy jó szülői közösség, egy hatékony partneri viszony nemcsak megkönnyíti a tanító munkáját, hanem motiválja is azt.

Szakirodalom

Bodoni Ágnes (2012): *Reformpedagógia*, Ábel Kiadó, Kolozsvár.

Podráczky, J. (2013., szerk.): *Különlegések. Adalékok a differenciálás módszertanához*. BGA Zrt., Budapest.

[http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Pedaggus_mes-
tersgV2/45_a_szlkkal_val_kapcsolattarts.html](http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Pedaggus_mes-
tersgV2/45_a_szlkkal_val_kapcsolattarts.html) [Letöltve: 2025. 04. 09.]

Pedagógus–szülő partnerség a gyermeki jóllétért

(Kelemen Enikő tanító, Xantus János Általános Iskola, Csíkszereda)

„A gyermek fejlődése nemcsak a tanulásról szól, hanem arról is, hogy érzelmileg stabil, boldog emberré váljon. Ehhez elengedhetetlen a pedagógusok és a szülők közötti együttműködés.”

(Bagdy Emőke)

A gyermekek fejlődése és jólléte szoros összefüggésben áll a pedagógusok és szülők közötti együttműködéssel. A hatékony kommunikáció és partnerség kialakítása kulcsfontosságú ahhoz, hogy támogassuk a gyermekeket a tanulásban, érzelmi fejlődésben és a boldog, kiegyensúlyozott élet kialakításában. E dolgozat célja bemutatni a pedagógus–szülő együttműködés fontosságát, különös figyelmet fordítva a *Boldogságóra* és az *Erősségközpontú program* gyakorlati megvalósítására.

Létezik a gyermeknevelésben egy szülő–gyerek–pedagógus háromszög. E háromszög három csúcsában balra a szülő, majd a pedagógus, és legfelül a gyerek van. A geometriai elrendezésnek nincs nagy szerepe, de jelképezi, hogy a szülő és a pedagógus jó alapot biztosíthatnak a „felettük álló” gyerek fejlődésének. A három oldal a kommunikációt, a partnerséget, az együttműködést jelenti a három résztvevő között (Novák 2018).

Ha bármely két résztvevő között lecsökken a kommunikáció, akkor nemcsak a gyermek lehetőségei csökkennek a kiteljesedésre, hanem a felnőttek esélyei is ahhoz, hogy hozzájáruljanak a gyerek fejlődéséhez. Minél jobb a résztvevők kommunikációja, együttműködése (gyerek–szülő, szülő–pedagógus, pedagógus–gyerek), annál hatékonyabb a résztvevők hozzájárulása a neveléshez.

A legtöbb otthoni és iskolai helyzet könnyebben megoldódna, ha a szülők és a pedagógusok növelnék e háromszögnek a nevelésben betöltött szerepét.

- Ha a pedagógusok és a szülők egyaránt ugyanazokat az értékeket és viselkedési normákat képviselik, a gyermekek könnyebben alkalmazkodnak, és stabilabb környezetet érzékelnek.
- A pedagógusok nap mint nap látják a gyermekek viselkedését és teljesítményét az iskolai környezetben, míg a szülők jobban ismerik a gyermekek otthoni szokásait, érzéseit. Az információk megosztása segíthet abban, hogy mindkét fél jobban megértse a gyermek szükségleteit.

- Ha a pedagógusok és a szülők rendszeresen kommunikálnak, könnyebben észlelhetők a problémák, és közösen található meg a megoldások, mielőtt azok súlyosbodnának.
- A szülők és pedagógusok együttműködése lehetővé teszi, hogy a gyermekek igényei és érdeklődései a középpontba kerüljenek, így a tanulási és fejlődési folyamatok is jobban igazodnak hozzájuk.
- Amikor a szülők és pedagógusok együtt dolgoznak, a gyermekek látják, hogy a felnőttek együttműködnek, ami pozitív példát ad számukra a közösségi értékekről és a csapatmunkáról.
- A szülők és pedagógusok közötti jó kapcsolat segít a gyermekek érzelmi fejlődésében is, mivel biztonságot és támogatottságot érzékelnek.

A kommunikáció, az együttműködés mellett a pedagógus–szülő–gyermek hármasságban rendkívül fontos az érzelmi intelligencia, mert egymásra hatunk és egymástól tanulunk. Az érzelmeinket felismerve és azokat kontrollálva, majd megosztva, a kommunikációnk eredményesebb, a kapcsolataink erősebbek lehetnek. Ebben segít a *Boldogságóra Integrált Program*.

A *Boldogságóra Integrált Program* a pozitív pszichológia legújabb kutatási eredményeit dolgozza fel korosztály-specifikusan, azzal a céllal, hogy elősegítse a gyerekek és fiatalok mentális egészségének és jóllétének fejlesztését, támogatva őket abban, hogy boldogabb és kiegyensúlyozottabb életet élhessenek, ugyanakkor egészséges megküzdési stratégiákkal reagálhassanak az élet elkerülhetetlen kihívásaira.

A csíkszeredai Xantus János Általános Iskola taplocai kisiskolásai 2019 ősztől részesei a jóllét ezen formájának. Kezdetben a Boldogságóra Alapprogram boldogságnövelő stratégiáival ismerkedtek, majd fokozatosan az Önbizalom és az Erősség programokkal, melyek a nehézségekkel való megküzdés, önismeret és kiteljesedés témakörei köré szerveződtek.

Hogyan segít ez a program a szülő–gyermek–pedagógus hatékony kommunikációjában, együttműködésében? A továbbiakban olyan gyakorlati tevékenységeket mutatok be, amelyet az iskolánkban szervezünk, és amelyek segítik a pedagógus és a szülő együttműködését, erősítik a partnerséget, és előmozdítják a gyermeki jóllétet.

- családi nap
- szüreti felvonulás és táncház
- karácsonyi kézműves-foglalkozás és játszóház
- szülői farsangi bál
- családi piknikezés, kirándulás
- szülői értekezlet
- egyéni konzultáció – fogadóóra
- boldogságóra szülőkkel

Ezek közül két tevékenységet mutatok be részletesebben.

Tevékenység: családi nap

A tevékenység célja: erősíteni a szülők és pedagógusok közötti kapcsolatot; a gyermekek emocionális és mentális jóllétének támogatása; az óvodás szülők ismerkedése a tanítókkal; valamint a Boldogságóra Program tevékenységeinek integrálása a mindennapi életbe.

Célcsoport: szülők, pedagógusok, óvodás és iskolás gyermekek.

Időtartam: 1 napos esemény (de hosszabb távú együttműködés alapjait rakja le).

Helyszín: az iskola udvara.

Tevékenységek:

- közös kreatív műhelyek: barkácsolás, közös kép festése, arcfestés
- érzelmi intelligenciát fejlesztő játékok: „Érzelmi memória” (memóriajáték, ahol az érzelmeket ábrázoló kártyákat kell párosítani.); „Mi történik velem?” – Szívmanó kártyák (különböző érzelmeket ábrázoló kártyák segítségével az érzelmek kifejezése); „Ez vagyok én!” (önismeret-fejlesztő játék)
- közös sportos aktivitások: focibajnokság, családi váltófutás, együttműködős akadálypálya
- családi kincsvadászat
- beszélgetős, ismerkedős körök
- zenés-táncos aktivitások
- főzőverseny
- ugrálóvár a gyerekeknek

A tevékenység eredményei:

- Erősödő szülő–pedagógus együttműködés: A program során létrejövő közvetlen kapcsolatok segítenek abban, hogy a szülők és pedagógusok jobban megértsék egymás igényeit és elvárásait a gyermekek fejlesztésében.
- Ez a program lehetőséget biztosít arra, hogy a szülők és pedagógusok közvetlen kapcsolatba kerüljenek egymással, miközben közösen dolgoznak a gyermekek érzelmi jóllétének és boldogságának növelésén.
- A Boldogságóra Integrált Program technikái hozzájárulnak a gyermekek pozitív önértékelése, érzelmi intelligenciája és szociális készségei fejlesztéséhez.

Tevékenység: Boldogságóra szülőkkel

A tevékenység célja: A szülők és pedagógusok közösen dolgozzanak a gyermekek érzelmi és mentális jóllétének támogatásán, miközben erősítik

saját önismeretüket, hálagyakorlásukat, megismerik saját erősségeiket és fejlesztik személyiségüket. A kétnapos program során a Boldogságóra Integrált Program elemeit alkalmazva segítjük elő a szülők és gyermekek közötti érzelmi kapcsolat erősödését.

Célcsoport: szülők, Boldogságóra-facilitátor tanár

Időtartam: 2 napos esemény

Helyszín: erdei hétvégi ház

Tevékenységek:

1. nap: Önismeret és hála gyakorlása

- a Boldogságóra Program filozófiájának rövid bemutatása
- önismereti workshop: „Ki vagyok én?”
- hálagyakorlatok: „Miért vagyok hálás?”
- személyiségfejlesztés és erősségek felfedezése: VIA karaktererősségek teszt
- reflexió és zárás

2. nap: Személyiségfejlesztés és a gyermekek jólléte

- reggeli meditáció és pozitív megerősítések
- erősségek fejlesztése: „Hogyan segíthetjük a gyermekeinket abban, hogy felismerjék saját erősségeiket?” Interaktív workshop
- személyiségfejlesztés a mindennapi életben – kiscsoportos munka: hogyan integráljuk a program elemeit a gyermekek mindennapi életébe?
- képességfejlesztő játékok: Hála-híd és Szívmanó kártya
- reflexió és zárás

A tevékenység eredményei:

- Erősödő szülő–pedagógus együttműködés: A program segítségével a szülők és pedagógusok közösen dolgoznak a gyermekek érzelmi és mentális jóllétének növelésén, miközben saját személyiségüket is fejlesztik.
- A gyermekek érzelmi intelligenciájának növekedése: A szülők olyan eszközöket kapnak, amelyek segítik őket abban, hogy jobban támogassák gyermekeik érzelmi fejlődését.
- Pozitív családi légkör: A hála és az erősségek fejlesztésének gyakorlása segíti a szülőket abban, hogy jobban támogassák gyermekeik személyiségfejlődését és önbizalmukat.

A bemutatott tevékenységeken kívül, a jelenlegi osztályomba járó gyerekeknek igyekeztem olyan biztonságos környezetet és légkört teremteni, amelyben jól érzik magukat, és szorongás nélkül tudnak tevékenykedni az iskolában. Minden évkezdéskor apró meglepetéseket készítettem számukra,

amelyek végigkísérték a tanévüket, és segítettek az érzelmi életük fejlesztését.

- Előkészítő osztályban Manókövet kaptak, ami segített a félelmeik, szorongásaik leküzdésében.
- Első osztály elején Varázsceruza segítségével tanultak meg írni. Ez nagyon motiválta őket a szépírássra.
- Második osztályban egy Varázsradír segítette őket, hogy minden rossz cselekvésüket, érzéseiket, megbántottságukat, frusztrációjukat, konfliktusukat kitöröljék vele, és a helyükre kerüljenek a dolgok, ezáltal mindig új lappal tudjanak indulni.
- Harmadik osztályban egy Hálanaplót adtam, amelybe minden nap beírták, hogy aznap miért lehettek hálásak.
- Negyedikesként már az Önbizalomnapló segíti a mindennapjaikat. Abba írják a különböző önbizalom-növelő technikákat, amelyeket megtanulnak és használnak.

A felsorolt tárgyakkal és technikákkal is köszönhetően negyedik osztályra „kiforrott” egy igazi osztályközösség, amelyben sikerül tudatosan kezelni a konfliktusokat, ahol tudunk beszélni az érzelmeinkről, ahol egymást elfogadjuk és segítjük.

Összegzésként, a pedagógus–szülő együttműködés elengedhetetlen a gyermekek egészséges fejlődéséhez és jóllétéhez. A Boldogságóra Integrált Program alkalmazása hozzájárul a gyermekek érzelmi intelligenciájának és önbizalmának fejlesztéséhez. A közös célok kitűzése, a nyílt kommunikáció és a rendszeres találkozók lehetőséget biztosítanak arra, hogy szülők és pedagógusok egyaránt hozzájáruljanak a gyermekek boldog és sikeres jövőjéhez.

Szakirodalom

Bagdi B. – Bagdy E. – Dobrova Z. (2017): *Boldogságóra. Kézikönyv pedagógusoknak és szülőknek*. Mental Focus Kiadó, Budapest.

Bagdi B. – Bagdy E. – Szarka Emese (2024): *Boldogságóra. Kézikönyv pedagógusoknak és szülőknek. Identitásépítés és boldogságstratégiák 14–20 éveseknek*. Mental Focus Kiadó, Budapest.

Ez vagyok én! Önismeret-fejlesztő kártyajáték – mentalfocus.hu

Pozitív Hála-híd. Személyiségfejlesztő kártyajáték – mentalfocus.hu

Szívmanó. Érzelmi intelligenciát fejlesztő kártyajáték – mentalfocus.hu

<https://www.gyermeknevelés.hu/szulo-gyermek-pedagogus-nevelés/>

<https://szuloihang.hu/k/tudasbazis/ped-szulo/>

Szülők iskolája – felnőttképzés

(Páll Edit, József Attila Általános Iskola, Csíkszereda)

„A nevelésben minden a szülő–gyerek szeretetkapcsolatán múlik. Semmi nem működik jól, ha nem elégítjük ki a gyermek érzelmi szükségleteit. Akkor lesz képes a legtöbbet kihozni magából, ha biztos lehet abban, hogy szeretjük és törődünk vele... A gyerekek egészséges fejlődéséhez nélkülözhetetlen, hogy érezzék szüleik szeretetét.” (Gary Chapman)

A gyermek érzelmi szükségleteinek kielégítése alapvető fontosságú a fejlődése szempontjából, az érzelmi stabilitás biztosítja a megfelelő alapot a tanuláshoz és a személyes fejlődéshez, segíti abban, hogy kiegyensúlyozott, magabiztos, boldog felnőtté váljon. Ha a szülők erős érzelmi köteléket építenek ki a gyermekükkel, a gyermek a családban kialakult erős bizalomra építhet a tanulás során is. Képes lesz a nehézségekkel szembenézni, fejlődni, az iskolai problémák vagy kihívások kezelése is könnyebbé válik, ha a gyermek tudja, hogy otthon mindig van valaki, aki szeretettel és törődéssel támogatja őt.

Gary Chapman amerikai család- és párterapeuta szerint a szeretetközlés alapvetően ötféle kommunikációs csatornán keresztül történik, a szeretetnyelvek elmélete alapján ezek az elismerő szavak, a minőségi idő, az ajándékozás, a szívességek és a testi érintés. Mindannyiunknak más a

szeretetlenül, van egy elsődleges szeretetlen nyelvünk, amire a legérzékenyebbek vagyunk, vagyis más-más módon fogadjuk be és fejezzük ki a szeretetet.

„Lehet, hogy őszintén szeretjük gyermekünket, de ha ezt nem éreztetjük vele azáltal, hogy az ő szeretetlen nyelvén fejezzük ki – nem tapasztalja szeretetünket... A legtöbb szülő szereti a gyermekét, de kevesen tudják ezt megfelelő módon kifejezésre juttatni. Csak akkor tudjuk átadni szeretetünket gyermekeinknek, ha megtanuljuk feltétel nélkül szeretni őket... Ha felismerjük és elkezdjük alkalmazni gyermekünk elsődleges szeretetlen nyelvét, családi életünk meghittebbé és örömtelibbé válik. A szeretetlen nyelvek használata önmagában nem gyógyír minden problémára, de biztonságos ott-hont és reményt nyújt gyermekeink számára. Nagy lehetőség rejlik benne.” (Gary Chapman)

A fenti gondolatok késztettek arra, hogy megtervezsem a 16 órás Szülők iskolája felnőttképzést, melynek alapkompenciái a szeretetlen nyelveken való kommunikálás fontosságának felismerése a gyerekek érzelmi és értelmi fejlődésében, a gyerekek öt szeretetlen nyelvének megismerése, az elsődleges szeretetlen nyelvének felismerése. A továbbiakban a 4. tömb tervét részletezem, mely gyakorlati útmutató, a gyakorlati alkalmazást segíti elő.

A 4. tömb terve. *Szeresd úgy, hogy érezze!* (Gary Chapman)

Mozzanatok	Tanulási tevékenységek	Módszerek	Eszkö- zök
Hangulatte- remtés	Ráhangelő játék: „Melyiket választod?” Körbeállva játszunk, a résztvevők érzelmeket ábrázoló szókérdőket választanak, majd sorra elmondják, miért döntöttek úgy.	bemutatás, közlés	szókár- tyák
Előkészítés	A játék után helyet foglalnak, meghallgatják A két barátnő történetét (Gary Chapman – Ross Campbell: <i>Gyerekekre hangolva. A gyerekek öt szeretetlenülve. 1. fejezet, 16. oldal</i>) – hangsúlyozódik a feltétel nélküli szeretet fontossága . Majd a PPT-os bemutató segítségével interaktív módon felelevenítjük az öt szeretetlenülvről eddig elsajátított ismereteiket.	beszélgetés, problemati- zálás bemutatás	 laptop kivetítő PPT

Hogyan fedezzük fel gyerekünk elsődleges szeretetnyelvét?	Ötfős csoportok alkotása cipőméretek alapján Gyerkek által megfogalmazott kérések, panaszok társítása a megfelelő szeretetnyelvvel	didaktikai játék	mondatkártyák, szóképek
Szünet	Az ötfős csoportok egy-egy történetet kapnak, melynek elolvasása után válaszolniuk kell a feladatlapban levő kérdésekre: – mire van szüksége a gyerekeknek? – mi az elsődleges szeretetnyelv? – megoldások keresése Bemutatják, majd megbeszéljük.	Csoportmunka problematisztálás bemutatás, beszélgetés	feladatlap
Szünet	Egyéni munka: felidézük, hogyan szokta gyerekük irántuk érzett szeretetét kifejezésre juttatni. Három példát leírunk a közelmúltból. Melyik szeretetnyelv kifejezései voltak ezek? Párban megbeszéljük. (Páralkotás az előzőleg tanult <i>Randira hívás</i> című játék segítségével.)	didaktikai játék beszélgetés	feladatlap, toll
Gyakorlati alkalmazás elősegítése	Egyéni munka: felidézük, hogyan szokta gyerekük kifejezni szeretetét testvérei, barátai, tanítói, nagyszülei iránt. Milyen különbségek mutatkoznak irántuk és mások iránt táplált szeretetének megnyilvánulásai között? Milyen okokra vezethetők vissza ezek az eltérések? Párban megbeszéljük. (Páralkotás az előzőleg tanult <i>Randira hívás</i> című játék segítségével.)	didaktikai játék beszélgetés	
	Egyéni munka: táblázat készítése. Próbálják felsorolni gyerekük minél több kérését, panaszát, és csoportosítsák ezeket az öt	problematisztálás	

Szünet	szeretetnyelv jellemzői szerint. Melyik szeretetnyelv köré gyűlik a legtöbb kérdés? Hogyan tudnák jobban teljesíteni ezeket? Mire panaszkodik gyerekük leginkább? Milyen hiányérzetre utalnak ezek a panaszok? Kiscsoportban megbeszéljük: – miért kerülhette el figyelmüket ez a szükséglet? – mit tehetnének, hogy megtölthessék gyerekük szeretet-tankját ezen a téren?	beszélgetés	
	Ötfős csoportokban választási lehetőségek, gyerekeknek kínálható alternatívák, döntési helyzetek kidolgozása az elsődleges szeretetnyelvük megállapításáért. Bemutatják, majd megbeszéljük.	feladatvégzés	lapok, toll
	Egyéni otthoni munka: figyeljék gyerekeiket, több héten keresztül adjanak lehetőséget gyereküknek, hogy válasszon az összeállított alternatívák közül. Jegyezzék fel, sorolják a táblázatba döntéseit, próbálják megérteni ezek indítékát, nézzék meg, melyik nyelvet választotta leggyakrabban. Valószínűleg ez az elsődleges szeretetnyelve. Könyvajánló: Gary Chapman – Ross Campbell: <i>Gyerekekre hangolva. A gyerekek öt szeretetnyelve</i>	bemutatás	
Hangulatértékelés	Önértékelő lapokat osztok ki, melyben azt a figurát színezik ki, amelyik a legjobban tükrözi azt, hogy hogyan érezték magukat a képzés folyamán.	önértékelés	önértékelő lap
Szervezett befejezés	Láthatatlan értékkosár: Mit viszek haza a képzésről?(1-1 szóval)	didaktikai játék	

Szakirodalom

- Chapman– G. – Campbell, R. (2003): *Gyerekekre hangolva. A gyerekek öt szeretetnyelve*. Harmat Kiadó, Budapest.
- Besnyi Sz. – Nagy G. M. (2019): *A Játék nem játék!* Optimus Tréning és Katalizátor Pedagógusképző Központ, Budapest.
- Boruzs J. (2017): *Családi játékok. Szórakozzunk együtt!* Csengőkert Kiadó, Budapest.

Hittem, sárkányok nincsenek...

Drámajáték a szülői értekezleten

(Török Enikő Andrea, Rákóczi Ferenc Általános Iskola, Szatmárnémeti)

„Mindig kell cél, ami utat mutasson,
Hogy szívünk dallama biztatón szóljon.”

(Török Enikő Andrea)

Mindig arra törekedtem, hogy a szülői értekezletre örömmel érkezzenek a szülők, s a végén ne siessenek haza. A drámajátékok gazdag kínálata és változatos felhasználási lehetősége új utakat mutatott számomra, nemcsak a gyermekekkel való tevékenységekben, de a szülők jobb megismerésében is.

Mivel szinte minden gyermek a szüleit tükrözi, az őszinte kommunikáció lehetővé teszi, hogy közelebb kerüljünk a szülőkhöz és a családhoz is. A drámajátékok által a szülők is megismerhetik egymást, növekedhet az együttműködési készségük, a toleranciájuk, az empátiájuk, ugyanakkor az önismeretük is. A szülői értekezletek során nemcsak a szülőkről, hanem a gyermekekről is többet megtudhatunk, s ez is hozzájárulhat a gyermek személyiségének a fejlődéséhez. A gyermek személyisége fejlődésében meghatározó szerepe van a családnak.

„A gyerekek a szülőktől tanulják:

- megbecsülni mások munkáját: »Szemetelj csak, most takarítottam ki!«
- vallást: »Jobb lesz, ha imádkozol, hogy kijöjjön a pecsét az ingedből!«
- logikát: »Azért, mert én azt mondtam!«
- tornamutatványt: »Most nézd meg, hogy néz ki itt hátul a nyakad!«
- táplálkozási szokásokat: »A magyar ember, mikor eszik, nem beszél!«
- türelmet és kitartást: »Addig ülj ott, míg a spenót el nem fogy!«
- meteorológiát: »Úgy néz ki a szobád, mintha tornádó söpört volna át rajta.«
- médiatudományt: »Most nincs időm, nézd a tévét vagy számítógépezd!«” (www.mentalhigiene.hu)

A kortárscsoportnak is óriási hatása van a gyermekek személyiségének fejlődésében.

„Mint a kavicsnak a folyómederben a többi kő, úgy kell a gyermekeknek a gyermekközösség, hogy a rossz szokások, csalfa hazugságok sebeket okozó éleit lekerekítsek, hogy játszva, kacagva, sírva tanulják meg, hogy a legjobb út az egyenes, mert a gyermekek kegyetlenül őszinték.” (Böjte Csaba)

Az iskolában szerzett tapasztalatok, élmények, a pedagógusok visszajelzései, a gyermek személyes sikerei, kudarcai, osztálytársaihoz, kortársaihoz való viszonya kiemelt jelentőséggel bírnak a gyerek élményvilágában, meghatározóak az önértékelés, az énkép, az énefejlődés alakulásában.

Ahhoz, hogy jobban rálássunk a tanulóink világára, a jól kigondolt szülői értekezletek sokat segíthetnek.

A szülői értekező tervezete

Ma a kezembe akadt egy üzenet, melyet megosztok a jelenlevőkkel:

„Csicsergő madárka ébresszen!

Frissítő fuvallat öleljen!

Levendula illata szeressen!

Mosoly legyen a szemedben!” (Török Enikő Andrea: *Üzenet*)

Mosolydobó

Akire rámosolygok, mondja el, fejezze be a következő mondatot:

Én akkor vagyok boldog, ha....

Pl. Én akkor vagyok boldog, ha a gyermekem is boldog.

– Miben segíthet egy mosoly? Soroljatok fel pár ötletet!

– Hogy felvidítsunk valakit, örömet okozzunk, barátokat szerezzünk, megismerkedjünk valakivel.

– Ma megpróbálunk mosolyt csalni mindenki arcára úgy, hogy megismerjük a gyermekek „sárcányait”.

Ügyvédes

– Most, hogy már tudjuk, ki mitől boldog, szeretném, ha mindenki kapna maga mellé egy, a sors által kirendelt ügyvédet.

– Szókártyákat osztok szét. Akiknél ugyanaz a szó van a kártyán, üljenek le egymás mellé, mert egymás ügyvédei lesznek!

A kártyákon a szavak: kedves, jóindulatú, segítőkész, nagylelkű, szófogadó, türelmes, kitartó, barátságos, pontos, optimista.

A párok a következő témákat kell megbeszéljék nagyon figyelmesen, mert senki sem válaszolhat majd arra, amit kérdezek, csak az ügyvédje:

Gyermelem legfőbb erőssége...

– amiben szeretném, hogy fejlődjön, vagy amiben több figyelmet igényel tőlem...

– érdekesség, amit szeretnék megosztani a gyermekemmel kapcsolatban...

Minden ügyvéd elmondhatja, mit tudott meg.

Sárkányok

– Néha jó, ha van valaki, aki helyetted válaszol, vagy megoldja a problémákat, mint az imént az ügyvédek. A gyerekek „sárkánynak” nevezték el a számukra nehézséget okozó embereket vagy problémákat. Tudnotok kell, hogy naponta találkozom jó és rossz „sárkányokkal” vagy sárkányoknak tűnő feladatokkal. Ti találkoztatok már sárkányokkal?

– Ti is sárkánnyá tudtok válni. Mutassatok olyan sárkányt, aminek 2 feje és 4 keze és 4 lába van! (Két ember egymás elé vagy mellé áll.) Most mutassatok 3 fejű és 6 kezű, 6 lábú sárkányokat! (Be is mutatkozhatnak a sárkányok fantázianeveken.)

Sárkánytalanítás

– Szinte minden család életében van egy sárkány, egy nehézség, amit le kell győzni.

Mindenki kap egy cetlit, amire névtelenül rá kell írni, milyen „sárkány”, milyen nehézség van jelenleg a gyermeke életében. A cetliket egy kalapba tesszük. Ha mind megvan, felolvasom a gondokat, és akinek ötlete van a megoldásra, elmondhatja. Elindítok közben egy gombolyagot, s közben mindig annak adom, aki megoldást javasol. A végén lesz egy megoldásháló, ami a közösséget összetartja. A nehéz nem nehéz, ha többen vagyunk, merünk segítséget kérni, és bizalommal adunk. (A tanító is bekapcsolódik, tőle is lehet bármikor segítséget kérni, ezt sugalljuk.)

Sorsfordító

– Néha akad olyan pillanat, amikor más döntést hoznánk, ha valaki más helyébe kerülnénk.

Mindenki széke alatt van két kupak, egy nagy és egy kisebb. A lényeg, hogy a két kupak lehetőséget ad arra, hogy pár percre mindenki a saját gyermeke helyébe lépjen, ha a kicsi kupakot emeli fel. Ha pedig a nagy kupakot emeli fel, akkor a pedagógus helyébe képzelheti magát.

– Akár mindkét kupakot el lehet használni, vagy csak az egyiket.

Helyzeteket fogok mondani, sárkányoknak tűnő nehézségeket, s azzal kapcsolatban lehet felhasználni a két kupakot.

<i>A témák: Mit tennék a gyermekem helyében, ha</i> – gyakran nem figyel az órán... – folyton megbántja társait... – rendszeresen megfélemez feladattal... – nem tart rendet maga körül... – romlott a tanulmányi eredménye...	<i>Mit tennék a pedagógus helyében, ha a gyermek</i> – gyakran nem figyel az órán... – folyton megbántja társait... – rendszeresen megfélemez feladattal... – nem tart rendet maga körül... – romlott a tanulmányi eredménye...
--	---

Sárkányok vagyunk?

Néha az emberek is „sárkányok”, nem gondolják át, mit mondanak, mit tesznek, s hogy szavaikkal vagy a tetteikkel megbánthatnak valakit. De vannak jó sárkányok is, mint Süsü, a sárkány, aki arra törekedett, hogy mindenkinek jót tegyen és örömet okozzon. Most mindenki jó sárkánnyá változhat, és jót adhat, jót írhat valakinek.

Megfoghatatlan kincseid

Minden szülő hátára feltűzők egy zsák formájú papírt. Az a feladat, hogy mindenki zsákjába olyan megfoghatatlan kincsek kerüljenek, amelyekkel már rendelkezik, csak nem tud róla.

Olyan pozitív tulajdonságokat vagy mondatokat kell felírni, amelyek jellemzik az illető személyt. Mindenki kell írjon mindenkinek! Pl.:

Kedves vagy.

Segítőkész vagy.

Mosolyt csalsz az emberek arcára.

Ameddig a „megfoghatatlan kincsek” a zsákba kerülnek, egy dalt teszek fel halkan, melynek címe *Sárkánygyerek*.

Török Enikő Andrea: *Sárkánygyerek*

A fényben játszott, siklott, szikrázott...
Keringőt lejtett, rabjává ejtett.
Hittem, sárkányok nincsenek,
De szembejött egy szép egyed.
Kecsesen szállt a tó felett...
A táj is beleremegett!
Majd sírt az ég és lüktetett,
Párbajt vívtak a fellegek,
Ordítottak a nagy hegyek!
S eltűnt a szép sárkánygyerek.
Ha szeretnéd, még meggleled...
Csak nyisd ki nagyra szép szemed!
Kutasd át jól a kék eget!
A felleg sárkányt rejteget...

(forrás: Fialatok Ifjúsági Zenekar, szöveg és dallam: Török Enikő Andrea, rajz: Antku Alexandra Hanna, egykori tanítványom, <https://www.youtube.com/watch?v=fw6c7KuyXr8>)

Ha megteltek a zsákok a megfoghatatlan kincsekkel, minden szülőnek fel kell olvasnia, melyek az ő megfoghatatlan kincsei.

Elmegyek, ha nem kérdeztek

– Bárkinek bármilyen iskolával kapcsolatos kérdése van, tegye fel nekem! Minden válasz után lépek egyet a terem végéből az ajtó felé.

Mielőtt mindenki hazatér, a megfoghatatlan kincseivel a zsákjában, ne feledjétek, hogy bármilyen sárkánynak tűnő nehézség akad az életünkben, együtt, összefogással könnyebben megoldhatjuk.

Szakirodalom

Böjte Cs. (2018): *A virág a fény felé hajlik*. Helikon Kiadó, Budapest.

Török E. A. (2023): *Csicsergő*. Corvin Kiadó, Déva.

Török Enikő A. – Gábrus A. (2018): *Sikerélmény játékokkal*. Corvin Kiadó, Déva.

www.mentalhigiene.hu

Együtt hatékonyabb

(András Zsuzsánna, Zöld Péter Általános Iskola, Madéfalva)

Már közhelynek számít, hogy a gyermek megfelelő fejlődése, érzelmi gyarapodása a szülők és a pedagógusok egészséges együttműködésén alapul. De miért is nehéz ez mindkét fél számára? Miért van az, hogy egy a cél (a gyermek jólléte, ismereteinek gazdagodása), de mégis ez az együttműködés gyakran akadozik, zátonyra fut? Szerintem az okot több szempontból szükséges megközelíteni. A család, valamint a pedagógus és az intézmény szemszögéből. Mi történik a családban, az iskolában? Ugyanakkor milyen szerepe van a pedagógusnak a gyermek fejlődésére nézve?

A szocializáció első színtere a család. Ez hat a legjobban a gyermek fejlődésére. A szülők viselkedése, elvárásai, a kapott feladatok, értékrendszerek, mind hatással vannak a gyermek gyarapodására. A család felépítése, nagysága, a szülők döntései, a családban történő mindennapi életesemények, a család gazdasági helyzete is hatással vannak a szocializáció folyamataira. (Cole–Cole 2006) Idővel a gyermek közösségbe kerül. A bölcsőde, óvoda és iskola olyan szociális közeg, ahol a gyermek a társas kapcsolataiban is gazdagodik. Ezek az intézmények már szervezett formában igyekeznek megszervezni a nevelést, a szociális fejlődést.

Az iskolai osztály is szociális színtér, amely konkrét társadalmi céllal jött létre: az ismeretfeldolgozás, tanulás, személyiségfejlesztés érdekében. Ebben a kis csoportban olyan társaslélektani működések jönnek létre, amiket nem szabad figyelmen kívül hagyni. Az iskolai osztály a nevelés és az oktatás szervezeti kerete. Kósáné (1999) szerint (id. Fóris-Ferenczi 2007, 74) ebben a közösségben „a gyermekek tevékeny résztvevőként átélik és alakítják a társas lét formális és informális szabályait, az alá- és fölérendeltségi viszonyokat, az együttműködést és versengést, a szolidaritást és kirekesztést.” Barát-ságok születnek, az értékek és normák a gyermekek sajátjává válnak. A pedagógus szerepe nagy, hiszen több kapcsolatot létesít az osztályban levő gyerekekkel, ugyanakkor magával a csoporttal is. Ez meghatározza működését, jellemet ad az adott közösségnek. Természetesen hatással van az osztály nagysága, a csoport életkora és a pedagógus szervezőmunkája. (Fóris-Ferenczi 2007) Iskolába kerülve az új szocializációs környezet új szabályokat, elvárásokat állít az iskolás elé. Szerintem a család elé is.

A gyermek legfőbb tevékenysége az óvodában a játék. Ezzel szemben az iskolában ez a tevékenység a háttérbe szorul, és átveszi a helyét a tanulás,

amely „átalakítja a gyermek egész tudatát, erkölcsiségét, magatartását”. (Ambrus et al. 2012, 30) A kisiskolás fokozatosan kezdi felfedezni a környező világot úgy, hogy már nem a saját maga felállított szabályrendszerén keresztül tanulmányozza, hanem annak valóságában, törvényszerűségén keresztül. (Ambrus et al. 2012) Alsó tagozatos kisdíákként új ismeretekre tesz szert, ismeretei átrendeződnek, egyre több cselekvése válik automatikussá, gyakorlás és tanulás által.

Tehát fontos látnunk azt, hogy milyen elvárásokkal és milyen feladatokkal szembesül a gyerek, szülő és pedagógus egyaránt, különböző környezetben és feladatkörben. A család egy jól meghatározott érték- és szokásrenddel neveli a gyereket. Ezeket az értékeket a szülők át is örököltik, ahogyan ők is kapták szüleiktől, nagyszüleiktől. Az iskola, mint intézmény is, előre meghatározott szabályrendszert alkalmaz a tanulás, nevelés területén. Elvárásai a gyerek és szülő felé egyértelműek. Ezek az elvárások, tapasztalatom szerint, nem feltétlenül egyeznek meg a családbeli követelményekkel. Egyes szülők engedékenyebbek, mint az iskola szabályrendszere, mások viszont többet várnak el az iskolától, pedagógusoktól, nagyobb szigorúságot követelve. Ez nem feltétlenül jelent problémát. Az elakadás inkább a felek nyitottságának a hiányában keresendő.

Pár évvel ezelőtt fogalmazódott meg bennem az, hogy egy évben kétszer egyéni beszélgetésre hívjam a szülőket: tanév elején és tanév végén. Igaz, találkozunk szülőértekezleteken, ahol általános dolgokról van szó. Fontos az is, de nem elég. Jó lehetőség a fogadóóra is, de ez szerintem hivatalos formát ad a találkozásnak. Célom az volt, hogy a gyermek fejlődését ismertessem, egy Fejlődési, viselkedési napló (1. sz. melléklet) segítségével. A fejlődési lap, amely leginkább a tanulmányi előmenetelre fókuszál, nekünk, pedagógusoknak sokat mond, ezért nélkülözhetetlen: többek között az olvasási készségre, nyelvi ismeretekre világít rá. De úgy vettem észre, hogy a szülők számára a napló nagy értékkel és fontossággal bír: le van írva, hogy mit tud a gyerek, hogyan viselkedik. Még nagyobb hozadéka ezeknek a találkozásoknak az, hogy beszélgetünk egymással! Így a szülő, még ha zárkózott is, nyitottá válhat, hiszen számára fontos személyről van szó: a gyermekéről. Az egyéni beszélgetéseken a legvisszafogottabb szülő is kinyílik, főleg ha jó értékelést is hall a gyerekéről. Mert lehet jót mondani! Fel mer tenni olyan kérdést, amilyent addig nem mert. Ugyanakkor nemcsak akkor hall a gyerekéről, amikor probléma van. A gyermek számára fontos hozadéka ezeknek a szülő–tanító „beszélgetéseknek” a közös figyelem érzése. Ez biztonságot nyújt.

A Fejlődési, viselkedési napló reflektál a tanulási tevékenységekre, mint például a gyermek figyelmére, feladattartására, kreativitására. Rávilágít

a gyerek társas kapcsolataira is, ezáltal a szülő láthatja gyermekének a közösségben való működését is. Sokat tudhat meg a gyereke érzelmi fejlődéséről, önértékeléséről, valamint önbecsüléséről. Úgy tapasztaltam, hogy napló végén levő, általam megfogalmazott megjegyzéseket nagyon értékelik a szülők, hiszen egy olyan személy írta, aki a gyereke, és jó esetben a család számára fontos. A napló legvégén a szülőnek van lehetősége írni a gyerekéről, észrevételekről, változásokról, esetleges elakadásokról. Ez nekem, tanítónak fontos, hiszen így még jobban megismerhetem a gyereket, a családban felmerülő tanulási, nevelési nehézségeket. Még egy fontos dolog: mivel a naplónak leíró jellege van, ezért emberközelibb, nem korlátozódik általános szempontokra.

Szerintem az a jó ebben a Fejlődési, viselkedési naplóban, hogy nemcsak a tanulmányi eredményekre fókuszál, hanem olyan dolgokra is, mint a helyes viselkedés, szépérzék, kitartás, kedvesség, segítőkészség, és még sorolhatnám. Ugyanakkor a szülő is látja, hogy milyen értékrendet követek a nevelés területén, jólesik neki az egyéni figyelem.

Számomra fontos az, hogy ismerjem meg a gyermeket, amennyire csak lehet. Ez csak akkor valósulhat meg, ha ismerem a háttérét, a család értékrendjét. A kommunikáció a kulcs. Ha nem zárkózunk el a szülőkkel való egyéni beszélgetéstől, akkor megérthetjük a gyermek viselkedését, működését az adott közösségben. Ezáltal a szülő is értékelve érzi magát, ugyanakkor az megnyugtató lehet számára, hogy fontos nekem a gyermeke.

Szakirodalom

- Cole, M. – Cole, S. R. (2006): *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Fóris-Ferenczi R. – Birta-Székely N. (szerk., 2007): *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai*. Ábel Kiadó, Kolozsvár.
- Ambrus Á. et al. (szerk., 2012): *Gyakorlatközelben, Az iskola-előkészítés fortélyai*. Ábel Kiadó, Kolozsvár.

1. sz. melléklet: **Fejlődési, viselkedési napló**

Tanuló neve: _____

Osztály: _____

Időszak/ tanév _____

Tanulási tevékenységek

Figyelme a tanórákon:

Feladattartás, munkavégzés:

Kreatív tevékenységekhez való viszonya:

Társas kapcsolatok, viselkedés

Kapcsolata társaival:

Viselkedése:

Érzelmi fejlődés

Érzelmi megnyilvánulásai:

Önértékelése, önállósága:

Pedagógusi megjegyzés:

Szülői visszajelzés:

Szülő aláírása: _____

Dátum: _____

Mentálhigiénés projekt első osztályos gyerekek szüleinek

(Péter Krisztina, Kriza János Általános Iskola, Kápolnásfalu)

„Fája adja ágát, ága adja bimbaját.”

Projekttervezés

„A nevelés alakító erő, amelyben rend rejlik. Ám nem mindig tudjuk, hogyan működik ez a rend, a pedagógiai tevékenység miatt hoz az egyik gyereknél gyümölcsöt, a másiknál nem.” (Anselm Grün)

A *Fája adja ágát, ága adja bimbaját* című projekt egy korábbi próbálkozásom kibővítése volt, amelyet átfogóbb, mentálhigiénés szempontból közélettettem meg, és amelyet igyekeztem ezúttal fejlődéslélektani, pályafejlődési és önismereti technikákkal kapcsolatos szakismeretekre alapozni.

Több próbálkozásom volt, hogy megszervezzem a Szülők iskoláját, amely alapismereteket kellett volna átadja a szülőknek. Ezek a próbálkozások részben az elképzeléseim szerint alakultak. Ugyanakkor létrejött egy olyan nőklub ezen a kis településen, ahol élek, amely hiánypótlónak bizonyult. A kezdeményezéssel több nemzedéket, a kisiskolások és más iskolás korosztályhoz tartozók édesanyjait is sikeresen megszólítottam, bevontam őket a klub foglalkozásaiba.

A megszerzett mentálhigiénés ismereteim arra készítettek, hogy ezen projekt megtervezése és megvalósítása által egy álmomat váltsam valóra: a saját osztályomban tanuló diákok szüleinek tartsak foglalkozássorozatot, vagyis szülőképzőt, mentálhigiénés szemlélettel.

A projekt célja, a felismert probléma tükrében

Konkrét céljaim:

- többet tudjanak a szülők a kisiskolások biológiai, pszichológiai, társadalmi vetületeiről;
- az összehasonlítás felszámolása;
- az egyediség elfogadása, vagyis a szülők értsék és érezzék a saját gyerekeik fejlődési ritmusát, megismerjék és tartsák tiszteletben a gyerekek egyéni működését;
- értsék meg a korlátok és határok szükségességét;

- tudják, hogy gond esetén kihez és hogyan kell fordulniuk;
- megismerjék a gyerekek lelki egészségének fejlődéséhez szükséges információkat;
- a játékra késztetés fejlődjön.

Személyes motivációm az volt, hogy az általam irányított oktató-nevelő tevékenység során cselekvő, jó szülői és gyerekközösség alakuljon ki.

A célcsoport meghatározása

A közösségépítő projektmunkám célcsoportja olyan szülőkből állt, akiknek a gyerekei első osztályosok, akiket én tanítottam. A projektben 13 édesanya vett részt a szülői közösségből.

A projektmunka megvalósítása

A csoportfoglalkozások kéthetente ismétlődtek volna, de a második foglalkozás után a szülők azt mondták, hogy túl messze van nekik a két hét múlva esedékes időpont, nagyon várják a következő közös tevékenységet, jó együtt lenni, tanulni, és kíváncsiak. A közös igényre válaszolva hetente találkoztunk.

Első alkalom: Kett-módszer (Fája adja ágát, ága adja bimbaját)

Egy közepes karika körbe járt, a szülők körben ültek. Adták kézről kézre a karikát, közben énekelték a következő dalt: A karika körbe jár, körbe jár, körbe jár.

A karika meg-megáll, meg-megáll.

Akinél a karika megállt, az arcához emelte, megmondta a nevét, és azt is, ahogy szólítják.

Egy barna, összehajtogatott textíliát körbeadtak. Egymás szemébe néztek, és mindenki asszociált valamit az anyag kapcsán, látás, érzékelés alapján.

Lassan kibontódott a kör alakú anyag, szólították egymást a tekintetükkel, és újra asszociáltak az anyaghoz: Mi jut eszedbe a kör formájú anyagról? Például az, hogy a Föld tartást ad nekünk. Elmutattuk, hogy milyen lehet (kemény, köves, puha, nyitott). Következtetést fogalmaztak meg: figyelniük kell, hogy mit adunk a gyerekeinknek.

Behunyták szemüket, közben a háttérben zene szólt. A szülők nyitott tenyérrel váraakoztak, amelybe ajándék (mag) került. A foglalkozásvezető a következő gondolatokat mondta mindenkinek, miközben a magvakat belehelyezte a tenyerükbe:

„Neked ajándékozom ezt a magocskát, vigyázz rá, védelmezd!”

„Mag, mag, almamag, nőjél, nőjél hamarabb!”

Nyugtató zene ment a háttérben, a szülők azt az utasítást kapták, hogy álmodozzanak, képzeljék el, milyen lesz a mag termése, hogyan fejlődik.

Közös alkotást hoztak létre: Milyen lett a fa, amely a kis magból alakult ki?

Különböző kellékeket használtak, amelyeket mindenki oda helyezett el a kör alakú anyagra, ahová gondolta. Azzal növelték a fát, amivel akarták, saját elképzelésük és kreativitásuk alapján.

Sárga és kék kendőket kaptak, ezzel táplálták a fát, elhelyezték a nagy kör körül, mindenki úgy, abban a formában összehajtva, ahogy szerette volna. Megállapítottuk közösen, hogy a sárga kendő a fényt és a meleget, míg a kék a vizet és a levegőt jelképezi, amely elengedhetetlen a növekedés folyamatában. A foglalkozásvezető feltette a következő kérdést: még mire van szüksége a magocskának a növekedéshez?

A kör közepében volt egy kosár. A vezető kivett a kosárból egy almát, és odaadta valakinek, aki letette maga elé, egy szövetből készült korongra, majd kivett ő is egyet, és továbbadta valakinek. Egy égő gyertya került a fa mellé, a vezető elmondta, hogy ez a gondviselést jelképezi, mely jelen van, és végig jelen lesz, míg a magocska növekszik, és ezt is tudatosítani kell a gyerekekben.

Sorra mindenki bemutatta az almáját, asszociáltak a gyermekekre, illetve a nevelési folyamatra.

Második alkalom: A kisiskolások egészségvédelme: a táplálkozás, mozgás, alvás által

A szülők ismerkedtek a „Hogy vagy, kör?” játékot alkalmazva : Ha hónap lennél, melyik hónap lennél? Mi lenne a neved?

A második alkalmat Moise Sára, mentálhigiénés segítő és egészségre nevelést tanító jelölt irányította.

Szociometriai játékot alkalmazva kezdte a foglalkozást. A szülőknek csoportokat kellett kialakítaniuk a következő szempontok alapján: gyerekek száma, hasonló foglalkozás, hobbi, lakóhely alapján. A játék célja az volt, hogy a szülők megtalálják a közös vonásokat.

A foglalkozásvezető bejelentette a műhelymunka konkrét témáját: a kisiskolások egészségvédelme a táplálkozás, mozgás és alvás által.

A következő kérdések alapján kiscsoportos, majd nagycsoportos beszélgetést folytattunk.

1. Vannak-e káros ételek, ha igen, melyek azok?
2. Mennyit és mikor aludjon egy kisiskolás?
3. Mennyi és milyen mozgásra van szüksége egy 7 éves gyereknek?

A kérdésekre adott válaszokat lejegyezték, majd a nagy körben a szöví-
vők bemutatták. Megbeszéltük az összegyűjtött információk alapján a kér-
désekkel kapcsolatos ismereteket.

A műhelymunkát vezető személy bemutatta az általa legelfogadottabb
ismereteket, mindegyik területen néhány fontosabb kutatási eredményt is
ismertetett.

Az érdeklődő szülők ezután kérdéseket tettek fel a tanárnőnek, me-
lyekre tudása szerint válaszolt.

A következőkben a már előkészített asztalokhoz ültek, és mindenki ka-
pott hét cédulát, meg írószert. Önismereti, 60 másodperces rajzteszt követ-
kezett, amely révén a kapcsolataikra reflektáltak, játékos módon. Oldotta a
hangulatot, és további beszélgetésre, nevetésre adott alkalmat.

Harmadik alkalom: Nevelés, szabályok, korlátok használata, hatékonysága

A harmadik foglalkozást egy meghívott szociálpedagógus vezette. Jelen
voltak a szülők, és a projekt tagjai is. A megérkezés után körben elhe-
lyezkedtek. Bemutattam a meghívottamat, bejelentettem az alkalom témá-
ját, átadtam a szót és a foglalkozás vezetését.

Bemutatkozott, majd bemutatkoztak a szülők is, a hangulatuk alapján:
pl. kíváncsi gyermek, tornádó, aggódó szülő. Színt is asszociáltak a „gyermek-
nevelés” fogalomra, meg is magyarázhatták a hasonlóságot. A bemutatkozó
kör után példaképekre kellett gondolniuk a nevelés területén, a saját gyer-
mekkorukból. Mindenki beszámolt a példaképnek tekintett személy jelentő-
ségéről, miben és miért volt példakép, annak pozitív vagy negatív hatásáról.
Egy képzeletbeli skálát, vonalat jelölt ki a vezető: az egyik végén a szigorú,
szabályokkal és korlátokkal tele nevelés, a másik végén az engedékeny ne-
velés helyezkedett el. A szülők saját nevelési stílusukra reflektálva kellett el-
helyezkedjenek a skálán.

Összegzésként, visszatérve a jelenbe, beszélgettek a nevelési tapasza-
lataikról, a szabályok, korlátok használatáról, hatékonyságáról. Zárásként a
szülők beszámoltak a foglalkozás személyes hozadékáról és arról, hogy mi-
képp befolyásolta a hangulatukat.

Negyedik alkalom: A tanulás

Megérkezés után körbe ültek a már elhelyezett székekre. Köszöntöttem
a szülőket, majd a témát bejelentettem, és a foglalkozásvezetőt felkértem,
hogy kezdje el a tevékenységet. A foglalkozást Zsuzsa, a projekt vezetője írá-
nyította, pszichológus, mentálhigiénés szakember, szupervizor. Indításként
a szülőknek egy 10-es skálán kellett kifejezniük, hogy érzik magukat.

A bevezető kör után feltette a kérdést: Kinek mi van a fejében, a tanulással kapcsolatosan? A következő volt a feladat: külön csoportokba rendeződtek, a könnyű és a nehezen tanulás szempontja alapján. Szobrot alakítottak ki, külön-külön. Két szoborcsoport alakult így ki.

OH-kártyákat használt, bemutatta, hogy ez nem jóskártya, hanem szó-kártyákból és képkártyákból tevődik össze. A kártyákat kitette, mindkettőből választottak, megnézték, és a tanulásra gondoltak. Zsuzsa elmondta, hogy a kártyák által a személyes és a szubjektív igazságra vagyunk kíváncsiak. Felhívta a figyelmet: *Nincs hibás gondolat! Nincs helyes sem!* Mindenki összpontosított, és ragaszkodott a saját kártyájához, azt próbálta értelmezni, elemezni. A következő feladatuk az volt, hogy számoljanak be az érzéseikről.

Mindenki maga elé tette a kártyát: Mit lát? Milyen érzések vannak most benne? Mire jött rá? Beszámoltak egyenként, az utasítás alapján, az érzéseikről.

A zárókörben azt kellett megfogalmazniuk, mit visznek el ebből, mit fognak átkeretezni: a saját maguk megküzdési stratégiáját, saját tempóban. Saját jelmondatot fogalmaztak meg, amit le is írhattak.

A projekt elemzése, értékelése

Ez a projekt önmagában innovációnak számított az iskolában. Abban tért el a közismert Szülők iskolájától, vagy a szülőértekezletekre beütemezett nevelési témáktól, hogy a gyermeknevelést, a tanulást más nézőpontok felé terelte. A gyermek, a tanuló mentálhigiénés egészségének megőrzését helyezte a középpontba.

Az utolsó találkozás során zajlott az értékelés, a csoporttagok részvételével. Ezen a megbeszélésen, a projekt szakmai részének átgondolásán túl, elhangzottak az egyéni megéleésekről szóló beszámolók, továbbá teret kapott a program érzelmi töltetének, a szülők önismereti fejlődésének, az új ismeretek megalapozásának, a foglalkozások érzelemgazdagságának a kifejezése, valamint a megvalósult projekt kiemelkedő eredményeinek felsorolása.

Szakirodalom

- Atkinson, R. L. – Atkinson, R. C. – Smith, E. E. – Bem, D. J. – Hocksema, S. N. (2003): *Pszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Báthory Z. (1997): *Tanulók, iskolák, különbségek*. Okker Kiadó, Budapest.
- Bernáth L. (2004): Tanulás és emlékezés. In: N. Kollár K. – Szabó É. (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest.

- Bernáth L. – Solymosi K. (1997): *Fejlődéslélektan olvasókönyv*. Tertia Kiadó, Budapest.
- Berkóczi I. – Putnok J. (1967/1980): *Tanulás és motiváció*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Gonobolin, F. N. (1976): *A figyelem fejlesztése*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Cole, M. – Cole, S. R. (1997): *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Baka J. (2004): *Ép test – ép lélek*. Ábel Kiadó, Kolozsvár.
- Bagdy E.: *A személyiség titkai*. Helikon Kiadó, Budapest.
- Goleman, D. (1997): *Érzelmi intelligencia*. Háttér Kiadó, Budapest.
- Habók A.: A tanulás tanulásának vizsgálata általános iskolások körében. *Magyar Pedagógia*, 111. évf. 3. sz.
- Nahalka I. (2006): *A tanulás pszichológiai értelmezése. Hatékony tanulás. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése*. Bölcsész Konzorcium, Budapest.

Közös erővel a gyermekek jólétéért

(Tun Eunika, Alexandru Ceuşianu Általános Iskola, Szászrégen)

Egyetemesen elfogadott tény, hogy a gyermek nevelése nemcsak az iskolára vagy a szülőre tartozik külön-külön – hanem mindkettőre együtt, sőt, az egész közösségre. Mert egy gyermek nemcsak tudást, hanem mintát, tartást is tanul.

E gondolat jól rávilágít arra, hogy a nevelés nem zárható be az iskola falai közé, és nem hárítható kizárólag a pedagógusokra. A gyermek fejlődése és személyiségének alakulása szorosan összefügg azzal, milyen mintákat lát otthon, az iskolában, és milyen élményeket szerez közösségben. Úgy gondolom, hogy a szülők és az iskola közötti együttműködés akkor működik igazán jól, ha nem csupán információcserére, hanem közös élményekre, értékközvetítésre és egymás támogatására épül. Amikor a pedagógusok és a családtagok közösen dolgoznak egy támogató, értékeket közvetítő közösség létrehozásán, a gyerekek sokkal motiváltabbá, kiegyensúlyozottabbá válnak – nemcsak a tanulásban, hanem a társas kapcsolatok terén is.

A modern pedagógia is egyre nagyobb hangsúlyt fektet az élményalapú tanulásra és a közösségépítésre. Ezek az eszközök segítenek abban, hogy a gyerekek a tanulást ne kötelességként, hanem felfedezésként, közösségi tevékenységként éljék meg. Az iskolai közösségben betöltött szerepük, valamint az ott szerzett élményeik erőteljesen hatnak a gyermekek önértékelésére és szociális fejlődésére. A szülők bevonása ebbe a térbe lehetőséget teremt arra, hogy az iskola ne csupán egy tanulási helyszín legyen, hanem valódi közösségi tér.

Az iskolai mindennapokban számos olyan program és esemény valósulhat meg, amely nemcsak a tanulók számára maradandó, hanem a pedagógus és a szülők számára is erősíti az összetartozás élményét. Ezekben a közös alkalmakon keresztül létrejön az, amit a nevelés egyik legfontosabb céljának tekinthetünk: az együttműködésen és kölcsönös tiszteleten alapuló, élő kapcsolat kialakítása az iskola és a család között.

Az alábbi példák olyan kezdeményezésekből születtek, amelyeket az elmúlt évek során tanítóként magam is megvalósítottam. Ezek az alkalmak nemcsak a tanulók közösségi élményeit gazdagították, hanem a szülőkkel való együttműködésre is új lehetőségeket nyitottak.

• **Tökfaragás**, ahol együtt születnek az ötletek. Osztályközösségeim egyik legkedveltebb programja a tökffaragó délután, amelyet minden ősszel megrendezünk. A szülők és gyerekek együtt érkeznek különféle méretű és alakú tökkel, hogy közösen készítsenek töklámpásokat. A közös alkotás során nemcsak a kreativitás kap szerepet, hanem az együttműködés, a közös döntéshozatal és az egymásra figyelés is. Ezek a tulajdonságok később a tanulásban és az osztályon belüli kapcsolatokban is kamatoznak. A program végén mécseseket helyezünk a lámpásokba, és egy hangulatos kis kiállítást rendezünk az iskola folyosóján vagy udvarán.

• **Kerékpártúra és gulyásfőzés** – tanulás az együttműködésről. Közös élmények nemcsak az iskolában, hanem azon kívül is létrejöhetnek. Egy emlékezetes alkalommal biciklitúrát szerveztünk egy közeli faluba. A gyerekekkel és a szülőkkel együtt tettük meg az utat, majd a célállomáson közösen gulyást főztünk bográcsban. A közös főzés nemcsak a kulináris élményről szólt, hanem a feladatmegosztásról, az egymásra hangolódásról is. A gyerekek számára különleges élmény volt látni, ahogy szüleik és tanítójuk egyenrangú félként dolgoznak együtt. A szülők is más megvilágításban láthatták a pedagógust: nemcsak mint oktatót, hanem mint közösségi embert, segítő-kész szervezőt.

A természetben töltött idő, a közös mozgás, a szabadság élménye mind hozzájárult ahhoz, hogy ez a program valóban emlékezetes maradjon. Egy ilyen alkalom során a résztvevők új kapcsolatokat építenek ki, és erősödik az iskola iránti elköteleződés is.

• **Szerepcsere mosollyal** – a szülők karneválja. Nemcsak a gyerekek lehetnek a figyelem középpontjában – a szülőknek is megvan a lehetőségük, hogy megmutassák kreatív oldalukat. A szülők karneválja során a felnőttek öltöztek be különféle jelmezekbe, szórakoztató produkciókat adtak elő, a gyerekek pedig zsúriként pontozták őket. Ez az esemény szerepcserét eredményezett, amely játékosan, humorral telve mutatta meg, hogy a felnőttek is képesek „gyerekszemmel” látni a világot. A gyerekek számára különösen fontos élmény volt látni, hogy szüleik felszabadultan, vidáman viselkednek, hiszen ez a bizalom és az érzelmi biztonság egyik alapja.

• **Palacsintasütés a múzeum kertjében** – hagyományok új köntösben. Az ételkészítés és étkezés mindig közösségteremtő erejű tevékenység. Egy tavaszi napon töltött palacsintát süttöttünk a múzeum kertjében levő kimenőben, ahol a gyerekek segítettek a töltelékek elkészítésében, a szülők pedig a sütésben jeleskedtek. Ez a program remek példája annak, hogy a közösségépítés nem igényel bonyolult szervezést – elég egy egyszerű, mindenki számára élvezhető tevékenység, amely során beszélgetések, nevetések, közös

élmények születnek. A program különlegességét az is adta, hogy a helyszín egy kulturális tér volt – így a gyerekek tudat alatt is megtapasztalhatták, hogy az értékek és hagyományok ott élnek a mindennapokban.

• **Nemezelés** – kézművesség és kapcsolódás. A szászrégeni alkotóházban szervezett nemezelés foglalkozáson a szülők és gyerekek együtt tanulhatták meg ezt a hagyományos kézművestechnikát. Az ilyen jellegű programokban az alkotás öröme mellett fontos szerepet kap a türelem, az egymás segítése, valamint az anyaghoz való kapcsolódás. A gyerekek megtapasztalták, hogy szüleik is tanulnak, hibáznak, próbálkoznak – ez pedig fontos tanulság számukra az életről. A közösen elkészült tárgyakat mindenki hazavihette, így az élmény kézzelfogható emlékként is megmaradt.

Zárógondolatként szeretném összegezni mindazt, amit a tapasztalataim alapján következtetésként megfogalmazhatok.

A gyermeknevelés közös felelősség. Ha az iskola nyitott a szülők felé, és a szülők is aktívan keresik a kapcsolódás lehetőségét, akkor valódi együttműködés születhet. A közös programok nemcsak élményt adnak, hanem hidakat építenek, bizalmat teremtenek és közösséget kovácsolnak. Egy ilyen támogató iskolai közegben a gyerekek azt érzik: fontosak, meghallgatják őket, és nemcsak tanulniuk kell, hanem részesei lehetnek egy élő, befogadó közösségnek. Ez pedig a jövőbe vetett bizalom, az egészséges énkép és a társas kapcsolatok alapja is egyben.

Szakirodalom

Bábosik I. (2004): *Neveléselmélet*. Osiris Kiadó, Budapest.

Gordon, T. (2001): *Tanítsd meg gyerekedet önfelegylemre*. Háttér Kiadó, Budapest.

Lannert, J. (2011): Szülők és iskola: együttműködés vagy harc? In *Educatio*, 20(3).

Varga A. (2007): *Iskola és család – partnerkapcsolat vagy rivalizálás?* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Hármas szövetségünk közös élményei

(Reich Annamária, Rákóczi Ferenc Általános Iskola, Szatmárnémeti)

„És tudom, mint a kisgyerek,
csak az boldog, ki játszhat.”
(József Attila)

Minden pedagógus álma, hogy a szülőkkel jó partneri kapcsolatba kerüljön, a gyermekek jobb megismerése érdekében. Mondanom sem kell, milyen jótékony hatással bír egy-egy közös foglalkozás a nevelői munkánkra. Azonban nincs bevált recept erre, de a motiválható diák, a nyitott, támogató szülő és a hozzáértő tanító sokoldalú pedagógiai tárházának köszönhetően létrejöhet egy olyan kapcsolat, amely garantálja e hármas szövetség kiváló működését. Ennek a gyümölcsöző együttműködésnek a megalapozásához bizony ki kell lépnünk az iskola falai közül, közös élményeket kell szereznünk, apró örömeket, melyek továbblendítenek a bizalom, a pozitív szemlélet közös útján. Arra törekszünk, hogy a diák–szülő–pedagógus kapcsolat ne legyen hierarchizált, alárendelt viszonyt feltételező, hanem partnerségi kapcsolatként működjön, kimondottan vagy kimondatlanul is hármas szövetségként.

Véleményem szerint a családos kirándulások nagyszerűen példázzák a pedagógus, a szülők és a diák közötti együttműködés megalapozását, elmélyítését. Mindaz a megtapasztalás, mely az ilyen kötetlen együttlétek alatt a pedagógus birtokába jut, kamatoztatható a gyerekekkel való hatékony foglalkozás érdekében, a szülőkkel összefogva.

Nem elvetendő szempont az sem, hogy a gyermek és a szülő értékes, tartalmas perceket töltsön el felszabadultan, gondtalanul. E túlhajszott társadalomban a fáradt szülő, mikor hazaérkezik a munkahelyéről, jobb esetben egy-egy esti mesét olvas a gyermekének, de általában társasjátéokra, né tán szabadtéri játékra már nem futja a türelméből, erejéből. Nagyon kevés szülő szán időt arra, hogy játékokat keressen, beszerezze a kellékeket az esetleges otthoni foglalkozásokhoz.

Sokszor egy-egy szülő nevelési felfogása, módszere példaként állhat a többiek előtt, egyfajta spontán tapasztalat-, illetve eszmecsere bontakozik ki közöttük. Kis jóindulattal szülői „továbbképzésnek” is felfoghatóak ezek az együttlétek. S ki lehet a nyertese mindennek? Legfőképpen a gyerek, hiszen ő tanulja meg az alkalmazkodás lehetőségeit társai, annak szülei irányában,

valamint udvariassági szabályokat ültet a gyakorlatba szinte észrevétlenül. S mindezt nem az iskolapadban ülve, hanem természetes közegben, megtapasztalás útján sajátítja el.

A gyerekek iskolába lépésénél a legnyitottabbak a szülők az iskolában zajló tevékenységek iránt. Ekkor még a félszeg apuka és anyuka is hajlandó részt venni a közös tevékenységekben. Sikeresnek akkor könyvelhetjük el ezeket a kirándulásokat, ha a szülők maguk kérik a következő alkalmat az együttlétre, netán besegítenek annak megszervezésébe. A kirándulások alkalmával a szülő belelát a pedagógus szervezőmunkájába, örül, ha segíthet, ezáltal a közösség hasznos tagjának érezheti magát. A gyerekek pedig megérik, ha körülöttük jókedv, empátia uralkodik.

Az értékközvetítő, kulturális, sokrétű kézműves-foglalkozások mellett közösségépítő és mozgásos csapatjátékok szolgálják a gyerekek személyiségfejlődését, szociális megnyilvánulásaik kifinomulását. Igazi interdiszciplinaritás érvényesül ezeken az alkalmakon, mindenki talál olyan területet, amelyben otthon érzi magát. Megismerhetik egymás erősségeit, megtapasztalják, hogyan értékeli például egy értelmiségi szülő egy kétkezi munkát végző szülő hozzáértését, amikor pl. papírsárkány készítésénél tőle kér tanácsot.

E dolgozatban elsősorban közösségépítő, illetve mozgásos játékokat vontatok fel, melyeket a szülőkkel való közös kirándulások alkalmával ültetem gyakorlatba. Némelyiknek olyan nagy sikere volt, hogy a gyerekek kérték, máskor is játsszuk el, így bekerült a személyiségfejlesztő, illetve a játék és mozgás tanórák repertoárjába is.

Egyes játékok a családon belüli együttműködésen alapulnak, a többi pedig az osztályközösség kialakítását célozza.

A játékok kezdete előtt ajánlatos kisorsolni az egy csapatban játszó családokat, biztosítva ezzel, hogy minél több család teremthessen kapcsolatot egymással, elkerülve a klikkesedési folyamatot. A játékok által nyújtott élmény egy lehetséges közös témát biztosít az az ismerkedő családok számára. Az iskola előtt várakozva már ismerősként, huncut játszótársként könnyebb szóba elegyedniük egymással, van kapcsolódási pontjuk.

Noha a felsorolt játékok legtöbbször versenyszerű, a gyerekeknek szükséges hangsúlyozni, hogy az együttlét öröme a fontos, maga a játék és a közös élmény. Köztudott, hogy a gyerekek nem szeretnek veszíteni. Tapasztalatom szerint a szülők jelenléte, példája, az oldott, vidám légkör segítségünkre van, hogy a feltétlen győzni akarást a felhőtlen szórakozás nyújtotta öröm váltsa fel.

Íme az általam kipróbált, kirándulásokon szervezett játékok közül a legnépszerűbbek:

A családtagoknak javasolt játékok

Körfutó. A gyerek, apa, anya kézen fogva kört alkotnak, s úgy kell megtenniük egy adott távot. Lehetséges változat: kifordulva alkotják meg a kört, s úgy haladnak. Játéktértől függően akár öt-hat család is versenyezhet egyszerre.

Labdaadogató. A rajtvonalnál felsorakozik a család egy-egy méterre egymástól (apa, gyerek, anya). Úgy kell megtenniük a kijelölt távot, hogy labdát adogatnak egymásnak.

Csibehordozás (előkészítő, első osztályos gyerekekkel). Az apa és anya között helyezkedik el a gyerek, aki a szülei lábfejeére áll fel. Feladatuk: ily módon minél gyorsabb idő alatt megtenni a kitűzött távot. Ennek a játéknak az ötletadója a Gólya viszi a fiát elnevezésű játék. Természetesen az is egyszerű, ideillő játék.

Pohárfűjás. Egy kifeszített madzagra felfűzünk egy műanyag poharat, melynek az alja ki van lyukasztva. A családoknak (anya, apa, gyerek) fújással el kell juttatniuk a műanyag poharat a madzag egyik végétől a másikig. Több család is játszhatja egyszerre.

Farkincaszerző játék. Az apukák hátukra veszik a gyerekeiket, akinek a nadrágjából hosszú madzag vagy sál lóg ki. A gyerekek fél kézzel fogják az édesapjuk nyakát, a másik kezükkel pedig igyekszenek farkincát (sálát) szerezni, ugyanakkor próbálnak a sajátjukra is ügyelni.

Dió-célbadobó. Minden gyerek 10-10 diót kap, s felsorakoznak egy kijelölt vonal mögött. A kötenyt viselő anyukák velük szemben kb. 3 m távolságra helyezkednek el. A gyerekek igyekeznek minél több diót a köténybe dobni. A végén meg lehet számolni, hány dió van a kötényben.

Mocsári mentő. A gyerek ráül egy deszkadarabra, mely rudakon gurítható. A családnak a rudak előrehelyezésével sikerül csak kigurítania a gyereket a „mocsárból”. Az a csapat győz, amelynek hamarabb sikerül célba gurítania a gyereket. Két gyerek, illetve két család is játszhat közösen.

Macimentő. Egy kisebb papírtányér széleire több lyukat készítünk. A lyukak mindegyikébe hosszú madzagot kötünk, amelynek végét megfogják a családtagok. A tányér közepére egy plüssmacit helyezünk. A családnak meg kell tennie egy kijelölt távot anélkül, hogy a maci leesne. Több család akár egyszerre, versenyszerűen is játszhatja.

Talicskázás. Az apukák talicskán tolják a gyerekeket egy kijelölt játékszakaszon. A játéktér felénél lassítaniuk kell, mivel a talicskában ülő gyerekeknek el kell vennie a bójára helyezett babzsákot. A pálya végén visszafordulva a rajtvonalhoz kell visszaérkezniük. Érdemes kipróbálni, hogy az apukák az anyukákat tolják a talicskában, nagy derűtség közepette.

Szalmabála-gurító verseny. A bálák nagyságától függően egy vagy akár két család is részt vehet a bálák gurításában.

Labdagyűjtögető. A startvonalától 7-8 méterre egy kosárban különböző méretű labdák találhatók. A játékra vállalkozó szülő az indulóvonalnál várakozik. A gyerekek futnak a labdákért, egyenként átadják a szülőnek, aki igyekszik minél többet megtartani kézben, láb között, hónaljban stb. Az a páros győz, aki adott időn belül minél több labdát tudott gyűjteni. Érdekes változata lehet, amikor a szülő fut a labdákért, a gyerek pedig próbálja megtartani azokat.

Tökgurító verseny – őszi kiránduláson

Apukák rönkhajító versenye

Toldi Miklós rúdja. Ki tudja leghosszabb ideig megtartani kinyújtott karal a seprűnyelet? Gyerekek és szülők egyaránt kipróbálhatják.

Dárdahajítás (nagyobb gyerekekkel). A dárda lehet egy kihegyezett bot, melyet a gyerekeknek, illetve szülőnek minél messzebb kell elhajítania. Biztonsági okok miatt ajánlatos előre tisztázni a szabályokat a gyerekekkel, miszerint csak a felnőttek által jelzett időpontban szabad befutni a dárdáért a játéktérre.

Kincskeresés. A játéktéren sötétedés után szétszórunk diót, gesztenyét, esetleg becsomagolt cukorkát. A családoknak zseblámpával kell megkeresniük a „kincseket”, amelyeket a játék végén megszámlálunk.

Csapat- és közösségépítő játékok

Mentsd meg a gyereket! Előkészítő, első osztályos gyerekeknek és szülőknek ajánlott játék. A szülők felsorakoznak két sorban egymással szemben. Az anyukák szembefordulva egymással hulahoppkarikát tartanak a kezükben. A feladat: a szülőknek meg kell menteniük a gyerekeket oly módon, hogy az apukák felemelik, és továbbadják őket kézzől kézre, a karikákon át bújtatva. Az a csapat győz, amelyik hamarabb „megmentette” a gyerekeket, vagyis átjutatta őket a felsorakoztatott karikákon.

Labdaadogatás lábbal. A szülőkből, gyerekekből álló csapatok (kb. 10-12 személy) kört alkotva leülnek a földre. A labdát a lábuk közé fogva kell átadogatniuk egymásnak. Az a csapat győz, amelyiknél a labda a leghamarabb visszakerül a kiindulási pontra.

Fészekrakó. A családokat két csoportra osztjuk. A csoportok tagjai szétszóródnak a játéktérületen. Egy-egy személy háttal áll a saját csoportjának, s hátradobja a labdát. A labdát megszerző személy megáll („fészket rak”), a többiek felsorakoznak a háta mögött, a labdát („a tojástart”) pedig kézzől kézre hátraadják. Az a csapat győz, amelyiknek leghamarabb sikerül hátrajuttatnia a labdát.

Gyöngyfűzés. Több család alkot egy csapatot, kb. 10-12 személy. A személyek jelképezik a gyöngyöket. Minden csapat kap egy vastag fonalgombolyagot, mely segítségével „felfűzik” magukat, átbújtatva a fonalat a pólójuk ujján. Az a csapat győz, amelyiknek hamarabb elkészül a „gyöngysora”.

Társhordozás karikában. Több család által alkotott csapatokba szerveződünk. A feladat: egyik partról a másikra át kell menekíteni a csapattársunkat egy karikában. Az első személy fut egyik társáért, mindketten a karikában elhelyezkedve futnak át a „túlsó partra”. Mindig a megmentett társ fut vissza a következő csapattagért. Az a csapat győz, amelyik hamarabb átvitte a társait a túlsó partra.

Menekülés a pallón. Az apukák farudakat tartanak, egymással szemben állva. Ki kell menteniük a gyerekeket a mocsárból oly módon, hogy a gyerekek a farudakon lépdelve teszik meg a kijelölt távot. Az apukák és gyerekek két csapatra osztva is versenghetnek, melyik csapat menti ki előbb a gyerekeket.

Gyűrűző. Tizenegy főből álló csapatokat alkotunk. Figyelembe kell venni a csapatok összeállításánál a felnőttek és gyerekek azonos számát. A tíz csapattag mindegyikénél egy-egy függönykarika található. Ők felsorakoznak a rajtvonalnál. A csapat tizenegyedik tagja kb. 8-10 méterre saját csapattársaival szemben helyezkedik el. A csapattagok egyenként futnak szemben álló csapattársukhoz, ráhelyezik a karikát egyik ujjára, majd visszafutnak a rajtvonalhoz. Ekkor indulhat a következő személy. Az a csapat győz, amelyik hamarabb elhelyezte társuk ujjain mind a tíz „gyűrűt”.

Hídépítés. Kisorsoljuk a csapatokat, kb. 4 családból áll egy csapat. Három teljes újságból, két guriga ragasztószalag és egy olló segítségével olyan hidat kell alkotniuk a csapatoknak, amely megbír például egy felnőtt cipőt. A hidak elkészültével közösen ellenőrzik annak „minőségét”. Ha a minőségi ellenőrzést egy-egy jó humorú szülő veszi kézbe, valóságos szórakoztató műsor kerekedhet ki a bemutatásnál.

Építések. A kijelölt csapatoknak gyurmagolyók és hurkapálcák segítségével minél nagyobb építményt kell létrehozniuk megadott időn belül. A felhasznált hurkapálcák száma lesz a döntő az eredményhirdetésnél.

Tojásmentő akció. Több család alkothat egy csapatot. A csapatok feladata, hogy a kapott eszközök segítségével készítsenek egy olyan szerkezetet, amelyik megvéd egy nyers tojást az eltöréstől, ha kb. 3 m magasból ledobják, illetve leesik. Minden csapat rendelkezésére bocsátunk 2 fehér fénymásoló lapot, 3 szalvétát, 2 szívószálat, 3 lufit, 4 csipeszt, illetve kb. 5 m ragasztószalagot.

Kézműves-foglalkozások

Az osztály zászlajának és kabalájának elkészítése (nálunk manó volt).

Tökfaragás, sárkánykészítés, bútorfestés, ostorfonás, őszi vagy tavaszi dekorációk, ötletes fényképek készítése – mind-mind beiktatható pihentető foglalkozásként. Az elkészített munkákat kedves emlékként vihetik haza.

Mi, pedagógusok, a szülőt tekintjük a legfőbb szövetségesünknek a gyerek nevelési-oktatási folyamatában. Egyre jobban kihangsúlyozódik a szülői közösség ereje a tanulók motiváltsága és elért eredményei között. Ezért mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy túllépjünk a kapcsolattartási formák szűkös keretein. Tapasztalatom szerint ezek a közös élmények, közösségformáló alkalmak gyökereztetik meg a diák, szülő és pedagógus közötti bizalmat, nyitottságot, kommunikációt, gyümölcsöző közreműködést, céltudatos szövetséget.

Szakirodalom

Hatházi J. (2007): *Játékos ötlettár*. Hoppá Kiadó, Erdőszentgyörgy.

Pölös A. – Kovács N. (2014): *Játékmozaik*. Mozaik Kiadó, Szeged.

<https://teamlab.hu/blog/kreativ-csapatepites/>

4. fejezet.
TANÁROK

A tanulás támogatása a formatív értékeléssel, pedagógus, diák és szülő együttműködésében

(Kupán Edith, Dr. Bernády György Általános Iskola, Marosvásárhely)

Az értékelés funkciói között a tanulás nyomon követése, a visszajelzés biztosítása mellett ott találjuk a motivációt is. Az oktatásmódszertani szakirodalomban a motiváló értékelés egyre nagyobb hangsúlyt kap. John Hattie a *Visible Learning* című munkájában arra hívja fel a figyelmet, hogy a tanulók teljesítményére a tanári visszajelzés az egyik legnagyobb hatású tényező. A támogató tanulási környezet, az egészséges versenyszellem, a pozitív értékelések, a folyamatos és konstruktív visszajelzések megerősítik a tanulók önbizalmát, növelik teljesítményüket.

Felvetődött bennem a kérdés, hogy egy adott iskolai környezetben, egy konkrét tantárgy keretein belül hogyan dolgozható ki egy olyan értékelési módszer, amelyben az értékelés motivációs funkciója kerül előtérbe, miközben a többi értékelési funkció is párhuzamosan érvényesül. E kérdés megválaszolására kidolgoztam egy motivációközpontú értékelési rendszert a 6–8. évfolyamos tanulók számára, amelyet kémia- és fizikaórákon alkalmazok immár harmadik éve. A módszer az eltelt három tanév során folyamatos fejlesztésen ment keresztül, amit elsősorban a tanulók rendszeres visszajelzései tettek lehetővé. A konstruktív, fejlesztő célú értékelési folyamatban azonban nemcsak a tanár–diák, hanem a tanár–szülő kommunikáció is kulcsszerepet kap.

A szülők tájékoztatása a munkamódszerekről és az értékelés elveiről lehetőséget teremt arra, hogy a család is támogató környezetként jelenjen meg a tanulásban. Amikor a szülő is érti, hogy mit miért értékelünk, és hogyan segít ez a gyermeke fejlődésében, könnyebben tud partnerként bekapcsolódni a tanulási folyamatba – ez pedig hosszú távon elősegíti a tanuló motivációját. Ennek érdekében a megszokott iskolai kommunikációs csatornákon keresztül informáltam a szülőket a kémia- és fizikaórákon alkalmazott munka- és értékelési módszerről: szülőértekezletek, alkalmi beszélgetések, az alkalmazott munkafelület, a Google Classroom (Google Workspace for Education) digitális tanulási platform.

A módszer hatékonyságának, erős és gyenge pontjainak azonosításához visszajelzést kértem mind a diákoktól, mind a szülőktől. A beérkezett válaszok nemcsak a munkamódszer erősségeire és fejlesztendő elemeire világítottak rá, hanem a tanár és szülő közötti kommunikáció hiányosságaira is.

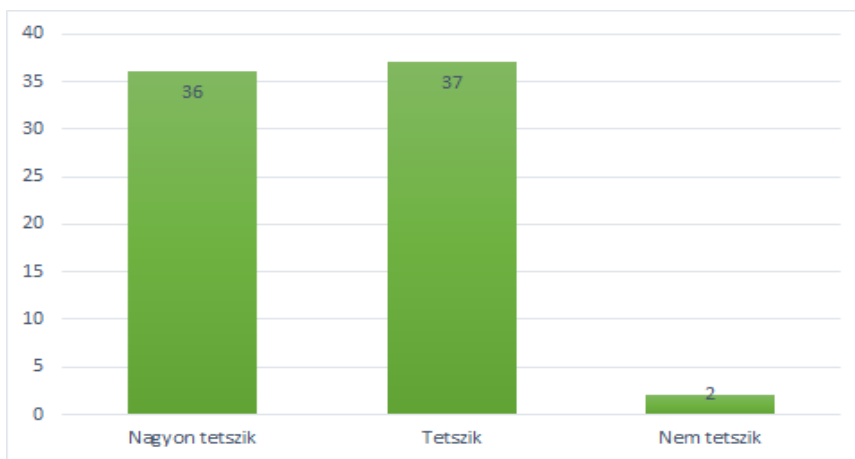
A következőkben az általam alkalmazott értékelési módszernek a főbb elemeit, valamint a diákok és szülők visszajelzései alapján levonható következtetéseket mutatom be a pedagógus, diák és szülő együttműködési folyamatainak tükrében.

Az alkalmazott értékelési rendszer a formatív értékelésre épül, kiegészülve egy év eleji és egy év végi tudásszintfelmérő teszttel, szummatív értékeléssel. A formatív értékelés olyan értékelési módszer, amely a tanulási folyamat során valósul meg, és célja nem a tanuló végső teljesítményének mérése, hanem a tanulási folyamat támogatása. Lényege, hogy a pedagógus folyamatos visszajelzéseket adjon a tanulóknak, ami segíti őket abban, hogy felismerjék saját erősségeiket és fejlődési területeiket, valamint hogy meghatározzák a tanulási célok eléréséhez szükséges lépéseket (Black–Wiliam 1998). Ezen értékelési módszer jól követi a tanulók munkájában fellépő változásokat, könnyen alkalmazható különböző tanulási és tanítási stratégiákban, és a fő célja a fejlesztés. A formatív értékelésnek mindemellett össze kell kapcsolódnia a minősítő értékeléssel, hogy teljes képet kapjunk a tanulók előrehaladásáról.

A jelenlegi tanévszerkezeti rendszer sajátosságai szerint a diákok minden modul során értékelésben részesülnek kémiából és fizikából. Az értékelés ebben a struktúrában úgy valósul meg, hogy a tanulók a modul végén, az összegyűjtött pontszámok alapján minősítő érdemjegyet kapnak. Ez a gyakorlat lényegében azt jelenti, hogy az adott modul során elsősorban a tanórákon végzett folyamatos munkájuk képezi az értékelés alapját. A tanulók önkéntes alapon rövid szintfelmérő tesztet írhatnak az újonnan elsajátított ismeretek vagy az aktuális tanítási egység anyagából. Ezeket az órákat közös tanulás, ismétlés, illetve a felkészülést támogató tevékenységek vezetik be. Az önkéntesen vállalt tesztekért a diákok pontokat vagy részpontokat szerezhhetnek, amelyek beszámítanak a modulzáró értékelésbe. A modul lezárásakor a tanulók által gyűjtött pontszámokat összesítjük a Google Classroom felületén vezetett táblázatban, melyet a szülők is láthatnak. Ezt követően a diákok számára még egy hét áll rendelkezésre – amely jellemzően a vakáció idejére esik –, hogy további otthoni munkavégzéssel növeljék pontszámait. Ez az otthoni tevékenység lehet önállóan végzett kísérlet, feladatmegoldás, illetve valamely digitális tanulási platformon (például a LearningApps alkalmazásban) elvégzett gyakorlat.

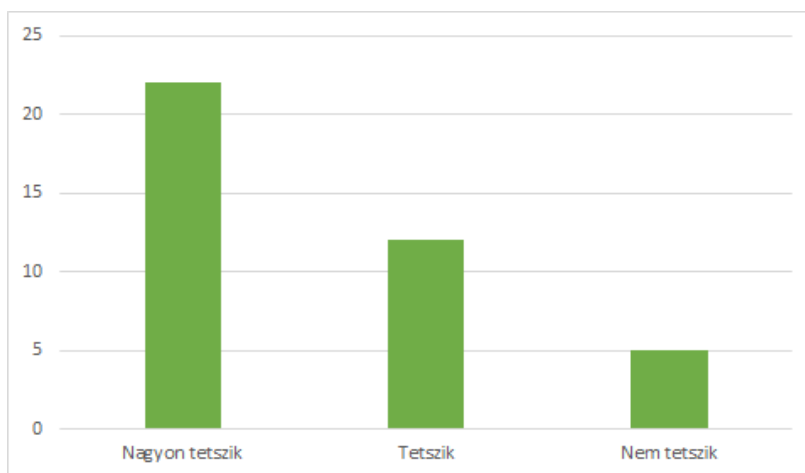
Mint minden módszernek, ennek is megvannak a gyenge pontjai, amelyek gyakran iskola, tantárgy- vagy tanárspecifikusak. Ezen gyenge pontok feltárásában kérdőíves felmérés is segített, amelyet 73 tanuló töltött ki, hat különböző osztályból. A kérdőív a zárt kérdések mellett tartalmazott nyitott

kérdéseket is, amelyek az értékelési módszer erősségeire és hiányosságaira vonatkoztak. Emellett a diákok lehetőséget kaptak arra is, hogy javítási javaslatokat tegyenek. A kérdőív kiértékelése alapján a 73 diák közül 36 fő számára a rendszer nagyon kedvező, 37 fő számára pedig kedvező volt, míg csupán 2 diák találta azt nem megfelelőnek.

1. ábra. A tanulók véleménye az értékelési rendszerről

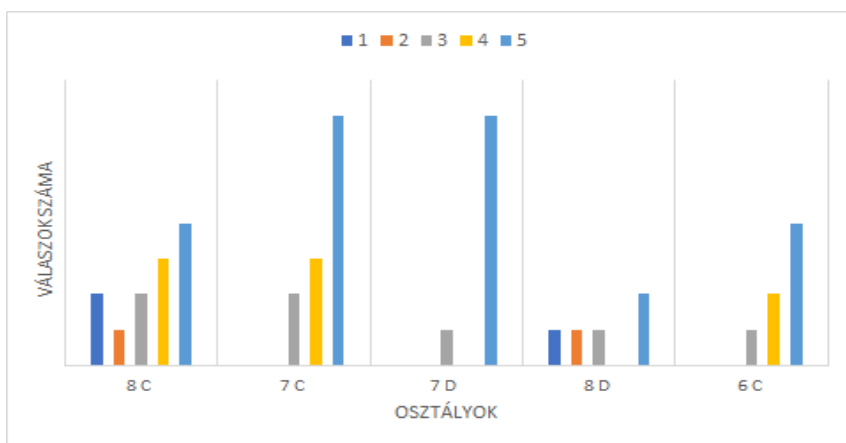
Ezzel szemben a szülőktől begyűjtött információk alapján (44 szülő által kitöltött kérdőív) az értékelési rendszerről megoszlanak a vélemények. Az eredmények azt mutatják, hogy a szülők véleménye némileg eltér a diákok véleményétől.

2. ábra. A szülők véleménye az alkalmazott értékelési rendszerről

A kérdőíves felmérésben a diákok arra is válaszoltak, hogy miben segített számukra ez a rendszer. A válaszadók többsége (88%) úgy érzi, hogy könnyebben tanul, motiváltabb, és sokkal jobban érzi magát az órákon. Sokan arról számoltak be, hogy jobban odafigyelnek, és igyekeznek minél több pontot szerezni. Kötelező házi feladat nincs (esetleg ritkán egy-egy befejezendő feladat vagy elvégzendő kísérlet), ezekkel is plusz pontot lehet szerezni. Összességében az alkalmazott értékelési rendszer egy olyan támogató tanulási környezet kialakulásához járul hozzá, amelyben a tanulók nagyobb komfortérzettel és biztonsággal vesznek részt a tanulási folyamatban.

A szülői visszajelzéseket osztályonkénti bontásban is elemeztem, egy ötfokozatú, 1-től 5-ig terjedő értékskála alkalmazásával, amely lehetőséget biztosított az árnyaltabb véleménynyilvánításra. Az adatok alapján a legnagyobb arányban a nyolcadik évfolyamos tanulók szüleitől érkeztek elégedetlenséget tükröző válaszok.

3. ábra. A szülők által adott válaszok az értékelési rendszerről osztályokra bontva

A szülők részéről több esetben negatív visszajelzések érkeztek, mind a tananyag leadásával, mind az értékelési rendszerrel kapcsolatban. Néhány szülő úgy véli, hogy gyermekük nem kap megfelelő segítséget, illetve a tanár nem motiválja őt kellőképpen. A pedagógus–szülő kommunikáció minőségére vonatkozó kérdésre adott válaszok többsége szerint a szülők elégedettek, ugyanakkor egy jelentős részük elégedetlenségét fejezte ki. A nyolcadikos diákok szülei körében a legmagasabb az elégedetlenségi szint, mind a pedagógusokkal való kommunikációt, mind az oktatás minőségét illetően. A kérdőívek kiértékelése több kérdést is felvetett:

1) Mi lehet az oka a szülők és a diákok véleménye közötti eltérésnek?

2) Ha a szülők nem rendelkeznek elegendő információval, miért mégis a negatív vélemény kerül előtérbe?

3) Mi lehet az oka annak, hogy míg a diákok teljes mértékben elégedettek a munkamódszerrel és az értékelési rendszerrel, addig a szülők egy jelentős része elégedetlenségét fejezi ki?

A kérdések megválaszolásához osztályonként bemutattam a szülők válaszait azokban az osztályokban, ahol nagyobb mértékű elégedetlenséget tapasztaltam. A diákok véleményét is kikérve közösen megbeszéltük az eltérések lehetséges okait. A tanulók a következő tényezőket említették:

- a szülők egy része keveset kommunikál a gyermekével az órákon törtétekről;
- a következtetéseket a gyermek jegyei alapján vonja le;
- előfordul, hogy a tanulók nem vállalják a felelősséget a gyengébb eredményekért, és inkább külső tényezőket okolnak;
- ha a szülő nem rendelkezik elegendő információval, hajlamos túlértékelni a környezetéből hallott negatív véleményeket.

A kérdőívek kiértékelése és a diákokkal folytatott megbeszélések alapján a következő **következtetéseket** vontam le:

A tanulók magatartásában és tanulási eredményeiben elért fejlődés megerősíti, hogy az alkalmazott értékelési rendszer és a motiváció között erős, pozitív összefüggés áll fenn.

- A tanulók pozitívan viszonyulnak a fizika- és kémiaórákhoz, jellemző rájuk az aktív részvétel, a magasabb szintű motiváció, valamint az együttműködő attitűd a pedagógussal szemben.
- Noha a tanulmányi eredményekben nem tapasztalható jelentős javulás, az alkalmazott módszer több tanulót von be aktívan a tanórai munkába, és elősegíti a fokozott órai aktivitást.
- A szülőkkel való kommunikáció fejlesztésre szorul, különösen ott, ahol a szülő sem kellően elkötelezett gyermeke tanulmányainak támogatásában.
- A nyolcadik évfolyamon a szülők figyelme elsősorban a felvételi tárgyakra irányul, ennek következtében a nem felvételi tárgyak tanórai folyamatait kisebb jelentőségűnek tekintik. Ez a szemléletmód kedvezőtlenül befolyásolja a tanulók tanórai tevékenységét és motivációját ezekben a tantárgyakban.

Javaslatok

Javasolt a bemutatott értékelési rendszer alkalmazása bármelyik tárgy esetében, mivel a diákok jóllétének javulása közvetlenül pozitív hatással

van a tanár jóllétére is. A folyamatos visszajelzés biztosítása mind a tanár, mind a diákok és a szülők részéről továbbra is elengedhetetlen a gyermekek optimális fejlődésének elősegítése érdekében. A szülőkkel való kommunikáció hatékonyságának növelése érdekében indokolt, hogy az év elején részletes tájékoztatót tartsunk az adott tantárgyak munkamódszereiről, az értékelési rendszerről, valamint a szülők számára folyamatosan elérhető információs felületekről és forrásokról.

Kiemelten fontosnak tartom a szülőkkel közösen szervezett programokat, amelyek lehetőséget biztosítanak számukra az iskolai környezet megismerésére. Az ilyen jellegű együttműködések hozzájárulhatnak a bizalom erősödéséhez az intézmény és az oktatási rendszer iránt.

Szakirodalom

- Arató F. (2018): A négydimenziós értékelés néhány gyakorlati aspektusa. *Új Pedagógiai Szemle*, 11–12, 34–45.
<https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-negydimenzios-ertekeles-nehany-gyakorlati-aspektusa>
- Black, P. – Wiliam, D. (1998): Assessment and classroom learning. In: *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7–74.
- Györfiné K. A. (2014–2015): Fejlesztő értékelés módszertana. *Pedagógusképzés*, 12–13(41–42), 163–167.
- Hattie, J. (2009): *Visible learning*. Routledge, Abingdon.
- Lénárd S. – Rapos N. (2009): *Fejlesztő értékelés*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- OECD CERI (2005): *Fejlesztő értékelés. A tanulást fejlesztő osztálytermi módszerek a középfokú oktatásban*. Országos Közoktatási Intézet, Budapest.

Kapuk és hidak – egy közös tábor tapasztalatai a partneri kapcsolatépítés szolgálatában

(Gál-Iankó Katalin, Dr. Molnár János Gimnáziumi Iskola, Zsobok)

A család és az iskola egyaránt meghatározó szereplői a gyermek fejlődésének, és partneri kapcsolatra építve képesek a leghatékonyabban segíteni őt. A pedagógusok és szülők közötti partnerség elengedhetetlen a tanulók optimális fejlődéséhez. Az együttműködés, a hatékony kommunikáció segít abban, hogy mindkét fél jobban megértse a gyermek igényeit, problémáit és az előrehaladásához szükséges feltételeket.

A szülőkkel és tanulókkal közösen szervezett tevékenységek számos előnnyel járnak: erősítik a szülők, pedagógusok és diákok közötti kapcsolatokat, lehetőséget adnak a különböző szereplők közötti közvetlen interakciókra, amelyek segítenek a személyes kapcsolatok elmélyítésében, egymás megismerésében.

Az ilyen típusú közös élmények és tevékenységek rendkívül fontosak, mert elsősorban a gyermekek szociális, érzelmi és személyiségfejlődésének támogatásában állnak, ugyanakkor a szülők és pedagógusok közötti partneri kapcsolat erősítéséhez is nagymértékben hozzájárulnak, hatékonyan erősítik a bizalomra épülő kapcsolatokat, gazdagítva az iskolai közösséget.

A nevelési-oktatási rendszerben a szülők aktív bevonása a gyermek tanulmányi és személyiségfejlődésének támogatásába ma már megkerülhetetlen. Az utóbbi évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a közös élményekre építő programok eredményesebbek a kapcsolat elmélyítésében.

Jelen tanulmány egy olyan jó gyakorlatot mutat be, amelynek keretében felső tagozatos tanulók, szüleik/nevelőik¹ és pedagógusaik egy közös táborban vettek részt, ahol az élményszerű tanulás és a kapcsolatépítés egyenrangú szerepet kaptak, ahol a program egyszerre volt kötetlen és pedagógiaiilag tudatosan tervezett. A fő cél a partneri kapcsolat mélyítése, a közös felelősségvállalás megerősítése és az iskolai közösségi szellem erősítése volt.

A részletes programismertetés a közös tevékenységek bemutatását, módszertani megalapozását, hatását célozza, hangsúlyozva a jó gyakorlat adaptálhatóságát, hiszen alacsony költségvetés mellett is megvalósítható

¹ A diákok közül sokan a zsoboki Bethesda családtípusú otthonokban, intézményes rendszerben nevelkednek, ahol a gondozásukban szerepet vállaló felnőttek nevelőként tevékenykednek.

egy ilyen innovatív, személyközpontú program, ahol elengedhetetlen a tudatos, pontos szervezés, a széles körű részletes kommunikáció és az, hogy a felnőttek ne vendégnek, hanem partnernek érezzék magukat. A program sikerességét nagyban meghatározza a pedagógiai hitelesség és az őszinte emberi kapcsolat.

A program bemutatása

A tábor főbb jellemzői: A szimultán rendszerben tanuló V–VII. osztályos diákok egy háromnapos táborban vettek részt a kalotaszegi Sztánán, falusi környezetben, a Somvirág Közösségi Házban.

A program finanszírozása az ELTE/968/263 számú támogatási szerződés alapján pályázati kiíráson elnyert összegből valósult meg. Figyelembe véve azt a tényt, hogy a résztvevő diákok 56%-a intézményben nevelkedik, szociálisan hátrányos helyzetű családokban él, a támogatás óriási segítséget jelentett, hiszen a tábor költségeihez senkinek nem kellett hozzájárulni.

A háromnapos, kétéjszakás tábor programjaihoz a szülők/nevelők a második napon csatlakoztak, és nem csupán nézői, hanem tevőleges részesei is voltak: szerepet kaptak játékos gyakorlatokban, alkotói folyamatokban, sőt, a főzés is közösen valósult meg. Miután aktívan részt vettek a programblokkban, este hazatértek, a gyermekek pedig nélkülük folytatták a táborozást.

Napi programbontás:

- A nap játékos ismerkedéssel kezdődött, ahol gyermekek, szülők/nevelők és pedagógusok egyenrangú félként kapcsolódtak. A drámapedagógiai módszerek alkalmazásával olyan információk kerültek felszínre, melyeken a résztvevők is elcsodálkoztak, ugyanakkor jelezték, hogy később szeretnének még visszatérni az adott témára, folytatva a közös kommunikációt.
- A játékos ráhangolódót papírszínház (kamishibai) előadás követte, melynek keretében Lázár Ervin: *Virágszemű* című történetével ismerkedhettek meg a résztvevők az interaktív feldolgozás során. Mély beszélgetések, viták alakultak ki a történet meghallgatása után, történetek keltek életre a papírszínház eszközeivel.
- Ezt szülő-gyermek csapatversenyek követték, spagetti és papírszalvéta felhasználásával a legmagasabb tornyot kellett megépíteni. A megvalósítás előtt természetesen mindenki lehetőséget kapott a tervezés alapos megbeszélésére, a stratégia kidolgozására.

- A „Tudsz róla?” játékos szülő–gyermek vetélkedő az egymásra való odafigyelés fontosságát hangsúlyozta (pl. ki tud többet egymásról?), melynek előkészítésében, a tábor első napján, a tanulók óriási segítséget vállaltak a feladatok összeírásával.
- A szabadtéri környezetben zajló kincskeresés is a hangulat fokozását támogatta, minden résztvevő oldottságát tükrözte. Ezen túl a kollaboráció szükségességét, a szerepek és felelőségek vállalását hangsúlyozta, miközben a játékos forma miatt izgalmas, motiváló élményt nyújtott, amit sokáig emlegetnek a résztvevők.
- A program csúcspontja a közös bográcsos vacsora elkészítése volt, a főzés és az étkezés egyfajta bensőséges, családias keretet adott az együttlétnek.
- A napot egy közös esti reflexiós beszélgetés zárta, amelyen gyerekek és felnőttek is megoszthatták gondolataikat, jelezve jövőbeli terveik közös megvalósítását.

Pozitív tapasztalatok, hatások a közös programra reflektálva

A programnak számtalan pozitív hozadéka említhető, hiszen több területen is hatása kimutatható:

- Segít a diákok fejlődésében:

A táborok különböző élményeket kínálnak a gyermekeknek, amelyek hozzájárulnak a szociális készségek, a csapatmunka, a problémamegoldás és az önállóság fejlesztéséhez, miközben új készségeket is elsajátíthatnak, amelyekre a hagyományos tanórák nem kínálnak lehetőséget. A közös aktivitások és játékok során olyan helyzetekkel találkoznak, amelyek segítik őket a társas kapcsolatok, a felelősségvállalás és a kooperáció fejlesztésében.

- Kiváló lehetőség a gyerekek önismeretének fejlesztésére:

A tábori környezetben a gyermekek új helyzetekkel, kihívásokkal találkoznak, amelyek elősegítik önállóságukat és önbizalmukat. A szülők és pedagógusok közvetlenül láthatják, hogyan reagálnak a különböző szituációkban, hogyan oldják meg a problémákat, miként kezelik a konfliktusokat, és hogyan működnek csapatban. Ez segíti a tanulók önismeretének fejlődését, és segít abban, hogy jobban megértsék saját erősségeiket és gyengeségeiket.

- Erősíti a szülők és pedagógusok közötti kapcsolatot:

A közös táborozás lehetőséget ad arra, hogy a pedagógusok és szülők jobban megismerjék egymást, és közvetlenül kommunikáljanak.

- Fejleszti a tanulók és pedagógusok közötti kapcsolatot:

A táborozás során a pedagógusok és a diákok közötti viszony is más dimenzióba kerülhet. A tanulók nem csupán az iskolai környezetben, hanem

egy szabadabb, kevésbé formális közegben is láthatják a tanárokat, akik így közelebb kerülhetnek hozzájuk. A közvetlen és informális interakciók segítenek a pedagógusok és diákok közötti bizalom növelésében, ami hosszú távon javítja a tanulók iskolai teljesítményét és motivációját.

- Erősíti a közösség érzését:

A táborozás egy közös élményt ad minden résztvevőnek, ami elősegíti a közösségépítést. A diákok, szülők/nevelők és pedagógusok közötti szorosabb kapcsolatok kialakulása növeli az összetartozás érzését, és segíti az iskola közösségének erősödését.

- Erősíti a szülők szerepét az iskolai közösségben:

A szülők/nevelők aktív részvétele a táborban nemcsak a gyermekük fejlődését segíti, hanem saját szerepüket is erősíti az iskolai közösségben. A közös tábori élmény során a szülők jobban megismerhetik az iskola pedagógiai módszereit, mely erősíti elköteleződésüket az iskola iránt, és hozzájárul a pozitív iskolai légkör fenntartásához.

- Élményalapú, szórakoztató tanulást kínál:

A táborokban a gyermekek szórakozva sajátíthatnak el új készségeket, miközben aktívan részt vesznek a különböző programokban, valódi élményeken keresztül fedezhetnek fel új dolgokat. A közös játékok és kreatív tevékenységek mind hozzájárulnak a pozitív élményekkel való gazdagodás folyamatához.

Összegző gondolatok

A tábor nem pusztán kirándulás vagy szabadidős program volt, hanem egy tudatosan felépített nevelési forma, amely lehetőséget adott a közös tanulásra, kapcsolódásra és élménymegosztásra. Ez a program megmutatta, hogy már egyetlen közös nap is jelentős hatással lehet a gyermek-szülő-iskola kapcsolat minőségére. Az élményalapú, közös tevékenységek képesek lebontani a formális falakat, nyitott kapukként jelzik a befogadást, hidakként kötnek össze csoportok tagjait, segítik az őszinte, partneri kommunikáció kialakulását. A jó gyakorlat rámutat arra, hogy a szülők bevonása nemcsak lehetséges, hanem kifejezetten értékes is a nevelési folyamat egészében.

A szülők, nevelők visszajelzései alapján a program segítette az iskolához való kötődésüket, és lehetőséget adott arra, hogy gyermekeiket más szerepben lássák. A pedagógus-szülő kapcsolat oldottabbá, a kommunikáció gördülékenyebbé vált, és a diákok is nyitottabbakká lettek. A tábor során a felnőttek nemcsak a gyermekek iskolai teljesítményét és viselkedését láthatták

más perspektívából, hanem megfigyelhették, hogyan reagálnak különböző szituációkban, hogyan működnek csapatban, és hogyan oldanak meg problémákat.

Az ilyen jellegű programok hozzájárulnak egy befogadóbb, egymásra figyelő iskolai környezet kialakításához, és hosszú távú hatásuk van a gyermeki fejlődés szempontjából is. A közös táborozás tehát nagyszerű lehetőség a tanulás és a kapcsolatok erősítésére egyaránt. Az iskola sikeressége, a gyermekek jólléte és tanulási motivációja jelentős mértékben függ attól, hogy milyen kapcsolat alakul ki az intézmény, a tanuló és a család között.

A bemutatott jó gyakorlat célja egy olyan komplex program – egy közös tábor – bemutatása, amely lehetőséget ad a szülői együttműködés élményszerű, hiteles és aktív formájának megvalósítására, ahol a közös élmények, a tanuláson kívüli interakciók és a szülők bevonása egy új minőségű kapcsolat alapjait tették lehetővé. Egy olyan jó gyakorlat, amely igazolja, hogy nekünk, pedagógusoknak adni kell magunkból: derűt, energiát, lendületet, kitartást, türelmet, jó szót, követhető példát, hitet, szeretetet, s utána nagy eséllyel ezt többszörösen kamatoztatva visszaszolgáltatja az élet. Hiszen mindannyiunk egyéni felelőssége, hogy olyan lehetőségeket teremtsünk, amelyek segíthetik a közösségünkhöz tartozókat a fejlődésben, a kreatív önkifejezésben, az értékes emberi élet lehetőségeinek és formáinak megismerésében.

Szakirodalom

- Béres J. (2022): *Élet a sorok között. Irodalomterápiás gyakorlatok mindenkinek*. Libri Kiadó, Budapest.
- Besnyi Sz. – Nagy G. M. (2019): *A Játék nem játék! Optimus Tréning és Katalizátor Pedagógusképző Központ, Budapest.*
- Besnyi Sz. – Boros B. M. – Nagy G. M. (2019): *A Játék nem játék! 3. Fókuszban a játékeszközök*. Katalizátor Pedagógusképző Központ.
- Gabnai, K. (1996): *Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak felnőtteknek*. Marczibányi Téri Művelődési Központ. Budapest.
- Vekerdy, T. (2020): *Kicsikről nagyoknak*. Kulcslyuk Kiadó. Budapest.

Kéz a kézben.
**Hatékony pedagógus–szülő együttműködés
gyermekünk jóllétéért iskolán kívüli
tevékenységek által**

(Kolumbán Krisztina, Vitályos Ágnes, Dr. Gelei József Általános Iskola, Árkos)

A jóllét meghatározásának és kutatásának több évtizedes múltja van. Az 1900-as években a társadalmi hatásvizsgálatok objektív mutatók mentén vizsgálták a társadalom fejlődését és fejlettségét. Az életminőség és az étellel való elégedettség megítélésének a vizsgálatokba való bevonásával terjedtek el a szubjektív megközelítések, innen ered a szubjektív jóllét megnevezése is. A jóllétkutatások mérőldkövének számít az ezredfordulón megjelenő pozitív pszichológia térhódítása. (D. Nagy 2020, 124–129) Az iskolai és tanulói jóllét vizsgálata a 21. század elejére tehető. D. Nagy Krisztina egyik tanulmányában a tanulói jóllétet a következőképp határozza meg: „A tanulói jóllét alatt az iskolás-korú, általános vagy középiskolás gyermekek (vagyis tanulók) szubjektív jóllétének több szempontú vizsgálatát értjük.” (D. Nagy 2020, 130) Azért több szempontú ez a vizsgálat, mivel a kutatások nem csupán az iskolai hatások mentén, hanem az élet más területeivel összefüggésben vizsgálják a tanulók jóllétét. Az iskolai jóllét-vizsgálatok a tanulók szűkebb környezetére, az iskolára helyezik a hangsúlyt, az iskolai környezetben átélte hatások mentén vonnak le következtetéseket a tanulók szubjektív jóllétére vonatkozóan. (D. Nagy 2020, 130)

Az iskolai jóllétet számos tényező befolyásolja, és folyamatosan változik a tanulóknál. A tanulók jóllétének szintje befolyásolja az iskolai teljesítményt, a társas kapcsolatokat, az önértékelést, valamint a személyiségfejlődést. Az iskolai jóllét magasabb szintjével rendelkező tanulók optimisták, nyitottabbak az új ismeretek befogadására, nagyobb tanulási motivációval rendelkeznek, így az iskolához és a tanuláshoz való viszonyuk is pozitív. (Vargha–Török–Diósi–Oláh 2019)

Az információs és kommunikációs technológia területén bekövetkezett változások, a digitalizálódó világ hatásait érezhetjük az élet minden területén. A szülők és pedagógusok mindennapjait átszövi a digitális eszközök használata, és ebből a kisebb gyerekek sem maradnak ki. A gyerekeknek szükségük van a pedagógusok, szülők figyelmére, odafordulására, tudatos jelenlétére. (Tóth–Táncsics 2020, 53–55) Az iskolán kívüli tevékenységek,

amelyekbe a pedagógus, a szülő és a tanuló is bekapcsolódik, teret ad az együtt töltött időnek, a tudatos jelenlétnek. A tanulói jóllét és az iskolán kívüli tevékenységek kapcsolatát, a szülők részvételét ezeken a tevékenységeken és ezek pozitív hatásait, már számos kutatás vizsgálta. (Lagacé-Séguin–Case 2010) Dolgozatunkban az iskolán kívüli tevékenységek kedvező hatásait szeretnénk bemutatni a tanulói jóllét, valamint a pedagógus és a szülő közötti hatékony együttműködés szempontjából.

Intézményünkben az iskolán kívüli tevékenységek által is törekszünk a jóllét megteremtésére és fenntartására. Vidéki iskolaként, a kisebb települések zártabb struktúrájából adódóan, ahol a közösségi identitás is jobban érvényesül, úgy gondoljuk, hogy a tanulók szülei szorosabb kapcsolatot igényelnek az iskolával. Ezt figyelembe véve igyekszünk a tanév során minél színesebb tevékenységeket kínálni,¹ amelyeknek a szülők is aktív résztvevői. Elmondhatjuk, hogy a pedagógusi, szülői és tanulói közösségünk most már kialakította azt a közös hangot, amely biztos alapja az iskolai jóllét megteremtésének. A tanórán kívüli foglalkozásainkat a különböző ünnepkörök mentén tervezzük meg a tanév elején. Minden ősszel megszervezzük a már hagyománnyá vált iskolai szüretet, ezt követi a karácsonyi ünnepség, a farsangi multság vagy az 1848–49-es forradalomra való megemlékezés. A hagyományápolás mellett figyelmet fordítunk a környezeti nevelésre (szemétszedési akciók, Kiskertészek program, újrahasznosítás kézműves tevékenységek által, gyalogtúrák), az egészséges életmódra (sporttevékenységek, egészséges táplálkozás, önismereti tevékenységek), a médiatudatosságra és digitális műveltségre (interaktív foglalkozások gyerekeknek, előadások szülőknek). Különös figyelmet fordítunk azokra a tevékenységekre, amelyeknek középpontjában a bántalmazás megelőzése és megoldása, a konfliktuskezelés és közösségépítés áll.

Az idei tanévben iskolánk is csatlakozott a Mesélő Háromszék² által meghirdetett Mesemécses programsorozathoz szeptember 30. és október 8. között, melynek célja a magyar népmesei örökség előtérbe helyezése, megismertetése, használata és továbbadása. Egy héten át meghívottak olvastak mesét az előkészítő és I–IV. osztályosoknak: egykori tanítványok, szülők. A program keretében az V–VIII. osztályosok Mesebarangolást szerveztek az előkészítő és I–IV. osztályosoknak. A csapatok mesetérkép segítségével keresték meg a hét állomást a faluban. Az állomásokon mesehősöknek öltözött diákok várták őket különböző érdekes feladatokkal. Minden állomáson

¹ <https://geleijozsef.ro/index.php/hu/iskolan-kivuli-tevekenysegek>

² <https://www.facebook.com/meseloharomszek>

ezüstalmákat szerezhettek meg, amelyeket sikeresen visszajuttattak Világ-szép Nádszálkisasszony palotájába.

Jelen dolgozat alapját a fent említett projekt ötlete képezi. Ezt a tevékenységet szeretnénk kibővíteni és megvalósítani a következő tanév szeptemberében. Fontosnak tartjuk, hogy a mi pedagógusi, szülői és tanulói közösségünk igényeihez mértén tervezzük meg a programsorozatot. A projekt keretében az őszi ünnepkört szeretnénk körüljárni a népköltészeti alkotások tükrében, előtérbe helyezve a népmeséket.

A projekt címe: „Így volt, mese volt...” – Mese-hét

Célok:

- Az egyéni és közösségi tevékenységek által az iskolai jóllét megta-pasztalása;
- Közösségépítés, együttműködés fejlesztése a szülők, pedagógusok és tanulók között;
- Szociális készségek fejlesztése;
- A sajátos nevelési igényű tanulók támogatása;
- A meséken keresztül az őszi ünnepkör jeles napjainak, népszokása-inak, hagyományainak megismerése.

Erőforrások:

Eszközök, didaktikai anyagok: mesék szövege, tanórai feladatlapok, a ke-nyérsütés eszközei, gyümölcsök, zöldségek, őszi termések, a mesebarangolás-hoz szükséges eszközök (dobókocka, babzsák, gyógynövények, magvak);

Humán erőforrások: tanulók, pedagógusok, szülők, nagyszülők.

Időtartam: 2025. szeptember 22–30.

Módszerek és szervezési formák: beszélgetés, megfigyelés, játék, drámajáték, mesélés, problematizálás, tanulmányi séta, múzeumpedagógiai módszerek.

A tevékenység forgatókönyve:

A projekt tervezési fázisában szándéklevélben (Barabási–Demény-Stark 2012, 174) kérjük a szülőket a projektben való részvételre, az egyes tevékenységek megvalósításában való együttműködésre. Olyan népmeséket választunk ki, amelyek az őszi ünnepkörhöz kapcsolódnak (pl. *A szilvásgombóc*, *Szent Péter és a szüret*, *A kicsi dió*, *A rátóti csikótojás*, *A szegény ember vására* stb.), ezeket előzetes megbeszélés alapján szétosztjuk a szülők, nagy-szülők vagy nagyobb testvérek közt. A szövegeket meghatározott időpontok-ban, a tanórákon olvassák el, vagy mesélik el a gyerekeknek. Az „*Így volt, mese volt...*” – *Mese-hét* című projekt a választott mesék interaktív feldolgozásával kezdődik. A történetek által megismerhetjük, hogy hogyan lesz a búzából ke-nyér, a gyümölcsből lekvár, a szőlőből must, az alapanyagokból kész termék.

A szülőkkel való hatékony együttműködést szolgálják a következő tevékenységek:

- Múzeumlátogatás: Árkoson a falumúzeum alapítója és működtetője az egyik szülő, aki lelkesen fogadja minden évben a tanulókat. A múzeumpedagógiai foglalkozás során megismerhetik az őszi betakarítás és a kenyérsütés hagyományos munkaeszközeit, megnézhetik a malomköveket, és kipróbálhatják a kézimalmot, lisztet őrölhetnek.
- Látogatás a pékségbe: a pékségben dolgozó szülők bemutatják a kenyérsütés lépéseit: az alapanyagok előkészítése, dagasztás, sütés, a kenyér leverése (az égett részek eltávolítása), kóstolás.
- Kézműves-tevékenységek: terméskosár és termésbáb készítése, szülői segítséggel.
- Látogatás a gyümölcsösbe: gyümölcszedés, nagymamákat kérünk meg, hogy meséljenek a lekvárfőzés folyamatáról, ezt követően közös szilvásgombóc-készítéssel zárjuk a napot.
- Mesebarangolás: ahhoz, hogy a tanulók biztonságosan végigjárják a mesebarangolás hét állomását a faluban, a szülők kísérik el a tanulócsoportokat.
- Lakoma: táncház az egyik táncoktató szülő vezetésével, hagyományos őszi ételek lakomája (az osztályok egy-egy szülő segítségével elkészítenek különböző hagyományos őszi ételeket: málé, almás sütemény, sütőtök, lekváros bukta stb.)

A projekt zárónapján Mesebarangolást szervezünk az V–VIII. osztályosok segítségével az előkészítő–IV. osztályos tanulók számára. Az alsósok mesehősökként vándorútra indulnak a faluban, mesetérkép és V–VIII. osztályos manók, tündérek segítségével járják végig a hét állomást. Az út során küldetésük összegyűjteni az elveszett aranyalmákat, majd visszajuttatni Világszép Nádszálkisasszony palotájába. A Mesebarangolás hét állomásaként Árkos egy-egy nevezetes pontját jelöltük ki (Községház, Unitárius vártemplom, Szentkereszt-hy-kastély, az összetartozás emlékműve, Múzeum, régi iskola, iskola). Minden állomáson a csapatok különböző próbákat kell kiálljanak (pl. gyógynövények, magvak felismerése, közös mondókázás, éneklés, kirakós, rejtvények stb.). A feladatok a népmesékhez kötődnek. Külön érdekesség a kicsik számára, hogy az egyes állomásokon a próbákat mesehősöknek beöltözött V–VIII. osztályos tanulók vezetik le.

A pozitív iskolai és osztálytermi légkör szorosan kapcsolódik a tanulók személyiségfejlődéséhez, lehetővé teszi az elmélyültebb emberi kapcsolatok kialakítását, javítja a tanulók teljesítményét, ezáltal hozzájárul a mentális egészség, illetve a személyes jóllét fenntartásához. Az iskola és a család közeledése lehetőséget teremt arra, hogy együttes erővel alakítsuk ki ezt az

ideális légkört. A család és az intézmény kapcsolata akkor mondható sikeresnek, ha nem egyoldalú, hanem együttműködésre és kölcsönös tiszteletre épül. Fontos kihangsúlyoznunk, hogy az alapját hosszú távú kezdeményezések adják. A családokkal, szülőkkel való partnerkapcsolatok kiépítése és fenntartása hosszú folyamat, ezért időre van szükség ahhoz, hogy a gyakorlatba beépüljön az iskolai közösség mindennapjaiba. A dolgozatban bemutatott projekt jó lehetőséget biztosít egy ilyen jellegű partnerségi kapcsolat megalapozására, hiszen az iskolán kívüli tevékenységek során lehetőségünk adódik jobban megismerni egymást, illetve a valahová tartozás élménye, a közös siker megélése úgy, hogy minden fél (szülő, gyermek, pedagógus) hasznosnak, fontosnak érezheti magát, hozzátehet a projekt sikeréhez, hatalmas összekovácsoló erővel bír, ezáltal a felek egymás szövetségesei lesznek.

A gyermek intézménybe való kerülésével a gyermeknevelés a szülő és pedagógus közös feladatává válik, s hogy milyen az ideális gyermeknevelés, erre Weiman Gáborné gondolatával szeretnénk válaszolni: „Nincs rá recept, és nem létezik egyetlen kiváló módszer, inkább a személyeken múlik: a résztvevők az együttműködés kulcsai.” (Farkas 2022)

Szakirodalom

- Barabási Tünde, Demény Piroska, Stark Gabriella (2012): *Gyakorlatközelben. A projekt módszer óvodai alkalmazása*. Ábel Kiadó, Kolozsvár.
- D. Nagy Krisztina (2020): Az iskolai jóllét értelmezésének és modellezésének lehetőségei. *Magyar Pedagógia*, 120. évf. 2. szám, 123–148.
<https://www.magyarpedagogia.hu/index.php/magyarpedagogia/article/view/163/162>.
- Farkas B. P. (szerk., 2022): *Alma a fán. Partnerségben a szülőkkel*. Tempus Közalapítvány, Budapest.
https://atanulasjovoje.hu/alma_a_fan_6_kiadvany.pdf
- Lagacé-Séguin, D. G. – Case, E. (2010): Extracurricular activity and parental involvement predict positive outcomes in elementary school children. *Early Child and Development and Care*, vol. 180, No 4, 453–462.
- Tóth-Farkas R. – Táncsics J. (2020): *Játssz, mesélj és figyelj*. Móra Könyvkiadó, Budapest.
- Vargha A. – Török R. – Diósi K. – Oláh A. (2019): Boldogságmérés az iskolában. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 74(3–4), 327–346.
<https://akjournals.com/view/journals/0016/74/3/article-p327.xml>
<https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/tanoran-kivuli-tanulas-az-altalanos-iskolaban>
<https://tinyurl.com/mzmwm28m>

A kötetben található jógyakorlatok az *Együtt gyermekeinkért – Hatékony pedagógus–szülő együttműködés gyermekeink jóllétéért* című regionális szimpózium felhívása nyomán születtek. A program szervezői és megvalósítói az OktOpusz Kárpát-medencei oktatásszakmai műhely fejlesztése és működtetése 2023-1-HU01-KA220-SCH-000152750 ERASMUS+ projekten belül működő *Jóllét munkacsoport* tagjai.

A program romániai házigazdája a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége.

Partnerek: Apáczai Csere János Pedagógusok Háza, Csíkszereda, Hargita Megyei Tanfelügyelőség,
Kolozs Megyei Tanfelügyelőség, Kovászna Megyei Tanfelügyelőség

ISBN 978-973-114-342-2